

# 125. Tiistaina 14 päivänä tammikuuta 1992

kello 12

## Päiväjärjestys

### Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

esitellään valtioneuvoston selonteko EY-jäsenyyden vaikutuksista Suomelle ... 4479

Pöydällepanoa varten esitellään:

1) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 9 vuoden 1990 valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksytyn ehdotuksen johdosta laiksi valtiopäiväjärjestyksen väliaikaisesta muuttamisesta ..... 4603

2) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 14 vuoden 1990 valtiopäivillä lepäämään jätetystä ehdotuksesta laiksi valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista ..... ”

3) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 16 vuoden 1990 valtiopäivillä lepäämään jätetystä ehdotuksesta laiksi poliisin hallinnosta ..... ”

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Donner, Hassi, Juhantalo, Kanerva, Laurila, Pekkarinen, Pelttari, Ranta, E. Rehn, Rusanen, Salolainen ja Viinanen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Ranta, Hassi, Pekkarinen, Laurila, Viinanen ja Donner.

## Ilmoitusasiat:

### Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi ed. Viinanen ja yksityisasioiden vuoksi ed. Hassi, tästä ja huomista

S. päivästä virkatehtävien vuoksi ed. E. Rehn sekä tämän kuun 17 päivään sairauden vuoksi ed. Rusanen ja virkatehtävien vuoksi ed. Kanerva.

## Kirjalliset kysymykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle on, puhemiehelle osoitettuna, saapunut vastaus kirjalliseen kysymykseen n:o 392. Tämä kysymys vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

## Valtioneuvoston selonteko EY-jäsenyyden vaikutuksista Suomelle

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään viime torstain istunnossa tähän istuntoon pöydälle pantu valtioneuvoston selonteko EY-jäsenyyden vaikutuksista Suomelle.

Valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 3 momenttiin viitaten puhemiesneuvosto ehdottaa, asia lähetettäisiin ulkoasiainvaliokuntaan.

Ottaen huomioon valtiopäiväjärjestyksen mainitun pykälän 4 momentin säännöksen puhemiesneuvosto lisäksi ehdottaa, että eduskunta päättäisi jatkaa asian käsittelyä seuraavilla valtiopäivillä.

## Keskustelu:

Pääministeri A h o : Arvoisa puhemies! Hallitus aloitti toimintansa keskellä maanosamme historiallista murrosta. Toisen maailmansodan seurauksena syntynyt Euroopan sotilaallinen ja poliittinen kahtiajako on päättynyt. Lähipiirissämme demokratiaan ja markkinatalouteen suuntautuva Venäjä on korvannut Neuvostoliiton itänaapurinamme. Baltian maat ovat jälleen itsenäistyneet. Puolueeton länsinaapurimme Ruotsi on hakenut Euroopan yhteisön jäsenyyttä.

Euroopan muutosten seurauksena Suomenkin on tehtävä perusteellinen arvio asemastaan, eduistaan ja kansallisista tavoitteistaan.

Suhteemme Venäjään ovat järjestymässä uusien valtiosopimusten pohjalta. Rakennamme

yhteistyötä ja tuemme kaikin keinoin uusia eteläisiä naapureitamme Viroa, Latviaa ja Liettuaa. Läntisen Euroopan integraatioon olemme vastanneet Efta-maiden ja EY:n sopimuksella Euroopan talousalueen muodostamisesta.

Eta-ratkaisun sisällön tulua neuvotteluksi sekä EY:n Maastrichtin huippukokouksen tulosten perusteella on myös Suomen aika ratkaista kantansa mahdolliseen jäsenyyteen Euroopan yhteisössä. Päätöksenteon pohjaksi hallitus on lupauksensa mukaisesti laatinut nyt käsiteltävänä olevan selonteon jäsenyyden eduista ja haitoista. Se perustuu laajaan virkamiesselvitykseen, joka on selonteon liitteenä.

Lisäksi kansanedustajille samanaikaisesti on jaettu Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen laatima arvio EY-jäsenyyden kansantaloudellisista vaikutuksista. Arviot perustuvat moniin epävarmoihin oletuksiin. Siksi niihin on syytä suhtautua monin varauksin.

Arvoisa puhemies! Julkisuudessa on ihmetelty hallituksen kiirettä selonteon antamiseen. Selitys tähän on hyvin yksinkertainen. Tarvitsemme jokaisen mahdollisen päivän, jotta pystyisimme tekemään historiallisen kansallisen valintamme huolellisen, rauhallisen harkinnan jälkeen ja mahdollisimman laajalla kansallisella yhteisymmärryksellä. Mitä aikaisemmin selonteko voitiin antaa, sitä pidemmän ajan omalle harkinnallemme saamme.

Selonteolla EY-jäsenyyden eduista ja haitoista hallitus haluaa antaa eduskunnalle, eri etupiireille sekä kansalaiskeskustelulle yhtenäisen pohjan mielipiteen muodostamista varten. Hallitus toivoo, että selonteko edistäisi mahdollisimman vahvaan tietopohjaan ja valistuneeseen kansalaismielipiteeseen pohjautuvaa päätöksentekoa.

Käynnistyvän selontekokeskustelun samoin kuin meneillään olevan kansalaiskeskustelunkin tärkein tehtävä on huolellisesti punnita EY-jäsenyyden vaikutukset suomalaiseen yhteiskuntaan ja suomalaiseen elämänmenoon. Samalla keskustelu synnyttää neuvottelutavoitteita jäsenyyshakemusta seuraavaa neuvottelukierrosta varten, jos jäsenyyshakemuksen jättämiseen aikanaan päädytään.

Arvoisa puhemies! Jo tähän mennessä käyty keskustelu on tehnyt selväksi, että kukaan Suomessa ei ole valmis EY-jäsenyyteen hinnalla millä hyvänsä. Niinpä vaihtoehdot ovatkin kietyneet jäsenyyden hakemiseen kansallisesti kestävin ehdoin ja edellytyksin tai pysyttäytymiseen EY-jäsenyyden ulkopuolella. Hallitus on

halunnut tähän saakka varmistaa vain sen, että jos päätämme jäsenyyttä hakea, voimme käydä varsinaiset jäsenyysneuvottelut samanaikaisesti Ruotsin ja Itävallan kanssa.

Ärade talman! Vilka nationella randvillkor kan då Finland tänkas ställa? Redogörelsen visar tydligt vilka våra ömtåliga punkter är: sammanjämknings av vår neutralitet med gemenskapens krav, den minskade nationella beslutanderätten, livsmedelskonomin samt regionalpolitiken. Ätminstone fyra utvägar står till buds för säkerställandet av våra nationella intressen.

För att trygga våra vitala intressen kan vi för det första försöka ändra EG-regelverket så att det bättre beaktar våra nationella behov. Så har skett även tidigare när nya länder har anslutit sig till gemenskapen. Finland har sådana behov till exempel i fråga om säkerhetspolitiken eller systemet med regionalt stöd.

För det andra kan vi sträva efter att för Finlands del utverka permanenta undantag från gemenskapens politik.

Den tredje utvägen är långa övergångsperioder som ger andrum för en anpassning till de krav som ett medlemskap ställer.

Den fjärde och ingalunda den minst betydelsefulla utvägen är bindande nationella avtal om åtgärder, genom vilka man med alla acceptabla medel stöder till exempel vår livsmedelsindustri så att den blir konkurrensduglig.

Den viktigaste uppgiften för diskussionen om redogörelsen är förutom en bedömning av för- och nackdelarna av ett medlemskap också att svara på för vilket ändamål och på vilket sätt de ovan uppräknade utvägarna skall användas vid eventuella förhandlingar om medlemskapet. Det är dags att göra de slutliga konklusionerna om en medlemsansökan först när dessa frågor har besvarats.

Arvoisa puhemies! Mitä Suomen kansalliset reunaehdot sitten voisivat olla?

Selonteko osoittaa selkeästi, missä herkäät kohtamme ovat: (Ed. Seppänen: Ei ainakaan selkeästi!) puolueettomuuden sovittamisessa yhteen jäsenyyden vaatimusten kanssa (Vasemmalla: Mahdotonta!), kansallisen päätäntävällän kaventumisessa, elintarviketaloudessa sekä aluepolitiikassa.

Välineitä kansallisten etujemme turvaamiseksi on käytettävissä ainakin neljä.

Ensinnäkin turvataksemme elintärkeitä etujamme voimme pyrkiä muuttamaan EY-sään-

nöstöä niin, että se paremmin ottaa huomioon omat kansalliset tarpeemme. (Ed. Astala: Turha toivo!) Näinhän on tapahtunut aikaisemminkin, kun uusia maita on liittynyt yhteisön jäseneksi. Itse asiassa kaikissa tapauksissa lieenee tällaisia muutoksia tehty. Tällaisia tarpeita Suomella on esimerkiksi turvallisuuspolitiikan tai alueellisen tukijärjestelmän suhteen.

Toiseksi voimme pyrkiä hankkimaan Suomalaisille pysyviä poikkeuksia yhteisöpolitiikasta.

Kolmas keino ovat pitkät siirtymäkaudet, joilla annetaan aikaa sopeutumiseen jäsenyyden vaatimuksiin.

Neljäs — eikä suinkaan vähäisin — keino ovat sitovat kansalliset sopimukset toimista, joilla tuetaan kaikin hyväksyttävien keinoin esimerkiksi elintarviketaloutemme virittämistä kilpailukykyiseen kuntoon.

Selontekokeskustelun tärkein tehtävä onkin, paitsi arvioida jäsenyyden etuja ja haittoja, vastata siihen, mihin tarkoitukseen ja miten edellä luettelemiani välineitä olisi mahdollisissa jäsenyysneuvotteluissa käytettävä. Lopullisten johtopäätösten aika jäsenyyden hakemisesta on vasta, kun vastaukset näihin kysymyksiin on saatu.

Arvoisa puhemies! Turvallisuuspolitiikallamme pyrimme jatkossakin vakauden ylläpitämiseen Euroopan pohjoisilla alueilla. Turvallisuuspolitiikkamme on puolueettomuutta, joka ytimeltään on pysyttäytymistä sotilasliittojen ulkopuolella sekä riittävän ja uskottavan puolustuskyvyn ylläpitämistä. Vastuu maamme puolustuksesta on jatkossakin pidettävä omissa käsissämme.

Pulmallisia kysymyksiä kannaltamme, niin kuin yleisemminkin puolueettomien maiden kannalta, voivat olla osallistuminen EY:n pakotteisiin sekä sotilaallisiin väliintuloihin sekä suhteemme Länsi-Euroopan unioniin Weu:hun.

Taloudellinen yhdentymisen, joka perustuu aina kansallisten vahvuuksien hyödyntämiseen, ei kohtelee tasapuolisesti ja samalla tavoin kaikkia tuotannonaloja ja väestöryhmiä.

Kuten selonteko osoittaa, suomalainen elintarviketalous, ei siis vain maataloustuotanto vaan koko elintarviketalous, joutuisi EY-jäsenyyden oloissa voimakkaiden muutospaineiden kohteeksi. On selvää, että elintarviketaloutemme ei kestäisi EY-jäsenyyttä ilman jäsenyysneuvotteluissa sovittavia ja kansallisia erityisjärjestelyjä. Elintarviketaloutemme selviytymisestä onkin tehtävä yhteinen tehtävä. Oma elintarviketuotanto on osa kansallista turvallisuuspolitiikkaamme. Suomi, kuten mikään muukaan maa,

ei voi heittäytyä elämään epävarmojen kansainvälisten ylijäämävarantojen varassa.

Jos suuntaudumme jäsenyyteen, käy välttämättömäksi ja syntyvät edellytykset luoda uusi yhteisymmärrys elintarvikapolitiikasta. Jäsenenä olisi koko kansantalouden ja kaikkien suomalaisten etu, niin tuottajien kuin kuluttajienkin, että oma elintarviketuotanto kattaisi mahdollisimman suuren osuuden kotimaan kulutuksesta, vienti muihin EY-maihin olisi mahdollisimman suurta ja elintarvikeketju antaisi työtä mahdollisimman monelle suomalaiselle.

Jäsenyys Euroopan yhteisössä vaikuttaisi Suomen oikeusjärjestykseen ja poliittiseen päätöksentekoon laajemmin kuin mikään kansainvälinen ratkaisumme tähän mennessä. Kuten hallituksen selonteosta käy ilmi, mahdollinen EY-jäsenyys toisi merkittäviä muutoksia lainsäädäntö-, toimeenpano- ja tuomiovaltaamme. Jäsenyydestä seuraisi myös muutoksia valtiolinten valtasuhteisiin, ellei valtiosäädäntöä näiltä osin muutettaisi. Maan ylimmän lainsäädäntövallan käyttäjänä ja perustuslakien tulkitsijana toivon eduskunnan perehtyvän erityisellä huolella EY-jäsenyyden vaikutuksiin omaan valtiosäädäntöömme.

Mahdollisen EY-jäsenyyden vaikutuksista Suomen kansantalouteen on esitetty ristiriitaisia käsityksiä. Useimmissa niistä päädytty johtopäätökseen, että täysimittainen osallistuminen länsieurooppalaiseen yhdentymiseen lisäisi jonkin verran taloudellista kasvua tehostamalla kilpailua, poistamalla kaupan esteitä ja edistämällä investointeja Suomessa ja investointeja Suomeen. Toisessa vaakakupissa on teollisuutemme yksipuolisuudesta johtuva haavoittuvuus ja kilpailukykyongelma, joka syntyy etäisyydestämme Keski-Euroopan päämarkkina-alueisiin. Arvioita yhdentymisen taloudellisista vaikutuksista ei voidakaan pitää niin luotettavina, että päätökset voitaisiin perustaa yksin niiden varaan.

Tähänastinen eurooppalainen integraatio todistaa, että yhdentymisen todelliset hyödynsaajat ovat voimakkaat, iskukykyiset ylijäämataloudet. Jos aiomme yhdentyvässä Euroopassa menestyä, on kiireellisin tehtävämme panna oma taloutemme nopeasti kuntoon. Kilpailukyvyttömmälle velkamaalle on kaikissa mahdollisissa työnjaoissa varattu vain maksumiehen paikka. Yhdentymisratkaisu ei sinänsä talouttamme korjaa. Ratkaisut on tehtävä itse.

Arvoisa puhemies! Kannanotto EY-jäsenyyteen ei ole helppo tehtävä. Ehkä sen takia monet näyttävät uskovin, että pysyttäytymisen entises-

sä on helpompi vaihtoehto. Valitettavasti näin ei asianlaita ole.

Olipa tuleva integraatioratkaisumme jäsenyys Euroopan yhteisössä, Eta-sopimus tai kahdenvälinen kaupallinen järjestely EY:n kanssa, edessämme ovat vaikeat sopeutumisen ajat. Meitä odottavat kaikissa tapauksissa syvältä kouraisevat taloudelliset ja yhteiskunnalliset muutokset. Ainoa keinomme selviytyä on hyväksyä muutosten välttämättömyys, löytää keinot sopeutua niihin ja tehdä uhkista mahdollisuuksista.

Ärade talman! Det ställningstagande angående ett EG-medlemskap som vi har framför oss är ett historiskt beslut med stor bärvidd. Det markerar Finlands linje för årtionden framåt. Av denna orsak anser regeringen att det är nödvändigt att folket direkt får delta i det slutliga beslutsfattandet, ifall beslut fattas om att en ansökan om EG-medlemskap skall inlämnas. Därför har regeringen förbundit sig vid att det resultat som uppnås i förhandlingarna om medlemskap skall underställas en rådgivande folkomröstning.

Edessämme oleva kannanotto EY-jäsenyyteen on kauaskantoinen ja historiallinen ratkaisu, ratkaisu joka määrittää Suomen suuntaa vuosikymmeniksi eteenpäin, olipa valintamme kumpi tahansa. Tästä syystä hallitus pitää välttämättömänä, että kansa saa suoraan osallistua lopullisen päätöksen tekemiseen siinä tapauksessa, että EY-jäsenyyttä päätetään hakea. Sen vuoksi hallitus on sitoutunut siihen, että jäsenyysneuvotteluissa saavutettu tulos tulisi alistaa neuvoa antavaan kansanäänestykseen.

Arvoisa puhemies! Toivon, että nyt käynnistyvä eduskuntakeskustelu luo pohjan kansalliselle valinnalle, joka osoittautuu kestäväksi ja on isänmaamme onneksi ja menestykseksi sekä myös saavuttaa kansalaisten laajan tuen.

Omalta osaltani tulen tekemään kaikkeni, että EY-ratkaisu, oli se mikä tahansa, ei jakaisi vaan yhdistäisi Suomen kansaa ja suomalaista yhteiskuntaa.

Arvoisa puhemies! Puheenvuoroni ruotsinnos jaetaan kansanedustajille. Pyydän ottamaan myös sen pöytäkirjaan.

Pääministeri Ahon puhe on ruotsinkielisenä näin kuuluva:

Regeringen inledde sin verksamhet mitt under ett historiskt brytningsskede i vår världsdel. Den

militära och politiska tudelning av Europa som var en följd av det andra världskriget har upphört. I vår närmaste omgivning har Ryssland, som strävar efter demokrati och marknadsekonomi, ersatt Sovjetunionen som vår östra granne. De baltiska staterna har återfått sin självständighet. Sverige, vår neutrala granne i väster, har ansökt om EG-medlemskap.

Som en följd av förändringarna i Europa måste även Finland göra en djupgående analys av sin ställning, sina intressen och sina nationella mål.

Våra relationer till Ryssland håller på att regleras genom nya statsfördrag. Vi bygger upp samarbetet och stöder med alla medel våra nya grannar i söder, Estland, Lettland och Litauen. Vi har svarat på den västeuropeiska integrationen med avtalet mellan Efta-länderna och EG om bildandet av det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Efter att innehållet i Ees-lösningen har förhandlats fram samt på basis av resultatet av EG-toppmötet i Maastricht är det tid också för Finland att avgöra sin ståndpunkt i fråga om ett eventuellt medlemskap i den Europeiska gemenskapen. Som grund för beslutsfattandet har regeringen, i överensstämmelse med sitt löfte, formulerat den nu aktuella redogörelsen om för- och nackdelar av ett medlemskap. Redogörelsen baserar sig på en omfattande tjänstemannautredning, som bifogas redogörelsen.

Dessutom har riksdagsmännen samtidigt tilldelats statens ekonomiska forskningscentrals bedömning av de samhällsekonomiska verkningarna av ett EG-medlemskap. Kalkylerna baserar sig på många osäkra antaganden, och det är därför skäl att förhålla sig med viss reservation till dem.

Ärade talman! I offentligheten har man förundrat sig över regeringens brådska att avge redogörelsen. Förklaringen är mycket enkel. Vi behöver varje dag för att vi skall kunna fatta vårt historiska, nationella beslut efter moget övervägande och med ett så stort nationellt samförstånd som möjligt. Ju tidigare redogörelsen kan avges, desto längre betänketid får vi.

Genom redogörelsen om för- och nackdelarna av ett EG-medlemskap vill regeringen ge riksdagen, olika intressegrupper samt diskussionen bland medborgarna en gemensam grund för utformningen av en åsikt. Regeringen önskar att redogörelsen skall främja ett beslut som baserar sig på en så gedigen faktabakgrund som möjligt samt på en upplyst medborgaråsikt.



Den viktigaste uppgiften för den spirande diskussionen om redogörelsen och likaså för den pågående diskussionen bland medborgarna är en grundlig prövning av verkningarna av ett EG-medlemskap för det finländska samhället och den finländska livsföringen. Samtidigt alstrar diskussionen förhandlingsmål för den förhandlingsomgång som följer efter en medlemsansökan, ifall ett beslut i sinom tid fattas om att en medlemsansökan skall inlämnas.

Ärade talman! Redan den diskussion som har förts hittills har gjort det klart att ingen i Finland är beredd på ett EG-medlemskap till vilket pris som helst. De alternativ som har utkristalliserat sig är således att Finland antingen ansöker om medlemskap på nationellt hållbara villkor eller också håller sig utanför EG. Regeringen har hittills endast önskat säkerställa att vi kan föra de egentliga förhandlingarna om medlemskap samtidigt med Sverige och Österrike, i det fall att vi beslutar oss för att ansöka om medlemskap.

Ärade talman! Vilka nationella randvillkor kan då Finland tänkas ställa?

Redogörelsen visar tydligt vilka våra ömtåliga punkter är: sammanjämkningen av vår neutralitet med gemenskapens krav, den minskade nationella beslutanderätten, livsmedelsekonomin samt regionalpolitiken. Åtminstone fyra utvägar står till buds för säkerställandet av våra nationella intressen.

För att trygga våra vitala intressen kan vi för det första försöka ändra EG-regelverket så, att det bättre beaktar våra nationella behov. Så har skett även tidigare, när nya länder har anslutit sig till gemenskapen. Finland har sådana behov till exempel i fråga om säkerhetspolitiken eller systemet med regionalstöd.

För det andra kan vi sträva efter att för Finlands del utverka permanenta undantag från gemenskapens politik.

Den tredje utvägen är långa övergångsperioder, som ger andrum för en anpassning till de krav som ett medlemskap ställer.

Den fjärde och ingalunda den minst betydelsefulla utvägen är bindande nationella avtal om åtgärder, genom vilka man med alla acceptabla medel stöder till exempel vår livsmedelsindustri så att den blir konkurrensduglig.

Den viktigaste uppgiften för diskussionen om redogörelsen är förutom en bedömning av för- och nackdelarna av ett medlemskap också att svara på för vilket ändamål och på vilket sätt de ovan uppräknade utvägarna skall användas vid eventuella förhandlingar om medlemskap. Det

är dags att göra de slutliga konklusionerna om en medlemsansökan först när dessa frågor har besvarats.

Ärade talman! Målet för vår säkerhetspolitik är även i fortsättningen upprätthållandet av stabilitet i Europas nordliga områden. Vår säkerhetspolitik är neutralitet, som ytterst innebär att Finland håller sig utanför alla militärpakter samt upprätthåller en tillräcklig och trovärdig försvarskapacitet. Ansvaret för Finlands försvar skall även i fortsättningen ligga i våra egna händer.

Besvärliga frågor för vår del kan vara ett deltagande i EG-sanktioner och i militära interventioner samt vårt förhållande till den västeuropeiska unionen Weu.

Den ekonomiska integrationen, som alltid baserar sig på ett utnyttjande av de nationella starka sidorna, behandlar inte alla produktionsområden och befolkningsgrupper jämlikt och på samma sätt.

Såsom av redogörelsen framgår skulle den finländska livsmedelsekonomin i samband med ett EG-medlemskap bli föremål för kraftiga ändringskrav. Det är helt klart att vår livsmedelsekonomi inte klarar av ett EG-medlemskap utan nationella specialarrangemang, om vilka måste överenskommas i samband med medlemsförhandlingarna. Vi har att med gemensamma krafter sörja för den finländska livsmedelsekonomins överlevnad. En egen livsmedelsproduktion är en del av vår nationella säkerhetspolitik. Varken Finland eller något annat land kan gå med på att leva i en situation där man är beroende av osäkra internationella överskottsreserver.

Om vi riktar in oss på medlemskap, blir det nödvändigt och samtidigt möjligt att skapa ett nytt samförstånd i fråga om livsmedelspolitiken. Om Finland blir medlem i EG, är det med tanke på hela samhällsekonomin och alla finländare en fördel om vår egen livsmedelsproduktion täcker en så stor andel som möjligt av den inhemska konsumtionen, om exporten till de andra EGländerna är så stor som möjligt och om vi kan skapa en livsmedelskedja som ger arbete åt så många finländare som möjligt.

Ett medlemskap i Europeiska gemenskapen skulle ha större inverkan på Finlands rättssystem och politiska beslutsfattande än något annat internationellt engagemang tidigare har haft för vår del. Såsom av regeringens redogörelse framgår, skulle ett eventuellt EG-medlemskap innebära stora förändringar i fråga om lagstift-

ningsmakten, den verkställande makten och den lagskipande makten. Ett medlemskap skulle också medföra ändringar i statsorganens maktförhållanden. Mot bakgrunden av att jag själv är med om både att utöva den högsta lagstiftningsmakten i landet och att tolka grundlagarna, hoppas jag att riksdagen noga analyserar vilka följder ett EG-medlemskap kan ha på vår statsförfattning.

När det gäller ett eventuellt EG-medlemskaps inverkan på vår samhällsekonomi, har uppskattningarna hittills varit motstridiga. I de flesta uppskattningar som gjorts har man dragit den slutsatsen, att ett fullvärdigt medlemskap i den västeuropeiska integrationen skulle öka vår ekonomiska tillväxt i någon mån i och med att konkurrensen ökar, att handelshinder undanröjs och att inhemska och utländska investeringar gynnas i Finland. I den andra vågskålen väger å andra sidan den sårbarhet och de konkurrensproblem som är en följd av vår industris ensidighet - den här problematiken hänger samman med Finlands avstånd till de centrala marknadsområdena i Mellanuropa. De uppskattningar som gjorts om integrationens följder för ekonomin är knappast så tillförlitliga att de kan tjäna som underlag för våra beslut.

Hittills har den europeiska integrationen bevisat att det är de dynamiska, slagkraftiga överskottsekonomierna som drar den största nytta av integrationen. Om vi vill vara framgångsrika i integrationens Europa, så måste vi omedelbart se till att vår egen ekonomi snabbt stabiliserar sig. Ett skuldsatt land som saknar konkurrenskraft kan i samband med rollfördelningen inte bli annat än någon form av förlorare. Medlemsbeslutet kan inte hjälpa vår ekonomi på fötter, det måste vi själva klara av.

Ärade talman! Att ta ställning till EG-medlemskapet är ingen lätt uppgift. Kanske är det därför många finländare tycks tro att det bästa alternativet är att hålla fast vid de system som vi vant oss vid. Tyvärr är detta inget alternativ.

Oberoende av om vårt förestående integrationsbeslut leder till EG-medlemskap, ett Eesavtal eller ett bilateralt ekonomiskt arrangemang med EG, så måste vi vara beredda på olika former av anpassningsproblem en tid framöver. Vi står under alla omständigheter inför genomgripande förändringar. Vårt enda sätt att klara oss är att acceptera att förändringarna är nödvändiga, att finna lösningarna för en anpassning till dessa förändringar och att uppfatta hoten som en resurs.

Ärade talman! Det ställningstagande angående ett EG-medlemskap som vi har framför oss är ett historiskt beslut med stor bärvidd. Det markerar Finlands linje för årtionden framåt. Av denna orsak anser regeringen att det är nödvändigt att folket direkt får delta i det slutliga beslutsfattandet, ifall beslut fattas om att en ansökan om EG-medlemskap skall inlämnas. Därför har regeringen förbundit sig vid, att det resultat som uppnås i förhandlingarna om medlemskap skall underställas en rådgivande folkomröstning.

Ärade talman! Jag hoppas att den diskussion som riksdagen nu inleder skall skapa grunden för ett nationellt avgörande som visar sig stabilt och som blir till lycka och framgång för vårt fosterland.

För egen del kommer jag att göra allting för att EG-lösningen, oberoende av vilken den är, inte splittrar utan förenar Finlands folk och vårt samhälle.

Ed. K ä ä r i ä i n e n : Arvoisa puhemies! Hallituksen kiirehtimä EY-selonteko mahdollistaa sen, että kansalla, eduskunnalla ja kaikilla päättäjillä on pari kuukautta aikaa harkita kunnolla Suomen yhdentymisaskeleita. Nyt ei tarvitse eikä saakaan tehdä hätäkoityjä ratkaisuja. Selonteko sinällään on kuvaileva esitys EY-jäsenyyden vaikutuksista eikä sen perusteella pysty tekemään selkeää ratkaisua suuntaan tai toiseen. Selonteko on joka tapauksessa hallituksen ensimmäinen kokonaisarvio jäsenyyden vaikutuksista, ja sellaisena se on hyödyllinen.

EY-jäsenyyksysymys on niin historiallinen, vakava ja monitahoinen asia, että ainakin keskustalle vastauksen antaminen yksiselitteisesti on vaikeaa. Keskustassa, kuten koko kansan keskuudessa, vallitsee näkemyseroja, mikä on luonnollista. Yhteistä keskustalaisten mielipiteille on kriittisyys. Myös ne, joilla on myönteinen suhtautuminen jäsenyyteen, asennoituvat tähän linjavalintaan kriittiseltä pohjalta ja näin ollen edellyttävät reunaehtoja jäsenyyssratkaisulle.

Selonteko ei tuo ratkaisua peruskysymykseen. Sen sijaan selonteko arvioillaan poistaa yhden vaihtoehdon mahdollisten ratkaisujen joukosta. EY-jäsenyys ehtoita on mahdollisuus. Vaihtoehtoiksi käytännössä jäävät yhtäältä selkeä "ei" jäsenyydelle eli siis Suomen elämä tässä vaiheessa Eta-ratkaisun varassa ja toisaalta EY-jäsenyys tietyillä ehdoilla, jos ne ovat neuvotte-

luilla saatavissa. Näiden kahden vaihtoehdon välillä keskustan harkinta ja päätöksenteko tapahtuu.

Selontekokin osoittaa sen, että jäsenyyden edut ja haitat eivät ole tarkkaan ottaen yhteismittaisia. Vertailu on vaikeaa. Jäsenyydestä koituvat haitat ovat suhteellisen helposti konkretisoitavissa. Ainakin hankalia kysymyksiä voi esittää. Mahdolliset edut sen sijaan perustuvat enemmän uskomuksiin ja odotuksiin siitä, että jäsenyys on parempi vaihtoehto kuin eläminen tässä vaiheessa Etan varassa. Niinpä jäsenyyden kannattajat laskevat selkeänä hyötynä jäsenyyden myönteiset imagovaikutukset, siis Suomen vahvistuvan kuvan nykyaikaisena eurooppalaisena maana sekä käsityksen siitä, että EY:n sisällä voimme vaikuttaa kohtaloihimme paremmin kuin olemalla sen ulkopuolella.

Ympäristöpolitiikka tarjoaa hyvän esimerkin siitä, miten jäsenyyden haittojen ja hyötyjen arviointi riippuu tarkastelunäkökulmasta. Yhtäältä EY:n filosofia perustuu ainakin käytännössä enenevään tuottamiseen ja kuluttamiseen, mikä on vakava uhka yhteiselle ympäristöllemme. Toisaalta EY:n oma ympäristöpolitiikka on edistyksellistä. Yhteisillä normeilla kyetään tehokkaasti ja kattavasti vähentämään saastepäästöjä ja turvaamaan terveellinen ympäristö. Suomelle on elintärkeä intressi pyrkiä vaikuttamaan kansainväliseen ympäristöpoliittiseen päätöksentekoon, esimerkiksi energiaverojen määräytymiseen.

EY-keskustelun keskelläkin on syytä ottaa huomioon se, että Eta-sopimus on yhdentymiskehityksessä tähän saakka pisimmälle otettu askel ja sinällään myönteinen päätös ja ratkaisu Suomelle. Se mahdollistaa Suomen pääsyn EY:n sisämarkkinoille ensi vuoden alusta ja turvaa muutoin Suomen intressit yhdentymisessä.

Eta-sopimus joka tapauksessa on se pohja, jonka varassa Suomi järjestää elämänsä Euroopassa siinäkin tapauksessa, että hakisimme jäsenyyttä ja päätyisimme jäsenyyteen. Se vapauttaa ihmisten, pääomien, tavaroiden ja palveluiden liikkumisen koko Eta-alueella. Toivottavasti Eta-sopimuksesta päästään nopeasti lopulliseen yksimielisyyteen.

Pohdittaessa jäsenyyden vaikutuksia Suomeen on paikallaan muistuttaa parista sellaisesta suomalaisesta perusasiasta, joita ei Keski-Euroopassa eikä Suomesakaan aina muisteta. Suomi on Keski-Eurooppaan verrattuna syrjäinen, harvaan asuttu pohjoinen metsien maa. Kun EY on markkinavoimien vapauttamisyh-

distys, sen piirissä vallitsee puhdaspiirteisesti kapitalismin peruslakien mukaan pyrkimys tuotantotoiminnan keskittymiseen ja keskittämiseen. Pidäkkeetön yhdentyminen panisi meidät alttiiksi tosi julmille keskittymispaineille. Niin ikään on muistettava, että isolla yhdistyksellä on myös iso byrokratia.

EY:n synty ja sen kehityksen suuntaviivat nousevat keskieurooppalaisista yhteiskuntaoloista. Ne eivät helposti ota huomioon pohjoisia ja suomalaisia muuttumattomia erityispiirteitä. Myös Suomen talous poikkeaa rakenteeltaan EY:n nykyisestä rakenteesta verrattuna myös sen pieniin keskieurooppalaisiin jäsenmaihiin. Riippuvuus metsätaloudesta tekee Suomen kansantaloudesta haavoittuvan. Ehdottoman tiukka sitoutuminen EY:n keskieurooppalaisia kansantalouksia myötäilevään talouspolitiikkaan voisi aiheuttaa meille todella suuria ongelmia.

Mutta asialla on toinenkin puoli. On syytä muistaa, että EY on kehittyvä ja muuttuva prosessi. Se on ilmennyt niinkin, että aina kun uusia jäseniä on hyväksytty, ne ovat saaneet jossakin mitassa hyödyntää siirtymäkausia arkojen tuotannonalojensa suojaamiseksi ja sopeuttamiseksi. EY suhtautuu nihkeästi pysyviin muutoksiin, mutta on ollut valmis muuttamaan omia sääntöjään ja pysyviä käytäntöjään niin, että niissä otetaan huomioon uusien jäsenten erityistarpeita. Tähän tulisi tarttua kiinni mahdollisissa neuvotteluprosesseissa.

Lisäksi on syytä muistaa, että uusien jäsenten myötä EY joutuu usein luomaan sellaista uutta säännöstöä, jota se ei ole aiemmin tarvinnut. Useimmiten tämä johtuu maantieteellisistä seikoista. EY todellakin synnytti kuuden keskieurooppalaisen tiheäänasutun, teollistuneen maan tarpeisiin. Sitten se on laajentunut etelän vähemmän kehittyneisiin maihin ja ottanut laajentuessaan huomioon jossakin mitassa niiden erityistarpeita.

Tämän valossa olisi loogista, että EY ottaisi huomioon myös pohjoisten maiden maantieteellisistä ja ilmasto-oloista johtuvat vaateet. EY ei tietenkään tule näitä etuja meille tyrkyttämään, vaan meidän on itse aktiivisesti ajettava niitä mahdollisissa jäsenyysneuvotteluissa.

Muun muassa näihin perusteisiin nojaten on nimenomaan tässä yhteydessä viitattava seuraaviin kuuteen kynnyskysymykseen, joihin saatavat vastaukset ovat keskustan päätöksenteossa olennaisinta. Näistä rakentuisivat ja rakentuvat myös neuvottelujen reunaehdot, jos Suomi päättäisi hakea EY:n jäsenyyttä.

Ensinnäkin: Miten jäsenyys vaikuttaisi Suomen itsemääräämisoikeuteen ja itsenäisyyteen? Eta-sopimus kaventaa itsemääräämisoikeuttamme ja heikentää eduskunnan asemaa, mutta jättää meille kuitenkin kohtuullisen mahdollisuuden omien asioidemme päättämiseen. Viitataan tässä ennen muuta ulkopoliittikkaan ja elintarviketalouteen. Jäisikö EY-jäsenyyden oloissa meille edes kohtuullista mahdollisuutta päättää omista asioistamme, edes kohtuullista mahdollisuutta?

Se näkemys on pitkän aikaa ollut totta, että nykymaailmassa kansojen yhteistyö ja riippuvuuden lisääntyminen merkitsevät kaikkien osalta absoluuttisen itsenäisyyden kaventumista. Tätä näkökohtaa ei ole syytä vähätellä. On selvitelty, miten Suomi tässäkin yhteisössä mukana olemalla voisi vaikuttaa itseään koskeviin ratkaisuihin niin, että tosiasiaissa voisimme säilyttää kohtuullisen määrän itsemääräämisoikeuttamme.

Tässä yhteydessä on mainittava Euroopan integraation, niin Eta-sopimuksen kuin mahdollisen EY-jäsenyydenkin, suuri vaikutus omien valtioelintemme keskinäiseen vallanjakoon. Eta-sopimuksen voimaantultua Efta-maiden vaikutusmahdollisuudet Eta-sopimuksen alaan kuuluvien säännösten sisältöön rajoittuvat niiden valmisteluvaiheeseen EY:n sisällä. Eduskunnan on kyettävä vaikuttamaan Suomen kantoihin jo asioiden valmisteluvaiheessa. Valtioelinten keskinäiseen vallanjakoon tulisi kiinnittää huomiota muutenkin Eta-sopimuksen yhteydessä, puhumattakaan mahdollisesta EY-täysjäsenyydestä. Tarvittaessa on ryhdyttävä toimenpiteisiin hallitusmuodon muuttamiseksi niin, että eduskunnan ja valtioneuvoston osuutta korostettaisiin.

Toiseksi: Onko puolueettomuutemme ydin säilytettävissä jäsenyyden oloissa? EY:n oma kehitys kulkee tai saattaa kulkea kohti entistäkin täydellisempää poliittista unionia, jossa myös puolustuspolitiikka ja maanpuolustus olisivat yhteisiä. Tämän näkymän valossa jäsenyys merkitsisi olennaista muutosta Suomen turvallisuuspoliittiseen peruslinjaan, ellei Suomi voisi pitää maanpuolustustaan omista käsissään.

Viime aikoina jotkut jäsenyyden kannattajat ovat korostaneet ratkaisun poliittista luonnetta, kun aiemmin perustelut keskittyivät taloudellisiin näkökohtiin. Monet ovat viitanneet siihenkin, että entisen Neuvostoliiton epävarmat olot edellyttävät sitä, että Suomi hakee puolustukseensa ja turvallisuudessaan suojansa EY:n siipien alta tai joka tapauksessa lännen suojaverkoista.

Hallituksen selonteko arvioi, että vastuu maan puolustamisesta säilyy Suomella itsellään myös mahdollisen jäsenyyden olosuhteissa. Keskusta lähtee siitä, että puolueettomuuden ydin, pysyttäytyminen sotilasliittojen ulkopuolella ja puolueettomuus sodan tai sotilaallisen kriisin aikana, sekä uskottava puolustuskyky on säilytettävä kaikissa olosuhteissa.

Kolmanneksi: Kiistattominta lienee se, että Suomen elintarviketalous joutuisi jäsenyyden oloissa suuriin mullistuksiin. Suomi on ainoa maa, jossa koko elintarviketalous toimii 60. leveysasteen pohjoispuolella. Ruotsin maatalous esimerkiksi on käytännössä hyvin likellä keskieurooppalaisia oloja jo nyt ja verrattavissa myös Tanskaan. Kustannukset johtuvat Suomessa siitä, että luonto määrää tahdin ja maamme on harvaanasuttu.

Vaikutuksia elintarviketalouteen arvioitaessa on muistettava sekin, että kysymys on paljosta muusta kuin pelkästä maataloudesta: työllisyydestä, bruttokansantuotteesta, vaihtotaseongelmista, uusiutuvien luonnonvarojen hoidosta ja myös turvallisuudestamme.

Pitkätkään siirtymäajat eivät riittäisi elintarviketaloutemme elinkelpoisuuden turvaksi, vaan myös todellisia muutoksia tai poikkeuksia, mikä nimi niille annetaankaan, elintarviketaloutemme hyväksi olisi kyettävä neuvotteluissa saamaan, jos jäsenyyttä haetaan. Suomen arvioon vaikuttaa se, mihin suuntaan EY:n metsä- ja maatalouspolitiikka muuttuu nyt, kun sitä uudelleen muotoillaan. Euroopan yhteisöllä ei ole tällä hetkellä varsinaista metsäpolitiikkaa, mutta Pohjoismaiden mahdollisesti liittyessä siihen sen on sellainen luotava. Elintarviketalous ja omavaraisuuden turvaava maatalous on nähtävä kaikkien suomalaisten yhteisenä kansallisena kysymyksenä, henkivakuutuksena, jota ei ole syytä missään oloissa vaarantaa tai irtisanoa.

Neljänneksi: Onko Suomella jäsenyyden oloissa mahdollisuus ainakin nykyisen vahvuuteen omaan aluepolitiikkaan? EY:n kehitysrastoihin joka tapauksessa joutuisimme mak samaan miljardeja markkoja, mutta sieltä tuleva hyöty Suomelle ei selvitysten mukaan ole vastaavaa luokkaa. Nykyisten kriteereiden mukaan yksikään Suomen lääni ei täytä aluepoliittisen tuen saamisen ehtoja. Edessä olisi yhteisön aluepolitiikan muuttaminen, jos jäsenyyteen mielitään. Alueellista tasapainoa tukevia infrastruktuuri-investointeja on mahdollista toteuttaa, ja se on merkittävä näkökohta harvaanasutussa Suomessa. Samoin on syytä ottaa huomi-

oon EY:ssä vallitseva myönteinen ja konkreettinen pieniä ja keskisuuria yrityksiä tukeva politiikka.

Pieniä ja keskisuuria yrityksiä tukeva politiikka korostaa maakunnissa toimivien yritysten merkitystä koko kansankunnan hyvinvoinnin kasvattamisessa. Hyvin hoidetut maakuntataloudet voivat parhaimmillaan olla Suomen taloudellisen nousun vetureita. Näiden voimavarojen ja maakunnallisen osaamisen parhaaksi mahdolliseksi hyödyntämiseksi Suomessa tarvitaan maakuntahallintoa. Euroopan yhdyntessä maakuntahallinnon pikainen toteuttaminen on entisestään korostunut.

Viidenneksi: Vaikeinta on arvioida jäsenyyden kansantaloudellisia vaikutuksia. Hallitus on toimittanut selontekoon liittyen Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen Vattin selvityksen, joka meidän arviomme mukaan syyllistyy kaudonmaalailuun luvatta nopeaa kansantulon kasvua, ravakkaa hintojen laskua ja yli 100 000:ta uutta työpaikkaa, jos jäsenyyteen mennään. Tämä laskelma on hataralla pohjalla.

Jäsenyyden puoltajat korostavat jäsenyyden myönteisiä imago-vaikutuksia kansantaloudelle. He sanovat, että jäsenyys tekisi Suomesta houkuttelevan ulkomaisten sijoittajien aivoituksissa. Tämä on uskomus, jota on vaikea todistaa. Sen sijaan asetelma on totta toisin päin: Suomen oma taloudellinen kunto on ratkaiseva sen suhteen, miten hyvissä tai huonoissa kirjoissa Suomi on ulkomailla ja sijoittajien silmissä.

Riippumatta jäsenyydestä Suomen oma talous on kerta kaikkiaan saatava lähivuosina sellaiseen kuntoon, että taloudellisen vahvuutemme nojalla voimme pitää huolta myös poliittisesta itsemääräämisoikeudestamme ja paljon puhutusta maineestamme ulkomailla. Suomi saa yhdyntymisestä hyötyä vain sillä ehdolla, että oman kansantalouden iskukyky on palautettu.

Yksi keskeinen näkökohta talouspolitiikassa liittyy verotukseen. EY:hyn liittyessämme saatamme joutua sitoutumaan verotuksen muutoksiin, jotka merkitsisivät valtion verotulojen vähenemistä jopa yli 10 miljardilla markalla. Tämä arvio vaihtelee. Ratkaisujen sisältö määräytyisi pitkälti EY:n päätöksin. Toisaalta on asetettava kysymys, missä määrin meidän on joka tapauksessa kilpailusyistä tehtävä verotusmuutoksia ja millaisen sisällön niille annamme omassa päätöksenteossamme.

Ulkomaankauppapolitiittisissa ratkaisuissa on huomiota kiinnitettävä myös EY:n ulkopuolisten lähinaapureidemme keskeiseen merkitykseen

Suomen taloudelle. Integraatioratkaisut eivät saa muodostua esteeksi sille, että Suomi voi käydä mahdollisimman edullista kauppaa lähinaapureidensa kanssa.

Vastuuta oman pesämme selvittämisestä meidän suomalaisten on turha pakoilla. Sanomme pa EY:lle kyllä tai ei, suuret taloustalkoot ovat välttämättömät. Tässä yhteydessä ei voida välttää kipeitäkään leikkauksia.

Kuudenneksi: EY:ssä ei ole toistaiseksi määrittäviä kansallisista sosiaaliturvajärjestelmistä, joten ainakaan välittömiä muutoksia ei Suomen kannalta ole odotettavissa. Maastrichtin kokouksen kannanotot yhteistyön kehittämisestä, sosiaalisia perusoikeuksia koskevasta julistuksesta ja ns. minidirektiiveistä eivät tuota ongelmia Suomelle, jossa sosiaaliturvan taso on korkea.

Välilliset, EY:n jäsenyydestä riippumattomat taloudelliset paineet sosiaaliturvaan saattavatkin olla suurempia kuin välittömät velvoitteet. Vapaa kilpailu ja verotuksen muutokset luovat paineita sosiaaliturvan rahoitukseen ja voivat siten uhata sosiaaliturvan tasoa. Toisaalta on huomattava, että jo Eta-sopimuksen perusteella Suomessa tarvitaan eräiltä osin muutoksia lainsäädäntöön, mm. maassa asumista koskevia aikarajoja, jos haluamme itse välttää etuuskien kohtuuttoman maksamisen ulkomailla.

Suomalaisten kannalta on tärkeää säilyttää nykyisen kaltaisen pohjoismaisen sosiaaliturvan rakenne, johon kuuluu riittävä perusturva kaikille ihmisille eri elämäntilanteissa. Mahdollisissa jäsenyysneuvotteluissa yhtenä peruskysymyksenä tulisi olla näiden pohjoismaisten sosiaalipoliittisten arvojen painottamisen. Matalalla sosiaaliturvalla kilpailemista ei tule hyväksyä minikään maan osalta.

Arvoisa puhemies! Päätös EY-jäsenyydestä on viime kädessä arvostusasia, maailman- ja elämäntalouden nojaava linjavalinta. Tiedon ja arvioiden lisääminen on nyt ja aina paikallaan, mutta perimmäistä ratkaisua sieltä ei kuitenkaan siunaannu. Ratkaisua ongelmoittaa se, että lähes jokainen EY-jäsenyyteen liittyvä vaikutus on nähtävissä joko haittana tai etuna tai molempina. Sama asia voidaan varustaa plus- tai miinusmerkillä riippuen näkökulmasta ja päättäjän omasta maailmankatsomuksesta. Tätä perustavaa lähtökohtaerojen olemassaoloa ei kannata kieltää. Se lähtökohtaero vallitsee puolueiden välillä ja myös puolueiden sisällä. Aikaan tehtävä ratkaisu ei ole ensi kädessä taloudellista laatua, vaan se on poliittinen ratkaisu, jossa tärkeimpinä pitämämme arvot määräävät.



Jos Suomi päätyisi hakemaan Euroopan yhteisön jäsenyyttä ja se johtaisi neuvottelutulokseen, on sitä tilannetta silmälläpitäen paikallaan sanoa nyt kolme näkökohtaa. Neuvottelut olisi käytävä pääministerivetoisesti, sillä mahdollisissa neuvotteluissa ei ole kysymys enää ulkomaankaupasta, johon liittyvät ratkaisut tehdään pääosin jo Eta-sopimuksen yhteydessä. Nyt tärkeimmät ratkaisut liittyvät turvallisuuspolitiikkaan, elintarviketalouteen, aluepolitiikkaan ja koko ratkaisun kansantaloudellisiin vaikutuksiin. Neuvottelutulos on asetettava kansanäänestykseen, ja parasta olisi, mikäli ratkaisut voitaisiin tehdä mahdollisimman laajan kansallisen yksimielisyyden pohjalta ja mikäli hallitus ja oppositio voisivat toimia hyvässä yhteistyössä. Jokaisen on tehtävä kaikki voitavansa sen puolesta, että jyrkkiä kahtiajakaja ei syntyisi. Kahtiajakojen minimoimiseen on mahdollisuuksia, jos itse kullakin ryhmällä ja poliitikolla on vain siihen tahtoa.

Arvoisa puhemies! Suomen tulevaisuus riippuu suomalaisista itsestään. Käsillä olevat ongelmat eivät ratkea vieraalla avulla, eikä niitä voikaan syyttää muille. Integraatio ei ole perusvastaus ongelmiemme, nimenomaan talousongelmien, ratkaisuun. Oman kotipesän kunnolliseen hoitamiseen kuuluu se, että olemme mukana tiiviisti siellä, missä itseämme koskevia päätöksiä tehdään. Eristäytyminen ei ole Suomen vaihtoehto. Nyt on harkittava, millä muodoin osallistumme laajentuvaan yhteistyöhön. Suomen etua eivät vartioi muut kuin me itse.

EY-keskustelua häiritsee perspektiiviongelma. Mahdollista jäsenyyttä nimittäin verrataan usein nykyiseen tilanteeseen. Tämä ei ole realismia. Mahdollisesta EY-jäsenyydestä riippumatta yhteiskuntamme on mittavien muutosten edessä. Niitä aiheuttavat mahdollinen Eta-ratkaisu, Gatt-neuvottelujen tulokset ja yleensäkin Euroopan muutosprosessi, joka jatkuu ja jonka suuntaa on etukäteen mahdoton arvioida. Sen vuoksi on tarpeellista miettiä syvällisesti uusia kansallisia toimintalinjoja, varsinkin jos Suomi päättää olla hakematta EY:n täysjäsenyyttä. Paluuta menneeseen ei ole.

Onnellisia ratkaisuja voi tehdä parhaiten selkeän kansalaismielipiteen varassa, jos sellainen on olemassa tai syntymässä. Keskusta on valinnut asian käsittelemisessä oman tiensä: johto ei määrää, mitä väen rauhaan kuuluu. Mihin tulokseen aktiivisena käynnistynyt keskustelu johtaa, nähdään parin kuukauden kuluessa. Siitä voi jo nyt olla varma, että päätös syntyy laajan ja

väärentämättömän kansalaiskeskustelun perusteella.

Ed. Tuomioja: Arvoisa puhemies! Hallituksen selonteko EY-jäsenyydestä ei ole tullut eduskuntaan hetkeäkään liian aikaisin. Luononteeltaan selonteko liitteineen on kooste, eikä sen huomattava sivumäärä muuta sitä tosiasiaa, että selonteossa on tuskin ainuttakaan uutta asiaa tai sellaista arviota, jota julkisessa keskustelussa ei aiemmin jo olisi ollut esillä. Tällaisena yhteenvedona se on toki hyödyllinen eduskunnan tulevia EY-neuvotteluja koskevia kannanmäärittäyksiä ja kansalaiskeskustelua ajatellen.

Mutta yksi selonteosta kuitenkin puuttuu ja sen mukana tärkein, mitä nyt tarvitsemme: hallituksen oma kanta. Me sosialidemokraatit emme peräänkuuluta sitä oman näkemyksemme muodostamista varten. Meillä on selvä kanta, ja edellytämme sen mukaisesti, että Suomi jättää EY-jäsenyyshakemuksensa mahdollisimman pian ja siten, että eduskunta tämän selonteon käsittelyssä voi tarkemmin määritellä kantansa siihen, minkälaiseen tulokseen jäsenyysneuvotteluissa on pyrittävä. (Ed. Zyskiewicz: Kuinka kauan ed. Tuomioja on ollut tällä kannalla?)

Hallituksen kantaa ja hallituksen toimia tarvitaan siksi, että Suomi ei saa jäädä yhdentyvän Euroopan ajopuuksi, joka päättämättömyydellään laiminlyö etujensa vaalimisen. Hallituksen Eurooppa-politiikka muistuttaa sen talouspolitiikkaa, joka tyytyy vain katseella seuraamaan työttömyyden ja konkurssien lisääntymistä sekä kansalaisten ja yritysten kasvavaa ahdinkoa. Hallituksen epävarmuuden edessä luottamus myös sen kykyyn hoitaa Eurooppa-asioita maan etujen mukaisesti voi olla nopeasti hupeneva luonnonvara.

Euroopan muutosten työjärjestystä ja aika-aulua ei määritellä Suomessa. EY:n Maastrichtin huippukokouksen jälkeen on käynyt selväksi, että EY valmistautuu viimeistään ensi vuonna alkaviin jäsenyysneuvotteluihin niiden Efta-maiden kanssa, jotka jäsenyyttä ovat hakeneet. Varmistaaksemme mukanaolomme Ruotsin ja Itävallan kanssa on jäsenhakemus jätettävä viipymättä. Seuraava tilaisuus saattaa avautua vasta vuosikymmenen lopulla ja silloin mahdollisesti meille epäedullisemmassa tilanteessa. Siksi hallitukselta ja eduskunnalta on edellytettävä päätöstä jäsenyyden hakemisesta mieluiten helmikuun aikana.

Eurotapahtumien vauhti on ollut nopeampaa kuin olisimme itse toivoneet. Niinpä joudumme



keskustelemaan nyt EY-jäsenyydestä jo ennen kuin Eta-sopimus on edes neuvottelutuloksena varmistettu, saati saatettu eduskunnan käsitte-lyyn. On myös vähän kohtuutonta odottaa kansalaiskeskustelulta vastausta kysymykseen, riittääkö Eta-sopimus vai tarvitsemmeko EY-jäsenyyttä, tilanteessa, jossa Eta-sopimus ei vielä-  
kään ole julkinen.

Eta-ratkaisu on kuitenkin ollut ja on edelleenkin tärkeä tavoite Suomelle. Sitä tarvitaan EY-jäsenyyden hakemisesta riippumatta ja vaikka Etan toimivuus ylimenokautta pidemmällä ajanjaksolla näyttääkin epäselvältä.

Edessä oleva EY-ratkaisu on tehtävä tietoisena siitä, että liittyminen EY:n jäseneksi tarkoittaisi merkittävintä muutosta Suomen valtioliisessa asemassa sitten itsenäistymisen. Erotukse-  
na muista itsemääräämisoikeutta rajoittavista kansainvälisistä sitoumuksista tai kansainvälisistä järjestöjäsenyyksistä on EY kolmessa suhteessa poikkeava ja pidemmälle menevä.

EY on ylikansallinen järjestö, jonka päätöksistä voi tulla jäsenmaita sitovia riippumatta jonkin jäsenmaan omasta kannasta.

EY on evolutiivinen, kehittyvä, ja perustettu "alati syvenevän liiton" toteuttamiseksi, niin kuin peruskirjassa sanotaan, eikä sen tehtävien ja toimivallan lisääntymiselle ole asetettu ennalta määrättyä rajaa.

EY:n jäsenyys on peruuttamaton sitoumus ainakin sikäli, että Rooman sopimus ei tunne eroamisen mahdollisuutta eikä mekanismeja, jolla se olisi toteutettavissa.

EY-jäsenyys merkitsisi samanaikaisesti sekä jatkuvuutta että murrosta Suomen tähänastisessa ulko- ja kauppapolitiikassa. Se ei ole suinkaan vain Efta-jäsenyyden ja vapaakaupan aloittaman linjan jatkamista. 70-luvun alussa Pohjoismaiden EY:n kanssa tekemät vapaakauppasopimukset olivat silloisessa tilanteessa nimenomaan vaihtoehto EY:n täysjäsenyydelle, jota silloinkin harkittiin Norjassa ja Ruotsissa. Sen sijaan Eta-sopimusta voi pitää loogisena jatkona vapaakauppasopimukselle.

Uusi linjanveto jäsenyyden puolesta voi nyt Euroopan muutosten ansiosta olla meille täysin mahdollinen valinta, mutta se on syytä tehdä yrittämättä peitellä sen käänteentekevää historiallista merkitystä.

EY:stä on kehittymässä myös turvallisuuspolitiikan kattava liitto. Epäselvää vielä on, millä tavoin sotilaallinen yhteistyö sen puitteissa tulee toteutumaan. Näillä näkymin ei ole mahdollista, mutta ei myöskään tarpeen, että Suomi pitäisi

kiinni perinteisen puolueettomuuspolitiikkansa säilyttämisestä, eikä sitä tule asettaa ehdoksi EY:n kanssa käytävissä jäsenyysneuvotteluissa. Tärkeintä on, että vielä Maastrichtin jälkeen jäsenmaille jää riittävästi mahdollisuuksia pitää tarvittaessa kiinni turvallisuuspolitiikkansa autonomiasta.

Suomen tulee pitää kiinni siitä lähtökohdasta, ettei ulkopoliittikkamme määrittäminen ole EY:n kanssa neuvoteltava asia. Se on oma asiamme, ja meidän tulee tehdä se tietoisena niistä velvoitteista, joihin jäsenmaat EY:ssä sitoutuvat, mutta myös pitäen kiinni siitä turvallisuuspolitiikan itsemääräämisoikeudesta, jota mitkään sitoumukset eivät velvoita luovuttamaan. Meidän osaltamme tähän kuuluu keskeisesti hyvien naapuruussuhteiden vaaliminen kaikissa tilanteissa.

Jäsenhakemusta ei voi eikä tule jättää koemiellessä. Siksi myös jäsenyyshakemuksen yhteydessä asetettavat tavoitteet liittymissopimuksen ehdoista on harkittava huolellisesti ja siten, että ne ovat mahdollisia ja uskottavia. Lopullinen kannanotto EY-jäsenyyteen on itse kunkin osalta paikallaan sitten, kun nähdään, onko monivuotinen neuvotteluprosessi johtanut Suomen kannalta hyväksyttävään tulokseen.

Uudet jäsenet joutuvat sellaisenaan hyväksymään EY:n tähänastisen lainsäädännön ja sen nykyiset instituutiot sekä niihin ennen jäsenyyden toteuttamista päätetyt muutokset ilman mahdollisuutta saada niiden suhteen pysyviä poikkeuksia. EY:n tähänastisissa laajentumisneuvotteluissa on siten pääsääntöisesti ollut kysymys siirtymäkausien pituudesta.

Pitkän reunaehtoluettelon liittäminen EY-jäsenhakemukseen ei ole realistista. Se ei ole myöskään oikeata neuvottelutaktikkaa ajatellen sitä, että neuvotteluasetelma meille kansallisesti elintärkeiden asioiden huomioonottamisesta näissä jäsenyysneuvotteluissa syntyy vasta EY:n komission annettua ensin lausuntonsa jäsenyyshakemuksesta.

Siten hallituksen pääministerin äskeisessä puheenvuorossa kovasti korostettujen reunaehto-  
jen asemesta on paikallaan puhua jäsenyyden edellytysten määrittämisestä. Niiden osalta kysymys on vähintään yhtä suuressa määrin omista valmiuksistamme kuin neuvotteluissa ratkaistavista asioista. Yhdentymisvalmiuksiemme vahvistaminen on pahasti myöhässä jo Eta-sopimuksen seuraamuksia ajatellen.

Jäsenyyshakemuksen taakse tulee pyrkiä saamaan mahdollisimman laaja kannatus. Myös

jäsenyyttä epäilevien näkemyksiä on kunnioitettava, ja ne on pyrittävä ottamaan huomioon jäsenyyden edellytysten määrittelyssä. Tässä määrittelyssä punnitaan kansallinen yhteistyökykymme. Olisi siksi epäviisasta, että hallitus pikaisesti vaatimassamme, jäsenyyden hakemista tarkoittavassa tiedonannossaan naulaisi itse kiinni kaikki jäsenyyshakemuksen lähtökohdat, sillä niiden määrittäminen edellyttää laajaa kaikkien puolueiden ja tahojen kanssa käytävää keskustelua, jonka luonnollinen paikka on eduskunta.

EY tulee erityisesti Suomen maatalouden osalta merkitsemään koko yhteiskuntaamme heijastuvaa voimakasta sopeuttamista ja muutosta. Neuvotteluratkaisilla ja siirtymäkausien pituudella on näiltä osin huomattavan suuri merkitys. Tämä on tärkeä kansallinen kysymys sosialidemokraateille, ja olemme valmiita osallistumaan yhteistyöhön myös hallituksen ja hallituspuolueiden kanssa maaseudun elinkelpoisuuden ja alueellisen tasapainon säilyttävien sopeuttamistrakaisujen löytämiseksi ja toteuttamiseksi. Mutta onko myös keskustalla sama valmius? Ja jos on, eikö sen olisi pitänyt myös näkyä hallituksen nimeämän maaseutupoliittisen työryhmän kokoonpanossa siten, että sinne olisi voitu nimetä enemmän kuin vain yksi ei-keskustalainen jäsen?

Maataloutta koskevan yhteisymmärryksen on kuitenkin perustuttava muutoksen välttämättömyydelle, jonka edessä me olemme jo ilman EY:täkin Gatt-ratkaisujen vuoksi, mutta myös sen takia, että nykyinen maatalouspolitiikkamme on umpikujassa. Sen muuttamista ylituotannon lopettamiseksi ja omavaraisuustavoitteiden tarkistamiseksi vaativat niin kuluttajien edut ja Euroopan kalleimman ruuan hinnan alentaminen, valtiontalouden kantokyky kuin myös maatalouden oma etu.

Muita EY-ratkaisussa tärkeitä turvattavia asioita ovat erityisesti aluepolitiikkaan liittyvät kysymykset, sosiaaliturva ja omien edustajiemme kautta tapahtuvan kansanvaltaisen vaikuttamisen turvaaminen. Demokratia muutoin valtaa keskittävässä EY:ssä ja EY-päätöksenteossa vaatii uusia ratkaisuja sekä EY:ssä että Suomessa, myös valtiönsäännön osalta.

Sosialidemokraatit eivät ole yksisilmäisiä EY:n suhteen. Me tiedostamme ratkaisuun liittyvät monet ongelmat ja haasteet ja olemme valmiita käsittelemään jäsenyyden haittoja avoimesti kansalaiskeskustelussa, ja näitä haittoja olisi voinut rohkeammin käsitellä myös tässä

selonteossa. Keskustelun avoimuuden ja monipuolisuuden turvaaminen on tärkeätä, ja myös hallituksen on sitä edistettävä.

Meidän näkemyksemme on, että EY:n jäsenyyden kautta on avattavissa enemmän kansakuntamme yhteisen menestyksen ja kansalaisten hyvinvoinnin hyväksi koituvia mahdollisuuksia lisääntyvänä kilpailuna, alenevina hintoina ja uusina työpaikkoina kuin siitä niitä uhkaavina kustannuksina seuraa. Näiden arvioinnin osalta keskustelu EY-jäsenyydestä ei suinkaan ole päättynyt, vaan se on vasta alkamassa ja laajentumassa, eikä kukaan voi väittää pitävänsä lopullista totuutta hallussaan.

On hyvä, että selonteon liitteenä on myös Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen selvitys EY-jäsenyyden taloudellisista vaikutuksista. Niitä tulee edelleenkin yrittää täsmentää tietoisena kaikkien tällaisten arvioiden suuresta epävarmuudesta. Jos tätä keskustelua olisi käyty viisi vuotta sitten, en usko, että kukaan sen enempää EY-jäsenyyden vaatijoista kuin sen vastustajistaakaan olisi uskaltanut kantansa tueksi väittää, että EY:hyn liittymisen tai sen ulkopuolella pysymisen seurauksena meillä tänä päivänä olisi takanamme 5 prosentin miinuskasvun vuosi ja 300 000:sta edelleen nousemassa oleva työttömyys.

Suomi on nyt kaukana eurokunnosta. Taloutemme romahduksessa on kyse siitä, että ne ainutkertaiset olosuhteet, joiden vallitessa Suomeen on voitu rakentaa pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta, ovat peruuttamattomasti muuttuneet. Käyttämämme eväät eivät suinkaan ole olleet vääriä, mutta enää emme saa niitä takaisin. Väestönkasvu, teknologian kehitys ja globaalisten maailmanmarkkinoiden synty saattavat kaikki kansakunnat uusien haasteiden eteen. Yksikään valtio ei voi enää vastata niihin samalla tavoin itsenäisyydestään kiinni pitäen kuin ennen. Tässä suhteessa pohdiskelu itsenäisyydestä ja sen todellisesta luonteesta ja merkityksestä on näissä ratkaisuissa paikallaan.

Edellä mainitsemani voimat mm. räjäyttivät komentotalouden ja yksipuoluevallan sekä omavaraisuuteen tähdänneen blokkipolitiikan Itä-Euroopassa. Eikä EY ole näitä muutoksia luonut, vaan se on itsekin yksi vastaus laajempiin, koko maailmantaloutta ja kansainvälisiä suhteita muuttaviin haasteisiin. Niihin mekin joudumme vastaamaan EY:stä riippumatta.

Eurokuntoa me emme saavuta leikkauksilla ja työttömyyden lisäämisellä. Suomi lähtee nousuun vain työnteolla ja osaamisella. Kasinota-

louden vuosina eurooppalaisuuden airueina pyrkivät esiintymään tahot ja tyypit, jotka aikaansaivat korvaamatonta vahinkoa todellisille kansainvälistymisvalmiuksillemme, kun lottokansan ikuinen unelma työnteekoon perustumatomasta rikastumisesta omaksuttiin laajasti myös elinkeinoelämän johtotähdiksi.

EY-jäsenyyden avaamat mahdollisuudet tulevat koitumaan ennen muuta vahvojen yritysten, alueiden ja yksilöiden hyväksi. Hyötymään tulevat ne, joilla jo nyt on eniten kilpailukykyä, koulutusta ja muita menestystekijöitä hallussaan. Meidän on huolehdittava siitä, että suomalaisilla mahdollisimman laajasti olisi näitä voimavaroja käytössään. Yhdentymisvalmiuksiemme vahvistaminen edellyttää meidän sosialidemokraattien mielestä sitä, että pidämme erityisesti huolta niiden tukemisesta ja vahvistamisesta, joilla näitä valmiuksia eri syistä ei ole. Emme halua olla mukana edistämässä sellaista yksipuolista markkinayhdentymistä, joka suosii eriarvoisuuden kasvua.

Suomalaiselle EY-keskustelulle olisi suureksi eduksi, jos osaisimme käydä sitä myös vähän laajemmasta kuin suomalaisesta näkökulmasta. Meidänkin kysymyksenasettelumme on hyvin saman kaltainen kuin se, mistä puhutaan kaikissa Pohjoismaissa. Silloin ratkaisujen saman suuntaisuus varmistaa parhaiten sen, että se, mikä pohjoismaisessa yhteistyössä ja nk. pohjoismaisessa hyvinvointiyhteiskunnan toteutuksessa mallissa on ollut arvokkainta ja kestävinä, voidaan myös säilyttää uudessa eurooppalaisessa tilanteessa.

Meidän tulee Suomessa perehtyä myös paremmin EY:n sisäiseen keskusteluun yhteisön tulevaisuudesta, ja se on paljon monivaihteisempaa kuin yleensä tiedetään. Siihen perehtyminen on tarpeen myös siksi, että EY:n jäsenyys toteutuessaan tekee meistäkin täysivaltaisia EY:n päätöksentekijöitä ja vaikuttajia.

Tämän selontekokin toteaa, vaikka näkee sen etupäässä vain puolustuksellisenä edunvalvontatilaisuutena. Nykyinen EY ei suinkaan vastaa sosialidemokratian ihanteita sen enempää demokratian, sosiaalisen vastuuntunnon kuin ympäristönsuojelunkaan osalta. Meilläkin saa ja tulee olla näkemys siitä, minkälaista Eurooppaa ja kenen hyväksi olemme rakentamassa, eikä sen tarvitse tai pidä olla sama kuin Brysselin eurobyrokratian.

Markkinayhdentymisen rinnalla nk. sosiaalinen ulottuvuus on EY:ssä toistaiseksi vasta aivan liian heiveröisellä alulla eikä sitä ymmärretä

edes samalla tavoin kattavasti kuin Pohjoismaissa. Sisämarkkinoiden ja nopeutetun aineellisen kasvun tavoittelun Eurooppa ei toteuta ekologisesti kestävän kehityksen periaatteita, ja monien länsieurooppalaisten hellimä ajatus Linnake-Euroopasta sulkee portteja muuhun maailmaan.

Näissä asioissa on kysymys poliittisista valinnoista. Euroopan köyhät, työttömät ja syrjäytyneet tarvitsevat vahvaa ja ihmiskeskeistä sosiaalista ulottuvuutta. Globaalisten ympäristöuhkien torjunta vaatii ylikansallista ympäristöohjausta myös EY:n tasolla, ja uuden Euroopan tulee olla avoin kaikkiin suuntiin. Jos EY:hyn menemme, täytyy sen perustua rohkeaan tahtoon vaikuttaa näiden tavoitteiden puolesta eurooppalaisessa yhteistyössä. Ovatko myös muut EY-jäsenhake-musta kannattavat ryhmät tässä salissa näiden tavoitteiden kannalla? Ja voi myös kysyä, ovatko jäsenyyttä vastustavat ryhmät sillä kannalla, että näitä ei tulisi suomalaisten ajaa?

Vastuu EY-päätöksestä kuuluu luovuttamattomasti eduskunnalle. EY-sitoumusten luonteesta johtuen on kuitenkin välttämätöntä, että päätös jäsenyydestä aikanaan alistetaan neuvottelujen päätyttyä kansanäänestyksen hyväksyttäväksi tai hylättäväksi.

---

Ed. Ranta merkitään läsnä olevaksi.

---

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmän tavoitteena on Suomen kansan henkisen ja aineellisen hyvinvoinnin lisääminen ja turvallisuuden takaaminen. Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, että nykyisissä muuttuvissa olosuhteissa Suomen jäsenyys Euroopan yhteisöissä parhaiten edistää hyvinvoinnin kasvua ja turvallisuutta.

Euroopan yhteisön perustamisella on pyritty luomaan kansalaisten Eurooppa, jossa demokratia ja ihmisoikeudet ovat turvatut ja EY-maiden kansojen kesken vallitsee rauha. Tavoitteena on luoda laajat yhteiset markkinat, joilla tuotanto voi olla mahdollisimman tehokasta. Tarkoitus on ollut edistää tutkimusta ja tuotekehitystä sekä vastata Yhdysvaltain ja Japanin haasteeseen. Näin pyritään luomaan Euroopan kansalaisille mahdollisimman korkea hyvinvointi, toimeentulon taso ja sosiaaliturva. Nämä tavoitteet ovat myös kokoomuksen eduskuntaryhmän tavoitteita. Ne toteutuvat paremmin Suomen osalta, jos Suomi liittyy EY:n jäseneksi.

Esillä oleva hallituksen selvitys sen myös vahvistaa.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus on laatinut selvityksen Suomen EY-jäsenyyden taloudellisista vaikutuksista verrattuna siihen tilanteeseen, että Suomi jättäytyisi Eta-ratkaisun varaan. Selvitys puoltaa voimakkaasti EY-jäsenyyttä.

Suomen bruttokansantuote EY-vaihtoehdossa nousisi 7,7 prosenttia ja yksityinen kulutus 8,8 prosenttia. Tuotannon ja hyvinvoinnin lisääntyminen johtuisivat pääasiassa kiristyvän kilpailun tuomasta taloudellisen toiminnan tehokkuuden lisääntymisestä, hintatason alenemisen aiheuttamasta avoimen sektorin ja erityisesti teollisuuden osuuden kasvusta ja paremmista kilpailuedellytyksistä EY-markkinoilla.

Suomen vienti lisääntyisi 11,4 prosenttia ja tuonti 5,6 prosenttia, eli vienti lisääntyisi tuontia enemmän noin 6 prosenttiyksikköä. Vastaavasti vaihtotase paranisi 13 miljardia markkaa. Kun tähän asti vaihtotaseen vaje eli se, että suoritamme enemmän maksuja ulkomaille kuin saamme niitä kotimaahan, on ollut vakavimpia rakenteellisia ja taloudellisia ongelmiamme, voisi Suomi arvioiden mukaan saada vaihtotaseensa tasapainoon. Tämä johtuisi erityisesti vientiteollisuuden kasvusta.

Investoinnit EY-vaihtoehdossa lisääntyisivät 7,8 prosenttia, eli perusedellytykset uusien työpaikkojen luomiselle kasvaisivat. Vastaavasti työllisyys paranisi 100 000 henkilöllä. Investointien ja työllisyyden paraneminen johtuisi erityisesti hintojen alenemisen aiheuttamasta paremmasta kilpailukyvyistä, alhaisemman korkotason mukanaan tuomasta investointikustannusten alenemisesta, avoimemmista markkinoista ja julkisen talouden menojen kurissa pitämisestä.

Tässä yhteydessä on myös syytä muistuttaa siitä, että painavin peruste Ruotsin päättäessä hakea EY-jäsenyyttä vuosi sitten oli juuri työllisyyden parantaminen ja investointien lisääminen. Yritysten käyttäytymisessä on selvästi havaittavissa se, että uudet investoinnit pyritään tekemään laajalle yhtenäiselle EY-alueelle.

Kysynkin, onko tässä salissa joku, joka vastustaa 100 000 suomalaisen työllistämistä.

Kuluttajahinnat laskevat EY-vaihtoehdossa 20 prosenttia, ja elintarvikkeiden hinnat alenisivat tätäkin enemmän. Elintarvikkeiden hintojen aleneminen EY-tasolle johtuisi yhteisten elintarvikemarkkinoiden avautumisesta. Muutoin hintatasoa pudottaisivat kiristynyt kilpailu ja valmis-

teverojen vähennys sekä mahdollisesti elintarvikkeiden liikevaihtoveron alentuminen.

Kysynkin, onko tässä salissa joku, jonka mielestä Suomessa myytävien maailman kalleimpien elintarvikkeiden hintoja ei pitäisi alentaa.

Korkotaso alenisi lähelle Saksan korkotasoa eli pitkällä aikavälillä 2 prosenttiyksikköä. Korkotason aleneminen johtuisi väärien valuuttakurssiodotusten eli devalvaatiospekulaatioiden poistumisesta. Rahaunionissa yhteiseen rahaan siirryttäessä korkoero poistuisi kokonaan, kun valuuttakurssien vaihtelumahdollisuudesta johdettava valuuttakurssiriskiä ei enää lainkaan synny.

Niille, jotka arvostelevat edellä mainittujen laskelmien oikeellisuutta, on syytä todeta, että ne on tehty parhaalla Suomessa käytettävissä olevalla laskentatekniikalla. Niiden perustelut ovat johdonmukaisia ja laskentaolettamat realistisia. Toivon keskusteluun muitakin laskelmia, kunhan ne ovat vain yhtä suurella huolella laadittuja.

Taloudellisista tekijöistä on vielä syytä mainita, että mikäli olemme vain Etan varassa emmekä EY:n jäseniä, rajamuodollisuudet edelleen säilyvät, erilaiset alkuperäsäännöt säilyvät, telakkateollisuuden ja merenkulun kilpailuedellytykset eivät ole samat, tekstiiliteollisuuden kilpailuedellytykset eivät ole samat, uskottavuus talouden tasapainoiseen kehittymiseen on heikompi ja mielikuvavaikutus on kielteisempi. Jos haluamme paremman kilpailukyvyn, työpaikkoja ja ulkomaisia investointeja, asetumme EY-jäsenyyden hakemisen kannalle.

Suomen jäsenyyss EY:ssä merkitsee osallistumista tulliliittoon. Suomella oli sosialistisen Neuvostoliiton kanssa omat taloudelliset järjestelynsä, jotka eivät EY-jäsenyyssitilanteessa enää olisi mahdollisia. Nyt vallitseva sekava tilanne ei ole pysyvä, vaan Suomen ja Venäjän kaupalle on joka tapauksessa etsittävä uudet kaupalliset järjestelyt.

On selvää, että Venäjän etujen mukaista on järjestää kaupalliset suhteensa ensisijaisesti EY:n kanssa. Tämä johtuu siitä, että EY on Venäjän merkittävin kauppakumppani ja merkittävin tuen antaja. Tämän vuoksi on epätodennäköistä, että mikään muu maa voisi saada EY:tä edullisempia ehtoja Venäjän-kaupassaan. Tullihallituksen pääjohtaja Jermu Laine onkin todennut: "Suomen eristäytyneisyys EY-jäsenyydestä tulee olemaan iso haitta eikä mikään etu meille."

EY:n jäsenenä sen sijaan kykenemme valvomaan omia etujamme idänkaupassa ja voimme

edistää talous- ja kauppasuhteiden kehittymistä EY:n ja hajonneen Neuvostoliiton alueella olevien itsenäisten valtioiden välillä. EY on tällä hetkellä aloittamassa neuvotteluja Itsenäisten valtioiden yhteisön eurooppalaisten jäsenvaltioiden kanssa näiden liitännäisjäsenyydestä Euroopan yhteisöihin. EY-jäsenyyttä ei tule estämään Suomen ja Venäjän taloussuhteiden uudelleenjärjestelyjä.

EY-jäsenyyttä toisin kuin Eta-ratkaisu merkitsee liittymistä EY:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan ja maataloustuotteiden yhteismarkkinoihin. Se merkitsee nykyisellään maataloustuotteiden tavoitehintojen putoamista noin puoleen. Tavoitehintojen ero ei tosin ole kuitenkaan näin suuri, mikäli niistä vähennetään maatalouden perustuotantoon kohdistuvat erilaiset markkinomismaksut. Lisäksi viljelijän käteen jäävään tuloon vaikuttaa olennaisesti EY-vaihtoehdossa alentuva kustannustaso. Vielä on syytä muistuttaa, että runsas kymmenen vuotta sitten maataloustuotteiden tavoitehintataso oli Suomessa ja EY:ssä yhtäläinen.

Rehellistä on tässä yhteydessä todeta myös se, että Suomen maatalous on joka tapauksessa merkittävän sopeutumisen edessä. Gatt-neuvottelujen vaikutukset poistaessaan maataloustuotteiden viennin ja salliessaan tuontia merkitsevä EY-jäsenyyden kaltaista muutosta maatalouspolitiikkaan. Siksi meidän on joka tapauksessa luotava ohjelma, jolla maaseutu voidaan pitää elinvoimaisena.

Haluamme muistuttaa siitä, että jo EY:n peruskirjassa Roomansopimuksessa tavoitteeksi on asetettu "maatalouden tuottavuuden nostaminen ja sen myötä kohtuullisen tulo- ja elintason takaaminen maanviljelijöille, maataloustuotteiden markkinoiden vakauttaminen ja kohtuuhintaisten elintarvikkeiden saatavuuden varmistaminen kuluttajille".

Kokoomuksen eduskuntaryhmä edellyttää, että maatalouden harjoittajien aseman turvaamiseksi EY-jäsenyyksineuvotteluissa asetetaan tiettyjä tavoitteita. Kokoomuksen eduskuntaryhmä asettaa tavoitteeksi riittävän pitkän, noin kymmenen vuoden, siirtymäajan saamisen suomalaiselle maataloudelle. Tällaisen siirtymäajan ovat saaneet myös muut jäsenyydestä aiemmin neuvotelleet maat kuten viimeksi Portugali ja Espanja. Tämän ajan tulisi riittää yhdessä rakennetukien kanssa suomalaisen maatalouden elinkelpoisena pitämiseksi. On syytä vielä muistuttaa siitä, että jokaisen elinkeinon on kehityttävä säilyäkseen kilpailukykyisenä.

Onkin selvää, että Suomen maatalous ei sellaisenaan joudu kilpailemaan EY-maatalouden kanssa, koska se on saatava EY:n maatalouden aluetukien piiriin Suomelle epäedullisen ilmastollisen sijainnin, lyhyen kasvukauden ja alhaisen lämpötilan vuoksi. Sen lisäksi Suomessa voidaan toki vielä harkita myös kansallisia tukijärjestelyjä.

Suomen maataloutta onkin välittömästi ryhdyttävä kehittämään tuotantoaloilla, joilla me olemme suhteellisesti kilpailukykyisempiä. Ennistä enemmän on hyödynnettävä Suomen puhdasta luontoa. Viljan viljelyä on tehostettava ja kotimaisen rehun tuotanto pyrittävä turvaamaan. Kotieläintuotannon kilpailukyvyllä on hyvät edellytykset, kun tuotantoa tehostetaan.

Jos Suomi hakee tänä talvena EY:n jäsenyyttä, on mahdollista, että voimme neuvotella jäsenyydestä yhtäaikaaisesti Ruotsin ja Itävallan kanssa. (Ed. S-L. Anttila: Missä ovat Sveitsi ja Norja?) Jäseniä voisimme silloin olla vuonna 1995. Jos emme ehdi tähän junaan, seuraavat neuvottelut kävisimme yhdessä Puolan, Tšekkoslovakian ja Unkarin sekä eräiden muiden ns. entisten sosialististen maiden kanssa. Siksi ratkaisussa on kyse myös Suomen kansallisesta identiteetistä.

Jos jätämme jäsenyyshakemuksen nyt, katsoimme kuuluvamme ja meidän katsotaan kuuluvan demokraattisia arvoja ja ihmisoikeuksia edistäviin teollisiin ja hyvin voiviin länsieurooppalaisiin maihin. Jos sen sijaan emme tee päätöstä nyt, samaistetaan meidät helposti entisiin sosialistisiin maihin ja Baltian maihin, joille on tyypillistä vuosikymmenten pysähtyneisyys ja taantuminen sekä köyhyys. (Ed. Rinne: Ne ovat sivistysmaita!)

Viiteryhmä vaikuttaa yhteistyöhalukkuuteen kaikilla elämän alueilla taloudesta tieteeseen ja kulttuuriin. Kun kuluttajalle yritetään myydä esimerkiksi Madridissa EY:n ulkopuolisen, itäeurooppalaisen Suomi-nimisen maan tuotetta, ei tuotteesta saatava hinta ole sama kuin kehittyneen länsimaisen EY-maa Suomen tuotteen hinta.

Mikään maa ei nykyisellään ole täysin itsenäinen ja suvereeni. Suomikin on tehnyt tuhansia kansainvälisiä sopimuksia, jotka rajoittavat eduskunnan lainsäädäntövaltaa. On monia asioita, joihin Suomi joutuu sopeutumaan, kuten monet kansainvälisen kaupan säännöt, voimatta edes vaikuttaa niihin. Suomalaisen tuomioistuimenkaan valta ei ole lopullista. Suomen liityttyä Euroopan neuvoston jäseneksi voidaan kor-

keimpien tuomioistuinten ratkaisut käytännössä saattaa edelleen Euroopan ihmisoikeustuomioistuinten arvioitaviksi.

EY ei ole valtio, eikä se vie valtion itsenäisyyttä. EY:ssä vallitsee ns. subsidiariteettiperiaate, jonka mukaan päätökset on tehtävä siellä, missä se kansalaisten kannalta on tarkoituksenmukaisinta. Siten Suomessa eduskunta voi edelleen täysin päättää sosiaalipolitiikasta, terveyspolitiikasta, koulutuspolitiikasta ja veropolitiikasta. Poliittisesti tärkeimmät ratkaisut säilyvät siis edelleenkin Suomessa.

EY-jäsenyys sen sijaan antaa meille päätäntävaltaa meihin joka tapauksessa vaikuttavissa päätöksissä. Kun EY vahvistaa Suomea taloudellisesti ja myös turvallisuuden suhteen, auttaa se maatamme tavoitteidemme saavuttamisessa ja tekee siten itsenäisen toimintamme mahdollisemmaksi.

Kun niin monet agitaattorit tänä päivänä kuitenkin pelottelevat sillä, että EY-jäsenyys veisi Suomen itsenäisyyden, on tältä osin lopuksi kysyttävä: Eikö esimerkiksi EY-maa Ranska ole itsenäinen, eikö EY-maa Englanti ole itsenäinen, eikö EY-maa Saksa ole itsenäinen, eikö EY-maa Tanska ole itsenäinen?

EY:ssä pienen valtion vaikutusmahdollisuudet ovat poikkeuksellisen suuret. Suomi saa Euroopan parlamenttiin 16 edustajaa ja ministerineuvostoon 3 ääntä. Kaikkein tärkeimmissä päätöksissä vaaditaan EY:ssä yksimielisyyttä, ja silloin ovat pienen maan vaikutusmahdollisuudet väestömäärään nähden suhteellisesti suuret. Jotta EY:ssä ei voitaisi puhua sisäisestä demokratiavajeesta, olisimme kokoomuksessa valmiita myötävaikuttamaan EY:n parlamentin vallan lisäämiseksi suhteessa EY:n komissioon.

EY-jäsenyyden ja Etan välinen kaikkein tärkein ero onkin, että EY:n jäsenenä maamme pääsee osallistumaan niiden päätösten tekemiseen, jotka meidän on todellisessa elämässä joka tapauksessa hyväksyttävä. Eta ei tule koskaan antamaan Suomelle mahdollisuutta valvoa etujaan EY:n kaikilla tasoilla: huippukokouksissa, ministerineuvostossa, komissiossa ja virkamiehistöissä.

Suomen ulkopolitiikan tavoitteena tulee olla rauhan edistäminen, kansalaisten hyvinvoinnin turvaaminen sekä Suomen ja Suomen kansalaisten turvallisuuden takaaminen. Muuttuneessa tilanteessa tämä merkitsee sitä, että Suomen ulkopolitiikan tulee löytää eurooppalainen demokratiaan ja ihmisoikeuksiin pohjautuva identiteetti.

EY:n alkuperäisenä tavoitteena on rauhan turvaaminen Länsi-Euroopan maiden kesken. EY onkin onnistunut tässä tehtävässään täydellisesti, toisin kuin aikoinaan Kansainliitto, jolla oli sama tavoite. Pysyvän rauhan ajatus perustuu eri valtioiden hyvin tiiviiseen yhteistyöhön ja erityisesti taloudelliseen yhteistyöhön. Pitkälle edennyt integraatio merkitsee sitä, että jonkin maan häiriökäyttäytyminen tulee sille niin kalliiksi, että aggression tuottama hyöty jää aina aiheutunutta vahinkoa pienemmäksi. Myös kansalaisten välisten siteiden olennainen lisääminen hillitsee sellaisten nationalististen tunteiden luomista, joihin aggressiokäyttäytyminen voitaisiin perustaa.

EY:stä on muodostunut koko Euroopan vakauden pilari. EY ei ole enää entisten socialististen maiden vastustaja. Vain EY ja sen jäsenvaltiot kykenevät merkittävällä tavalla auttamaan suurissa vaikeuksissa painivia entisiä sosialistisia maita. Vain EY:stä voi muodostua itäisen Euroopan kehityksen veturi. Näiden maiden pyrkimys EY:n jäsenyyteen osoittaa halua vakauden luomisesta Eurooppaan.

Suomen tärkeiden etujen mukaista on, että EY syvenemisen ohella myös laajenee. Suomi voi EY:n jäsenenä paremmin auttaa tätä laajenemisprosessia ja siten koko Euroopan käsittävän turvallisuusverkoston syntymistä.

EY-jäsenyys myös parantaisi Suomen turvallisuutta. Suomi olisi osa 350 miljoonan ihmisen yhteisöä, jonka kansalaiset ovat Euroopan yhteisön kansalaisia. Tällöin todennäköisyys, että Suomeen kohdistuisi turvallisuuteemme kielteisesti vaikuttavia paineita, olennaisesti vähenisi. Mikäli uhkakuvia kuitenkin syntyisi, voisimme EY-jäsenyyden myötä saada EY:ltä välitöntä ja kansainvälisesti todella merkittävää poliittista tukea turvallisuudellemme.

Turvallisuutemme paranisi myös siten, että EY-jäsenyyden kautta saisimme suoran vaikutusmahdollisuuden niihin päätöksiin, joita EY:ssä tehdään Euroopan turvallisuutta silmäläpäitään. Tällöin voisimme osaltamme vaikuttaa eurooppalaisella tasolla niiden tapahtumien kulkuun, joilla olisi heijastusvaikutuksia omaan turvallisuuteemme. Omalta kannaltamme on tärkeää myös se, että ulko- ja turvallisuuspoliittiset päätökset EY:n ministerineuvostossa ovat yksimielisiä ja Suomi voisi erityisistä kansallisista syistä jättäytyä yhteisten toimien täytäntöönpanon ulkopuolelle.

Tärkeätä on alleviivata sitä, että Suomi edelleen jatkossa itse vastaa oman alueensa puolus-



tuksesta sotilaallisesti liittoutumattomana maana. Me huolehdimme puolustuksestamme nyt, ja meidän tehtävämme on huolehtia siitä myös jatkossa. EY ei ole suunnittelemassa yhteistä armeijaa.

Vaihtoehtona EY-jäsenyydelle on jättäytyminen yksin EY-Ruotsin ja hajonneen Neuvostoliiton perillisten väliin. Tätä ei voida pitää Suomen etujen mukaisena, koska meillä ei ole enää tukeamme Euroopan yleistä vakautta, Suomen ja Ruotsin saman kaltaisen ulkopoliittikan vakauttavaa vaikutusta eikä vakiintunutta yhteistyötä Neuvostoliiton seuraajavaltioiden kanssa. Ollisimme yksin.

EY:ssä Suomi voisi saada merkittävän roolin Venäjän-tuntemuksensa kautta lännen ja idän lähentäjänä. Aikana, jolloin lännen ja idän yhteistyötä on kehitettävä, voisimme asiantuntemuksemme ansiosta saada maamme kokoa suuremman painoarvon Euroopan kehityksen ohjauksissa. On parempi, että käytämme mahdollisuuksiamme kuin että vetäydymme kuoreemme.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä lähtee siitä, että Suomi pyrkii kaikissa olosuhteissa hyviin ja häiriöttömiin suhteisiin Venäjän kanssa.

Om Tornedalen blir EG:s östra gräns är det sannolikt till skada för Finlands nordiska identitet. Danmark och Sverige utgör omkring 60 procent av Norden, medan Danmark, Sverige och Finland utgör 80 procent av Norden. Om Danmark, Sverige och Finland går in för medlemskap i EG kan det nordiska samarbetet till stor del räddas. Det blir allt viktigare i beredningen av EG-beslut och de nordiska länderna kan tillsammans bilda ett eget område med ett intensivt samarbete i regionernas Europa. Tillsammans kan de nordiska länderna dessutom bättre göra sin röst hörd i EG.

Suomen tuleva hyvinvointi rakentuu ensi sijassa nuorison korkeatasoiseen ja kansainväliseen koulutukseen. Eta-sopimuksen ansiosta voimme ainoastaan jälkikäteen päästä jo sovituihin yhteisön tutkimus- ja koulutusohjelmiin. EY-jäsenyyden sijaan takaisi meille automaattisen osallistumisen kaikkiin näihin ohjelmiin ja niiden suunnittelua koskevaan päätöksentekoon. On tärkeää, että suomalainen nuoriso voi osallistua huipputason koulutukseen ja tieteelliseen tutkimukseen Euroopassa. Tärkeää on myös muiden eurooppalaisten tutkijoiden ja opiskelijoiden saaminen Suomeen.

Koska EY:lle ei ole sitovia sosiaalipoliittisia yhteisnormeja, jää päättävältä sosiaalipoliitikassa Suomen eduskunnalle. Poikkeuksena tästä ovat ne sosiaaliturvan takaavat säännökset, jotka koskevat maasta toiseen muuttavia henkilöitä. Nämä EY-säännökset ovatkin tarpeellisia, koska olisi kohtuutonta estää tosiasiallisesti henkilöitä muuttamasta maasta toiseen sosiaaliturva epäämällä.

Sosiaalipoliittikan kannalta on kuitenkin merkittävää se, että EY-jäsenyyden merkitys suurempaa taloudellista kasvua. Suuremmasta taloudellisesta hyvinvoinnista voidaan aina myös taata parempi sosiaaliturva. Paineet sosiaaliturvan eurooppalaiseen yhtenäistämiseen saattavat lisääntyä, mutta EY-Tanskan esimerkki osoittaa, että EY:n sisällä maailman korkein sosiaaliturvan taso on mahdollinen. EY-jäsenyyden ei tule vaikuttamaan eläketurvan, lapsilisien tai lapsen kotihoidon tuen tasoon, vaan niistä päätämme itse.

EY-jäsenyyden ei merkittävästi muuta aluepolitiikan mahdollisuuksia Suomessa. EY:n ylikansallinen aluepolitiikka ei pysty korvaamaan kansallista aluepolitiikkaa, joten kansallinen aluepolitiikka tulee pysymään jäsenmaiden tehtävänä. EY:n nykyisen aluepolitiikan rahoittaminen hoidetaan ns. rakennerahastojen kautta. Suomen tulee jäsenyyden neuvotteluissa pyrkiä siihen, että rahastojen käyttöperiaatteita muutettaisiin paremmin ottamaan huomioon Suomen erityisolot. Tällöin voisimme esimerkiksi harvaan asutukseen vedoten saada tukea EY:n rahastoista.

Suomen ja EY:n ympäristönsuojeluväitöset eivät merkittävästi eroa toisistaan. Suomi kuitenkin joutuisi EY:hyn liittyessään tiukentamaan vesiensuojelua, jätehuolto- ja luonnonsuojelulainsäädäntöään. Koska EY-normit sääntelevät vain vähimmäistason, on Suomella mahdollisuus niin halutessaan tiukempiin ympäristönormeihin.

Ympäristön suojeleminen onnistuu parhaiten kansainvälisellä yhteistyöllä. Yhteisillä normeilla voidaan Eurooppaan luoda korkea ympäristönsuojelun taso. EY:n toimet myös valvoivat ympäristönormien toteutumista. EY:n jäsenenä Suomi saisi aloitteentekooikeuden ja myös täysivaltaisen jäsenyyden Euroopan ympäristönsuojelukeskuksessa ja eri ympäristönsuojelu- ja rahoitusohjelmissa. Voisimme hyödyntää EY:n rahoitusjärjestelyjä oman maamme ympäristönsuojelutarkoituksiin. Voisimme myös vaikuttaa siihen, että EY:n ympäristönsuojelumäärärahoja

käytettäisiin Baltian maiden sekä Kuolan ja Pietarin talousalueiden ympäristön päästöjen vähentämiseen.

EY-jäsenyys vaikuttaa maamme valtioelinten välisiin suhteisiin. Suomalaisen demokratian kannalta on erittäin tärkeää, että eduskunnan lainsäädäntövalta ei vähene suhteessa muihin suomalaisiin valtioelimiin kuten presidenttiin, hallitukseen ja tuomioistuinlaitokseen.

EY:n toimivaltaan kuuluvien asioiden valmistelu tapahtuu komissiossa ja päätöksenteko pitkälti ministerineuvostossa. Näihin elimiin hallituksella ja ministeriöillä on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa. EY-normien tultua hyväksytyiksi ei kansallisilla parlamenteilla ole käytännössä mahdollisuuksia niitä muuttaa.

Tämän vuoksi on tärkeää, että eduskunnan mahdollisuuksia osallistua asioiden valmisteluvaiheessa tapahtuvaan, neuvottelutavoitteita koskevaan päätöksentekoon parannetaan. Kokoomuksen eduskuntaryhmä edellyttää, että nykyisten EY-maiden kansallisten parlamenttien asemasta tehdään selvitys. Selvityksen pohjalta on harkittava, tuleeko Hallitusmuotoa muuttaa niin, että eduskunnan asema vahvistuu.

Vaikka edellä esiin tuomani seikat ovat voimakkaasti puoltaneet Suomen EY-jäsenyyttä, on muistettava, ettei jäsenyys ole kuitenkaan ongelmaton. Suomalainen talouselämä joutuu selviytymään entistä kovemmassa kilpailussa. Kilpailun esteet ja kartellit purkautuvat. Tuotteiden laatu nousee entistä tärkeämpään asemaan. Maatalouden on tulevien vuosien aikana sopeuduttava uusiin olosuhteisiin. Taloudellista päättämätöntä siirtyä eduskunnalta ja Suomen Pankilta kansalaisille ja yrityksiin sekä työnantajille, työntekijöille, joiden vastuu myös samalla lisääntyy. Mielestäni ei kuitenkaan voi epäillä, ettei Suomen kansa selviytyisi uusissa olosuhteissa. Meillä on hyvä koulutustaso ja olemme tottuneet työntekoon.

Käydyssä keskustelussa rintamalinjat ovat olleet varsin selvät. Elinkeinoelämä ja työntekijäjärjestöt ovat olleet EY-jäsenyyden puolesta. Suojatut ja kartellisoituneet alat ovat sen sijaan olleet vastaan. Nuoret tutkijat ovat olleet puolesta, monet vanhan politiikan ajan tutkijat ovat sen sijaan olleet vastaan.

Mielenkiintoinen on jako esimerkiksi vasemmistoliiton sisällä. EY-jäsenyyttä ovat puolustaneet Kalevi Kivistö, Salme Kandolin ja Matti Viialainen, jäsenyyttä sen sijaan ovat vastustaneet Esko Seppänen, Esko-Juhani Tennilä ja luonnollisesti myös Taisto Sinisalo. (Ed. Laine:

Ja eduskuntaryhmä!) Tulevaisuuteen katsovat ihmiset ovat jäsenyyden kannalla, menneisyyttä takaisin haikailevat ovat sitä vastaan. EY-jäsenyyden vastustajat eivät ole yleensä kysyneet kertomaan, miten Suomi selviytyisi pysyttelemällä EY:n ulkopuolella.

Viime viikon torstaina A-studiossa neljän suurimman puolueen puheenjohtajat keskustelivat EY-jäsenyydestä. Toimittaja kysyi vasemmistoliiton puheenjohtajalta Claes Anderssonilta, mitä Suomelle tapahtuisi, mikäli päättäisimme pysytellä EY:n ulkopuolella. Ed. Andersson vastasi vaatimalla suomalaisilta valmiutta elintason alentamiseen. Tätä me kokoomuksessa emme kansalta vaadi. Alentuneista tuloista, konkurseista ja työttömyydestä kärsiville suomalaisille on saatava oikeus parempaan elintasaan. Parhaiten tämä onnistuu, kuten ilmeisesti ed. Anderssonkin tietää, juuri liittymällä EY:n jäseneksi.

Haluan korostaa myös sitä, että EY-ratkaisua ei saa tehdä pelkästään yhden asian perusteella. Vaikka maatalouden erityiskysymykset onkin otettava jäsenratkaisun yhteydessä huomioon, maatalous ei saa olla ainoa ratkaisuperuste. Haluan muistuttaa siitä, että maatalouden osuus koko kansantuotteesta on 6 prosenttia ja EY-jäsenyys merkitsisi kansantuotteen kasvua lähes 8 prosenttia. Jäsenyyden kokonaisedut ovat siis jopa suuremmat kuin koko maatalouden vaikutus. Siksi jäsenyys antaa suuria mahdollisuuksia pitää huolta myös maataloudesta.

Jatkotoimien osalta kokoomuksen eduskuntaryhmä toteaa, että Eta-sopimus tulee saattaa voimaan 1.1.1993. Vain Eta-sopimuksen avulla Suomi voi tuosta vuodesta alkaen turvata asemansa länsieurooppalaisilla markkinoilla ihmisten, palvelujen, pääomien ja tavaroiden vapaan liikkuvuuden toteutuessa. Eta-ratkaisun edullisuus kuitenkin heikkenee Eftan jäsenpiirin supistuessa vuonna 1995.

Lähdemme siitä, että eduskunnan ulkoasiainvaliokunta ja eduskunnan erityisvaliokunnat pikaisesti ja mieluiten helmikuun aikana käsittelevät loppuun hallituksen selonteon ja ottavat kantaa niihin kysymyksiin, joihin Suomen EY-jäsenyys ja sen hakeminen antavat aihetta.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä edellyttää, että hallitus helmikuun 1992 aikana antaa eduskunnalle tiedonannon, jossa se ilmoittaa Suomen hakevan EY-jäsenyyttä. Eduskunnan tulee pikaisesti ottaa kantaa hallituksen tiedonantoon ja kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä hyväksyä jäsenyyshakemuksen jättäminen pikai-

sesti. Jäsenyyksiasia on Suomen kannalta niin tärkeä, että kokoomuksen eduskuntaryhmä edellyttää suurta yksimielisyyttä hallitukselta sen päättäessä EY-tiedonannon sisällöstä.

Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä hallituksen tulee jättää pian tiedonannon hyväksymisen jälkeen Suomen jäsenyyshakemus EY:lle. Hakemuksen tulee olla lyhyen kaavan mukainen. Hakemuksen yhteydessä tulee esittää Suomen yleiset neuvottelutavoitteet, jotka täsmennetään neuvottelujen alkaessa. Suomen jäsenyystavoitteet liittyvät erityisesti turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan, maatalouspolitiikkaan sekä aluepolitiikkaan. Me lähdemme siitä, että Suomi kaikissa olosuhteissa hoitaa oman puolustuksensa itse. Lähdemme myös siitä, että maatalouspolitiikkaan saadaan sellaiset siirtymäajat, jotka turvaavat suomalaisen maatalouselinkeinon ja maaseudun säilymisen elinvoimaisena. Aluepolitiikassa lähdemme siitä, että Suomen luonne harvaanasuttuna maana otetaan huomioon.

Toivomme, että Suomen jäsenyysneuvottelut voidaan käydä samanaikaisesti Ruotsin ja Itävallan jäsenyysneuvottelujen kanssa. Tavoitteemme on, että Suomi voisi olla EY:n jäsen vuoden 1995 alusta. Suhtaudumme myönteisesti siihen, että jäsenyysneuvottelujen päätyttyä Suomessa järjestetään neuvoa antava kansanäänestys EY-jäsenyydestä. Lopullisen jäsenyyspäätöksen tekee kuitenkin ja vastuun siitä kantaa eduskunta.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä toteaa, että ulkomaankauppaministeri Pertti Salolainen on hoitanut Eta-neuvottelut menestyksellisesti ja kiitosta ansaitsevalla tavalla. Ministeri Salolainen on osoittautunut integraatiokysymykset hyvin hallitsevaksi ja taitavaksi neuvottelijaksi. Siksi pidämme luonnollisena, että ulkomaankauppaministeri Pertti Salolainen vastaa jäsenyysneuvotteluista merkittävällä osuudella.

Muuttuvassa maailmassa tarvitaan visioita ja päätöksentekokykyä. Kokoomuksen eduskuntaryhmä haluaa, että olemme tasavertaisia muiden länsimaiset arvot tunnustavien eurooppalaisten kansojen kanssa. Uskomme, että se on isänmaamme Suomen kansallisen edun mukaista. Siksi puollamme EY-hakemuksen jättämistä ja EY-jäsenyyttä.

Edustajat Hassi ja Pekkarinen merkitään lsnä oleviksi.

Ed. Andersson: Arvoisa puhemies, fru talman! Koska kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa ed. Sasi viittasi A-studion keskusteluun, missä oli neljän puolueen puoluejohtajat, ja väitti minun sanoneen, että meidän pitää alentaa elintasomme, haluaisin selvittää sitä keskustelua, mitä siellä käytiin. Pidän hyvin tärkeänä, että turvataan elävä maaseutu Suomessa myöskin integraation aikana. Sanoin, että elävä maaseutu on turvattava. On kehitettävä uusia työpaikkoja ja elinkeinoja maaseudulle silläkin uhalla, että se merkitsisi jopa pientä elintason laskua Suomessa. Tämä oli konteksti.

Ed. Sasin hyvin kritiikittömän ylistyslaulun jälkeen, jota luulisi jopa sosialidemokraattisten EY-jäsenyyttä kannattavien hieman kammoksevan, on ehkä paikallaan, että yritän puhua vähän toiseen sävyyn koko tästä asiasta.

Maastrichtin kokouksen jälkeen ei oikeastaan pitäisi puhua mahdollisesta jäsenhakemuksesta Euroopan yhteisöön vaan Euroopan unioniin tai Euroopan yhdysvaltoihin, sillä Maastrichtin kokouksessa tehtiin pitkälle tähtääviä päätöksiä EY:n kehittämisestä poliittiseksi, taloudelliseksi ja myös turvallisuuspoliittiseksi federaatioksi. Harri Holkeri ilmaisi saman asian äskettäin kolumnissaan Hufvudstadsbladetissa kysyessään: "Haluaako Suomi liittyä suurvallan osaksi vai säilyä itsenäisenä valtiona?" (Ed. Laine: Mikä mielipide Sasilla on tähän?)

Fru talman! Efter Maastricht-mötet bör vi inte längre tala om EG-medlemskap utan om medlemskap i den Europeiska unionen eller Europas förenta stater. EG utvecklas med god fart till en federativ stormakt. Harri Holkeri formulerade saken nyligen i en kolumn i Hufvudstadsbladet då han frågade: "Bör Finland bli en del av en stormakt eller bör vi sträva till att bevara vår nationella suveränitet och självständighet?" Mitt eget och vänsterförbundets svar är att vi inte har någon orsak att förhålla oss och i panik nu söka om medlemskap i Europeiska unionen. Ees-avtalet tryggar våra ekonomiska intressen gott åtminstone till medlet av 1990-talet. Alltså: vårt svar är "nej" till medlemsansökan nu!

Arvoisa puhemies! Hallituksen selonteko, jonka ehkä tärkein tehtävä olisi mahdollisimman puolueettomasti ja asiapitoisesti osoittaa Etasopimuksen ja EY-jäsenyyden erot, ei tarjoa paljoakaan asiatietoa vertailun tekemiseksi. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen kessumal-

lin mukaan lasketut ennusteet talouskasvusta, työllisyydestä ja hintatasostamme ovat päinvastoin kuin ed. Sasi väitti ja kuten myöhemmin tulen osoittamaan varsin väliin oletuksiin perustuvia. Väitteet EY-jäsenyyden taloudellisesta edullisuudesta verrattuna Eta-sopimukseen, niin kuin puheenjohtajat Sundqvist ja Salolainen ovat esittäneet, tuntuvat perustuvan enemmän uskoon kuin asiaperusteluihin. Kansainvälisen luottamuksen Suomen talouteen ja teollisuuteen oletetaan kasvavan EY-jäsenyyden myötä ja tämän seurauksena oletetaan, että ulkomaiset investoinnit Suomeen lisääntyvät. Miksi ei vastavaa tapahtuisi tai jäisi tapahtumatta myös Etassa, jää kokonaan selvittämättä.

Pikaisen EY-jäsenyyshakemuksen puoltajat puhuvat paljon junasta ja junista, joissa Suomen tulisi matkustaa samassa luokassa, ykkösluokassa, kuin Ruotsi ja Itävalta. Mutta ei kai juna ole tärkeä vaan matkan pää? Eikö junalla pidä mennä sitten vasta, kun haluaa päästä jonnekin ja kun tiedää, minne haluaa ja miksi, minkälaisin eväin ja ehdoin? (Ed. Savolainen: Junassa on ravintolavaunu!) — Ai, siellä on ravintolavaunu. (Ed. Gustafsson: Kyllä puhuja tietää!)

Tästä innostuksesta tulee etsimättä mieleen vajaan kymmenen vuoden takainen tilanne, jolloin yhtä kritiikittömästi vapautettiin pääomamarkkinat ja toivotettiin kasinotalous tervetulleksi Suomeen. Ed. Sasi oli siinä erityisen innokas. Se oli silloin modernia, rohkeaa ja edistysellistä. Kaikki ne, jotka silloin suhtautuivat kasinotalouteen kriittisesti, leimattiin takapajuisiksi ja ymmärtämättömiksi junteiksi. Kuitenkin kävi niin kuin me takapajuiset silloin ennustimme: Papereiden edestakaisin kierrätys loi pelkkiä valearvoja, pelkkää näennäishyvinvointia. Nyt yritämme jotenkin selvittää hengissä suurtyöttömyytemme ja massakonkurssiemme kanssa ihanan kasinotalouden raunioilla. Nyt EY-intoilijat leimaavat samalla tavalla meitä, jotka suhtaudumme kriittisesti pikaiseen EY-jäsenyyshakemukseen. Mitään siis ei ole opittu. Kaikki, mikä kimaltaa, ei ole kultaa.

Rouva puhemies! Ennen kuin lähdän tarkastelemaan Etan ja EY-jäsenyyden eroja, muutama huomautus itse Länsi-Euroopan yhdistymiskehityksestä historian valossa. Syvenevä taloudellinen yhdistyminen näyttää vihdoinkin poistaneen niitä vuosisatoja Eurooppaa repineitä vastakkainasetteluja etenkin Ranskan, Saksan ja Englannin välillä, jotka ovat kerta toisensa jälkeen syösseet maanosamme verisiin ja loppumattomiin selkkauksiin ja sotiin. Taloudellinen

yhdistyminen on rauhanprosessi. Siksi se on erittäin myönteinen ja kaikin puolin kannatettava prosessi, joka tuo mukanaan yhteistyötä ja vuorovaikutusta sotien ja valloitusretkien sijasta. Näin asia koetaan erityisen voimakkaasti Etelä-Euroopassa taannoisissa diktatuuriin ja sotilaskaappausten maissa kuten Espanjassa, Portugalissa ja Kreikassa.

Yhä syvenevässä yhdistymisprosessissa on myös Suomi ollut mukana ensin Eftan ulkojäsenenä, myöhemmin täysjäsenenä sekä Eec:n kanssa solmitun vapaakauppasopimuksen kautta. Muistutettakoon tässä, että Suomen ulkomaankaupasta 75 prosenttia tapahtuu EY — Efta-alueelle. (Ed. Laine: Ed. Sasi sanoo, että me umpioidumme!)

Pian parafoitavaksi tuleva Eta-sopimus on hyvin kattava, ja se itse asiassa pitkälti tuo mukanaan samat hyödyt ja haitat kuin EY-jäsenyysskin. Eta-sopimus eroaa EY-jäsenyydestä siinä, että Etassa sopimuksen ulkopuolelle jäävät ulko- ja turvallisuuspolitiikka, tulliuioni, rahaunioni eli Emu sekä suurin osa maataloudesta, ja lisäksi päätöksentekojärjestelmä on Etassa erilainen.

Haluan kuitenkin painottaa, että monen yhteiskuntasektorin muutospainheet ovat olemassa yhtä lailla riippumatta siitä, millä tavalla Suomi järjestää suhteensa Länsi-Eurooppaan. Kansainvälistynyt talous ja vuonna 1986 liberalisoidut pääomamarkkinat ovat ratkaisevasti rajoittaneet meidän omia mahdollisuuksiamme tehdä itsenäisiä kansallisia ratkaisuja perusturvajärjestelmämme, sosiaali- ja terveyspalvelujemme tai koulutus- ja kulttuuri-instituutioidemme turvaamiseksi ja edelleenkehittämiseksi. Kiristynyt kansainvälinen kilpailu luo painetta verotusjärjestelmämme muuttamiseen saman suuntaiseksi kuin kilpailijamaissa, joissa yleensä ei ole yhtä pitkälle kehitettyjä ja yhtä kattavia sosiaaliturvajärjestelmiä kuin meillä. Esimerkiksi Saksassa ei juuri ole kunnallista päivähoitoa eikä myöskään kattavaa kunnallista vanhainhuoltoa. Saksassa alle puolet naisista käy ansiotyössä, kun vastaava luku meillä on 85 prosenttia.

Kun julkisen sektorin rahoitus on meillä pitkälti turvattu progressiivisen tuloverotuksen kautta ja kun nyt on painetta alentaa progressiota kilpailusysteistä, on helppo ymmärtää sitä rahoituskriisiä, johon hyvinvointipalvelut ovat meillä joutuneet ja edelleen joutumassa. Eta- tai EY-jäsenyys eivät siis suoraan vaadi meitä heikentämään palvelutasaamme tai huonontamaan eläkejärjestelmiämme. Uhat johtuvat kiristyväs-

tä kilpailutilanteesta ja tulevat etenkin verotusjärjestelmämme muutospaineista.

Arvoisa puhemies! Nyt näyttää myös siltä, että olemme Suomessa luopumassa siitä täysiyöllisyyden tavoitteesta, joka on ollut pohjoismaisen hyvinvointivaltiomme tärkeimpiä tunnusmerkkejä. Pysyvän suurtyöttömyyden hyväksyminen ja matalan inflaation ensisijaistaminen merkitsevät luopumista vasemmiston ajamasta tulo- ja varallisuuserojen tasausvaatimuksesta. EY:n edustama markkinaliberalismi on tässä mielessä kaukana vasemmiston yhteiskuntavisiosta. Se on koviin arvoihin perustuva oikeistolainen malli. Professori Johan Galtung sanoikin äskettäin täällä eduskunnan auditoriossa pitämässään esitelmässä, että EY:n jäsenenä Suomi voi kymmeniksi vuosiksi unohtaa kaikki vasemmistolaiset ja ekologiset visionsa. EY ei niitä ole toteuttamassa.

Arvoisa puhemies! Mitkä ovat Etan ja EY-jäsenyyden erot ajatellen Suomen itsenäistä lainsäädäntö- ja päätöksentekovaltaa? Professori Antero Jyrängin mukaan jo Eta-sopimuksen hyväksyminen merkitsisi paitsi koko oikeusjärjestyksen laajaa muutosta myös suurinta valtiosääntömuutosta Suomessa vuoden 1919 jälkeen. Suora EY-jäsenyys toisi vielä sitäkin merkittävemmän muutoksen.

Eta-sopimuksella ei ole pyritty siirtämään Efta-valtioille kuuluvaa lainsäädäntövaltaa ainakaan suoranaisesti ylikansallisille elimille. Suomessa tulevaisuudessa uudet Eta-säännöt on määrää saattaa voimaan kansallisilla säädöksillä. EY:n elimillä on, kuten tiedetään, välitöntä ylikansallista säädösvaltaa. EY-säädöksistä asetukset tai regulaatiot julkaistaan suoraan jäsenmaissa, ja ne velvoittavat niiden kansalaisia ja viranomaisia välittömästi niin kuin itse Rooman sopimuskin. Tämän sopimuksen säännöillä ja EY:n ns. sekundaarinormeilla on etusija kansalliseen normistoon nähden. Hyvin monia aloja koskevat kansalliset säädökset voidaan tulkita ns. neljän vapauden toteuttamisen esteiksi ja syrjäyttää tällä perusteella. EY:n piirissä ylikansallisen säädösvallan ala on laajempi kuin Etasääntelyn ala olisi. Etalta puuttuisivat ainakin yhteinen maatalouspolitiikka, kuten mainitsin, ja ulkomaankauppapolitiikka, vero- ja tullipolitiikka sekä viisumi- ja maahantulopolitiikka.

Arvoisa puhemies! Totta kai kaikki ylikansalliset sopimukset kaventavat jossain määrin kansallista päätös- ja lainsäädäntövaltaa. Eräiden tanskalaisten ja irlantilaisien arvioiden mukaan EY-jäsenyys on merkinnyt kansallisen lainsäädäntövallan kaventumista jopa 80-prosenttisesti.

Maastrichtissa solmittu sopimus johtaa EY:n toimivallan laajenemiseen entuudestaan, siis teollisuus-, laaha- ja terveystalouden alueilla muun muassa.

Eta-sääntöjen hyväksyminen vaatii kansallisen parlamentin hyväksymistä. Tällöin säilyisi ainakin teoriassa oman kansanedustuslaitoksemme valta hyväksyä tai hylätä tehty esitykset. Sen sijaan EY-komission päätökset tehdään yhä enemmän määränemmistöllä. Ne voivat siten, jos Suomi on EY:n jäsen, tuottaa Suomessa välittömästi velvoittavaa normistoa myös vastoin Suomen edustajien ilmaisemaa tahtoa, vaikka hallitus uskoo ja toivoo, että yksimielisyyteen yleensä pyrittäisiinkin.

Arvoisa puhemies! Sillä, että Suomella olisi muodollinen asema EY-elimissä ja sen mukana vaikuttamismahdollisuus EY-päätöksiin, ajattelevat EY-jäsenyyden kannattajat korvattavaksi suuremman sidonnaisuuden ylikansallisiin mekanismeihin. Arvauksen varaan jää tietenkin, mitä 5 miljoonan kansan osuus painaa liki 400 miljoonan EY:n päätöksenteossa. Todellinen painoarvo saattaisi kyllä olla hieman suurempi kuin laskennallinen, myönnettäköön.

EY kuten Etakin on hyvin hallituskeskeinen organisaatio. Sitä on verrattu valtavaan ylikansalliseen konserniin. Tämän vertauksen on tehnyt mm. virolainen Jaan Kaplinski eräässä artikkelissaan. EY-neuvostossa ovat edustettuina jäsenvaltioiden hallitukset, ja näistäkin komissio on suhteellisen riippumaton. Jäsenvaltioiden kansanedustuslaitokset ovat EY:n päätöksenteossa sivussa kuten EY:n oma parlamenttikin.

Suomessa suunnitellaan tämän tosiasian taustoitamista sillä, että hallitus velvoitettaisiin pyytämään eduskunnalta toimiinsa EY:ssä sitova ennakkosuostumus. Tällainen järjestely edellyttää vallansiirtoa eduskunnan täysistunnolta jollekin eduskunnan valiokunnalle. Valiokunnan antama suostumus sitoisi eduskunnan täysistuntoa, ja se olisi kirjoitettava sangen väljäksi. Järjestelmä ei käsitykseni mukaan tunnu kovin demokraattiselta. Sen pahempi on, että EY:n jäsenillä se kattaa laajemman alan kuin se kattaisi Eta-sopimuspuolella.

Arvoisa puhemies, fru talman! Kuuluisiko valta Suomessa tämän jälkeen enää kansalle? Tuskin, eikä eduskunnalla olisi enää valtaa juuri nimeksikään, ei varsinkaan EY:n jäsenenä. Jos näin kuitenkin haluamme, on tärkeää, että asia on selkeästi ja yleisesti tiedossa ja että se on myöskin hyväksyttävä.



Arvoisa puhemies! Eniten huolissaan EY-jäsenyydestä ovat maanviljelijät, ja heillä on tähän hyvät syynsä, joskin myöskin Etan kautta ja varsinkin Gatt-neuvottelujen tullessa päätökseen maatalous on suurten rationalisointien ja muutosten edessä. Eta antaisi kuitenkin maataloudelle ja maaseudulle hieman enemmän aikaa sopeutua kiristyvään kilpailuun ja rajasuojan asteittaiseen purkamiseen. Mielestäni on itseisarvo, että Suomi on peruselintarvikkeiden suhteen omavarainen. Itseisarvo ja laajan poliittisen konsensuksen vaativa on myös yhteinen päätös pitää maaseutu elävänä. Tämä edellyttää päättäväisiä toimia uusien elinkeinojen ja työpaikkojen kehittämiseksi maaseudulle.

Nyt jälkikäteen voidaan pitää kohtalokkaana virheenä, ettei tarvittavia maatalouden järkeistämistoimia suoritettu 1980-luvun lihavana vuosina. Oleellista on päästä siihen, että Suomessa kehittyä pitkälläkin ajalla elinkelpoinen maatalous samalla, kun maaseudun asutuksen takaavat yhä enemmän muut elinkeinot. Tällöin tilan peltoala ja karjakoko kasvavat. Tilojen on arvioitu itsestäänkin laskevan nykyisestä noin 129 000 tilasta noin 80 000—85 000 tilaan vuonna 2000. Viljelijäväestön kannalta on tärkeää, että tämä kehitys voi toteutua niin, että tässä muutoksessa viljelijää ei hylätä.

Kuten maataloudelle myös elintarviketeollisuudelle oleellisia ovat riittävän pitkät sopeutumis- ja siirtymäajat. Kuitenkin sekä maataloudelle että elintarviketeollisuudelle näyttäisi Eta mahdollistavan pidemmän siirtymä- ja sopeutumisajan kuin varsinainen EY-jäsenyyden.

Arvoisa puhemies! Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen vertailu Eta-sopimuksen ja EY-jäsenyyden välillä herättää monenlaisia mietteitä.

Ensinnäkin on tietenkin arveluttavaa esittää suhteellisen tarkkoja mallivertailuja yli kymmenen vuoden ajanjaksosta. Asiaa havainnollistaa vaikkapa valtiovarainministeriön ennustetarkkuus viime vuoden taloudellisesta kehityksestä. Vuoden 1991 budjettiesityksessä ennakoitiin bruttokansantuotteen kasvavan 0,5 prosenttia. Todellisuudessa se supistui 5 prosenttia. Kyse oli siis yhden vuoden aikavälillä tehdystä ennusteesta.

Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen laskelmissa EY-jäsenyyden näyttäytyy taloudellisesti selvästi edullisempaan Eta-sopimukseen verrattuna. Vatt löytää EY-hyötyä lähinnä neljästä tekijästä: ensinnäkin maatalouden ja elintarvikkeiden hintojen alentumisesta, toiseksi kilpailun

tehostumisesta, kolmanneksi koron alentumisesta ja neljänneksi valmisteverojen harmonisoinnista. Vattin mallin mukaan nämä tekijät tuottavat vuoteen 2005 mennessä bkt:n kasvua 7,7 prosenttia, viennin kasvua 11,4 prosenttia ja työllisyyden paranemista yli 100 000 työpaikalla enemmän kuin Eta-vaihtoehto. Tämä kyllä kaipa hieman kommentteja.

Ensin maataloudesta. Selvityksen mukaan maataloustuotteiden hinnat alennetaan EY:n tasolle, toisin sanoen puoleen nykyisestä. Kuitenkin maataloustuotannon oletetaan vähenevän samanaikaisesti vain kolmanneksella ja viljelijöiden määrän neljänneksellä. Nykyinen 9 miljardin budjettituki poistuisi kokonaan, ja tilalle tulisi 5 miljardin suuruinen suora tulotuki viljelijöille. Tällaisista oletuksista seuraa, että maataloustulo puolittuu 12 miljardista 6 miljardiin samalla, kun viljelijöiden määrä vähenisi vain neljänneksellä, mikä siis merkitsee tulotason laskua noin kolmanneksella. Luvalla sanoen sekä oletukset että lopputulos tuntuvat hiukan mieltävaltaisilta.

Laskelmissa on myös kirjattu kiristyvän kilpailun tuoma hyöty kokonaan EY-jäsenyyssvaihtoehdon tiliin, vaikka käsittääkseni merkittävä osa siitä kuuluisi jo Eta-vaihtoehtoon. Ainakin näin Eta-sopimusta on aiemmin täällä perusteltu.

Kolmas ns. EY-voitto Vattin laskelmissa koskee korkotasoa. Sen lasketaan alenevan 2 prosenttiyksiköllä. Kuitenkin oletuksiin sisältyy myös 1,5 prosenttia alaisempi inflaatio EY:ssä kuin Eta-vaihtoehtossa. Silloin reaalkoron alenema olisi vain 0,5 prosenttia, millä ei liene suuriakaan reaalitytöiden vaikutuksia.

Arvoisa puhemies! Neljäs asia on mielenkiintoisin. Neljäs hyötyalue koskee välillisiä veroja, lähinnä valmisteverojen harmonisointia. Valmisteverojen harmonisointi EY-tasolle aiheuttaisi 14,5 miljardin markan verotulojen menetyksen valtiolle. Kuitenkin tästä seuraava hyöty koko malliin sisältyvällä oletuksella reaali-palkkojen jäädytyksestä johtaisi bruttokansantuotteen kasvun 4,7 prosentilla ja työllisyyden paranemiseen lähes 60 000 työpaikalla.

Näin päädytään hyvin mielenkiintoiseen ja uuteen lamalääkkeeseen, arvoisat kuulijat. Koska alkoholin valmisteverojen osuus on peräti 6,8 miljardia markkaa eli 47 prosenttia valmisteverojen koko alenemasta, voitaisiin Vattin oletuksien pelkästään laskemalla viinan hintaa EY-tasolle luoda 28 000 uutta työpaikkaa. Hyvin mielenkiintoinen ajatus!



Vakavasti puhuen valmisteverojen alentaminen, joka on mallilaskelmassa siis merkittävin mainituista neljästä tekijästä, on mahdollista tehdä milloin tahansa aivan riippumatta EY-jäsenyydestä. Sama pitää paikkansa maatalouden sopeuttamiseen ja kilpailun lisäämiseenkin.

Ainoa selvästi EY-jäsenyyteen liittyvä hyötyalue on korkotason aleneminen. Sen vaikutus taas esimerkiksi bruttokansantuotteeseen on 0,9 prosenttia kymmenen vuoden aikavälillä, mikä ei tee edes täyttä prosentin kymmenystä vuositasolla.

Arvoisa puhemies! Taloudellisina argumentteina EY-jäsenyyden paremmuudesta Etään nähden on asiapitoisessa keskustelussa esitetty lähinnä kaksi perustelulinjaa.

Ensimmäisen mukaan EY-jäsenyyden pakottaisi Suomen sopeuttamaan taloutensa ja kustannustasonsa kansainvälisen kilpailun vaatimiin puitteisiin mahdollisimman nopeasti. Ilman EY-jäsenyyttä tämä sopeuttaminen tapahtuisi hitaammin ja Suomi menettäisi asemiaan ja suhteellista etuaan. Mielestäni tämän argumentaation heikko puoli on siinä, että jos kerran me katsomme kansallisen etumme vaativan tiettyjä ratkaisuja, miksi ihmeessä näitä ratkaisuja ei yksinkertaisesti vain tehdä vaan sen sijaan halutaan luovuttaa pakotusvalta niiden tekemiseen oman kansallisen päätöksentekomme ulkopuolelle? Vastaakin tähän kysymykseen on melko yksinkertainen. Koko kansallisen edun käsite sellaisena, kuin se näissä perusteluissa ilmenee, on mystiikka. Kyse on vallan käytöstä, jossa aina pyritään saamaan omat ja oman intressiryhmän edut näyttämään yleisiltä eduilta.

Toinen argumentaatiolinja koskee ns. imago-hyötyä, tai kuten taloustieteilijät asian ilmaisevat: sidottujen käsien tuomaa hyötyä. Kyse on siitä, että EY-jäsenyyden ja Emu, siis Euroopan monetaarinen talousunioni, toisivat Suomen rahoitusmarkkinoille ja koko talouteen ennustettavuutta ja vakavuutta, joka puolestaan tekisi Suomesta houkuttelevamman investointimaan ulkomaisille sijoittajille. Tällä argumentaatiolla on varmasti taloustieteellinen perustansa. Kyse on kuitenkin siitä, että ennustettavuuden ja vakavuuden hintana on luopuminen stabilisaatiopoliittisesta liikkumavarasta, mahdollisuudesta harjoittaa itsenäistä, tarpeen vaatiessa EY:ssä noudatettavasta talouspolitiikasta poikkeavaa talouspolitiikkaa.

Arvoisa puhemies! Idänkaupan romahtamisen koko merkitystä ei kenties Suomessa ole vielä oikein ymmärretty. Paitsi että idänkauppa

oli Suomelle tavattoman edullista ja tasoitti suhdanteita Suomessa juuri silloin, kun muualla Länsi-Euroopassa oli vaikeuksia, se vaikutti myös Suomen tuotantorakenteeseen. Idänkaupan romahtaminen on lisännyt Suomen talouden häiriöalttiutta. On olemassa vaara paluusta hyvin yksipuolisesti metsäteollisuuteen nojamaan talouteen. Tällainen talouden häiriöalttiuden lisääntyminen kehottaisi ehkä harkitsemaan hyvin pitkään, ennen kuin stabilisaattorien käytölle välttämättömästä talouspoliittisesta itsenäisyydestä luovutaan.

Toinen asia, johon useammin on viitattu, on entisen Neuvostoliiton alueiden, ennen kaikkea lähialueidemme, merkitys tulevaisuudessa Suomen taloudelle. Suomen rajan tuntumassa on 5 miljoonan asukkaan Pietari, ja vaikka sen valuuttapohjainen ostovoima saattaakin juuri nyt olla Keravan luokkaa, ei tilanne jatku ikuisesti. Ilman tarkkaa harkintaa ei kannata lähteä kaanaan kaukaisille vesille.

Arvoisa puhemies! Eurooppa ei ole koko maailma. Idän ja lännen vastakkainasettelun poistuessa ei ole syytä tuudittautua kuvitelmaan, että ongelmat ja vastakkaisuudet maailmasta ovat hävinneet. Talousmahdiksi havitteleva yhdistynyt Eurooppa palvelee kehitysmaiden ongelmien ratkaisua tuskin juuri sen paremmin kuin mennyt suurvaltajännityskään. Uhka teollistuneen maailman ja köyhän etelän vastakkainasettelulle lisääntyy.

Me tarvitsemme kansainvälistymistä, eikä vain Suomi tarvitse kansainvälistymistä vaan ja etenkin me suomalaiset. Mutta kansainvälistyminen ja liittyminen osaksi eurooppalaista blokia eivät ole sama asia. Älkäämme antako Euroopan huumata päätämme niin, että emme näe itään emmekä etelään tai länteen sen yli.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton EY-kanta on selkeä. Puolueen liittovaltuusto totesi viime kokouksessaan: "Vasemmistoliitto suhtautuu edelleen kielteisesti EY-jäsenyyteen." Täytyy kuitenkin myöntää, että puolueessamme on myös ihmisiä, jotka ajattelevat enemmän EY-myönteisesti, mutta tämä on siis puolueen virallinen kanta. Olemme siis kriittisellä kannalla jäsenyyden hakemiseen nähden ja suhtaudumme erityisen kielteisesti jäsenyyden kiirehtimiseen. Olemme olleet alun perin sillä kannalla, että jos jäsenyyttä päätetään hakea, on ennen lopullista neuvottelutuloksen hyväksymistä ehdottomasti järjestettävä kansanäänestys, ja on hyvä, että tämä kanta on vähitellen tulossa hyväksytyksi myös muissa puolueissa.

Haluan lopuksi lainata akateemikko Georg Henrik von Wrightiä, joka hyvin kriittisessä EY-puheenvuorossaan antoi neuvon, jonka toivoisin tasavallan hallituksen ottavan varteen: "Kun olet epävarma jostakin asiasta, älä tee mitään." Eli suomalaiset, älkäämme tehkö kiireellisiä, hätiköityjä, huonoja päätöksiä. Älkäämme hosuko, jaita hattuun.

Edustajat Laurila ja Viinanen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Renlund: Värderade talman, arvoisa puhemies! Finland står inför ett historiskt vägval. EG-frågan är en av de mest genomgripande och betydelsefulla, som behandlats under vårt lands självständighet. Integrationen berör landets suveränitet och säkerhet, dess ekonomi och sociala välfärd, dess kultur och identitet och överhuvud den framtida utvecklingen i hög grad.

Oberoende av vilket beslut vi fattar i förhållande till EG, och oberoende av hur EG i framtiden internt utvecklas, kommer det att vara ett av våra viktigaste utrikes- och handelspolitiska beslut genom tiderna.

Det som något avviker från tidigare är att Finland nu intar en aktivare roll i sitt politiska agerande. I stället för att avvakta och invänta stormakernas ställningstagande hamnar vi nu i en situation, där utrikespolitiska beslut måste göras utan att vi känner till alla faktorer och där osäkerheten om utfallet är påfallande stor.

Därför är regeringens redogörelse om fördelarna och nackdelarna med ett finländskt medlemskap i EG välkommen. Särskilt positivt är det att regeringen i sitt arbete med redogörelsen eftersträvat objektivitet. Enligt svenska riksdagsgruppen har regeringen lyckats förhållandevis väl i denna strävan. Såväl fördelar som nackdelar belyses, varefter läsaren ges möjlighet att dra sina egna slutsatser.

Redogörelsen är uppbyggd som en jämförelse mellan en finländsk medverkan i Ees-avtalet mellan Efta och EG och ett fullt medlemskap i EG. Det här är en rimlig utgångspunkt även om den kan visa sig bli ohållbar.

I detta skede bör vi kunna anta att Ees-avtalet kan träda i kraft 1.1.1993. Alldeles säkert är det dock inte. EG-domstolens inställning kan inte nonchaleras, eftersom den anser att avtalet står i strid med Romtraktatet, EG:s grundlag. I värsta

fall måste inrättandet av en särskild Ees-domstol ännu omprövas, vilket kunde leda till en betydelsefull försämring av Ees-avtalet.

I Schweiz har problemet med de juridiska frågorna ökat tveksamheten kring Ees-avtalet och kan i värsta fall hota landets ratificering av det. Inte heller i Norge är det hundra procentigt garanterat att den erforderliga majoriteten uppnås i stortinget. Inom EG skall avtalet ratificeras i varje medlemsland.

Även om Ees-avtalet skulle träda i kraft, vilket vi tror och hoppas, inställer sig frågan om vad som händer med Ees-avtalet på sikt. Det är rimligt att anta att åtminstone Sverige och Österrike inom en rätt snar framtid blir medlemmar i EG. Hur inverkar detta på Ees-avtalet och därmed på Finlands ställning? Den här frågan är synnerligen betydelsefull, då riksdagen och regeringen inom kort skall ta ställning till frågan om en ansökan om medlemskap i EG.

Många medborgare ställer sig idag frågan, varför det är så bråttom att ta ställning till frågan om en medlemsansökan. Vore det inte klokare att invänta erfarenheter av Ees-avtalet först?

Skulle vi här i Finland kunna bestämma tidtabellerna oberoende av EG och andra länder, inte minst de övriga Efta-länderna, vore det naturligt att bromsa upp farten i förändringarna. Dessvärre omformas Europa i ett mycket snabbt tempo, vilket tvingar oss att ständigt orientera oss i ett föränderligt landskap. Att vänta och se innebär också ställningstaganden, vilkas konsekvenser inte heller kan överblickas, eftersom omgivningen runt om oss förändras hela tiden.

Vi befinner oss alltså i en situation då vi ständigt är tvungna att fatta beslut om vår inställning till omvärlden utan att någon med säkerhet kan veta hur den ser ut ens på några års sikt. I en sådan situation är beslutsfattandet, hur vi än gör, försett med betydande risker. Vår uppgift är att minimera riskerna, ta vara på fördelarna och försöka undvika nackdelarna så gott det bara går.

Arvoisa puhemies! Jos me Suomessa voisimme päättää aikatauluista EY:stä ja muista maista, varsinkin muista Efta-maista, riippumatta, muutosvauhdin jarruttaminen olisi luonnollista. Eurooppa muuttuu kuitenkin hyvin nopeasti, mikä pakottaa meidät jatkuvasti suunnistautumaan muuttuvassa maisemassa. Odottaminen ja katsominen merkitsee myös kannanottoja, joiden vaikutukset eivät aina ole

nähtävissä, koska ympäristömme muuttuu koko ajan.

Olemme siis tilanteessa, jossa joudumme jatkuvasti tekemään päätöksiä suhtautumisestamme muuhun maailmaan ilman, että kukaan varmuudella voisi tietää, millaiselta maailma näyttää edes joidenkin vuosien tähtäimellä. Tällaisessa tilanteessa, toimimmepa miten tahansa, päätöksentekoon liittyy huomattavia riskejä. Tehtävämme on minimoida riskit, hyödyntää edut ja pyrkiä välttämään haitat niin hyvin kuin se on mahdollista.

Hallituksen selonteko ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta valaisee tasapainoisesti sekä myönteisiä kehityskulkuja että riskejä, jotka on syytä ottaa huomioon. Kun arvioimme Suomen edellytyksiä olla mukana EY:n yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, meidän on tietysti otettava huomioon erilaisia kehitysvaihtoehtoja.

Tämän päivän Eurooppaa yhdistää, ainakin periaatteessa, yhteinen näkemys demokratiasta, markkinataloudesta ja ihmisoikeuksista sellaisena kuin tämä käsitys on vahvistettu useissa Etykin asiakirjoissa. Samalla on olemassa vaara, että Eurooppa on jakautumassa kahtia toisella tavalla kuin se, mihin olemme tottuneet: toisena toimiva Hyvinvointi-Eurooppa ja toisena Köyhyys-Eurooppa.

EY on kaikin tavoin avainasemassa Euroopan tulevaisuutta muotoiltaessa. EY voi valita erilaisia rooleja. Egoistinen EY vartioi omia rikkauksiaan ja suuntautuu yksipuolisesti kilpailemaan maailmantalouden herruudesta USA:n ja Japanin kanssa. Eurooppa-linnoitus vahvistuu ja näiden kolmen voimakaskeksen ulkopuolella olevan maailman on yhä vaikeampi pitää puoliaan.

Toisenlainen EY kantaa vastuutaan Euroopasta kokonaisuutena. Kyse on EY:stä, joka ottaa vastaan uusia jäseniä sillä edellytyksellä, että uudet jäsenet voivat noudattaa EY:tä yhdistäviä periaatteita. Kyse on myös EY:stä, joka kehittää ja syventää yhteistyötä Venäjän kanssa. Tämä yhteistyö on onnistuessaan hyödyksi sekä Venäjälle että EY:n taloudelliselle kehitykselle. Kyseeseen voisi tulla myös rauhanprosessi, joka tekee asteittain aseelliset konfliktit näiden kahden välillä yhä epätodennäköisemmiksi.

EY:ssä on vahvoja voimia, jotka haluavat antaa EY:lle juuri tämän roolin. Samanaikaisesti ne kieltävät, että EY joutuisi valitsemaan integraation syventämisen ja sen maantieteellisen laa-

jentamisen välillä. Molemmat kehityslinjat pyritään yhdistämään.

Samtidigt som vi har skäl att se på den europeiska integrationen som en i grunden positiv process måste vi självfallet granska hur den påverkar Finlands position i varje mellanskede. Enligt EG:s beslut i Maastricht skall den framtida Europeiska unionens utrikes- och säkerhetspolitiska målsättning vara att slå vakt om unionens gemensamma värden, grundintressen och självständighet, att stärka medlemmarnas säkerhet i alla avseenden, att upprätthålla fred och främja internationellt samarbete samt att respektera grundläggande mänskliga rättigheter och friheter. I Maastrichtavtalet ingår möjligheten för att EG-länderna utvecklar en gemensam försvarspolitik, som i sinom tid kan leda till ett gemensamt försvar. Utvecklingen av försvarsdimensionen lämnas dock ännu i princip utanför gemenskapens struktur och ges i uppgift åt den Västeuropeiska unionen Weu. Utvecklandet av Weu skall dock enligt besluten i Maastricht inte ske så att Nato försvagas. Nya beslut beträffande Weu:s ställning och uppgifter fattas efter utvidgningen av EG, tidigast år 1996.

Ur finländsk synvinkel kan ett medlemskap i EG medföra säkerhetspolitiska fördelar men också leda till problem. Mycket beror på hur EG:s framtida försvarspolitik utformas. Den utformningen är i sin tur beroende av EG:s utvidgning. Om de neutrala Efta-länderna alla är medlemmar i EG år 1996, den tidigast möjliga tidpunkten för nya betydelsefulla beslut om försvarspolitiken, får dessa möjlighet att påverka utformningen av försvarsdimensionen så att beslutet tillgodoser även dessa länders grundläggande nationella intressen.

Arvoisa puhemies! Suomen kannalta on olennaista, että maamme kuten Ruotsikin kantaa itsenäisesti vastuun puolustuksesta. Tällainen ruotsalais-suomalainen puolustusratkaisu olisi omiaan vahvistamaan vakautta tällä pohjoisella alueella. Sekä Venäjän että länsivaltojen tulee voida luottaa siihen, ettei Suomen eikä Ruotsin aluetta voida käyttää aggressiivisiin tarkoituksiin. Samalla EY-jäsenyys tarjoaisi turvallisuutta, jota voitaisiin verrata jälleen vakuutukseen.

Kysymys, johon on myös kiinnitetty huomiota potentiaalisena ongelmana, on EY:n mahdollisuus ottaa käyttöön kolmanteen maahan kohdistuvia pakotteita sellaisessa tapauksessa, jossa

kolmas maa rikkoo kansainvälisesti hyväksyttyjä periaatteita. Tätä kysymystä voidaan tarkastella useista näkökulmista. Jos Etyk-prosessia kehitetään siten, että konsensusperiaatteita modifioidaan pakotteiden käyttöönoton osalta, on todennäköistä, että myös EY ensisijaisesti käyttää Etykin suomia mahdollisuuksia, jos pakotteita on kohdistettava johonkin Etyk-valtioon, joka vakavasti rikkoo Etykin periaatteita esimerkiksi siten, että demokraattinen hallitus syrjäytetään vallankaappauksella. Ilmeistä on, että Suomen olisi Etykin puitteissa vaikea käyttää veto-oikeuttaan tilanteessa ilman, että Suomi menettäisi kansainvälisen uskottavuutensa. On jopa mahdollista, että Suomen olisi helpompi myötävaikuttaa yhteisiin eurooppalaisiin toimenpiteisiin rauhan, demokratian ja ihmisoikeuksien puolustamiseksi EY-jäsenenä kuin yksittäisenä ja hyvin eristäytyneenä maana.

Arvokasta on, että Maastrichtin sopimuksen mukaan EY:n pakotteet voidaan ottaa käyttöön ainoastaan yksimielisin päätöksin. Tämä antaisi Suomelle mahdollisuuden vaikuttaa pakotepoliittikaan. Samalla yksittäisen EY-maan olisi yksittäisissä tapauksissa mahdollista hyvin painavien järkisyiden perusteella olla osallistumatta yhteiseen toimintaan.

Värderade talman! Då vi tar ställning till en eventuell ansökan om medlemskap i EG har vi också skäl att begrunda till vilken referensgrupp Finland önskar höra. Finland hör till de länder som är synnerligen beroende av den internationella omgivningen, i synnerhet i ekonomiskt avseende.

Vår ekonomi är mera än någonsin beroende av den internationella ekonomin. Förutsättningarna att upprätthålla ekonomiskt välstånd för vårt land påverkas i avgörande utsträckning av hur Finland placerar sig internationellt.

Finland har under hela efterkrigstiden långsamt men säkert integrerats i den internationella marknadsekonomin. Om vi nu skulle säga nej till en ansökan om medlemskap skulle knappast något dramatiskt hända på kort sikt. Om Ees-avtalet träder i kraft skulle integrationen ändå fortgå.

Problemet är att ett negativt beslut denna vinter kan få mindre önskvärda konsekvenser under senare delen av nittioalet, då det kanske inte finns möjligheter att ansluta sig till EG och då Ees fortsatta funktion kan bli ifrågasatt.

Skulle det gå så olyckligt skulle vårt land obönhörligen fjärras från Sverige, det övriga

Norden och Västeuropa. Detta skulle ske som en följd av att EG:s yttre gräns skulle resas mellan Sverige och Finland och skulle markeras kraftigt om gemenskapen skulle lyckas med sina långtgående planer på det ekonomiska området. Ett Norge utanför EG skulle i detta avseende klara sig bättre tack vare sin atlantiska orientering och sin olja.

Vårt land står inför kraftiga strukturomvandlingar på det ekonomiska området hur vi än gör i fråga om EG. Innanför eller utanför EG måste vår ekonomiska politik anpassas till de övriga marknadsekonomiernas politik, ifall vi önskar hävda oss i konkurrensen.

Av regeringens redogörelse framgår det klart, att Finlands lantbruk kommer att få problem vid ett eventuellt medlemskap i EG. EG slår vakt om en egen livsmedelsförsörjning inom området genom importrestriktioner för de traditionella livsmedlen gentemot länder utanför EG-området. I dag är det fråga om en hård protektionism. Av svårigheterna i de s.k. Gatt-underhandlingarna att döma har EG för avsikt att också framöver slå vakt om möjligheterna till livsmedelsproduktion. Däremot sker det en fri handel med livsmedel inom EG. Men det är också uppenbart att lantbruket står inför en relativt svår strukturomvandling oberoende av EG-medlemskap på grund av det sannolika Gatt-avtalet och interna orsaker.

Ett finländskt medlemskap skulle ge möjlighet till fri import av livsmedel från de mellaneuropeiska länderna till vårt land. Av många orsaker skulle det finländska lantbruket inte klara den konkurrensen, utan den inhemska livsmedelsproduktionen skulle minska rätt radikalt.

Det måste vara ett nationellt intresse för Finland att också vid ett eventuellt medlemskap i EG slå vakt om en inhemsk livsmedelsförsörjning. Det är helt nödvändigt att ha klara målsättningar vid förhandlingarna, vilka skulle inriktas på att trygga vår självförsörjning av livsmedel. Inom ramen för Romavtalet och tidigare specialbeslut av EG torde det finnas möjligheter att förhandla fram avtal, som gör det finländska lantbruket konkurrenskraftigare. Då det finns stödformer för ett s.k. alpjordbruk inom EG, måste det i samband med Finlands eventuella inträde i gemenskapen, vara möjligt att utveckla EG:s lantbrukspolitik och -stödformer så att det även skulle beakta klimatet i arktiska förhållanden.

Svenska riksdagsgruppen uttalar sitt bekymmer för det finländska lantbruket vid ett eventu-

ellit medlemskap i EG och anser att alla tillgängliga resurser måste sättas in för att vi också i framtiden skall ha inhemsk livsmedelsproduktion. Det är ett nationellt intresse som måste beaktas. Som ett led i samma strävan att stärka landsbygden och regionerna, måste också möjligheterna till en effektiv regionalpolitik vara en central målsättning vid eventuella underhandlingar.

Arvoisa puhemies! Ruotsalainen eduskuntaryhmä esittää huolensa Suomen maataloudesta mahdollisessa EY-jäsenyydessä ja katsoo, että kaikki mahdolliset voimavarat on käytettävä, jotta meillä olisi myös tulevaisuudessa kotimainen elintarviketuotanto. Tämä on huomioon otettava kansallinen etu. Osana samassa pyrkimyksessä maaseudun alueiden vahvistamiseksi on mahdollisuuksien tehokkaaseen aluepolitiikkaan myös oltava keskeisenä tavoitteena mahdollisissa neuvotteluissa.

Samanaikaisesti myös teollisuutemme on käytävä läpi rakennemuutoksensa, joka osaksi johtuu idänkaupan loppumisesta lähes kokonaan. Osaksi tämä on myös korkean kustannustasomme seurausta. Jos pystymme tällaisessa tilanteessa antamaan elinkeinoelämällemme uuden alun, on integraatiopolitiikka ratkaisevassa määrin sopeutettava teollisuuden tarpeisiin. Menestyvä vientiteollisuus on välttämätön niiden resurssien luomisessa, joita tarvitaan työllisyyden parantamiseksi, sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitämiseksi ja myönteisen alueellisen kehityksen edistämiseksi.

Vientiteollisuuden edustajat puhuvat joitakin harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta jäsenanomuksen puolesta. Jäsenyyden tarpeellisuutta korostetaan, jotta Suomi olisi kiinnostava investointimaana. Tuskin kukaan väittää jäsenyyden olevan ongelmaton taloudellisessa mielessä. Monet yritykset joutuisivat vaikeuksiin, kun taas toiset saisivat hyötyä jäsenyydestä.

Venäjän ja muiden Itsenäisten valtioiden yhteisön tasavaltojen kanssa käytävää kauppaa ei tule jättää vaille huomiota. Pitkällä aikavälillä erityisesti Pietarin alue voi kehittyä välittömässä läheisyydessämme olevaksi taloudelliseksi voimakseksi. EY-jäsenyys rajaisi kuitenkin Suomen mahdollisuuksia hakea räättälöityjä ratkaisuja yhteistyölleen Venäjän kanssa. Tämä koskee erityisesti tullipolitiikkaa, joka olisi yhteinen koko EY:lle. Tämä rajoitus voi osoittautua haitaksi, mutta sen ei välttämättä tarvitse muodostua siksi, koska sekä Venäjällä että EY:llä on

yhteinen intressi hakea ratkaisuja, jotka edistävät taloudellista yhteistyötä.

Yhdessä mielessä EY:n jäsenyys saattaisi parantaa elinkeinoelämämme mahdollisuuksia kehittää laajaa taloudellista yhteistyötä Venäjän kanssa. Jos Suomi olisi mukana EY:ssä, saattaisi eurooppalainen, amerikkalainen ja muu kansainvälinen pääoma kiinnostua käyttämään Suomea jonkinlaisena sillanpäänä Itsenäisten valtioiden yhteisössä tapahtuvalle toiminnalle.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus on selvittänyt jokseenkin mekaanisesti EY-jäsenyyden taloudellisia etuja ja haittoja Suomen kannalta. Tutkimuslaitos on joutunut perustamaan laskelmansa moniin epävarmoihin oletuksiin, mikä tekee tuloksesta epävarman. Tulos on lähinnä suuntaa-antava.

Suomen sijaintiin Euroopan maantieteellisellä reuna-alueella liittyviä ongelmia ei tule liioitella, koska yhteiskunnallamme on nykyisestä rakennekriisistä huolimatta korkea teknologinen taso ja rakennettu infrastruktuuri verrattuna maihin, jotka ovat jo EY-maita ja jotka sijaitsevat myös maantieteellisesti ääreialueilla kuten Kreikka ja Portugali.

Värderade talman! Omstruktureringen av Finlands ekonomi från slutenhet till öppenhet är ett nödvång oberoende av om vi söker medlemskap eller inte, och den kan ske på ett behärskat sätt även under fullt medlemskap. Däremot är det nästan omöjligt att förutsäga hur industri, handel och tjänstesektor reagerar på en hårdare internationell konkurrens på annat sätt än genom sänkta priser, och i vilken mån utländska företag kan tänkas vara intresserade av etablering i Finland. En snabbare internationalisering av den finländska ekonomin torde ändå bli ett faktum, varvid våra företags fortsatta etablering inom EG-området, vilken redan delvis skett, inte behöver fortsätta på samma sätt när vi är medlemmar.

Den konkurrenskraftiga delen av vår industri kommer att få skalfördelar som den nu delvis saknar. Det psykologiska klimatet för ekonomisk utveckling i Finland blir ett annat, och detta betyder mera — när vi överväger medlemskap — än mekaniska datormodeller.

Rättsordningen och systemet för det politiska beslutsfattandet skulle också påverkas i väsentlig utsträckning vid ett eventuellt EG-medlemskap. Ett EG-medlemskap påverkar alla maktsfärer i Finland. Riksdagens och presidentens lagstiftande makt skulle vika för EG-reglerna, domstolar-



nas dömande makt skulle också påverkas genom skyldigheten att begära EG-domstolens utlåtande samt den verkställande makten, som måste se till att EG-regler och beslut verkställs i Finland.

Mot den bakgrunden anser svenska riksdagsgruppen, att målsättningen för alla åtgärder vid ett eventuellt medlemskap i EG måste vara, att riksdagen skall bli en agerande och inte blott en reagerande instans. För Finlands del är den omedelbara förändringen så stor, att en genomgripande ändring av vårt beslutsfattande i internationella frågor är uppenbar.

Svenska riksdagsgruppen anser som det centrala i en sådan förändrad situation, att riksdagen ges möjligheter att i berednings- och förhandlingsskedet påverka kommande EG-beslut. Detta gäller oberoende av om EG förbereder ett direktiv eller förordning, för det är troligen politiskt mer eller mindre omöjligt att i det absoluta slutskedet av beslutsprocessen få ändringar till stånd.

Av det sagda följer enligt svenska riksdagsgruppens åsikt otvivelaktligen, att ett nytt integrationsutskott enligt dansk modell bör skapas vid ett eventuellt EG-medlemskap. Detta utskott skulle sammanträda tillsammans med våra företrädare i EG för att kunna följa med utvecklingen samt för att kunna ge förhandlingsdirektiv. Denna s.k. danska modell har visat sig mycket ändamålsenlig i Danmark, som har lång erfarenhet av ett EG-medlemskap. Erfarenheterna där talar för att riksdagen genom ett sådant system kunde påverka utformningen av olika EG-direktiv och -förordningar, vilket givetvis måste eftersträvas.

Att ett helt nytt utskott behövs kan också motiveras med att man bör undvika att låta de nya frågorna bli beroende av de existerande utskottens rutiner och historiska utveckling. Det nya utskottet borde dessutom ha en betydligt större permanent berednings- och sakkunnigstab till sitt förfogande än de nuvarande utskotten.

Arvoisa puhemies! Suomi on suurten muutosten edessä. Taloudellinen kriisi pakottaa meidät etsimään uusia mahdollisuuksia taloutemme tasapainoon saamiseksi. Ulkoinen paine kasvaa ja joudumme pitkälti seuraamaan meitä ympäröivän maailman muutoksia ja kehitystä. Meillä ei myöskään ole mahdollisuutta sivuuttaa Euroopan integraatiokehitystä ja sen edellytyksiä riippumatta siitä, tuleeko meistä EY-jäsen vai ei. Vaikutukset ulottuvat meihin, haluaisimmepa sitä tai emme.

Hallituksen selonteko EY-jäsenyyden vaikutuksista liitteineen muodostaa hyvän pohjan hallituksen ja eduskunnan tehdessä päätöstä jäsenyyshakemuksesta, vaikka selonteko ei pystykään valaisemaan vaihtoehtoisten integraatiopoliittisten päätösten vaikutuksia.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä korostaa vielä kerran, että jäsenyyttä mahdollisesti haettaessa eduskunnan on selvästi ilmoitettava ne alueet, joilla kansallinen itsemääräämisoikeutemme on meille erityisen tärkeä, tai alueet, joilla meillä on erityisiä etuja valvottavana. Näihin alueisiin kuuluvat ennen kaikkea turvallisuus- ja puolueettomuuspolitiikka, maatalous- ja aluepolitiikka, joilla tulee olla erityinen prioriteetti.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä katsoo myös, että jos on selvästi erilaisia käsityksiä neuvottelutuloksesta mahdollisesti jäsenyyttä haettaessa, asia tulee alistaa kansanäänestykseen. Jos jollakin niin jäsenyysskysymyksellä tulee olla tämä merkitys kansakunnalle ja kaikille ihmisille.

Värderade talman! Finland står inför stora förändringar. Den ekonomiska krisen tvingar oss att söka nya vägar för att få vår ekonomi i balans. Det yttre trycket ökar och vi tvingas i rätt stor omfattning följa omvärldens förändringar och utveckling. Vi har inte heller möjlighet att bortse från integrationens utveckling och villkor i Europa oberoende av om vi blir medlem av EG eller inte. Vi påverkas om vi vill det eller inte.

Regeringens redogörelse om konsekvenserna av ett EG-medlemskap jämte bilagor utgör ett bra underlag då regeringen och riksdagen skall ta beslut om en medlemsansökan, även om den inte förmår belysa konsekvenserna av alternativa integrationspolitiska beslut. Dock vill svenska riksdagsgruppen än en gång framhålla, att vid en eventuell anhängan om medlemskap bör riksdagen klart ange de områden, där vår nationella självbestämmanderätt för oss är särskilt viktig, och områden där vi har särskilda intressen att bevaka. Till dessa områden hör främst säkerhets- och neutralitetspolitiken, lantbruket och regionpolitiken, som bör ha en särskild prioritet.

Värderade talman! Svenska riksdagsgruppen anser också, att om det råder klart delade meningar om förhandlingsresultatet vid en eventuell anhängan om medlemskap, bör det underställas folkomröstning. Frågan om ett medlemskap måste om något anses ha denna bärvidd för nationen och hela folket.



Ed. H a u t a l a : Arvoisa puhemies! Euroopan vihreiden näkemys ja tavoite on, että maanosastamme Euroopasta muovautuu vähitellen jotakin, mitä voisi sanoa alueiden Euroopaksi. Siellä monimuotoinen kanssakäyminen on vilkasta nykyisten valtioiden rajojen ylitse. Vihreiden Eurooppa on visio monen keskuksen mantee-  
reesta, ei vain yhden. Lännessä maat yhdistyvät, idässä hajoavat. Yhdistymisen ja hajoamisen kohtaamispisteessä on pyrittävä lopullisesti poistamaan idän ja lännen kahtiajako, joka nyt ilmenee valtavina taloudellisina eroina. Suomen on tehtävä parhaansa, että Venäjää myöten entinen itä vedetään mukaan yhdistyvään Eurooppaan, ja Suomelle tämä on aivan erityisen tärkeää.

Itämeren alueesta on tässä visiossa muodostumassa pohjoisen Euroopan keskus. Se voi toimia vastapainona Bryssel-keskeiselle Euroopan yhdistymiselle. Olemme odottaneet Suomelta päättäväistä toimintaa Itämeren alueen yhteistyön lujittamiseksi. Itämeren alueen yhteistyö on myös Pohjoismaiden yhteistyön uusi ulottuvuus. Suomen kohtalo on lopultakin enemmän sidoksissa lähialueisiimme, Itämeren yhteisöön, kuin Euroopan yhteisöön.

Hallitus nostaa Suomen puolueettomuuden ytimeksi pysyttäytymisen sotilasliittojen ulkopuolella. Rivien välistä on kuitenkin luettavissa, että aivan ongelmatonta tämän tavoitteen säilyttäminen ei ole. Hallituksen tulisi nyt esittää selkeä realistinen kuva näiden ongelmien luonteesta. Juuri nyt on aika ottaa esille kaikki vaikeat asiat ujustelematta ja kaunistelematta. Suomen paikka, Suomen asema ja tehtävä on arvioitava perusteellisesti uudestaan maailmassa, jonka tulevaisuus on sidottu uuteen rajoitettuun käsitykseen yksittäisen valtion suvereenisuudesta ja itsemääräämisoikeudesta.

Keskinäinen riippuvuus hyvässä tai pahassa vaatii rajojen kaatamista. Tässä merkityksessä kansallisvaltio on tehnyt tehtävänsä. Maailman laajuisten kehitys- ja ympäristöongelmien ratkaisemiseksi on tehtävä ylikansallisia sitoumuksia. Olipa sitten kyse Yhdistyneistä kansakunnista tai Euroopan yhteisöstä, näiden organisaatioiden rakenteet on uudistettava, jotta ne pystyisivät suoriutumaan tehtävistään muuttuneessa maailmassa.

Euroopan talousalue on 19 maan alue, josta parhaillaan siis neuvotellaan, EY- ja Efta-maiden yhteiset sisämarkkinat. Nämä sisämarkkinat käsittävät 40 prosenttia maailmankaupasta. Maailman laajuisten ongelmien ratkaisemiseksi

on äärimmäisen tärkeää, minkälaista taloutta ja kauppaa tämä alue harjoittaa ja minkälaisessa suhteessa se on muuhun maailmaan.

Meille suomalaisille on hiljattain kirkastunut, miten voimakkaasti yhteiskuntamme ja identiteettimme on ollut sidoksissa idän ja lännen kahtiajakoon, Neuvostoliittoon ja muuttumattomuuteen. Vaikutukset tuntuvat vieläkin pyhäytyneisyytenä kaikilla elämänalueilla: talous, toiminta kansainvälisessä yhteisössä, julkinen keskustelukulttuuri ja kansalaisten sekä vallanpitäjien suhteet. Yhdentyminen ei ratkaise Suomen ongelmia. Riippumatta siitä, minkä suhteen Suomi rakentaa Euroopan yhteisöihin, suomalaista yhteiskuntaa on ravisteltava ja uudistettava perinpohjaisesti.

Keskustelu EY-päätöksestä on keskustelua Suomesta. Tätä ei ole mielestämme oivallettu. Vihreät haluavat aivan erityisesti painottaa kah-  
ta asiaa: Ensinnäkin hallitukselta puuttuu oma visio Suomen linjasta Euroopan yhteisöissä, siis siitä minkälaisia tavoitteita Suomi alkaisi ajaa EY:n jäsenenä ja mistä se löytäisi tavoitteilleen liittolaisia. Ulkopuoliset paineet ja imagokysymykset — siinä hallituksen perusteet EY-ratkaisulle. Hallitukselta ei toisaalta riitä lainkaan huomiota siihen, miten suomalaista yhteiskuntaa tulisi valmistaa laaja-alaisesti integraatioon. Hallitus antaa Suomen ajautua Euroopan yhteisöihin. Hallitus antaa EY:n tehdä vaikeat ratkaisut puolestaan.

Sosiaali- ja terveystalitiikkaa esimerkiksi ei pidä jättää sen armoille, että EY:n sanelemat ns. taloudelliset tosiasiat pakottavat heikentämään palvelujen tasoa ja saatavuutta. Kyse on suomalaisten päättäjien kyvystä saada aikaan myönteinen muutos, joka kestää EY-paineet.

Vihreä eduskuntaryhmä edellyttää, että hallitus tekee esityksen sosiaali- ja terveystalitiikan perusteellisesta uudistamisesta siten, että lähtökohtana on kansalaisten oma-aloitteisuuden ja yhteisöllisyyden sekä tasa-arvon periaate. Kestäviä pohjoismaisia hyvinvointisaavutuksia on vietävä aktiivisesti Euroopan yhteisöihin. Hallituksen on myös laadittava pitkän aikavälin ulkomaalaisohjelma, joka meiltä tällä hetkellä puuttuu.

Vihreät vaativat, että hallitus ottaa aktiiviseksi tavoitteekseen suomalaisten vaikutusmahdollisuuksien kaikinpuolisen vahvistamisen niin Suomessa kuin koko yhtenevässä Euroopassa uusine mahdollisuuksineen. Suomalaisen yhteiskunnan tunkkaisuutta olisi omiaan hälventämään se, että kansalaiset ylipäättään katsot-

taisiin asianosaisiksi heitä ja heidän ympäristö-  
ään koskevista päätöksistä. Julkisia kuulemisia,  
neuvoa-antavia kansanäänestyksiä tulisi roh-  
keasti käyttää päätöksenteon avoimuuden lisää-  
miseksi.

Vihreät katsovat, että Suomen eduskunnan  
asemaa on järjestelmällisesti vahvistettava halli-  
tuksen vallan kustannuksella. Presidentin ulko-  
poliittisia valtaoikeuksia täytyy siirtää hallituk-  
selle, koska sisä- ja ulkopolitiikan välillä ei ole  
enää edes veteen piirrettyä viivaa. Presidentille  
jättäisimme lähinnä valtion turvallisuuteen ja  
valtioiden suhteisiin liittyvät valtaoikeudet. In-  
tegraatioasioiden valmistelusta tulee ministerien  
vastata eduskunnalle. Kannatamme erityisen in-  
tegraatiovaliokunnan perustamista eduskun-  
taan.

Euroopan kansat ovat vuosisatojen ajan säi-  
lyttäneet kielensä ja alueelliset erityispiirteensä.  
Jos EY laajenee, jopa 30 tai 40 eurooppalaisen  
valtion liitoksi aikaa myöten ehkä Venäjää myö-  
ten, se säilyy löyhempana yhteenliittymänä. Toi-  
nen vaihtoehto on syvenevä kehitys liittovaltioksi,  
Euroopan yhdysvalloiksi. Suomelle on eduk-  
si, että EY pikemminkin laajenee kuin syvenee.  
Hallituksen tulisi esittää oma arvionsa näistä  
vaihtoehtoista kehityslinjoista: laajasta ja sy-  
västä EY:stä ja Suomen asemasta niissä.

Suomessa pohditaan nyt, miten maamme nä-  
kökulma tulisi parhaiten edustetuksi Euroopan  
yhteisöissä. Asukasluvultaan pienelle maalle de-  
mokratiasa näyttäisi olevan parhaimmillaan,  
kun EY:n parlamentille siirtyy valtaa enemmän-  
kin vaikutusvaltaiselta virkamieskomissiolta  
kuin hallituksia edustavalta ministerineuvostolta.  
Silloin kansallisilla hallituksilla ja toivotta-  
vasti yhä enemmän myös parlamenteilla on mah-  
dollisuus vaikuttaa. Epäilemättä suomalaiset  
kokisivat ajan oloon yhä enemmän yhteisyyttä  
eurooppalaisen viiteryhmänsä kanssa.

Euroopan yhteisön 518-paikkaisessa parla-  
mentissa on vihreä ryhmä. Siinä on 30 jäsentä  
viidestä maasta. Ryhmä on parlamentin viiden-  
neksi suurin, ja Suomen vihreällä eduskuntaryh-  
mällä on tässä ryhmässä tarkkailijan asema.  
EY:n parlamenttihan ei ole parlamentti siinä  
merkityksessä kuin Suomen eduskunta. Kun  
EY:n Maastrichtin huippukokouksessa päätet-  
tiin joulukuussa muuttaa päätöksentekoa ja ta-  
voitteita, Euroopan vihreät totesivat yksimieli-  
sesti: parlamentti oli suuri häviö. Euroopan  
yhteisön parlamentin valtuudet kasvoivat vain  
nimellisesti. (Ed. Stenius-Kaukonen: Demokra-  
tiavaje!) Parlamentti on edelleen lähinnä lausun-

nonantaja. Lakeja se voi parhaimmillaan vain  
estää, siis ei laatia. — EY:n demokratiavaje ei ole  
täyttynyt.

Naiset ovat EY:n parlamentissa paremmin  
edustettuina kuin jäsenmaiden parlamenteissa.  
EY-parlamentissa naisilla on myös huomatta-  
vasti suurempi osuus kuin muissa EY:n päätök-  
sentekoeleimissä. Tosiasiassa siis valta EY:ssä on  
virkamiehillä. (Ed. Stenius-Kaukonen: Siinähan  
se onkin!)

Entä suomalainen demokratia? Suomen halli-  
tuksella pitää olla näkemys siitä, miten valtaa  
voidaan kuljettaa Suomessa EY:n ulottumatto-  
miin esimerkiksi kunnille tai muille alueellisille  
elimille. EY:n yhtenäisasiakirjassa on kirjattuna  
periaate, jonka mukaan päätökset pyritään teke-  
mään alimmalla mahdollisella tasolla. Vain tä-  
män periaatteen aito toteuttaminen antaa EY:n  
ylikansalliselle vallalle oikeutuksen, jos se toteu-  
tuu.

Selonteon liitteenä oleva Valtion taloudellisen  
tutkimuskeskuksen raportti vertaa EY-jäsenyy-  
den taloudellisia vaikutuksia tilanteeseen, jossa  
voimassa on Eta-sopimus. Keskeinen ongelma  
käy ilmi jo lähtökohdissa. Selvityksissä käytetty  
kokonaistaloudellinen malli on kehitetty lähinnä  
keskipitkän aikavälin suhdannetarkastelujen  
apuvälineeksi. Laatijoiden mukaan EY-jäsenyy-  
den vaikutuksissa on kuitenkin kyse kansanta-  
louden pitkän aikavälin rakenteellisesta sopeu-  
tumisesta.

Selvityksessä arvioidaan, että EY-jäsenyy-  
s Eta-vaihtoehtoon nähden laskee hintatasoa vuo-  
teen 2005 19 prosenttia, nostaa bruttokansan-  
tuotetta 7 prosenttia ja lisää työpaikkojen mää-  
rää 100 000:lla. Toiveajattelun ei kuitenkaan tule  
ohjata valintojamme, ja on syytä huomauttaa,  
että EY-päätöksessä on hyvin syvällisesti kysy-  
mys muustakin kuin talouden valinnoista.

Ehkä kriittisimmän taloudellisen arvion EY-  
jäsenyyden vaikutuksista on esittänyt Ilkka Tuo-  
mi Suomen Kuvalehdessä hiljattain. Hän  
kirjoittaa: "Maailmankaupan ehtoilla toimiva  
Eurooppa joutuu maksamaan kovan hinnan,  
mikäli se aikoo välttää maanosan reuna-  
alueiden rappeutumisen ja alueellisen epätasa-  
arvon räjähdysmäisen lisääntymisen." Tätä ei  
laskelmissa ole Ilkka Tuomen mukaan otettu  
huomioon.

Taloudellisen toiminnan keskittyminen ja alu-  
eellisen eriarvoisuuden lisääntyminen on integ-  
raation suurimpia riskejä myös Suomelle. Vihreä  
eduskuntaryhmä vaatii, että hallitus esittelee  
kiireellisesti ajan tasalla olevan aluepoliittisen

ohjelman, jota ei voitaisi tulkita EY-olosuhteisakaan kilpailun vääristämiseksi. Maaseudun kurjistuminen jatkuu ilman EY:täkin, jos ei enakkoluulottomasti kannusteta maataloja muuttamaan maaseudun monialayrityksiksi. Peltoa on pikimmin saatava vaihtoehtoiseen käyttöön: mm. energian ja kuidun tuotantoon. Jos Suomi hakee EY-jäsenyyttä, on pidettävä kiinni siitä, että maamme pohjoinen sijainti on peruste poiketa EY:n maatalouspolitiikasta.

Erikoistumisella saavutettavan suhteellisen edun talousteoriaan perustuva EY-integraatio on omiaan yksipuolistamaan Suomen tuotantorakennetta ja entisestään lisäämään kansantalotemme riippuvuutta puunjalostusteollisuudesta. Vihreä eduskuntaryhmä odottaa, että hallitus esittää uusia keinoja edistää uusiin innovaatioihin kannustavaa tuotekehitystä ja tutkimusta. Koulujärjestelmän rapauttamisen on loputtava. Menoja ei tule enää karsia. Päinvastoin niitä olisi lisättävä.

Ympäristönsuojelu törmää EY:ssä ja samalla tavalla myös Etassa, Euroopan talousaluesopimuksessa, voimakkaasti yhteen EY:n perustustalain kanssa. Kaupan vapaus on periaate, jolle ympäristönsuojelu on alisteinen. Tämä koskee kaikkea, mistä voidaan käydä kauppaa, viime kädessä jopa ydinjätteitä. Jätettäkään ei voi torjua sen perusteella, mistä EY-maasta se on kotoisin. Korostan, että tämä koskee myös Etasopimusta.

Kun tämä periaate yhdistetään suhteellisen edun talousteoriaan, ei ole voitu sulkea pois sitä tulevaisuuden näkymää, että Suomesta voisi tulla EY-maiden ydinjätteen loppusijoituspaikka. Asiantilaa ei paranna se, että Suomi on kansainvälisen huomion kohteena uusilla ydinvoimalaiteluksillaan, joita toivottavasti ei kuitenkaan päätetä tehdä, vaan päädytään vaihtoehtoihin ratkaisuihin, ja sillä, että suomalaiset ydinvoimayhtiöt kehuvat ratkaisseensa ydinjätteen loppusijoituksen peruskallioon. Ymmärtääkseni he väittävät tehneensä tämän jopa lopullisesti, vaikka näin ei mielestäni voi olla.

Ruotsissa harkitaan parhaillaan lakimuutosta, jolla halutaan varata Ruotsin ydinjätevarastot vain Ruotsin ydinvoimalaohjelman tarpeisiin. Vihreät haluavat kiinnittää hallituksen ja eduskunnan huomiota tähän riskiin, josta suomalaisten tulisi olla tietoisia. Vihreät edellyttävät, että Suomessa valmistellaan Ruotsin mallin mukainen ydinenergiain muutos, jolla estetään Suomen joutuminen Euroopan suurimmaksi ydinjätevarastoksi.

Suomen tulisi EY:ssä ajaa periaatetta, jolla ympäristönsuojelutavoite on ylittämätön kaikessa päätöksenteossa.

Toiseksi jäsenmaiden tulee saavuttaa oikeus ympäristönsuojelu- ja terveystarkoituksien asettamiseen etusijalle kaupan vapauteen nähden.

Kolmanneksi olisi säädettävä siitä, että luotaisiin kaikille jäsenmaille paine ja edellytykset ympäristön, terveyden ja kuluttajansuojan korkeimpaan mahdolliseen tasoon.

Kansainväliset ympäristöjärjestöt ponnistelevat kaiken aikaa näiden tavoitteiden puolesta. Greenpeacen mukaan EY ei ole lainkaan sisäistänyt ympäristön maailman laajuisen suojelemisen välttämättömyyttä eikä eurooppalaisten halua elää terveellisessä ympäristössä vapaina saasteista ja jätteistä, sopusoinnussa luonnon kanssa. Haluan uskoa, että näitä eurooppalaisia on päivä päivältä yhä enemmän, Suomessakin.

Hallitus puolestaan esittää selonteossa siloiteltuna käsityksensä: "EY antaa mahdollisuuden sitovalla päätöksenteolla rationalisoida tuotantoa nykyistä tehokkaammin, jolloin materiaalin tuotanto ja ympäristörasitus eivät lisäänty." Kyllä varmasti antaa mahdollisuuden, mutta jos ei sitä haluta käyttää, ei Suomessa eikä EY:ssä, ympäristönsuojelun kannalta tämä maanosa ei muutu paremmaksi.

Maastrichtin huippukokouksessa ympäristönsuojelun asema vahvistui hiukan. Valitettava poikkeuksena on kaikkein vaikuttavin keino, energia- ja ympäristöverotus. EY:n komission ympäristövero-ohjelmalla on vielä monta estettä tiellään. Suomen tulee omalta osaltaan vaikuttaa aktiivisesti sen hyväksyttävissä olevien osien toteutumiseen. Muutoin yhdentymisen kiihdyttämä taloudellinen toimeliaisuus todellakin lisää ympäristön saastumista.

Ihmiset liikkuvat yhtenevässä Euroopassa yhä enemmän. Osana kansallista valmistautumista on hallituksen päättäväisesti toteutettava sovitut luonnonuojeluohjelmat ja laadittava Etelä-Suomelle esimerkiksi vanhojen metsien suojeluohjelma.

Rantojensuojelun kannalta oleellista ei ole se, omistavatko ulkomaalaiset rantoja, vaan se, miten laki ylipäättään suojelee Suomessa rantoja rakentamiselta. Vihreä eduskuntaryhmä edellyttää, että hallitus säättää viipymättä rantalain. Jos jossakin niin tässä tarvitaan kansallista yksimielisyyttä.

Arvoisa puhemies! Kun tehdään valinta, on oltava perusteltuja vaihtoehtoja, joista voidaan valita. Demokratia ei muutoin voi toteutua. Nyt

on pohdittava, onko EY-jäsenyyden hakemiseen edellytyksiä tästä näkökulmasta. On esitetty, että vaihtoehtoja ovat Eta-sopimus, EY-jäsenyyden tai nykyiseen vapaakauppasopimukseen perustuva järjestely EY:n kanssa. Onko hallitus selvittänyt eduskunnalle ja kansalaisille kolme edellä mainittua vaihtoehtoa vaikutuksineen?

Eta-sopimus oli pitkään ainoa virallisesti olemassa oleva vaihtoehto. Kuitenkin jo Eta-neuvottelujen alkaessa kesällä 1990 oli havaittavissa, että Etaa valmisteltiin EY-jäsenyyden ensimmäiseksi vaiheeksi, ns. odotushuoneeksi. EY-jäsenyydestä ei saanut keskustella, ei edes sen jälkeen, kun Ruotsin hallitus ilmoitti valmistautuvansa hakemaan sitä. Suomalainen hallintokäytäntö on nyt tuottanut senkin ihmeen, että Eta-sopimuksesta ei saa keskustella, EY-jäsenyydestä pitää keskustella.

Eta-sopimuksen teksti on eilen annettu eduskunnalle luottamuksellisenä, koska sitä ei ole vielä vahvistettu. Eta-sopimuksen tulisi kuitenkin olla myös kansalaisten käytettävissä, ennen kuin hallitus tuo eduskunnalle EY-jäsenyyden hakemista merkitsevän tiedonannon.

Hallitus ei koskaan Eta-neuvottelujen päätyttyä selvittänyt eduskunnalle, miten eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä keväällä 1990 asetettujen neuvotteluohjeiden ja reunaehdojen kävi. Sellainen keskustelu olisi äärimmäisen tarpeellinen ja opettavainen varsinkin, jos ryhdytään hakemaan EY-jäsenyyttä ja päätehtään hakemusten luonteesta ja neuvottelutavoitteista. (Ed. Stenius-Kaukonen: Onhan se kerrottu, että niistä oli haittaa neuvotteluille!) — Kyllä, ed. Stenius-Kaukonen, juuri on kerrottu, että niistä neuvotteluohjeista oli haittaa.

Entä miten on selvitetty se vaihtoehto, että Suomi perustaisi suhteensa Euroopan yhteisöihin olemassa olevalle vapaakauppasopimukselle? Sellaista vaihtoehtoa ei ole ollut olemassa, paitsi ehkä neuvottelutaktisista syistä silloin, kun Eta-neuvottelut olivat vaikeuksissa.

Kun nyt päätös EY-jäsenyyden hakemisesta halutaan tehdä, on todettava, että sen vaihtoehtoja ei ole selvitetty eikä julkituotu niin kuin demokraattinen päätöksenteko edellyttää. Euroopan muutoksen nopeuttakaan ei oikein voi syyttää, koska ilmeisen kauan on kuitenkin ollut tiedossa, mistä vaihtoehtoista on lopulta valittava.

Todellisen kansalaiskeskustelun ja -mielipiteen synnyttämiseksi hallituksen on varattava tasapuolisesti varoja eri mielipiteitä edustavien kansalaisryhmien käyttöön. Viime vuonna halli-

tus tuki EY-myönteistä teollisuuden tiedotusta 5 miljoonalla markalla. Nyt on vaihtoehtoisten EY-liikkeiden vuoro, jopa vaihtoehtoisen EY-kriittisen teollisuuden vuoro. Nämä toisivat perusteltua ja tarpeellista kritiikkiä EY-keskusteluun, jotta vaihtoehdot selkenisivät.

Puheenjohtaja Pertti Salolainen on tehnyt selväksi, että kokoomukselle EY-päätös on hallituskysymys. Pääministeri Aho on päättänyt pitää hallituksensa koossa. Hallituksen vaihtamiseen on kuitenkin pyrittävä, koska hallitus on epäonnistunut täydellisesti omassa EY-menettelmässään. Verhojen takaa tuodaan yhtäkkiä esiin EY-ratkaisu ainoana vaihtoehtona. Ohjelmassaan hallitus viime keväänä ilmoitti arvioivansa Euroopan yhteisöjen sisäistä kehitystä ja mahdollista laajentumista Suomen kannalta ja pyrkivänsä ratkaisuihin, jotka parhaalla mahdollisella tavalla turvaavat kansalliset etumme. EY-päätöksen valmistelut osoittavat sen, mitä olemme aiemminkin sanoneet: Esko Ahon hallitus on ajopuuhallitus.

Tavoiteltu kansalaiskeskustelu olisi nyt toisenlaisessa tilassa, jos hallitus olisi selkeästi ilmoittanut EY-jäsenyyden keskeiseksi tavoitteekseen jo silloin, kun se aloitti työnsä. Vaihtoehtottomuus jatkaa henkistä lamaa tässä maassa. Sellainen mieliala on omiaan jakamaan kansakuntaa kahtia. EY-myönteinen ratkaisu vaatii nyt paljon suostuttelua, painostusta ja pakottamista.

Presidentti Koivisto painotti uudenvuodenpuheessaan jäsenhakemuksen jättämisen vakavuutta. Vihreiden mielestä lopullinen päätös tehdään, asiallisesti eikä vain muodollisesti, vasta neuvoa-antavan kansanäänestyksen jälkeen neuvottelutuloksen selvittyä, siis jos Suomi päätyy hakemaan EY-jäsenyyttä.

Olemme nyt tekemässä niin perustavan laatuista, kauaskantoista ja vaikutuksiltaan vaikeasti hahmotettavaa valintaa, että ratkaisimme asian miten päin tahansa, se välttämättä perustuu erilaisiin arvostuksiin, erilaisiin arvioihin tulevaisuudesta ja vaikutusmahdollisuuksistamme. Kysymys on myös yhteiskunnallisesta riskienhallinnasta.

Kansalaiskeskustelussa voidaan perustellusti ottaa vastakkaisia kantoja. Vihreät ovatkin omassa keskuudessaan päätyneet siihen, että on kunnioitettava vastakkaista näkemystä tässä asiassa. Vihreä eduskuntaryhmä pitää luonnollisena, että myös muissa eduskuntaryhmissä jokainen kansanedustaja voi valtiopäiväjärjestyksen suomen oikeuden ja velvollisuuden perusteella

noudattaa omaa vakaumustaan tässä asiassa. Vihreä liitto valmistelee kaksi vihreää visiota Suomesta: toisen, jossa Suomi liittyy EY:hyn, ja toisen, jossa se rakentaa tulevaisuutensa EY:n ulkopuolelle.

Arvoisa puhemies! Tässä ryhmäpuheenvuorossa olen esitellyt sitä, mistä kuitenkin kaikki olemme voineet olla samaa mieltä. Jokainen virheä on tässäkin tilanteessa vapaa perustelemaan omaa kantaansa ja tekee sen myös tässä keskustelussa. Oman linjauksenikin esitän myöhemmässä puheenvuorossa.

EY-ratkaisulla ei missään tapauksessa saa jakaa suomalaista kansakuntaa kahtia.

Vihreä eduskuntaryhmä edellyttää lopuksi, että ulkoasiainvaliokunta pyytää selonteosta kaikkien eduskunnan erikoisvaliokuntien lausunnot, koska mahdollinen EY-jäsenyys koskettaa perusteellisesti Suomen valtiollista asemaa ja koko suomalaista yhteiskuntaa.

Edelleen vihreä eduskuntaryhmä edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle viipymättä lakikonaisuuden niistä kansallisista toimenpiteistä, joilla Suomi valmistautuu integraatoratkaisuihin. Niistä kansallisista toimenpiteistä olen tässä puheenvuorossa halunnut ensisijaisesti puhua.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Vain jokunen viikko sitten riemuuttiin siitä, että oli syntynyt merkittävä neuvottelutulos. Suomen ulkopoliittinen johto ja käytännössä neuvotteluja hoitanut ulkomaankauppaministeri Pertti Salolainen sekä pitkään ahkeroinut virkamiesjoukko saattoivat kertoa, että EY:n ja Eftan välillä oli saatu aikaan sopimusluonnos Euroopan talousalueesta Etasta. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä yhtyi tähän iloon. Sittemmin olemme saaneet kuulla uutisia mm. oikeudellisella puolella olevista tulkintaongelmista. Uskomme kuitenkin, että myös nämä kysymykset ovat hoidettavissa.

Euroopan talousalue -sopimus tuo meille neljä vapautta: tavaroiden, pääomien, työvoiman ja palveluiden vapaan liikkumisen. Se tehostaa kilpailupoliittikkaa ja vie meidät mukaan teknologia- ja koulutusohjelmiin, sikäli kun siitä erikseen sovitaan. Kaikki nämä ovat tekijöitä, jotka tuovat mukanaan vahvat taloudellista toimintaa vauhdittavat ja tehostavat tekijät eli omalta

osaltaan melkoisesti ravistelevat niitä impivaaralaisia piirteitä, joita ironisesti olemme itsessämme havainneet. Lisäksi Euroopan talousalue tuo mukanaan eräitä Euroopan yhteisöstä poikkeavia erityisjärjestelyjä, mm. maatalouskaupassa ja Efta-rahaston.

Euroopan talousalue -sopimuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.1993 eli samaan aikaan, kun Euroopan yhteisön oma sisämarkkinaohjelma toteutuu. Euroopan talousalue -sopimuksessa hyväksytään yhteisiksi määräyksiksi noin 1 500 EY-säännöstä, jotka kattavat yhteensä noin 10 000 sivua. Olennaisilta osiltaan tämä työrupeama odottaa meitä aivan lähikuukausina.

Käsityksemme mukaan Euroopan talousalue -sopimus tuo mukanaan ne välttämättömät talouspoliittiset elementit, joita Suomi tarvitsee selviytyäkseen tulevina vuosikymmeninä, koska Euroopan talousalue -sopimus talouspoliittisilta osiltaan luo lähes kaikki niistä vaikutuksista, joita EY-sopimuksella kaupallisessa merkityksessä olisi.

Nyt on edessämme hallituksen selonteko mahdollisen Euroopan yhteisön jäsenyyden eduista ja haitoista. Ennen kuin ensimmäistäkään riviä Euroopan talousalue -sopimuksesta on tässä talossa hyväksytty tai ennen kuin ensimmäinenkään hallinnon ja tuotannon ala on lopullisesti joutunut sopeutumaan tiukkaan Euroopan talousaluekilpailuun, joudumme arvioimaan ja lähikuukausina jopa alustavasti päättämään asioita huikeasti eteenpäin.

Mutta mitä Euroopan yhteisön täysjäsenyys toisi mukanaan, mitä sellaista, mitä Euroopan talousalue -sopimuksessa ei jo ole? Taloudellisella puolella mukaan tulisivat raha- ja valuuttapolitiikka Emu, teollisuuspolitiikka, aluepolitiikka ja koheesiokysymykset, maatalouspolitiikka täydellä painollaan, kalastuspolitiikka, yhteinen kauppapolitiikka suhteessa kolmansiin maihin, veroharmonisointi ja Euroopan yhteisön varainkäyttö. Poliittisella puolella mukaan nousisivat ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikka sekä tietyt toimielimet ja päätöksentekojärjestelmät.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä ihmettelee sitä kiirettä, jolla uuteen kuvioon ollaan ajautumassa. Ehtimisestä ns. ensimmäiseen junaan on tullut melkein kuolemanvakava kysymys, mitä se ei kuitenkaan ole. Lisäksi joudumme erittäin kriittisesti arvioimaan niitä uusia tekijöitä, jotka Euroopan yhteisö toisi mukanaan.

EY-jäsenyyden voidaan todeta vaikuttavan Suomen oikeusjärjestykseen ja poliittiseen pää-



töksentekoon laajemmin kuin mikään aikaisempi kansainvälinen ratkaisu. On aivan oikein todettu, että Euroopan talousalue -sopimuksen mukaan Suomi voisi vaikuttaa kehitteillä olevan EY-lainsäädännön sisältöön vain välillisesti. Euroopan yhteisön jäsenenä Suomi osallistuisi kaikilla tasoilla EY:n päätöksentekoon. Suomen myötävaikutus tarvittaisiin silloin, kun neuvoston päätökset edellyttävät yksimielisyyttä. Selvästi suurin osa päätöksistä voidaan tehdä enemmistöratkaisuin, mikä on lisääntymässä.

Jäsenyys merkitsisi myös sitä, että Suomessa tulisivat voimaan ei vain ne EY-säädökset, joiden hyväksymistä Suomi on kannattanut, vaan myös Suomen vastustamat säädökset, sikäli kuin niistä päätetään enemmistöpäätöksillä. Euroopan yhteisön hyväksymät asetukset tulisivat Suomessa voimaan ilman lainsäädäntöelinten jälkikäteistä hyväksymistä tai myötävaikutusta.

Euroopan yhteisön jäsenyys merkitsisi lisäksi sitä, että EY:n säännöksillä olisi etusija muihin kansallisiin säädöksiin nähden. Myös eduskunnan EY-normien hyväksymisen jälkeen päättämän uuden lain säännösten olisi väistytävä EY-säännösten tieltä. Näin selonteossa. Luonnollisesti päätöksenteon itsenäisyys on aina suhteellinen asia monien vaikutteiden maailmassa. Toisaalta huomattava osa Euroopan yhteisön päätöksistä on luonteeltaan sellaisia, ettei Suomella ole mitään ongelmia niitä hyväksyä. Kuitenkin muutos on periaatteellisella tasolla ja jatkossa monissa käytännön kysymyksissä niin merkittävä, että se merkitsee melkoista suvereniteettimme hylkäämistä, koska olisimme silloin sitoutuneet mm. Roomansopimuksen alkuperäisiin tavoitteisiin poliittisesta unionista.

Euroopan yhteisön päättävävaltaa käyttävät kaksi tärkeintä elintä, komissio ja ministerineuvosto, eivät ole vaaleilla valitun europarlamentin alaisia, mikä on vakava osoitus EY:n sisäisestä epädemokraattisuudesta. Tällä hetkellä parlamentilla on vain neuvoa-antava asema. Suomen 10—15 edustajan vaikutusta tässä 500—600 päättäjän organisaatiossa ei voida uskotella suureksi. Lopputulos parhaassakin tapauksessa on se, että perustuslakejamme on muutettava, jos haluamme olla Euroopan yhteisön kuuliainen jäsen. Jatkossa saamme epäilemättä kuulla omilta kansalaisiltamme valituksia siitä, että kansalainen ei voi vaikuttaa asioihinsa.

Muun muassa Rooman-sopimus on tehty määräämättömäksi ajaksi eikä se sisällä mitään määräystä, joka oikeuttaisi jäsenvaltion irtisanomaan sen. Jäseneksi liittyvä valtio lähtee mu-

kaan selkeät integraatio- ja nykyään myös poliittiset tavoitteet tunnustavaan yhteenliittymään, jolle on tunnusomaista dynaamisuus sekä jatkuva integraation syventäminen ja laajentaminen. Euroopan talousaluesopimus on irtisanottavissa 12 kuukauden varoitusajalla ja on näin ollen käytännössä pysyvää EY-jäsenyyttä parempi vaihtoehto. Voi vain kuvitella, mihin poliittiseen ja taloudelliseen paitsioon Euroopan yhteisöstä eroava maa joutuisi.

Hallituksen selonteossa suhtaudutaan erittäin luottavasti sekä Suomen mahdollisuuteen säilyttää puolueettomuutensa että varsinkin mahdollisuuteen hoitaa puolustuspolitiikkansa jatkossakin täysin itsenäisesti. Näihin toiveisiin on syytä yhtyä, mutta mitään varmuutta ei ole siitä, miten ne käytännön elämässä realisoituvat. Monien suomalaisten asiantuntijoiden ja Euroopan yhteisön edustajien mukaan Suomen puolueettomuus olisi mahdottomuus.

EY-jäsenyys loisi Suomelle merkittäviä velvoitteita, jotka johtuvat yhteisön ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Lähtökohtana on taso, jolle EY-maat ovat tähänastisessa ulkopoliittisessa yhteistyössään päässeet. Uuden jäsenen tulee hyväksyä myös ne EY:n perussopimuksissa mainitut tavoitteet, jotka koskevat yhteistyön jatkuvaa kehittämistä.

Selonteossa todetaan, että Suomen turvallisuuspolitiikan kannalta Maastrichtin päätöksessä oli keskeistä yhtäältä se, että Euroopan yhteisön jäsenyys ei merkitse liittymistä sotilasliittoon ja toisaalta se, että EY:n kehitykseen liittyy puolustuspoliittinen ulottuvuus. Mahdollisen yhteisen puolustuksen osalta ratkaisut jäävät oletetun yhteisön seuraavan laajentumisvaiheen, 1995—96, jälkeiseen aikaan eli itse asiassa juuri Suomen mahdollisen liittymisen jälkeiseen vaiheeseen. Haluammeko me hyväksyä nämä riskit? Minimiehto on, että Suomi säilyttää ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisen itsenäisyytensä. On kuitenkin kovin hyväntahtoista olettaa, että se voisi toteutua, sillä EY on luotu integroitumaan eikä jakamaan poikkeuslupia.

Selonteossa analysoidaan aivan oikein Euroopan ja osin Aasian muuttuneita tilanteita. Kaikki tulevaisuus on epävarmaa, ja Suomen suhdetojärjestelyt ovat tunnetuista syistä liikkuvassa tilassa. Uskon, että ulkopuolisten apu ei missään tilanteessa olisi meille ratkaisevaa tai riittävääkään. Laskiessamme uhkien ja mahdollisuuksien saldoja on myös syytä muistaa ikaikainen Raamatun totuus, että ellei Herra kaupunkia tai maata varjele, niin vartija turhaan valvoo.



Maastrichtin kokouksessa hyväksyttiin Euroopan talous- ja rahaunionin Emun perustamista koskeva sopimus. Emun toteuttaminen perustuu ns. Delorsin komitean mietinnössä 1989 esitettyyn kolmivaiheiseen suunnitelmaan. 1.7.1990 vapautettiin lopullisesti pääomaliikkeet. Toisen vaiheen tavoitteena on yhteisömaiden keskuspankkien yhteistyön tiivistäminen ja talouspolitiikan aikaisempaa läheisempi koordinointi 1.1.1994 alkaen. Kolmannessa vaiheessa perustetaan Euroopan valuuttainstituutin tilalle yhteinen keskuspankki Ecb ja siirrytään yhteiseen valuuttaan.

Jo Eta-neuvotteluja evästettäessä kristillisen liiton eduskuntaryhmä esitti oman kantansa nimenomaan tässä kysymyksessä. Ehdotuksessaan perustelulauseumaksi ryhmä totesi mm., että neuvotteluissa tulee pitää huoli siitä, että Suomi ei ole jäsenenä EY:n rahaunionissa. Tänäa toistamme tämän käsityksemme. Me emme halua luopua Suomen markasta vaan haluamme jatkossakin pitää oman valuutan. Onhan johtopäätöksenä odotettavissa olevasta kehityksestä se, että Emussa eli talous- ja rahaunionissa tapahtuva yhteistyö velvoittaa jäsenmaita ja Emu tekee sitovia ylikansallisia enemmistöpäätöksiä etenkin raha- mutta myös muussa talouspolitiikassa.

Talouspoliittinen viritys Euroopan yhteisössä olisi varsin tiukka. Inflaatio ei saisi poiketa parhaiden maiden tasosta enempää kuin 1,5 prosenttia. Julkisen talouden alijäämä saisi olla korkeintaan 3 prosenttia ja julkisen sektorin velka korkeintaan 60 prosenttia markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta. Korkotaso saisi olla 2 prosenttia korkeampi kuin matalimman inflaation maan korkotaso. Kahden vuoden tasolla on pystyttävä valuuttakursseihin, joissa ei tapahdu devalvaatiota minkään muun jäsenvaltion valuutan suhteen.

Nämä tavoitteet ovat suositeltavia siitä riippumatta, kuulummeko Euroopan yhteisöön vai emme. Kuten olemme todenneet, emme pelkää sitä talouspoliittista kilpailua, jonka yhdyttyä Eurooppa ja yhdyttyä maailma aiheuttaa. Toiminnan tehostaminen ja järjeistämisen on aina tarpeen, kuten oman kansan ja valtion taloutemme ongelmat ovat viime aikoina osoittaneet. Silti voimme kysyä, koska meillä opitaan muuhunkin kiertoliikkeeseen kuin nousun, laman ja devalvaation sykliin. On aika oppia, mutta oppi on kova.

Kuitenkin kaiken kaikkiaan olemme huolissamme siitä materialistisesta perusvirityksestä, joka tähän kaikkeen liittyy. Euroopan yhdynt-

misen nykyinen vaihe on sittenkin lähtenyt liikkeelle painotetusti talouselämän intresseistä ja tähtää niiden edistämiseen. Tämän näköalan mukaan ihminen on pääasiallisesti kuluttaja. Voidaan kysyä, miten tehostuvassa toiminnassa käy ympäristön, miten sairaiden ja vähempi-osaisten. Vahvistuuko jako Euroopan rikkaaseen ja köyhään puoliskoon, EY:n taloudelliseen supermahtiin ja sen ulkopuolella oleviin? Euroopan yhdyntymiskehityksessä piilee vaara teollisuusmaiden ja kehitysmaiden kuilun kasvamisesta. Euroopan valtioiden tiivistynyt yhteistyö ei saa tapahtua kehitysmaiden kustannuksella.

Sekä kauppa- että kehitysyhteistyön ja kansainvälisen politiikan kannalta voimme kysyä, olisiko Suomen imagolle sittenkin parempi olla eräänlainen vapaasatama idän ja lännen välillä. Suomi voisi jatkossa tarjota palveluitaan itsenäisessä asemassa paremmin kuin suuren yhteisön pienenä jäsenenä ja puolueettomuutensa säilyttäneenä toimia välittäjänä poliittisten blokkien välillä, kuten esimerkiksi 70-luvulla Etyk-prosessin yhteydessä. Me haluamme jatkossa käydä kauppaa kolmansien maiden kanssa suoraan emmekä Brysselin kautta. Mainittakoon myös, että osana maksuosuuksia tulitulos kolmansista maista tulevasta kaupasta maksetaan jatkossa pääsääntöisesti EY:lle.

Voimme tarkastella talous- ja veropolitiikkaa myös eettisesti. Rajalla tapahtuvan verotuksen kontrollin poistaminen edellyttää myös valmisteverojen yhdenmukaistamista EY-maiden kanssa. Suomessa erityisesti olut- ja alkoholijuomien valmisteverot ovat korkeita. Valtio menettäisi tupakan, oluen, alkoholijuomien ja polttoainien verojen harmonisoinnilla ja muiden valmisteverojen lopettamisella verotuloja 14 miljardia vuoden 1992 tasolla. Lisäksi liikevaihtoveron tuotto vähenisi runsaat 3 miljardia markkaa. Kaikki menetykset olisivat eräiden arvioiden mukaan jopa 20 miljardia markkaa. Tämä määrä on lähes puolet tämänhetkisestä valtion tulo- ja varallisuusveron tuotosta.

Meidän mielestämme suomalainen linja, jossa korkeilla valmisteveroilla ja korkealla hinnalla pyritään vähentämään alkoholin kulutusta, on oikea. Alkoholin valmisteverojen poistaminen ei suinkaan lisää kansalaisten taloudellista aktiivisuutta ja vähennä työttömyyttä, vaan päinvastoin lisää niitä sosiaalisia ja taloudellisia ongelmia, joita alkoholin käyttö aiheuttaa.

Suomen sosiaalipolitiikka perustuu ihmisarvoon, ei niinkään ihmiseen työntekijänä. Perusturva pohjautuu maassamme asumiseen eikä

työskentelyyn niin kuin Euroopan yhteisön maissa. Jäsenyyden myötä Suomella ja Pohjoismailla olisi melkoinen työsaarka vaikuttaa Euroopan yhteisön sosiaalisen ulottuvuuden laajentamiseksi.

Suomen maksuosuus Euroopan talousalueen myötä EY:n köyhimpiä alueita hyödyttävään rahastoon on 100 miljoonan markan vuosiluokkaa. Euroopan yhteisön jäsenmaksujen ja sieltä meille tulevien etujen erotuksesta on esitetty erilaisia arvioita. Luotettavimmat liikkunevat vuositason 6 miljardin maksujen ja 2 miljardin tulojen paikkeilla. Kokonaisvaikutus olisi siis 3 — 4 miljardia maksuja Suomesta EY:hyn. Voimme kysyä, mihin on varaa ja mihin on tarvetta, vaikka vastaava säästö saataisiinkin valtion maataloudelle myöntämän tuen pienenemisenä.

Kauppapolitiittisesti on arvioitu erityisesti tullirajan tulevaa paikkaa. Onko se Tornionjokilaaksossa vai Suomen itärajalla? Kumpikin olisi tietysti onnetonta Suomelle. On muistettava, että Euroopan yhteisön jäsenenä Suomen olisi ryhdyttävä soveltamaan EY:n yhteistä tulli- ja kauppapolitiikkaa kolmansiin maihin päin. Tämä koskisi myös idänkauppaamme, jolla on ollut ja tulee ilmeisesti sittenkin olemaan tulevaisuudessa suuri merkitys taloudellemme. Clearingkaupan muodossa sovelletut erityisjärjestelyt poistuivat vuoden 1991 alusta. EY-jäsenyyden myötä myös tähän asti noudatetusta tullitilto- muudesta olisi luovuttava. Olisi pyrittävä varmistamaan mahdollisuudet läheiseen taloudelliseen yhteistyöhön Suomen ja Venäjän välillä myös tulevaisuudessa.

Talouden aloista Euroopan yhteisön jäsenyyden vaikutukset olisivat suurimmat maataloudessa. Tuotteista saatavat hinnat putoavat suunnilleen puoleen nykyisistä hinnoista, tuotanto vähenee arviolta kolmanneksen ja maataloudesta sekä elintarviketejasta työpaikkansa saavien lukumäärä pienenee arviolta noin 150 000 henkeä. Samalla maatalousvarallisuus menettää arvoaan eli esimerkiksi pellon hinta laskee alle puoleen nykyisestä.

Kuluttajat maksavat elintarvikkeista nykyistä vähemmän, arviolta miinus 20 prosenttia, ja elintarvikkeiden tarjonta monipuolistuu Suomessa. On muistettava, että tekeillä olevan Gattieroksen myötä tulisi joka tapauksessa huomattavia paineita maatalouteen sekä EY:ssä että vielä enemmän Suomessa.

Vuoden 1992 alussa Suomen maataloustuotteiden tuottajahinnat ovat noin kaksinkertaiset pohjoisten EY-maiden tuottajahintoihin verrat-

tuna, vaikka vielä 70-luvun lopulla nämä hinnat olivat samalla tasolla.

Suomen maatalouden sopeutuminen EY:n tuottajahintatasoon riippuu olennaisesti siitä, millä tavoin onnistutaan alentamaan maatalouden kustannuksia. Tärkeimpien elintarvikkeiden omavaraisuus alenisi nykyisestä huomattavasti. Erityisesti viljan omavaraisuus alentuisi pieneksi sopeutumisvaiheen kestäessä. Useiden kotieläintuotteiden omavaraisuus alentuisi ilmeisesti selvästi alle 100 prosentin. Yhteisen maatalouspolitiikan luonteeseen EY:ssä näet kuuluu huoltovarmuuden ylläpitäminen koko EY:ssä eikä erikseen jokaisessa jäsenvaltiossa.

Viljan viljelyyn yhteisön jäsenyyden luo kaikkein suurimmat muutokset, koska viljan viljelystä valtaosa tulee kannattamattomaksi Suomessa. Vilja-ala painottuu entistä enemmän Etelä- ja Lounais-Suomeen, ja sielläkin se kannattaa pääosin vain osa-aikaviljelynä. Suomen maataloudelle EY-jäsenyyden siirtymäkauden järjestelyt olisivat elinehto. Näistä tulisi päästä osalliseksi sekä elintarviketeollisuuden että maatalouden.

Mutta sittenkin lopputulos olisi melkoinen ja jo nyt pitkälle ennustettavissa. Suomalaiset maakunnat ja maaseutu olisivat kohtuuttomien haasteiden edessä. Voi kysyä, mihin piilottaissimme uudet työttömät, mutta vielä enemmän, mitä tekisimme mahdollisena kriisiaikana, jolloin kokonaisvaltainen huolto ei yltäisikään näille raukoille rajoille.

Joissakin poliittisissa kielikuvissa on verrattu Euroopan yhteisöä ja eräitä perinteitä. Asia on ilmaistu siten, että Suomi ei ole menossa pyhäkouluun, vaan koviin ja tuskallisiin neuvotteluihin. Eräät taloudelliset skenaariot esittävät asiat myös siten, että olisimme menossa jopa melkoiseen onnelaan, jossa korot, työttömyys ja ruoan hinta melkoisesti laskisivat.

Hallituksen selonteossa viitataan Euroopan yhdyntymisen taustoihin. Tavoitteena on rakentaa valtioiden väliset suhteet keskinäiselle kunnioitukselle ja yhteistyölle sekä luoda perusteet Euroopassa demokratian, rauhan ja itsenäisyyden uudelle aikakaudelle. Tämä tarkoittaa moniarvoisen demokratian ja ihmisoikeuksien periaatteiden sekä taloudellisen vapauden kunnioittamista koko Euroopassa.

Nämä periaatteet kristillisen liiton eduskuntaryhmä allekirjoittaa. Itse asiassa voimme muistuttaa siitä, että huomattava osa koko euroopalaisesta yhdyntymiskehityksestä on kristillisdemokraattisen ideologian innoittamaa. Taustana ovat olleet mm. 40-luvun tapahtumat ja

tavoitteena yhteistyö, joka tekee sodan ja vastakainasettelun mahdottomaksi. Kristillisdemokratia syntyi viime vuosisadalla vastarintaliikkeenä ennen kaikkea liberalismiin ja teollisen vallankumouksen, mutta myös sosialismin vaaroille. Sen eräänä pääperiaatteena on päätöksenteon pitäminen kulloinkin alimmalla mahdollisella tasolla. Ylimpien elinten tulee tukea alimpien kuten kuntien ja perheiden toimintamahdollisuuksia ja luoda niille suotuisat edellytykset. Tämä periaate toteuttaa kansalaisyhteiskuntamallia parhaimmillaan. Näin ihanteellisimmillaan niissä linjauksissa, joita meitä lähellä olevissa poliittisissa piireissä on hahmoteltu.

Syvimmiltään on niin, että juuri kristinuskon on ihmisiä yhdistävä tekijä. Veljeyttä ja ystävyyttä voidaan kokea yli inhimillisessä mielessä täydellisen rodullisen, kielellisen ja kulttuurisen rajan. Yhteinen usko yhdistää ihmisiä. Syvimmiltään kristinuskon velvoittaa kokemaan ja toteuttamaan rakkautta ja jopa itsensä unohtavaa epäitsekkyyttä jopa vihollisten ja vastustajien kanssa.

Valtiollisessa ja kansallisessa tarkastelussa maat ja kansat ovat kuin laivoja. Yhdentyvää Eurooppaa voisi verrata suureen valtameriläivaan, joka tiukassa taloudellisessa kilpailussa kyntää maailman meriä mm. Yhdysvaltojen ja Japanin kanssa kilpaillen. Rajattoman yhteistyön näköalaan liittyy siksi myös ongelmia ja riskitekijöitä. Voimme muistaa valtamerten kynsiä, jotka eivät olleet uppoamisvaarassa siksi, että ovat törmänneet esteisiin, vaan siksi, että niiden vedenalaisia osia ei ollut väliseinillä jaettu toisistaan erillisiin osastoihin. Jos väliseinät eivät ole kunnossa, voi yksi ainoa törmäys ja vamma yhdessä kohdassa vaikuttaa välittömästi ratkaisevalla tavalla koko aluksen hallittavuuteen.

Monessa mielessä olemme nähneet myönteisenä ne linjaukset, joita mm. Euroopan yhteisön jäsenmaan Englannin taholta on esitetty. On haluttu korostaa valtioiden yhteistyötä, ei liittovaltiota. Emme todellakaan elä pyyteettömässä maailmassa vaan hyvin monien vaikutteiden ja vaikuttajien viidakossa. Valtioiden väliset rajat, kielimuurit, tullit ja tarkastukset sekä luonnollisella tavalla vaikuttavat kulttuuriset erot ovat paitsi erottavia myös turvaavia tekijöitä. Isku tai vamma yhteen osastoon ei upota koko alusta. Kielteiset vaikutukset vaikkapa rikollisuudesta huumeisiin tai tietokoneviruksista väkivaltaviitteeseen voidaan ainakin jossain määrin pysäyttää valtioiden välisille rajoille. Tämä ei silti estä kansojen ja valtioiden yhteistyötä.

Kristittyinä tutkimme ajan tapahtumia myös Raamatun valossa. Se sisältää merkittäviä näköaloja paitsi historiaan myös tulevaisuuteen. Raamattu osoittaa selvästi, että vallan keskitys on aina ongelmallista ja jopa vaarallista. Kansojen itsenäisyys ja yksilöiden vastuullinen vapaus ovat siitä nousevia tienviittoja kansoille.

Arvoisa puhemies! Kristillisen liiton eduskuntaryhmä pitää tärkeänä sitä kansallista perustaa, joka meitä suomalaisia sinänsä suuressa monimuotoisuudessaan yhdistää. Toteamme, että elävä ja vahva elämän syke suomalaisten sielussa kestää kyllä moninaiset ulkoiset paineet ja kilpailutilanteet. Olemme valmiit siihen taloudelliseen kilpailuun, jota sopimus Euroopan talousalueesta Etasta meille tuo. Joudumme kaikissa tapauksissa sopeuttamaan ja tehostamaan taloudenpitoamme ja tiedämme, että sosiaaliturvamme joutuu koetukselle jo omista sisäisistä taloudellisistakin syistä.

Pidämme sinänsä arvokkaana, että hallitus pyrkii löytämään ne tiukat reunaehdot, joilla Suomelle on neuvoteltavissa meitä tyydyttävä jäsenyys Euroopan yhteisössä. Emme kuitenkaan valitettavasti voi pitää näitä ajatuksia realistisina. Itse asiassa voimme kysyä, halutaanko kovilla reunaehdoilla sen kaltaiseen Euroopan yhteisön satelliitti- tai reunajäsenyyteen, jota itse asiassa ei missään ole olemassa. Vakavasti otettavia ovat Euroopan yhteisön taholta annetut lausunnot laajempien poikkeamien mahdottomuudesta tai ainakin niiden aikatauluja muuttavasta vaikutuksesta.

Tunnustamme tarpeen moniin kansainvälisesti vaikuttaviin yhteistyön muotoihin ja mm. ympäristönsuojelua koskeviin yhteisiin päätöksiin. Näemme ensiarvoisen tärkeänä toiminnan rauhan ja kansojen yhteistyön puolesta. Toivomme, että oma kansamme ja kansat Euroopassa ponnistavat siltä kristilliseltä arvoperustalta, joka varsin voimakkaasti on vaikuttanut maanosamme myönteisiin piirteisiin: demokratiin, muutoutumiseen, ihmisoikeuksiin ja sosiaaliseen turvallisuuteen.

Haluamme kuitenkin korostaa turvallisuuspoliittisen päätöksentekomme itsenäisyyttä, omaa ulkopoliittikkaamme, oikeuttamme päättää itse sosiaaliturvamme tasosta ja säilyttää oma Suomen markkamme.

Pidämme luonnollisena, että kansalaisten mielipiteiden selvittämiseksi järjestetään neuvotantava kansanäänestys.

Emme halua luovuttaa omalle eduskunnallemme kuuluvaa valtaa maamme ulkopuolelle.

Haluamme kaikissa olosuhteissa toimivan elintarvikeomavaraisuuden ja toivomme jatkosakin voivamme itse päättää aluepolitiikastamme.

Arvoisa puhemies! Euroopan talousalue turvaa Suomen talouspoliittiset perustarpeet. Käytännön kokemuksia tästä sopimuksesta alkaa kertyä ensi vuodenvaihteen jälkeen. Euroopan yhteisö on järjestönä ja valtioiden liittona varsin voimakkaasti muutostilassa oleva yhteisö. Edellä mainittujen monimuotoisten näköalojen perusteella Suomen kristillisen liiton eduskuntaryhmä arvioi kokonaisnäkemyksensä, että Suomen ei tule hakea täysjäsenyyttä Euroopan yhteisössä EY:ssä.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Ajankohta keskustelulle ja päätöksenteolle suhteestamme Euroopan yhteisöön on ainakin yleisen mielipiteen muodostumisen kannalta erittäin huono. Maamme elää taloudellisen laman kourissa, eräänlaisessa krapulassa, jonka vallassa objektiivinen asioiden ymmärtäminen hyvin helposti hämärtyy. Tällaisessa vaiheessa niin kansalaiset kuin ehkä päättäjätkin ovat alttiita erilaiselle manipulaatiolle, asenteen muokkaukselle. Kansalaiset ja päättäjät voidaan hyvin helposti saada uskomaan, että taloudelliset vaikeutemme voidaan saada ratkaistuksi vain tekemällä tietyn suuntaisia ratkaisuja, ratkaisuja joita tulevaisuudessa voidaan joutua katkerasti katumaan, mutta joista ei ole paluuta entiseen. Toisin sanoen astutaan junaan, jolla ei ole paluuvuoroa ja johon ei myydä paluulippuja.

Nähdäkseni keskustelu mahdollisesta EY-jäsenyydestä, tässä vaiheessa kuitenkin vielä mahdollisen jäsenyyttä koskevan hakemuksen sisään jättämisestä, on jo nyt kiihdyttänyt tietynlaisen poliittisen pelin äärimmilleen, ja tämä peli tulee jatkossa vain lisääntymään. Tarkoiton tällä kosiskelua eri kansalaispiirien suosiosta. Äärimmilleen vietyä tämä ilmiö merkitsee sitä, että osa päättäjistä valitsee linjansa pelkästään manipuloinnin kautta muodostetun kansalaismielipiteen mukaan, ilman että pääasiallisena ratkaisun perustana olisi oma, objektiiviseen tietoon perustuva mielipide. Tämä ei tarkoita sitä, että vastustaisin esimerkiksi kansanäänestyksellä haettavaa kansalaismielipidettä. Se on syytä kartoittaa silloin, kun mahdollisen hakemuksen ja neuvottelujen kautta muotoutuneet liittymisen ehdot ovat yksilöidysti esillä. Vastuu päätöksestä tulee kuitenkin vaaleissa valittujen päättäjien, siis kansanedustajien, itsensä kantaa.

Nyt me kuitenkin keskustelemme asiasta vasta hallituksen selonteon pohjalta ilman sitovia päätöksiä.

Arvoisa puhemies! Vaikka hallituksen EY-selonteko ei olekaan niin mielipidettä muokkaa-va kuin ennakolta katsottiin asialliseksi arvail- la, mikään äärimmäisen vilpittön esitys se ei ole. Negatiiviset seikat on siinä jossain määrin puettu hämäryyden pumpuliin, kun taas positiivisia seikkoja on korostettu useaan kertaan. Eräät ehkä utopistisiksi katsottavat asiat siitä on jätetty kokonaan pois. Niitäkään ei pidä kuitenkaan täysin unohtaa, ja ne voidaan mielestäni aivan hyvin tuoda esille näin alemman tason arviointina. Nämä seikat eivät sellaisenaan anna vastausta siihen, onko EY-jäsenyyttä pidettävä meille taloudellisen kehityksen kannalta elintärkeänä vai ei. Kysymys on kokonaan muista asioista.

Euroopan yhdentyminen lähti sodan jälkeen 1950-luvulla liikkeelle Ranskan ulkoministeri Schumanin ideoinnista, ja ainakin yhtenä selkeänä pyrkimyksenä oli toistuvia sotilaallisia aggressioita osoittaneen Saksan, tuolloin vielä Länsi-Saksan, sitominen taloudelliseen yhteistyöhön. Oheistarkoituksena oli kuitenkin ilmiselvästi Saksan mahdollisten tulevaisuuden aggressioiden neutralointi laajan yhteistyön avulla. Ranskan ja Saksan lisäksi talousyhteisöön liittyivät eräät lähialueiden maat, jotka edeltävällä vuosikymmenellä olivat mikä missäkin ominaisuudessa kokeneet toisen maailman-sodan kauhut. Sodan hävinnyt Saksa hyväksyi nämä periaatteet hiljaisesti, koska sen viisas johtaja Adenauer pelkäsi kansansa puolesta menneisyyden varjoja hänkin. Myöhemmin yhteisöön liittyivät mm. köyhät Etelä-Euroopan maat taloudellisten etujen ajamina sekä eräät muut maat, mikä milläkin perusteella.

Kaikessa tässä yhdentymisessä on ollut viime vuosiin saakka puhtaasti talouspoliittisen ajattelun pohja huolimatta mm. Roomansopimuksessa olleista muitakin elementeistä. Euroopan yhteisö on pysynyt Schumanille uskollisena, vaikka hänen alkuperäinen todellinen tarkoituksensa lienee unohdettu.

Viimeisten vuosien aikana Euroopan yhteisön toiminnan luonne on nopeasti muuttunut. Siitä on tulossa poliittinen yhteisö, eräänlainen liittovaltio, joka omaa kaikki siihen liittyvät toiminnot, kuten yhteinen ulkoraja, turvallisuus- ja puolustuspolitiikka, oma raha- ja valuuttajärjestelmä sekä tietynlainen kansalaisuus.

Samaan aikaan yhdistyneen Saksan mahti ja valta on merkittävästi lisääntymässä, samoin nationalistiset äänenpainot sen sisällä. Saattaa siis olla, että Saksan pyrkimykset, joita se ei ole aikaisemmin pystynyt toteuttamaan sotilaallisin menetelmin, tulevat toteutumaan tulevaisuudessa toista tietä. Tämä kehitys ja tämä mahdollisuus tulisi ottaa taustalla huomioon negatiivisena seikkana mahdollista EY-jäsenyyttä arvioitaessa, se mahdollisuus, että Suomesta tulee Saksan takapiha tai maakunta.

Suomen EY-jäsenyyttä puoltava argumentti löytyy siitä tilanteesta, joka vallitsee lähialueilamme ja jonka kehityksestä ei kukaan pysty sanomaan mitään varmaa. Tarkoitin tällä nykyisen Venäjän sekasortoista tilannetta. Vaikka tällä hetkellä tilanne Suomen suuntaan onkin vakaa, puute ja turhautuminen ovat aineksia, jotka usein etsivät vain yhteistä nimittäjää purkautuakseen hallitsemattomaksi väkivallaksi. Tällainen yhteinen nimittäjä voi olla joku Zhirinovski, jonka näkemykset ja visiot ovat meille tuttuja. Tätä taustaa vasten tarkasteltuna laumoituvassa Euroopassa lauman ulkopuolelle jäävä etäinen maa on turvallisuuspoliittisesti uhanalaisessa asemassa. Laumassa mukana pysyvä taas on yleensä turvassa, ulkopuolelle eksynyt siis altis saalistajalle. Tältä kannalta asiaa ajateltuna ja olemassa oleva tilanne sekä turvallisuuspoliittiset näkökohdat huomioon ottaen tosiasiat puoltaisivat Euroopan yhteisöön liittymistä.

Arvoisa puhemies! Jos jätetään pois nämä ajatukset ja ryhdytään tarkastelemaan asiaa puhtaasti hallituksen selonteon pohjalta, vertailua on suoritettava pitkälle kehitellyn Eta-ratkaisun ja mahdollisen EY-jäsenyyden välillä. Suuren epävarmuustekijän saa tässä vertailussa aikaan epätietoisuus Eta-ratkaisun toteutumisesta. Pitkien neuvottelujen jälkeen asiasta aikaansaatu sopimus ja pohja on nyt EY-tuomioistuinten taholla asetettu peräti kyseenalaiseksi.

Mitä tulee itse Eta-prosessiin, hallituksen, eduskunnan ja Eta-neuvottelijoiden työskentelystä kyseisessä prosessissa ei voi antaa positiivista arvosanaa. Tämä on syytä tuoda esille tässä vaiheessa siitä syystä, että emme sortuisi samantyyppisiin virheisiin niissä neuvotteluissa ja siinä prosessissa, joka syntyy, mikäli jätämme EY-hakemuksen.

Kun eduskunta, syvällisemmin sen ulkoasiainvaliokunta, käsittelee hallituksen Eta-selvitystä, se joutui esitettävien reunaehto- eli ns. varaumien määrän ja sisällön suhteen painoste-

tuksi hallituksen ja hallitusryhmien toimesta. Kyseessä oli silloin Holkerin hallitus ja edellinen eduskunta. Hallitus ei sallinut varaumien esittämistä riittävässä määrin meille tärkeissä kysymyksissä evästyksiksi Eta-neuvottelijoille. Lähdimme siis vaatimattomuuden aseilla tärkeihin neuvotteluihin.

Itse neuvotteluissa vastuulliset neuvottelijamme luopuivat kohta kohdalta niistä vähäisistäkin varaumista ja toivomuksista, joita Suomen eduskunta oli esittänyt. Loppujen lopuksi jouduttiin surkukupaisaan tilanteeseen neuvottelujen loppuristuksen aikoihin. Norjan, Islannin ja Sveitsin lyödessä viimeiset evänsä pöytään ja ryhtyessä ankaraan kädenvääntöön kansallisten etujensa turvaamisesta mitä tekivätkään Suomen neuvottelijat? He istuivat tietyllä tavalla nurkkapöydässä evänsä syöneinä ja lähes kaiken periksi antaneina. Jonkinlaisena kulissina heillä oli vain sovunhierojan epämääräinen osa. Lopputulos oli se, että nekin reunaehdot, joita eduskunta oli edellyttänyt, kuihtuivat vaatimattomiksi suojalausekkeiksi.

Edellä olevasta huolimatta hyväksymme tehdyn sopimuspuheen Etan osalta, koska mainitut suojalausekkeet ehkä sittenkin turvaavat maamme oleelliset edut osallisuudessa sisämarkkinoihin. Olkoon prosessi kuitenkin oppina tulevaisuudelle. Omista eduista on syytä pitää kiinni loppuun saakka, niin kuin tekivät muutkin maat mainituissa neuvotteluissa.

Arvoisa puhemies! Kun sitten ryhdytään tarkastelemaan sitä, minkälaisia etuja tai haittoja EY-jäsenyys toisi meille verrattuna mahdolliseen Eta-ratkaisuun, on ehkä syytä tarkastella ensin positiivisia seikkoja. Kaikki mahdollinen hyöty jo puheeni alussa esille tuodun turvallisuustekijän lisäksi perustuu yhteen ainoaan sanaan. Se sana on "imago" eli mielikuva Suomesta ja suomalaisista. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että EY-jäsenyyden yhteydessä suomettuneisuuden lika ja tomu pestäisiin Suomi-äidin kasvoista EY-nimisellä hienosaippualla. Meistä tulisi tätä kautta eurooppalainen maa, länsimaa, niin kuin sanotaan. Selonteon mukaan tämä rohkaisisi länsimaisia suuren rahan sijoittajia sijoittamaan ja investoimaan pääomiaan Suomeen. Kasvojenpesun jälkeen Suomi olisi muutenkin kelvollisempi kauppakumppani lännen markkinoilla kuin aikaisemmin suuren itänaapurimme "maakuntana". Sellaiseksi meidän valitettavasti ainakin ilkkuristen ajatusten varjossa mielletään, ainakin tanskalaiset. Oikeastaan mitään muuta hyötyä ei voi löytää, ja



tämäkin hyöty on kyseenalainen. Kysymys on siis vain imagosta ja sen mahdollisista seurannaisista.

Negatiivisia puolia etsittäessä perisuomalaisesti ajatteleva ihminen on suoranaissa runsaudenpulassa nimenomaan siinä tapauksessa, jota olen korostanut, harppauksessa mahdollisesta Eta-sopimuksesta EY:n täysjäsenyyteen.

Ensinnäkin valtiontaloutemme joutuu ennen näkemättömän lujille tulojen vähentyessä ja menojen lisääntyessä. Valtion tulonmuodostuksen erilaisten poistumien kautta valtion tulot vähenevät vuodessa ainakin 20 miljardia markkaa, kuten täällä esimerkiksi kristillisten puheenvuorossa myös todettiin. Menot EY:n kassaan ovat todellisuudessa vähintään puolet tästä summasta. Se, että saatamme päästä osallisiksi eräistä EY:n tukirahastoista mm. maatalouden osalta, on perusteiltaan ja määriltään epämääräinen neuvottelukysymys.

Maatalouden kohtalona tulee olemaan lähes lopullinen kuihtuminen. Kun aleneva tuotanto joudutaan valtaosin keskittämään eteläiseen Suomeen, se merkitsee Pohjois- ja Itä-Suomen jäämistä etupäässä susien ja karhujen temmelyskentäksi, mikä lieene kuitenkin ainakin vihreän liikkeen mieleen. Työttömyyslukumme tulevat selonteon positiivisista näkemyksistä huolimatta tuotantorakenteeseen kohdistuvien paineiden vuoksi EY-jäsenyyden tuloksena jäämään eurotasolle. Maataloudesta pois siirtyvien määrä tulee lisäämään tätä entisestään. Jos neuvottelijamme ovat niin hampaattomia kuin Eta-neuvotteluissa, maatalouden pitkiin siirtymäaikoihin me tuskin pääsemme, vain joihinkin suojalausekkeihin.

Euroopan yhteisön jäsenyyden myötä joutuisimme, selitetään asiaa miten tahansa, luopumaan perinteisestä puolueettomuuspolitiikastamme, joka on ollut ulkopoliittikkamme vankka kulmakivi vuosikymmenien ajan. Puolueettomuus on meille tärkeä asia sekä nyt että tulevaisuudessa niin maantieteellisistä kuin historiallisistakin syistä.

Arvoisa puhemies! Ehkä perisuomalaista koskettavin ja vaikein kysymys on itsenäisen päätösvallan ja myös osittain itsenäisyydenkin menettäminen siinäkin tapauksessa, että kehitys tulevaisuudessa ei tekisi meistä Suur-Saksan maakuntaa. Pohjalaiset ottivat 75 vuotta sitten paljain käsin aseet valtaapitävien käsistä, ja siitä alkoi prosessi, jonka seurauksena televisioruudussa näkyy joka ilta innostava juliste "Suomi 75 Finland". Maamme on rakennettu ankaralla

työllä, ja monet ovat uhranneet parhaat nuoruusvuotensa sodan melskeissä, jotta Suomen itsenäisyyden juhla julistus olisi mahdollinen. Kovin monilta maata puolustaneilta tämä juhla-vuosi on jäänyt näkemättä maallisen matkan päättyessä Taipaleenjoen jälle tai Kannaksen juoksuhautoihin.

Poliittinen ja taloudellinen päätöksentekomme siirtyisi EY-sopimuksen myötä merkittävimmiltä osilta Brysselin kabinetteihin, jos nyt ei kohta Bonniin tai Berliiniin. Suomen eduskunnasta tulisi siellä tehtyjen päätösten kirjaamisyksikkö tai instituutio, joka olisi vain lausunnon antaja siellä tehtävään päätöksentekoon. Selonteossa on korostettu sitä, että vastoin kuin Eta-sopimuksen kautta voisimme osallistua euroopalaiseen päätöksentekoon. Mutta mitä pieni maa tai pienet maat yhdessäkään voisivat vaikuttaa muutaman prosentin edustuksellaan? Mitä esimerkiksi Suomen eduskunnassa ovat pienet oppositiorhytmät kovasta yrityksestä huolimatta pystyneet vaikuttamaan päätöksentekoon? (Eduskunnasta: Ei mitään!) — Aivan oikein, ei mitään. — Sama tulee olemaan ongelma pienillä jäsenvaltioilla myös Euroopan parlamentissa. Se on elävän elämän realiteetti, ja minun käsitykseni mukaan on järjetöntä yrittää sitä kääntää toiseksi.

Arvoisa puhemies! Ryhtymättä enempiä analysoimaan hallituksen selonteon yksityiskohtia voin todeta, että EY:n jäsenyydellä on positiivisia perusteita esimerkiksi Eta-ratkaisuun verrattuna vain imago-käsitteen ja siihen liittyvien sekä turvallisuuspoliittisten tekijöiden osalta. Zhirinovski-ilmiö tarkoittaa turvallisuuspolitiikkaa. Epämääräisen imago-käsitteen alla on epämääräisiä seikkoja tältä toiselta osin. Negatiiviset odotukset, joista osa on kieltämättä tunnepohjaisia, ovat selvästi voitolla. Tältä pohjalta perusteet ovat kielteiset.

Lopullisen ratkaisun tekemiseen liittyy kuitenkin kieltämättä monia epävarmuustekijöitä, jotka lopullisesti määräävät parhaan ratkaisun tai pienimmän haitan. Merkittävin epävarmuustekijä on se, mikä tulee olemaan Eta-ratkaisun kohtalo. Jos Eta toteutuu suunnitellussa muodossaan, se on meille riittävä ja paras ratkaisu. Jos Eta ei toteudu, olemme uudessa tilanteessa, jossa meillä on kaksi mahdollisuutta. On harkittava, mikä on voimassa olevien vapaakauppasopimusten arvo ja miten Suomi pystyy uusista vastaavista jatkossa sopimaan. Jos katsomme, että emme pysty sellaisia sopimaan, EY-jäsenyys saattaa tulla meille pakon sanelemana. Eta siis



ratkaisee, joudutaanko kortit jakamaan uudelleen.

Arvoisa puhemies! SMP:n eduskuntaryhmän selvä enemmistö vastustaa EY-jäsenyyttä, mutta he jokainen itse tietysti antavat lausuntonsa omista näkemyksistään. Edellä olevan perusteella, mitä olen lausunut, liityn myös itse vastustajien joukkoon. Siitä huolimatta mieleeni vanhana tukkikämppein asukkina ja niiden iltapuhtaiden harrastajana tulee yhä uudelleen vanhan korttimiehen realiteetti, joka ei merkitse takaporttia äskän sanomalleni päätökselle. Sököpelissä kaksi ensimmäistä korttia saa aina ilmaiseksi. Kolme seuraavaa maksaa tai tuo enemmän tai vähemmän. Olisi hulluutta tietysti jättää ensimmäiset kortit katsomatta. Mutta ehkä näin on vain sököpelissä. Siinäkin huonot pelurit eivät ymmärrä kääntää kuppiaan huonot pohjakortit saatuaan ja häviävät sekä rahansa että maansa.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Hallitus on osannut panna eduskunnan työn kerralla sekaisin. Ei riitä, että budjetti valmistuu myöhässä. Raha-asioden palanpainikkeeksi keskustellaan nyt EY-jäsenyyden eduista ja haitoista. Suomen kannalta äärimmäisen tärkeän asian tuominen eduskuntaan tulipalokiireellä on tämän laitoksen halveksuntaa.

Toki ymmärrän, että näin on ollut pakko tehdä, olemmehan jo myöhässä. Ellei jäsenyyshakemusta jätetä viimeistään maaliskuun alussa, Suomi jää EY-asiassa toiseen aaltoon, entisten Itä-Euroopan maiden sekä nykyisten ja mahdollisten tulevien Ivy-maiden joukkoon. Tänä aikana maailman kalleimman maan talous saattaa taantua niin, ettemme juuri joukosta erotu.

Aikaa selvityksen tekemiseen ja keskustelun käymiseen olisi ollut. Tässä asiassa ulkopoliittisella johdolla on oma vastuunsa. Se pitäytyi liian pitkään pelkkään Eta-ratkaisuun ja ehkäisi orastavan keskustelun. Etenkin hallituksen ministerien tuli tiukasti pitäytyä viralliseen kantaan. Jos selvityksiä vaihtoehtojen eduista ja haitoista olisi tehty aikaisemmin, olisi kansalaiskeskustelukin käynnistynyt aikaisemmin. Nyt on paniikki päällä ja kansa jakautumassa kahtia. Herra puhemies! Keskustelua ei ole myöskään se, että asiasta päättävät piilottelevat kantaansa. Minkälaisen kuvan se antaa päättäjien rohkeudesta? Minkälaisia eväitä annetaan keskusteluun vaikenemalla?

Hallituksen selonteko ei valitettavasti tuo keskusteluun niitä elementtejä, joita kipeästi nyt

kaivataan. Edes taustaselvityksistä ei löydy vastausta oleellisimpaan kysymykseen: Voiko Suomi jäädä EY:n ulkopuolelle? Mitä tapahtuu taloudellemme, maataloudelle, aluepolitiikalle, Suomen turvallisuudelle, jos Ruotsi olisi EY:n jäsen mutta Suomi ei?

Pääperuste EY-jäsenyydelle talouden ohella on mielestäni turvallisuuspolitiikassa. Elintaso-kuilu Suomen ja itäisten lähialueiden välillä on niin valtava, että se on jo Suomelle turvallisuusriski, kuten ulkoministeri Väyrynen on julkisesti asian sanonut. Tähän asiaan selonteossa ei edes viitata. Kainuun Sanomien päätoimittaja Keijo Korhonen, entinen ulkoministeriön pitkäaikainen virkamies, on selkein sanoin viime pyhänä varoittanut venäläisten vihasta suomalaisia kohtaan: Syypäitä kurjuuteen ovat pienet naapurit, jotka vuosikymmeniä ovat rikastuneet venäläisten kustannuksella. Saksassa elintasokuilusta idän ja lännen välillä ollaan todella huolestuneita, mutta Suomessa asiasta ei uskalleta edes keskustella.

Selonteossa Suomen ulkopoliittinen linja ja puolueettomuus on määritelty niin suppeasti, ettei se estä Suomen EY-jäsenyyttä. Puolueettomuus ja ulkopoliittikka ovat kuitenkin jäsenyyden vastustajien pääargumentit itsenäisyyden menettämisen ja päätösvalan kaventumisen ohella.

Selonteossa sanotaan, että Itävallan ja Ruotsin hakeutuminen EY:n jäseniksi luo Suomelle uuden tilanteen. Vaikka EY-jäsenyys ei muuttaisi Suomen oleellisia ulko- ja turvallisuuspoliittisia tavoitteita, se loisi Suomelle merkittäviä velvoitteita, ongelmallisiakin, kuten osallistuminen yhteisiin pakotteisiin tai sotilaallisiin väliintuloihin. Vastuu puolustuksesta säilyisi edelleen Suomessa, ja EY:n puolustusyhteistyö olisi tulevaisuuden asia, kuten kaikki varmasti tietävät.

Selonteossa Suomen ulkopoliittinen toimintaympäristö maalataan niin ruusuiseksi, että kysyä sopii, mitä maata hallitus kuvittelee hallitsevansa. Selonteossa sanotaan mm. näin: ”Suomen kansainvälinen asema Euroopan murroksessa on kehittynyt myönteisesti. Ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme keskeinen tavoite, vakaan tilanteen edistäminen Pohjois-Euroopassa, on toteutunut suurten muutosten keskelläkin.”

Arvoisa hallitus, arvoisa ulkoministeri! Onko vakautta se, että Neuvostoliitto on hajonnut sirpaleiksi? Onko vakautta se, että Virossa on nälkämellakoita ja ilmeisen pian myös Venäjällä? Onko vakautta se, että ydinaseet uhkaavat kadota hukkateille? Virallinen Suomi on varma,

että Ivy pysyy koossa ja että Venäjä säilyy demokraattisten voimien hallussa. Se ei uskalla edes ajatella sitä vaihtoehtoa, että Jugoslavian tapahtumat voisivat toistua Venäjällä tai että nationalistiset ääriaineokset syrjäyttäisivät Jeltsinin. Jos näin käy, mitä merkitystä silloin on Suomen tavoitteessa turvata jatkuvuus idän-suhteissa? Jeltsinin Venäjän kanssa se onnistuu, mutta entä Zhirinovskin Venäjän kanssa?

On hämmästyttävää ja suorastaan pelottavaa, ettei näihin uhkakuviiin ole kiinnitetty huomiota. Mitkä ovat Suomen vaihtoehdot ja puolueettomuuden merkitys sellaisessa tapauksessa, että Zhirinovskin kaltaiset johtajat pääsevät valtaan Venäjällä ja ryhtyvät syyttämään sisäisestä kurjuudesta naapurimaataan? Onko virallisen vaikeamisen takana ja taustalla se vanha kansanviihe, ettei nukkuva karhua pidä herättää? Mutta entä jos se herää herättämättä?

Viisaaseen ulkopoliittikkaan kuuluu varautuminen kaikkiin vaihtoehtoihin. Suomen ulkopoliittisen johdon on tarkoin tiedettävä, mikä tällaisissa tilanteissa on maan ja kansalaisten kannalta parasta politiikkaa. Turvaammeko parhaiten Suomen edut, Suomen itsenäisyyden jäämällä yksin puolueettomuuden lippua heiluttaen vaiko menemällä mukaan yhdyntävään Eurooppaan, jossa jokainen valtio on sitoutunut Etykin periaatteisiin ja jossa myös entiset Itä-Euroopan maat, Venäjä ja Iyvyn eurooppalaiset maat tavoittelevat EY:n poliittisia ja taloudellisia perusarvoja?

Vain EY:n ja Etykin varaan rakentuva Eurooppa on riittävän vahva estämään uusien fašististen diktaattorien nousun. Vain yhteisiin perusarvoihin tukeutuva Eurooppa voi estää valtioita käyttämästä voimapolitiikkaa toisia eurooppalaisen kodin jäseniä vastaan. Juuri tämän vuoksi Suomen on sitouduttava Eurooppaan. Se on maan ja kansalaisten kannalta parasta turvallisuuspolitiikkaa.

Siksi on rohjettava kysyä: Onko puolueettomuus, siinä merkityksessä, kuin mihin olemme Paasikiven ja Kekkosen ajoista tottuneet, enää Suomen etujen mukaista? (Ed. Rinne: Eihän se mitään puolueettomuutta ole!) On kysyttävä, mihin puolueettomuutta tarvitaan, kun Euroopassa ei enää ole kylmän sodan aikaista vastakkainasettelua eikä liittokuntia. On vain kansallisia ristiriitoja, sekasortoa, leipämellakoita, nationalismin nousua, ydinaseitten katoamista herä ties minne.

Hallitus ei ole paneutunut siihen kysymykseen, voiko Suomen puolueettomuus säilyä pa-

himman vaihtoehdon skenaariossa. Ei ole selvitetty sitä, turvaammeko etumme, itsenäisyyden, jäämällä yksin idän ja lännen etuvartioksi vai sitoutumalla yhdessä muiden puolueettomien maiden kanssa EY:hyn. Vain puolustusministeri Elisabeth Rehn on sanonut, että EY:n jäsenenä Suomi olisi osa suurempaa poliittista yhteisöä ja että tämä vähentäisi todennäköisyyttä, että Suomen turvallisuuteen kohdistuisi kielteisiä paineita. Lisäksi EY:ltä voitaisiin tällaisissa tilanteissa saada välitöntä poliittista tukea. Kiitoksia ministeri Rehnille. On sentään luojan lyky, että hallituksessa on yksi viisas nainen, joka uskaltaa sanoa jotain. On aivan toista kohdistaa paineita 400 miljoonan yhteisöä vastaan kuin yksin Euroopan rannalle jäänyttä pientä, mutta rikkaata maata kohtaan. Suomen pelkäämät EY:n ulko-, turvallisuus- ja talouspakotteet toimisivatkin nyt Suomen hyväksi.

On itsestäänselvää, ettei EY-jäsenyys toisi Suomelle sotilaallista turvaa. Siksi Suomen on kontrolloitava sotilaallisesti omaa aluettaan ja huolehdittava siitä, ettei maamme alueen kautta suuntaudu riskejä Venäjää eikä mitään muutaakaan naapurimaatamme kohtaan. Mutta onko EY uhka Venäjälle? Eikö se ole Venäjän ja muiden Ivy-maiden tärkein auttaja tiellä kohti demokratiaa ja tiellä kohti markkinataloutta?

Yhteen veto edellisestä on, että jos Venäjä pysyy demokraattisena, se menee EY:hyn aikaan, se on menossa nyt jo Natoon. Emmekö halua olla samassa Eurooppa-veneessä Venäjän kanssa? Jos taas epädemokraattiset voivat saavuttaa vallan Venäjällä, silloin me vasta EY:tä tarvitsemmekin.

Arvoisa puhemies! Suomelle on erittäin tärkeää, että se voi harjoittaa lähialueyhteistyötä Venäjän ja Baltian kanssa. Mutta parhaiten se käy juuri EY:n jäsenenä. Täällä on jo viitattu tullin pääjohtajan Jermu Laineen sanoihin, joiden mukaan juuri jättäytyminen EY:stä haittaa Suomen kauppaa Venäjälle. Toisin sanoen: kun Venäjän talous pääsee jaloilleen ja toimii vakana markkinatalousmaana, Suomen eristyneisyys on meille haitta eikä suinkaan etu. Näin siitä huolimatta, että EY on tulliliitto ja pystyttäisi tullimuurin itärajalle.

Lausuntoaan Laine perustelee sillä, ettei Venäjä noin vain anna Suomelle joitakin taloudellisia etuja, joita se ei halua tai sen ei tarvitse antaa muille maille. Suomen hyvää naapuruutta kipeämmin Venäjä tällä hetkellä tarvitsee taloudellista ja poliittista tukea, ja mistä muualta se saa sitä kuin EY:ltä? Vain EY:n jäsenenä Suomi

voi olla mukana hankkeissa, joihin Suomen taloudelliset voimavarat eivät yksin riitä. Toisin sanoen: lähialueyhteistyötäkään EY-jäsenyyden ei romuttaisi, kuten vastustajat ovat sanoneet, vaan päinvastoin antaisi sille enemmän mahdollisuuksia.

Juuri muutama tunti sitten muutamat kansanedustajat keskustelivat Suomessa parhaillaan vierailulla olevan Englannin varaulkoministerin Garel-Jonesin kanssa. Herra ministeri ilmaisi hyvin selkeästi, että Englanti haluaa laajentaa EY:tä pohjoismaiseen ja anglosaksiseen suuntaan ja Suomen jäsenyyden yhdessä Ruotsin, Itävallan ja muidenkin Efta-maiden kanssa olisi tietyllä tavalla vastapaino Välimeren maille, joiden painoarvo tällä hetkellä EY:ssä on kohtuullisen suuri.

Toiseksi tässä tapaamisessa varaulkoministeri Garel-Jones korosti, että kun Venäjä ja Euroopan yhteisö järjestävät tulevaisuudessa yhteistyötään, EY:n ulkopuolella Suomi ei voi vaikuttaa tämän yhteistyön sisältöön. Sen sijaan jäsenenä Suomi voi ja Suomen idänkauppakokemuksia EY voi ja haluaa käyttää hyväksi näissä järjestelyissä.

Kolmas mielestäni tärkeä asia tässä tapaamisessa oli se, että jos EY muuttuu sotilasliitoksi — ja se tapahtuu vuonna 1996, kuten varmasti kansanedustajat tietävät, päätös siitä tehdään 1996 — tämä ratkaisu voidaan tehdä vain yksimielisellä päätöksellä. Eli jos Suomi menee mukaan ensimmäiseen aaltoon ja on EY:ssä, kun tätä päätöstä tehdään, silloin Suomi voi omalla äänellään sotilasliiton syntymisen estää ja tällä tavalla päättää, mihin suuntaan EY:tä kehitetään. Tätäkin vaihtoehtoa kansanedustajien kannattaisi omia kantojaan ratkaistessaan punnita.

Arvoisa puhemies! On onnetonta, ettei hallitus selvittänyt nimenomaan ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaihtoehtoja siinä tapauksessa, että Suomi jää EY:n ulkopuolelle ja että lähiympäristö muuttuisi nykyistä enemmän. Miten hallitus aikoo saada kansalaisten selkeän enemmistön vakuuttuneeksi, että jäsenyyden on parempi vaihtoehto, kun se ei ole edes itselleen selvittänyt, mitä jättäytyminen yksin Euroopan laidalle voi tuoda tullessaan? Ilmeisesti hallituksen rivit ovat niin sekaisin, ettei tällaiseen arviointiin ole ollut mahdollisuutta.

Jäsenyyden EY:ssä on itsenäisen Suomen tärkein omaehtoinen ratkaisu. Jo ensimmäisen päätöksen tekeminen eli jäsenyyshakemuksen jättäminen vaatii sisäisesti vahvaa hallitusta ja hallitus-

puolueiden kansanedustajien kannatusta. Jos keskustan kansanedustajista puolet vastustaa jäsenyyden hakemista, niin onko tällaisesta puolueesta päätöksentekijäksi? Jos hallitus hajoaa keskustan eripuraan, niin puolue saa kyllä syyttää itseään. Keskustan vaalikampanja oli niin räikeän EY-vastaista ja maaseutua ja maanviljelijäkansaa kiihottavaa, että nyt puolue niittää, mitä se on kylvänyt.

Arvoisa puhemies! Ei EY ole mikään paratiisi. Sen me kaikki tunnustamme. Jos Suomi voisi jäädä yhteisön ulkopuolelle, ei meidän sinne pitäisi mennä. (Ed. Laine: Miksei?) Mutta emme voi jäädä, emme sen jälkeen, kun Ruotsi teki oman ratkaisunsa. Syyt ovat turvallisuuspolitiikassa ja taloudessa.

EY on kiistatta byrokraattinen ja epädemokraattinen mammutti. Osa direktiiveistä on typerää niuhotusta. EY-maat itsekkin puhuvat ns. demokratiavajeesta ja EY-parlamentin vähäisestä vaikutusvallasta. EY ei kuitenkaan ole muutumaton, kuten oli Kreml, tämä toinen byrokraattinen ja epädemokraattinen mammutti. Esimerkiksi Maastrichtin päätösten mukaisesti komission valtaa vähennetään.

Hallituksen selonteko listaa kattavasti EY:n edut ja haitat, turvallisuuspolitiikkaa lukuun ottamatta. Jos tämä osa jätetään tarkastelun ulkopuolelle, vaihtoehtojen seuraukset ovat vaikeasti arvioitavissa ja johtopäätösten teko kieltämättä hankalaa. Vaikka Eta antaakin Suomen talouselämälle lähestulkoon samat edut kuin EY:n jäsenyyden, Etaan tyytyminen merkitsisi kuitenkin sataatuhatta suurempaa työttömyyttä. EY-vaihtoehto taas merkitsisi reaalityulojen nopeampaa kasvua, hintojen, korkojen ja palkkojen laskua. Maailman kalleimmalla maalla, jonka talous on rapakunnossa, (Ed. Seppänen: Neljänneksi kalleimmalla!) tuskin on varaa jäädä EY:n ulkopuolelle. Kun Ruotsista ja Itävallasta tulee EY:n jäseniä, Eta toki säilyy, mutta sen painoarvo alenee. Jos EY:n ulkoraja tulee Tornionjokeen, kilpailuetu ruotsalaiselle teollisuudelle on lehtitietojen mukaan muutamia prosentteja.

Julkisessa keskustelussa on listattu kaksi haittaa ylitse muiden: kansallisen päätösvallan kaatuminen sekä maaseutuun, maanviljelykseen ja aluepolitiikkaan kohdistuvat uhat.

Pohjoissuomalaisena kansanedustajana olen lukenut hyvin huolella aluepolitiikkaa ja maaseutua koskevat selvitykset. Uhkia on, suuria, mutta käsittääkseni näitä on keskustelussa liioiteltu. Jo Eta muuttaa aluepolitiikkaa, eikä

EY siihen tuo todellakaan mitään ratkaisevia muutoksia. Jos aluepolitiikkaa Suomessa muutetaan yhden miehen toimikunnan mietinnön mukaisesti, se mielestäni muuttuu nykyistä tehokkaammaksi. Kun kehitysalueiden määrä supistuu, tukeen saadaan enemmän ytyä. Päätösvaltaa siirretään alueille, mikä edellyttää aluehallinnon kehittämistä eurooppalaiseen malliin. Ilman sitä ei näet uudenlaisen aluepolitiikan toteuttamisesta tule mitään. Kuljetustuki kielletään, mutta sen tilalle voidaan kehittää uusia kansallisia tukimuotoja. Tähän tarvitaan luovuutta ja vähemmän luterilaista kuuliaisuutta ja Brysselin herrojen pelkoa. EY-jäsenyysneuvotteluissa voidaan aluetukien kriteereitä yrittää muuttaa niin, että ne ottavat paremmin huomioon Suomen erityisolot. On totta, että ellei muutoksia saada, EY-Suomi on aluepolitiikassa nettomaksaja. Etassa näin ei asia ole, ja tämä on kaikkein tärkein ero ja kaikkein inhottavin asia, mikä tähän aluepolitiikkaan EY-jäsenenä liittyy.

Aluepolitiikkaan liittyy myös maatalouspolitiikka. Julkisen keskustelun perusteella EY lopettaisi kertaheitoilla maatalouden ja autioittaisi maaseudun. Ja tosi on, että maatalouteen yhdenytyminen vaikuttaa kaikkein eniten. Kun EY syventää integraatiota, suljetun sektorin on avauduttava kilpailulle, ja sitä ei Suomen maatalous ilman EY:n ymmärtämystä kestä. Maaseudun ja maatalouden säilyttämisen tulee olla kansallinen tehtävämme, ja se on meistä kansanedustajista kiinni.

Keskustelussa on kuitenkin unohdettu, että maatalouden on uusiuduttava ilman EY:täkin. Sitä edellyttää jo Gatt. Gattin vaatimat muutokset ovat paljon suurempia kuin EY-jäsenyys sen jälkeen edellyttäisi. Suomen pitää neuvotteluissa saada EY vakuuttuneeksi arktisen maatalouden pulmista. Jos Saksan maatalousalueesta yli puolet luetaan epäsuotuisiin tuotantoalueisiin, niin suomalaiset neuvottelijat ovat todella kehoja, jos eivät saa koko Suomen maataloutta sisällytetyksi epäsuotuisien tuotantoalueitten ja aluetuen piiriin. Lisäksi EY on uusimassa omaa maatalouspolitiikkaansa. Osa hintatuesta siirretään suoraan tulotukeen. Selonteon mukaan uusi järjestelmä antaisi Suomelle EY:n maataloustukea enemmän kuin se nykyjärjestelmän puitteissa voisi saada.

Vaikka Pohjois-Suomi karjatalousvaltaisena alueena ei joutuisi yhtä suurten muutospaineiden alaiseksi kuin Vilja-Suomi, pelko karjatalouden valumisesta etelään on aiheellinen. Siksi Suomen on sisäisesti pidettävä huoli siitä, että maaseutu

säilyy elävänä. On muistettava myös se EY:n periaate, että jos yhteinen maatalouspolitiikka johtaisi maataloussektorin jatkuvuuden ja maaseudun elinvoimaisuuden kannalta kestävämmään tilanteeseen jossain jäsenmaassa, se on vastoin Rooman sopimuksen ja monien yhteisön maataloussäädösten perusteluiden henkeä, ja tähän Suomen ja Suomen neuvottelijoihin tulee jatkossa viitata.

Suomen maatalouden on saatava pitkät siirty-määjat. Ilman niitä maatalous on todellakin tuhon oma. Sen sijaan on turha toivoa pysyviä poikkeuksia sen enempää maatalouteen kuin turvallisuuspolitiikkaankaan, ja tällaisilla poikkeuksilla ja reunaehdoilla Suomen EY-jäsenyyshakemusta ei kyllä kannata rasittaa.

Yksi vahva argumentti EY-jäsenyyttä vastaan on, että Suomen itsenäisyys on sen jälkeen mennyttä. Onko mennyttä Saksan tai Tanskan tai Englannin itsenäisyys? Jokainen kansainvälinen sitoutuminen, jokainen sopimus — YK, Etyk jne. — merkitsee luopumista itsenäisestä päätösvallassa, osasta siitä. Ihmisoikeussopimusten kunnioittaminen merkitsee luopumista mielivallostasta. On totta, että eduskunnan päätösvalta EY:ssä vähenee. Mutta vähenee se Etassakin. (Ed. Laine: Olipa hyvä rinnastus!) Vaikka EY mahdollistaa Suomelle täysivaltaiset oikeudet vaikuttaa ja päättää, tällä ei EY-jäsenyyttä kannata puolustaa. Painoarvomme yksin on mitätön. Sen sijaan Pohjoismaat voivat yhdessä estää epäsuotuisan säädöksen voimaantulon liittoutumalla yhden tai kahden isomman EY-maan kanssa. Päätösvaltaa se on veto-oikeuskin.

Pitää myös huomata, että vaikka eduskunnan päätösvalta kapenee, eduskunnalle on tulossa sellaista vaikutusvaltaa, jota sillä aikaisemmin ei ole ollut. Valtioelinten suhteita on tulevaisuudessa ja aivan pian pakko muuttaa. Eta- ja EY-asioissa valtaa on siirrettävä presidentiltä hallitukselle ja eduskunnalle. Eduskunnalle on myös annettava mahdollisuus sanoa etukäteen mielipiteensä valmisteltavana olevista EY-säädöksistä. Tanskan painoarvo EY:ssä on parlamentin tehokkaan valmistelukoneiston avulla paljon vahvempi kuin maan väkiluku edellyttäisi.

Arvoisa puhemies! Kansallisen päätösvallan kaventuminen on se hinta, joka Suomen on EY-jäsenyydestä maksettava. Sitä olen kuitenkin ihmetellyt, miksi meillä niin kovasti pelätään sitoutumista Eurooppaan, sitoutumista toisiin demokraattisiin valtioihin. Ovatko Englanti tai Ranska tai Tanska ilmestyskirjan petoja, kun ne

ovat luovuttaneet EY:lle osan kansallisesta itsemääräämisoikeudesta. Pitääkö meidän erota YK:stakin?

Suomalaiset eivät ole sellaisessa identiteettikriisissä tai alemmuuskompleksin vallassa kuin filosofit kuvittelevat meidän olevan. Me emme menetä suomalaisuuttamme tai omaleimaisuuttamme, vaikka kansallisvaltiomme menettäisi osan päätösvallastaan. Rajojen avautuminen ja yhteistyöhön sitoutuminen merkitsee vapautta kansalaisille, vapautta kaikille eurooppalaisille, myös suomalaisille. Sen, minkä kansallisvaltio EY:ssä menettää, sen kansalainen, suomalainen, voittaa.

Arvoisa puhemies! EY-hakemus on jätettävä mahdollisimman pian, viimeistään maaliskuun alussa, ilman ehdottomia ja lopullisia reunaehtoja. Reunaehtojen sijasta on päätettävä neuvottelutavoitteista, ja neuvottelijoiden tehtävänä on niiden pohjalta saada aikaan niin hyvä sopimus kuin suinkin. Neuvottelutulos on myös alistettava neuvoo-antavaan kansanäänestykseen.

Ministeri Salolainen: Herra puhemies! Integraatiokysymyksissä hallitus on edennyt ohjelmansa mukaisesti. Ajallisesti ensimmäisenä tavoitteena oli Efta-maiden ja EY:n välisten Eta-neuvottelujen saaminen päätökseen. Suomen Efta-puheenjohtajuuskauden loppupuolella päästiinkin näissä hyvin vaikeiksi osoittautuneissa neuvotteluissa poliittisiin ratkaisuihin. Asiat kuitenkin mutkistuivat, kun EY:n tuomioistuin asetti eräät ratkaisun elementit kyseenalaisiksi. Etan tuomioistuinjärjestelmä joudutaan sen seurauksena neuvottelemaan nyt uudelleen, ja tavoitteena on saada neuvottelut päätökseen tammikuun loppupuolella.

Eta-sopimuksen syntymiseen liittyy vielä epävarmuustekijöitä. Kun sopimus on allekirjoitettu, tarvitaan vielä sen ratifiointi kaikissa Efta- ja EY-maissa. Myös tähän kytkeytyy epävarmuustekijöitä, varsinkin kun aikaa ratifiointiprosessiin jää verrattain vähän. Emme siis voi olla varmoja siitä, että Eta syntyy 1.1.1993. Meillä on kuitenkin kaikki syy toivoa, että näin tulisi käymään. Vaikka päähuomio nyt ymmärrettävästi kiinnittyikin EY-jäsenyyksikysymykseen, meidän ei tule unohtaa sitä, että Eta on edelleen ainoa keino päästä osaksi syntyviä laajoja sisämarkkinoita jo vuoden 1993 alusta.

Rinnan Eta-ponnistelujen kanssa hallitus on seurannut tarkasti EY:n sisäistä kehitystä ja selvittänyt mahdollisen EY-jäsenyyden vaikutuksia Suomelle. Selvityksien tulokset on nyt

annettu eduskunnalle. Esimerkiksi hallituskumppanimme keskustapuolueen päätöksen helpottaminen ja mahdollisimman yksimielinen kanta ei ole pelkästään keskustan puoluepoliittinen asia vaan kansallinen kysymys. Nyt ei ole minkäänlaisen kiihkoilun aika.

Päätös siitä, olisiko Suomen haettava EY:n jäsenyyttä, on tehtävä lähiviikkojen aikana. Aikataulu on kireä, mutta se ei ole meidän asettamamme. EY:n johtajien kokous Maastrichtissa päätti, että EY:n seuraavaa laajentumista koskevat neuvottelut voidaan aloittaa mahdollisesti jo tämän vuoden lopulla. Mikäli mielimme olla näissä neuvotteluissa mukana, on päätös tehtävä pian. Viivyttely saattaa johtaa siihen, että jouddumme seuraavalle kierrokselle, joka käytäneen ehkä vasta seuraavalla vuosikymmenellä. Muutaman kuukauden viivyttely nyt saattaa johtaa siihen, että jäsenyytemme voisi toteutua 5—7 vuotta myöhemmin kuin Ruotsin ja Itävallan jäsenyyks.

Tiedossa ovat nyt kaikki ne elementit, joita hallitus on ja itse olen pitänyt tarpeellisina kannan määrittämiseksi jäsenyyshakemukseen. Eta-sopimuksen materiaalin sisältö ja Maastrichtin huippukokouksen tulokset ovat tiedossamme. Jäsenyydestä tehdyt selvitykset ovat valmistuneet. Näiden pohjalta ja vasta niiden jälkeen olen muodostanut oman kantani ja sen myös julkisesti ilmoittanut.

Jäsenyyshakemus tulisi esittää mahdollisimman nopeasti, mieluiten helmikuun aikana. Päätös olla jättämättä hakemusta ja päätöksen lykkääminen olisi siinä mielessä jäsenyyden hakemista merkittävämpi, että sillä sulkisimme itseltämme mahdollisuuden tulla tämän vuosisadan aikana EY:n jäseneksi. En halua ottaa sitä riskiä, että myöhästymme tästä lähdöstä. Kaikki EY:stä saatu tieto viittaa siihen, että ratkaisu jäsenhakemuksen jättämisestä on tehtävä niin pian kuin mahdollista.

Pidän tarpeellisena esittää myönteisen henkilökohtaisen kantani, koska aikaa päätöksenteolle on todella näin vähän. Poliittisen johdon tärkein tehtävä on nyt osoittaa kansakunnalle suunta, mihin mennään. Omalla kannanmäärittäkselläni en halua vähimmässäkään määrin vaikeuttaa vielä empivien asemaa, sillä jäsenyyksikysymyksessä pidän kansallista yksimielisyyttä kaikkien etujen mukaisena ja koko Suomen etujen mukaisena.

EY-jäsenyydessä on kyse asemastamme kehittyvässä ja muuttuvassa Euroopassa. Meille tärkeästä Eftasta, puolueettomien maiden ryhmäs-



tä, kaksi maata, Ruotsi ja Itävalta, ovat jo hakenneet EY-jäsenyyttä. Ruotsin jäsenyyden myötä suurin osa Pohjolan väestöstä olisi jo EY:ssä. Useimmat Keski- ja Itä-Euroopan maat ovat asettaneet EY-jäsenyyden tavoitteekseen.

EY-jäsenyys loisi Suomelle EY:n yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta johtuvia merkittäviä velvoitteita. Samalla se loisi kansallisille pyrkimyksille vahvemman toimeenpanokanavan ja lisäisi Suomen merkitystä muille EY-maille. EY-jäsenyys ei muuttaisi Suomen oleellisia ulko- ja turvallisuuspoliittisia tavoitteita. Jäsenenä olisimme vuonna 1995 mukana päättämässä tämän tärkeän alueen tulevaisuudesta.

Vain EY:n jäsenenä voimme turvata yrityksillemme ja elinkeinoelämällemme täysin tasavertaiset toimintaedellytykset Länsi-Euroopassa. Suomi olisi mm. tasaveroinen yritysten investointi- ja sijoittumiskohde. Vain EY:n jäsenenä voimme turvata opiskelijoillemme ja tutkijoillemme täysin tasavertaiset opiskelu- ja tutkimusmahdollisuudet EY:n alueella.

EY:n jäsenenä olisimme myös mukana talous- ja rahaliitossa. Sen kautta tapahtuva markan kytkeminen ecuun suojaisi talouttamme mm. sellaisilta spekulatioilta, joiden kohteeksi jouduimme viime syksynä.

Myönteinen kantani EY-jäsenyyden pikaiseen hakemiseen ei kuitenkaan tarkoita missään tapauksessa sitä, että meidän tulisi kiirehtiä EY:hyn suin päin ja ilman selkeitä neuvottelutavoitteita. Selvitykset osoittavat, että jäsenyys olisi kokonaisuutemme mukaista. Ne myös osoittavat, että jäsenyys ei suinkaan olisi ongelmatonta. Eräille kansantaloutemme sektoreille se toisi merkittäviä sopeutumispaineita, ja näistä selkein esimerkki on maatalous, jolle täytyy turvata riittävät siirtymäajat. Kuten täällä on todettu, on huomattava, että maataloudella on edessään joka tapauksessa sopeutumisprosessi, joka saattaa nopeutua mahdollisen Gatt-ratkaisun seurauksena.

Kuten selonteossa todetaan, ja tämä on erittäin tärkeätä, vasta jäsenyysneuvotteluissa selviää, millä tavoin Suomen erityisolosuhteet voidaan ottaa huomioon. EY-jäsenyys ei saa merkitä sitä, että menettäisimme elinvoimaisen maa-seudun tai mahdollisuuden tehokkaan aluepolitiikan harjoittamiseen. Jotta näin ei kävisi, meidän tulee asettaa itsellemme selkeät neuvottelutavoitteet sellaisten ratkaisujen löytämiseksi, joilla nämä tavoitteet voidaan saavuttaa.

Myös muille taloutemme sektoreille EY-jäsenyys toisi suuria haasteita. Yrityksemme joutui-

sivat kohtaamaan entistä kovemman kansainvälisen kilpailun. Taloutemme joutuisi sopeutumaan uudenlaiseen eurokuriin. Sekä palkkojen että hintojen tulisi joustaa entistä enemmän. Monia nykyisiä rakenteitamme yrityssektorilla ja julkisessa hallinnossa ja mm. työmarkkinamekanismeissamme joudutaan tarkastelemaan aivan uudessa valossa.

Jäsenyydestä saatavat taloudelliset hyödyt riippuvat vain meistä itsestämme. Keskeistä on se, onnistummeko saamaan taloutemme ja yrityksemme siihen kuntoon, että voimme käyttää hyödyksi jäsenyyden edut. Suomalaiseen teollisuuteen ja palveluihin on saatava kilpailukykyä, joka tuo todellisen eurokunnon. Mikäli tässä ei onnistuta, jäsenyyden haitat korostuvat.

EY-jäsenyys merkitsee sitä, että EY:n toimivaltaan kuuluvissa asioissa päätösvaltaa siirtyy kansalliselta tasolta EY:n elimille. Vastaavasti pääsemme täysivaltaisesti osallistumaan EY:n päätöksentekoon.

Eta-neuvotteluissa onnistuttiin pääsemään ratkaisuihin, jotka antavat meille kohtuulliset mahdollisuudet vaikuttaa EY:n päätöksentekoon. Eta-neuvottelut osoittivat selvästi, että ainoa keino päästä täysipainoisesti mukaan kehittämään meitä joka tapauksessa koskevia eurooppalaisia sääntöjä ja järjestelyitä on EY-jäsenyys. Maailmassa, jossa valtioiden keskinäinen vuorovaikutus on noussut aivan uudelle tasolle, joudumme joka tapauksessa ottamaan huomioon sen ja sopeutumaan siihen, mitä muut päättävät. Osallistumisemme täysipainoisesti tähän päätöksentekoon lisää vaikutusmahdollisuuksiamme tulevaisuudessa.

Tässä tilanteessa joudutaan harkitsemaan keinoja eduskunnan aseman turvaamiseksi. Meidän on löydettävä keinot ja menettelytavat sille, että eduskunta voi osallistua Suomen kannanottojen määrittelyyn EY-lainsäädännön valmisteluvaiheessa.

Herra puhemies! Keskustelu Suomen EY-jäsenyydestä on alkanut vilkkaasti ja pääosin asiallisesti. Nyt käytävä eduskuntakeskustelu vauhdittaa laajaa kansalaiskeskustelua. Tämän keskustelun ei tulisi rajoittua vain lähiviikkoihin, vaan sen tulisi jatkua senkin jälkeen, kun päätökset jäsenhakemuksesta on tehty. Keskustelua neuvottelutavoitteistamme tarvitaan vielä senkin jälkeen. Kysymyksessä on historiallinen ratkaisu, joka joudutaan tekemään suuressa epätietoisuudessa niin entisen Neuvostoliiton tulevaisuudesta kuin EY:nkin täsmällisestä muodosta vuoden 1996 jälkeen. Asian ydin

on, uskomme me suomalaiset itseemme, uskomme siihen, että pärjäämme Länsi-Euroopan muiden kansakuntien joukossa. Itse uskon, että tilapäisesti alikuntoisen, mutta muuten reippaan 75-vuotiaan vastaus on jäsenyydelle myönteinen.

Ulkoasiainministeri Väyrynen: Herra puhemies! En ole valmistellut etukäteen puheenvuoroa tähän keskusteluun. Lähdin siitä, että pääministeri täällä esittää hallituksen selonteon. Omasta puolestani yhdyin täysin siihen puheenvuoroon, jonka hän hallituksen puolesta esitti.

Selonteko luo yhtenäisen pohjan keskustelulle. Selonteko ja muut selvitykset osoittavat, kuinka tärkeä ja kuinka vaikea ratkaisu meillä on edessämme. Oma kantaani en ole vielä muodostanut. Haluan selvittää esillä olevia vaihtoehtoja loppuun saakka.

Hallituksen tarkoituksena on jatkaa järjestelmällistä työtään jäsenyyskysymyksen selvittämiseksi. Kotimaassa paneudutaan nyt siihen, mitkä olisivat mahdollisen jäsenyyssanomuksen yhteydessä esitettävät reunaehdot, jos tähän vaihtoehtoon päädytään. Kansainvälisissä yhteyksissämme aiomme edelleen selvittää niitä seikkoja, joilla on merkitystä päätöksenteon ajankohtaa ja sisältöä harkittaessa. Erityisesti meidän on pyrittävä selvittämään, näyttäisikö olevan mahdollista päästä sopimukseen, joka olisi meitä tydyttävä.

Suomen kaltaisen maan liittyminen Euroopan yhteisöön on mahdollista vain siinä tapauksessa, että Euroopan yhteisö on valmis merkittäviin joustoihin ja myönnetyksiin. Uskon, että tämä ymmärretään EY:n piirissä. Jos kaikki Eftaan kuuluvat Pohjoismaat hakevat jäsenyyttä, on tarjolla tilanne, jossa Euroopan yhteisön pinta-ala olisi laajentumassa lähes 50 prosentilla ja Euroopan yhteisö laajentuisi arktisille alueille. Tämä näköala tietysti edellyttää joustavuutta EY:n puolelta.

Viittasin edellä hallituksen kansainvälisiin yhteyksiin ja toimintaan. Omalta osaltani olen viime päivinä saanut käydä keskusteluja Ison-Britannian ulkoministerin Douglas Hurdin ja Eurooppa-ministerin Garel-Jonesin kanssa. Huomenna minulla on tilaisuus tavata Saksan ulkoministeri Hans-Dietrich Genscher Bonnissa.

Mainitsemistani brittikeskusteluista on mielestäni vedettävissä se johtopäätös, että meillä ei ole syytä prässätä aikataulua siihen tapaan kuin ulkomaankauppaministeri Salolainen äskettäin esitti. Todennäköistä on, että sillä ei ole asian

kannalta merkitystä, teemmekö päätöksen muutamia viikkoa aikaisemmin vai myöhemmin. Tämä on asia, jota on edelleen lähiviikkoina selvitettävä, ja vasta sen jälkeen päätettävä, millä aikataululla ratkaisuun pyritään.

Herra puhemies! Toivon, että eduskunnassa ja muualla paneudutaan nyt perusteellisesti esillä oleviin vaihtoehtoihin, jotka ovat, kuten pääministeri totesi, joko jäsenyyssanomis selkein reunaehdoin tai sitten jäsenyyssanomuksesta luopuminen.

Herra puhemies! Mielestäni on myös tärkeää, että tätä asiaa käsitellään rauhallisessa ilmapiirissä pohdiskellen, totuutta yhdessä etsien. Ne, jotka EY-jäsenyyden hyötyjä paisutellen ja ongelmia vähätellen ajavat tätä hanketta niin kuin käärmettä pyssyyn, (Ed. Savolainen: Tai päinvastoin!) tekevät helposti karhunpalveluksen ajamalleen asialle.

---

Ed. Donner merkitään läsnä olevaksi.

---

Ed. Paasio (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ulkoministerin puheenvuoro oli hyvin paljastava ja mielenkiintoinen paitsi sen suhteen, mitä hän sanoi, myös sen suhteen, että hallituksessa on selvä kahtiajako menettelytapojen suhteen.

Tällöin kiinnitin huomiota siihen, että ulkoministeri nyt selvemmin kuin pääministeri tähän asti sanoi, että jäsenhakemukseen liitetään reunaehdot. Pitäisin tätä erittäin taitamattomana ja lyhytnäköisenä politiikkana sen vuoksi, että nämä reunaehdot varmasti olisivat hyvin tärkeitä asioita, varmaan hyväksyttäviäkin, mutta sellaisia, että ne ammuttaisiin alas lennosta ennen neuvottelujen alkua, ja niiden tuominen neuvottelupöytään olisi äärimmäisen työlästä sen jälkeen.

Tämä osoittaa vain sen, että hallituksen piirissä vallitsee vieläkin suurempi hämmennys kuin kansalaisten piirissä vallitseva hämmennys on. Tässä suhteessa on syytä epäillä, että tästä hallituksesta ei taida olla päätöksentekijäksi tässä asiassa.

Ed. Helle (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ihmettelen tätä vastauspuheenvuorojen antojärjestystä.

Minua on jäänyt harmittamaan tässä selontekokeskustelussa se, että täällä ei hallituksen taholta mennä oleellisiin asioihin. Täällä puhu-

taan sektorikohtaisista asioista, mutta olettaisin, että hallituksella on selkeä käsitys kokonaisuudesta. Kun kaikki merkit viittaavat siihen, että EY on menossa liittovaltion suuntaan, niin onko hallitus sitä mieltä, että Suomen tulee olla liittovaltiossa yksi osavaltio, mistä käytännössä siis seuraa se myös, että sillä on yhteinen turvallisuuspolitiikka, puolustus- ja ulkopoliittika?

Kaiken lisäksi ongelmallista tässä yhteydessä on se, että vaikka EY:n puitteissa puhutaan aina sen demokraattisuudesta, niin tosiasiahan on, että EY:n oma sisäinen päätöksenteko on erittäin kaukana demokratiasta, ainakin sellaisesta demokratiasta, mistä me täällä Pohjoismaissa puhumme. Jos hallitus on innokkaasti nyt tätä jäsenhakemusta tekemässä, niin hallituksella tulisi olla selkeä kanta myös siihen suuntaan, että Euroopan yhteisön sisäinen päätöksenteko todella demokratisoitaisiin. Samaan tietysti liittyy se, että myös maamme oma sisäinen päätöksenteko muutettaisiin niin, että se olisi parlamentaarista eikä niin kuin nyt, että se on puoliparlamentaarista, niin että presidentillä on ylisuuri vaikutusvalta näihin asioihin.

Ed. O. R e h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni reunaehdot ovat erittäin tärkeitä Suomen EY-ratkaisun yhteydessä. Niitä ei kuitenkaan pitäisi laittaa itse jäsenhakemukseen. Jäsenhakemukseksi riittää hyvin yksi rivi, niin että toteamme, että Suomi hakee Euroopan yhteisön jäsenyyttä Rooman sopimuksen kirjaimen ja hengen mukaisesti. (Ed. Gustafsson: Kepun kolmas linja!)

Sen sijaan on kuitenkin erittäin tärkeitä, että keskustelemme eduskunnassa tämän keskustelun yhteydessä siitä, mitkä ovat ne edellytykset, jotka tulee ottaa huomioon Suomen harkitessa EY-ratkaisuaan. Itse pidän keskeisenä kysymyksenä sitä, että kansalliseen turvallisuuteen liittyvät päätökset pysyvät edelleenkin omissa käsissämme. Toiseksi tulee pystyä kotimaassa rakentamaan sellainen talousstrategia, jolla pärjäämme ja pystymme saamaan parhaat hyödyt irti EY-jäsenyydestä ja sen raha- ja talousunionista. Kolmanneksi on aivan välttämätöntä, että pystymme neuvotteluissa turvaamaan suomalaisen maaseudun elinvoiman ja maatalouden harjoittamisen edellytykset.

Mitä tulee EY-hakemuksen aikatauluun, olen myös käynyt keskusteluja eri EY-maiden edustajien kanssa, mm. brittiedustajien kanssa. Käsitykseni on kyllä se, että Suomen tulee mielellään

jo helmikuun loppupuolella hakemus jättää, jota emme turhaan aikataulutempuilulla riskeerai Suomen EY-hakemuksen asiallista ja oikeaan aikatauluun menevää käsittelyä.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Useiden ryhmien, varsinkin pienimpien, puheenvuoroissa kantavana ajatuksena on ollut pessimismi, pelko ja ongelmia on korostettu. Tässä suhteessa olen jossain määrin huolissani käytävästä keskustelusta. Myöskään EY:hyn kohdistuva kritiikki ei ole ollut kovinkaan yksilöityä, eikä niitä etuja, joita EY tuo, ole systemaattisesti kyetty kritisoimaan. Myöskään selviä vaihtoehtolaskelmia niille eduille, joita EY meille tuo, ei ole kyetty esittelemään. Mielestäni edustajien pitäisi ymmärtää, että meillä on nyt mahdollisuus, johonka tässä historiallisessa tilanteessa on tartuttava, joten se tulisi käyttääh tehokkaasti hyväksi.

Pelkään, että eduskunnalla ei ole riittävää kykyä, ei talouspolitiikassa mutta ei tunnu olevan integraatiopolitiikassaan ainakaan kaikilla, ripeään täsmälliseen päätöksentekoon ja johtajuuteen tässä yhteiskunnassa. Mielestäni eduskunta voisi kyllä myös katsoa peiliin tässä tilanteessa. Kansanedustajien tehtävänä on ottaa selvää asioista ja kertoa kansalaisille, mitä ovat oppineet tietämään näistä asioista. Mielestäni meidän tulisi tehokkaasti täyttää tätä tehtävää. Voin kertoa, että mm. kokoomus tulee järjestämään tilaisuuksia, joissa tulemme omasta puolestamme kansalaisille kertomaan, mitä EY suomalaisille merkitsee.

Ministeri Väyrysellä haluan todeta, kun hän mainitsi Eurooppa-ministeri Garel-Jonesin nimen, että myös minulla on ollut tilaisuus keskustella hänen kanssaan. Sen keskustelun tuloksena ymmärsin kyllä, että Suomen tulisi jättää jäsenhakemuksensa helmikuussa tänä vuonna, jos haluamme olla samassa junassa neuvottelemassa asioista Ruotsin ja Itävallan kanssa. (Hälinää) Tähän hakemukseen ei ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ei saa häiritä puhujaa!

P u h u j a : ... voi asettaa mitään ehdottomia ehtoja, vaan tärkeätä on tässä tilanteessa se, että neuvottelut voidaan aloittaa ja päästään niin pitkälle, että vuonna 94 voidaan ottaa lopulliseen neuvottelutulokseen kantaa ja siinä vaiheessa lopullisesti ratkaista se kysymys, tuleeko Suomesta Euroopan yhteisön jäsen vai ei.

Ed. P a l o h e i m o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan esittää kaksi kysymystä paikalla oleville ministereille.

Ensinnäkin, tasavallan presidentti uudenvuodenpuheessaan sanoi, että päätös EY-jäsenhakemuksesta tarkoittaa käytännössä vakavaa pyrkimystä EY:n jäseneksi. Haluan kuulla ministeri Salolaisen ja ministeri Väyrysen kannanoton tähän kysymykseen: Ovatko he samaa mieltä tästä asiasta? Tämä on sikäli ongelmallinen asia, että ilmeisesti päätös jäsenhakemuksesta voidaan tehdä yksinkertaisella enemmistöllä, mutta päätös jäsenyydestä 2/3:n enemmistöllä.

Toinen kysymys: Tässä keskustelussa on jatkuvasti vertailtu toisiinsa EY-jäsenyyttä ja Eta-sopimusta sillä tavalla, että Eta-sopimus olisi jo tehty. Tämä on siinä mielessä mielenkiintoista, että eduskunta asetti tiettyjä reunaehdoja neuvottelijoille silloin, kun Eta-sopimusta lähdettiin tekemään, ja Eta-sopimusta ei ole ratifioitu. Minusta olisi hauska tietää, mitä tapahtuisi, jos eduskunta nyt osoittaisi yllättäen sellaista selkärangaisuutta, että pitäisi kiinni niistä reunaehdoista, jotka aikoinaan asetettiin, ja sanoisi, että koska niitä ei ole pystytty noudattamaan, Eta-sopimustakaan ei tehdä. Näin ollen oltaisiin siinä tilanteessa helposti, että olisimme EY:n ulkopuolella ja Eta-sopimusta ei olisi tehty.

Nyt olisi kiinnostavaa nähdä analyysi siitä tilanteesta. Sehän ei tietenkään ole tilanne, joka jatkuu nykyisellään, vaan tuollainenkin ratkaisu toisi muutoksia Suomen olosuhteisiin. Haluaisin tietää, onko hallituksella tarkoitus ennen näitä päätöksiä tehdä perusteellinen analyysi Suomen olosuhteista tuossa kuvitellussa tilanteessa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Minä annan suuren arvon ministeri Väyrysen selkeälle ja suoraselkäiselle näkemykselle, miten hän tämän asian näkee. On siinä sitten miten paljon politiikkaa tahansa, niin sillä ei ole merkitystä.

Joka tapauksessa tällä hetkellä liialla kiireellä pilaamme näin tärkeän asian. Toiseksi se, että lähtisimme ilman reunaehdoja liikkeelle, on yhtä huono asia kuin liian kova kiire. Meidän on tehtävä reunaehdot ja pysyttävä niissä myöskin kiinni ja laitettava asialle sellaiset neuvottelijat, jotka osaavat pitää kiinni siitä, mitä eduskunta edellyttää.

En halua loukata ministeri Salolaista, mutta hänen kiihkeästä puheenvuorostaan Euroopan yhteisön välttämättömyydestä tuli mieleen elokuva Punainen viiva, missä pöydän takana

munmmo luki lehteä kiihtyvässä äänen tahdissa ja vakuutti, kuinka tämä punainen viiva ja solisali-ratti tulee pelastamaan koko maa ja köyhät. (Hälinää!) Ei ole pelastanut solisali-ratti, ei pelasta myöskään punainen viiva. Valitettavasti minä sain ministeri Salolaisen ylikiikkeydestä sellaisen käsityksen, että minä en oikein enää luota hänen näkemyksiinsä. Sen sijaan ministeri Väyrynen kyllä sanoi asiat selkeästi. Siltä pohjalta meidän on lähdettävä, kuin ministeri Väyrynen sanoi: ei liian kiireesti ja selkeät ehdot, millä lähdetään liikkeelle. Niistä voidaan sitten vähän tinkiä, mutta vaikea on lähteä tinkimään enää toiseen suuntaan, jos ei ole mitään pohjaa mistä on lähdetty.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä kyllä sain, kun äsken oli tapaaminen Englannin varaulkoministerin Garel-Jonesin kanssa, aikatauluasioista aivan toisen kuvan kuin ministeri Väyrynen antoi omassa puheessaan ymmärtää. Toki ministeri Garel-Jones sanoi, että kun Englannista tulee ministerineuvoston puheenjohtaja, Englanti voi puheenjohtajan ominaisuudessaan joustaa ja edesauttaa sitä, että Suomen hakemus käsitellään yhtä aikaa Ruotsin ja Itävallan kanssa, jos se muutamalla viikolla myöhästyy. Enempää armonaikaa hän ei antanut.

Toinen asia on, että olen löytänyt, ja niin varmasti moni muukin eduskunnassa, hallituksen sisältä kolme erilaista lähestymislinjaa. On Salolaisen linja, sitten on Väyrysen linja — reunaehdot tai ei jäsenyyttä ollenkaan — ja sitten on ed. Olli Rehnin linja, eli lyhyt hakemus, mutta tiukat reunaehdot. Kansanedustajana haluan varoittaa, että eduskunnan kädet lyödään lukkoon tiukoilla reunaehdoilla. Eta-sopimus oli järkyttävä osoitus siitä, minkä kuvan tällaiset reunaehdot, joita ei pystytty pitämään, antavat kansanedustuslaitoksesta ja Suomen demokratiasta. Jos reunaehdot asetetaan, niin silloin niissä on myös pysyttävä. Se, että Etan reunaehdoissa ei voitu pysyä, osoittaa, että niitä ei saa EY-hakemukseen ottaa. Se on nimenomaan meille kansanedustajille nolo juttu, jos niitä ei sitten neuvotteluissa pystytä pitämään tai jos maailma muuttuu ympärillä niin, että tietyt reunaehdot jäävät ihan mitättömiksi tai tulevat aivan mahdottomiksi viedä läpi.

Pääministeri A h o : Herra puhemies! Ensinnä, ennen kuin menen kysymykseen reunaehdoista, joka näyttää aika paljon aiheuttaneen

sotkua ja vääriä tulkintoja, totean kuitenkin, että mitä tulee selonteon antamiseen eduskunnalle nyt, niin sehän on suora seuraus siitä toimintalinjasta, joka valittiin keväällä 1991. Jo silloin hallitus rakensi itselleen oman aikataulunsa asioiden käsittelylle, ja kertosin sen oman puheenvuoroni alussa ja kertaan sen vielä yhden kerran: Päätimme siitä, että katsomme Etasopimuksen kohtalon ja sen neuvottelutuloksen sisällön, Maastrichtin huippukokouksen tulokset. Sen jälkeen valmistamme virkamiesselvityksen pohjalta selonteon, joka sisältää arvioita jäsenyyden eduista ja haitoista. Eikä ennen Maastrichtin kokousta tällaista selontekoa olisi voitu tehdä! Oli välttämätöntä nähdä tuon kokouksen tulokset, ja vasta sen jälkeen voitiin selonteko antaa. Tätä nopeammin selontekoa ei eduskunnalle olisi voitu toimittaa. Ihmettelen kyllä niitä, jotka ovat arvostelleet, että se on tullut tänne liian nopeasti. Sekin on mielestäni väärä kritiikin syy. Se on tullut ensimmäisenä mahdollisena aikana, joka hallitukselle on ollut mahdollinen. (Hälinää!)

Mitä tulee kysymykseen hallituksen yhtenäisyydestä, jota on parissa kolmessa puheenvuorossa kyselty ja epäilty, niin ensinnäkin totean sen, että hallituksen selontekoteksti on ensimmäisestä viimeiseen sanaan kaikkien ministerien yksimielisesti hyväksymä. Siis hallituksen selonteko on koko hallituksen yhteinen kannanotto jäsenyyden eduista ja haitoista käytävään keskusteluun. Siihen tarkoitukseen tämä selonteko on annettu. Toiseksi hallituksen sisällä ei ole mitään erimielisyyksiä siitä, miten tulisi suhtautua reunaehtoihin tai neuvottelutavoitteisiin, kuinka niitä sitten nimitetäänkin.

Tässä yhteydessä on syntynyt selvästi erilaisia käsityksiä siitä, miten näitä sanoja käytetään. Kun tätä tulkintaa on erityisesti esitetty sosiaalidemokraattien puolelta, niin luen vielä, mitä ed. Tuomiojan ryhmäpuheenvuorossa tästä asiasta sanottiin. Sivulla 4 ed. Tuomioja puhuu liittymissopimuksen ehdoista. Hän käyttää sanontaa liittymissopimuksen ehdot. Myöhemmin hän tekstissään sanoo: "Reunaehtojen asemasta on syytä puhua jäsenyyden edellytysten määrittämisestä." Tämäkin kuvaa sitä, miten näitä termejä käytetään nyt väärin ja siitä syntyy virheellisiä tulkintoja.

Selvä asia on mielestäni se — ja kaikille selvä tämänkin keskustelun perusteella — että jos Suomi päättää hakea jäsenyyttä Euroopan yhteisössä, se edellyttää sitä, että me pystymme turvaamaan kansalliset etumme erityisjärjeste-

lyin. Niitä voidaan kutsua neuvottelutavoitteiksi, reunaehdoiksi tai millä tahansa nimellä, mutta ne tarkoittavat erityisjärjestelyjä, joilla Suomen kansalliset edut turvataan. Tässä suhteessa hallituksen kannanotot ovat hyvin selkeästi yksisuuntaiset, niin kuin kävi ilmi myös hallitusryhmien käyttämistä puheenvuoroista, mihin kysymyksiin näiden nk. reunaehtojen tulisi keskittyä.

Mitä tulee kysymykseen siitä, mihin neuvottelutavoitteet, nämä reunaehdot, kirjataan, jäsenhakemukseen vai mihin ne kirjataan, siihen hallitus ei ole ottanut kantaa. Hallitus ottaa kantaa aikanaan, kun päättää tiedonannon sisällöstä, joka sisältää myös kannanoton jäsenyydskysymykseen. Tässä mielessä tulkinnot, joita täällä tehtiin ministeri Väyrysen ja ministeri Salolaisen mielipiteiden erilaisuudesta, ovat täysin vääriä. (Naurua)

Mitä tulee kolmanteen kysymykseen, joka koskee kysymystä menettelytavoista ja siitä, minkälaisia erilaisia käsityksiä menettelytapojen suhteen on: Me emme ole päättäneet mitään aikataulusta, jossa asia on ratkaistava. Lähden me siitä, että on käytettävä kaikki se aika, mikä on suinkin mahdollista saada käyttöön jäsenyydskysymyksen perusteelliseksi käsittelemiseksi eduskunnassa ja eduskunnan ulkopuolella, myös kansalaiskeskustelussa. Lopullisen kannanoton ajankohta ei ole tällä erää ja tässä tilanteessa tärkein kysymys Suomen kannalta. Tärkein kysymys on se, minkälaisin edellytyksen jäsenyys voidaan katsoa mahdolliseksi, mikäli ylipäätään ollenkaan. Toivon, että kun eduskunta on nyt saanut selonteon, toivomansa ja kaipaamansa selonteon, eduskunta valiokuntineen paneutuisi huolellisesti jäsenyyden ongelmatiikkaan, sen etuihin ja haittoihin, ja keskustelisi myös sisällään siitä, minkälaisia perusedellytyksiä olisi toteutettava, jotta Suomen jäsenyys voisi olla mahdollinen.

Luin huolellisesti ed. Tuomiojan puheenvuoron, joka piti sisällään mielestäni erittäin merkittäviä näkökohtia ajatellen jatkokäsittelyä. Ensinnäkin ed. Tuomioja edellytti, että käytäisiin laajaa keskustelua jäsenyyden edellytyksistä kaikkien puolueiden ja tahojen kanssa tämän selonteon antamisen jälkeen. Mielestäni tuo toivomus tai vaatimus tai ehdotus on aivan oikea. On välttämätöntä, että päätöksestä jäsenyyshakemuksen suhteen syntyisi mahdollisimman laaja yhteisymmärrys, olipa päätös kumpi tahansa, kielteinen tai myönteinen jäsenyyden suhteen. Jotta aito yhteisymmärrys voisi syntyä, on luon-

nollinen asia, että varsinkin siinä tapauksessa, että päätettäisiin jäsenyyshakemus jättää, jäsenyyskysymyksiin liittyvistä neuvottelutavoitteista ja -päämääristä käydään keskustelua paitsi hallituksen sisällä myös hallituksen ja opposition välillä eikä vain eduskunnassa ja eduskunnan valiokunnissa vaan myös eduskunnan ulkopuolella. Tässä suhteessa pidän ed. Tuomiojan ehdotusta hyvänä ja voin kertoa, että hallituksen tarkoitus on juuri tällä tavalla toimia. (Ed. Gustafsson: Entäs ed. Kääriäisen puhe!) Myös omalla toiminnallamme, siis selonteon tuomisella eduskuntaan, olemme juuri tällaista keskustelua halunneet vauhdittaa ja edistää. Toivon, että eduskunta täysimääräisesti käyttäisi tämän mahdollisuuden hyväkseen.

Toivon myös sitä, että nyt ei puhuttaisi aidan seipäistä vaan puhutaan aidasta, puhutaan jäsenyyskysymyksen sisällöstä ja jäsenyyden vaikutuksista Suomeen, suomalaiseen yhteiskuntaan, talouteen ja yhteiskunnalliseen elämäämme kokonaisuudessaan. Puhutaan siitä, millaisin keinoin, jos päätämme jäsenyyttä hakea, voimme turvata suomalaiselle yhteiskunnalle ja suomalaiselle ihmiselle mahdollisimman hyvät elämisen edellytykset. Mielestäni nämä ovat itse asiassa vähintään yhtä tärkeitä kannanottoja kuin se lopullinen valinta — kyllä tai ei — joka tulee aikanaan tehtäväksi lähiviikkojen tai ainakin lähikuukausien aikana.

Ulkoasiainministeri Väyrynen: Puhemies! Aivan lyhyt puheenvuoro. Ehkä se helpottaa jatkokeskustelua.

Ensinnäkin ed. Paasiolle toteaisin, että en sanonut puheenvuorossani kantaani siihen, olisi ko reunaehdot kirjoitettava jäsenanomukseen vai esitettävä muulla tavalla. Kun ed. Paasio otti asian puheeksi, voin todeta, että jos me päädyimme siihen, että jäsenanomus jätetään, niin todennäköisesti olisi viisasta, että itse anomus olisi yksinkertainen ja lyhyt ja reunaehdot esitettäisiin muulla tavalla. Tästä hallituksessa ei vielä ole käyty keskustelua.

Toiseksi ed. Paloheimo esitti kaksi kysymystä. Minun tulkintani on se, että jos eduskunta ja hallitus ovat päätyvässä siihen, että jäsenyyttä anotaan, se merkitsee kahta asiaa. Yhtäältä se merkitsee sitä, että on olemassa pyrkimys jäsenyyteen. Toiseksi se merkitsee sitä, että arvioidaan mahdolliseksi saavuttaa sellaiset jäsenyyden ehdot, että se olisi mahdollinen. Nämä kaksi asiaa on ymmärtääkseni siinä yhteydessä ratkaistava, kun itse asiasta päätetään.

On mielestäni väärin verrata Eta-sopimuksen käsittelyä siihen prosessiin, joka nyt on alkamassa. Olin itse ulkoasiainvaliokunnan jäsenenä eduskunnassa käsittelemässä Eta-sopimukseen liittyvää selontekoa. Silloin korostetusti kirjoitettiin valiokunnan mietintöön, että kysymys oli neuvottelujen lähtökohdista ja tavoitteista. Nämä osittain saavutettiin, osittain ne jäivät saavuttamatta. Kun me nyt keskustelemme mahdollisesta EY-jäsenyydestä, on kysymys toisenlaisesta prosessista. Mielestäni tulee olla kysymys hyvin selvistä kannanotoista, jotka laajalla yksimielisyydellä hyväksytään ja jotka merkitsevät nimenomaisten ehtojen asettamista mahdolliselle jäsenyydelle.

Ed. Kalliomäki (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ulkoministeri Väyrynen edellisessä puheenvuorossaan puuttui mm. aikataulukysymykseen ja viittasi siinä yhteydessä tapaamisiinsa kansainvälisillä kentillä, mm. brittien ministeritason yhteyksiin ja Eurooppa-ministeri Garel-Jonesiin, joka juuri on lähtemässä Suomesta. Arvoisan ministerin edustaman puolueen varapuheenjohtaja Olli Rehn täällä jo oikaisikin ministeri Väyrystä. Sen annin perusteella, minkä saimme noin puolitoista tuntia sitten Eurooppa-ministeri Garel-Jonesilta, voi vetää vain sen johtopäätöksen, että aikataulu on juuri sellainen kuin ed. O. Rehn kertoi ja joka myös sisältyi ulkomaankauppaministeri Salolaisen puheenvuoroon.

Ministeri Väyrynen totesi reunaehdoista ensimmäisessä puheenvuorossaan jotakuinkin sanatarkasti: mitkä ovat jäsenyyshakemukseen liitettävät reunaehdot. Siis hän puhui reunaehdoista jäsenyyshakemuksen yhteydessä. Nyt hän peruuttaa puheitaansa toisessa puheenvuorossa.

Tämä reunahtokysymys on kyllä tärkeä, mutta sen tai jäsenyyden edellytysten osalta keskustelu on syytä käydä sitten, kun hakemus on aikanaan jätetty ja käydään neuvottelemaan. Ehkä tässä vaiheessa parempi olisi, että hallitus keskittyisi edellytyksiin kansallisella tasolla eli Suomen saattamiseen tarvittavaan jäsenyyskuntoon, eurokuntoon, pistäisi viimeinkin potkua Suomen talouspolitiikkaan, niin että voisimme kohtuullisessa aikataulussa päästä siihen välttämättömään talouden tilaan, joka tarvitaan liittymisvaiheessa ja sitä ennenkin jo hyvissä ajoin. Tällä hetkellä olemme erittäin kaukana tuosta tilasta.



Ed. W a h l s t r ö m (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pääministeri Aho ei todellakaan ottanut kantaa siihen, pitäisikö kiirehtiä vai onko aikaa käsitellä selontekoa tässä talossa. Ymmärrän hyvin, että hallitus ei kovinkaan paljon piittaa siitä, mitä eduskunta tulee mahdollisesti päättämään, sillä jos oletetaan, että eduskunnan pitäisi perusteellisesti asiaa käsitellä, sitä ei muutamassa viikossa täällä käsitellä.

Aiemmin on jo ilmoitettu, että hallitus tulee antamaan tiedonannon, ja ilmeisesti näin tulee tapahtumaan. Ihmetyttää vain, kun hallituksen sisällä on niin paljon erimielisyyttä, miten se voi helmikuussa antaa tiedonannon, jossa sen pitää selvästi jo päättää, haetaanko jäsenyyttä vai ei. Jos asia on todella niin suuri ja tärkeä kansallinen kysymys, että sen aikataulukin on yhtä tärkeä, niin silloin hallituksella pitäisi olla rohkeutta jo nyt ilmoittaa, mikä sen kanta on asiassa.

Pääministeri sanoi, että ei pitäisi puhua aidan seipäistä. Mielestäni ministeri Salolainen puhui juuri sillä tavalla aidan seipäistä kuin koko selontekokin. Hän sanoi, että EY-jäsenyys ei muuta turvallisuus- ja ulkopoliittisia tavoitteitamme. Se on kyllä hienosti sanottu. Mutta meidän tavoitteitamme ja lopputuloksia tulee mitä todennäköisimmin muuttamaan EY-jäsenyys jo sen perusteella, mitä Maastrichtin kokouksessa päätettiin EY:n yhteisestä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta. Kun hallitus on odottanut Maastrichtin kokouksen päätöksiä, olisi myös odottanut, että niistä olisi vedetty johtopäätöksiä. Eräs selvä johtopäätös niistä on juuri ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan entistä kiinteämpi yhteys. Jacques Delors itse sanoi Maastrichtin kokouksen jälkeen, että hän erityisesti pitää suurena saavutuksena sitä, että asetettiin tavoitteeksi yhteinen puolustuspolitiikka. Jos siis katsotaan, että siihen voidaan mennä mukaan, se pitäisi myös sanoa eikä kierrellä ja puhua aidan seipäistä.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Salolainen peräänkuulutti kansallista yksimielisyyttä. Tämähän olisi tavattoman tärkeä tavoite, mutta minusta se edellyttää, että meillä on riittävästi aikaa sille kansalaiskeskustelulle, joka nyt on käynnistymässä.

Edelleen, kansallinen yksimielisyys minusta meillä pitäisi välttämättä olla siitä, miten Suomi järjestää elintarviketaloutensa. Kuinka sellainen maa voi ajatella yhdyntä Eurooppaan, jossa ei vallitse kansallista yhteisymmärrystä siitä, miten

elintarviketaloutemme järjestämme? Tässä mielessä todella toivon, että hallitus selvittää eduskunnassa olevien eri ryhmien kanssa, voidaanko tästä kysymyksestä ylipäätään Suomessa saavuttaa kansallinen konsensus. Minusta se on ehdottomasti ydinkysymys.

Edelleen, ministeri Salolainen puhuu talouden saattamisesta eurokuntoon. Hallitushan on yrittänyt taloutta saattaa eurokuntoon. On harjoitettu vahvan markan politiikkaa, mutta niin vain viime syksynä kävi, että markkinavoimat ottivat yliotteen hallituksen suunnitelmista. Tässä tuleekin se yksi perussyy ja pelko, joka itselläni on, että Suomen kansantalous on tänä päivänä niin kurjassa kunnossa, että jos me antaudumme markkinavaimien vietäväksi, niin meidän käy todella huonosti. Siinä mielessä olisin itse näkemässä huomattavasti viisaampaa vaihtoehtona sen, että saattaisimme taloutemme omin toimin kuntoon ja odottaisimme sitä toista junaa, joka varmasti on tulossa aikanaan. Silloin meillä olisi kokemusta siitä, mikä on Eta-sopimus, miten se käytännössä toimii, ja vähän vielä enemmän tietoa myös siitä, miksi EY todellisuudessa tulee kehittymään.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri vakuutti eduskunnan edessä, että hallitus on ollut yksimielinen kaikessa siinä, mitä se on selonteossa eduskunnalle esittänyt. Yksimielisyyttä on varmasti helpottanut merkittävästi se, että selonteossa ei oikeastaan ole sanottu mitään. Heti kun hallitus tuli eduskunnan eteen, osoittautui, että se ei ole yksimielinen edes käytännön menettelytavoista. Se on eri mieltä aikatauluista, se on eri mieltä kiireellisyydestä, se on eri mieltä hakemusmenettelystä, se on eri mieltä jopa siitä, puhutaanko reunaehdoista vai jäsenyystavoiteista.

Arvoisa puhemies! Minusta hallituksen olisi hyvä tietää, että tällaisella päättämättömyydellä, tällaisella edestakaisin vetkuttelulla ja pääasian kiertämisellä aiheutetaan kansalaisissa tavattomasti hämmennystä, epävarmuuden lisääntymistä. Niin kuin ministerit ovat saattaneet huomata, vastustajien ja epä tietoisten määrä kansalaisten joukossa on merkittävästi lisääntynyt viime aikoina, kun hallituksen päinvastoin olisi pitänyt toimia niin, että kansalaisten varmuus tulevaisuudesta olisi lisääntynyt.

Meidän toimintaympäristömme on epävarma, mutta kaikkein epävarmin on hallitus, joka peräänkuuluttaa kansalaisilta nyt keskustelua.

Pääministeri itse totesi, että pitäisi pystyä keskustelemaan oleellisesta ja pitäisi pystyä keskustelemaan sisällöstä, mutta hallitukseen ei ole pystynyt määrittelemään kantaansa siihen kaikkein oleellisimpaan ratkaisuun, pitäisikö jäsenhakemus jättää vai ei. Hallitus on vastuussa talouspolitiikasta, hallitus on vastuussa ihmisten työllisyydestä ja elämän ehdoista, mutta tässä asiassa, joka keskeisesti vaikuttaa Suomen talouden suuntaan, työllisyyden paranemismahdollisuuksiin, ihmisten elämisen mahdollisuuksiin tässä maassa, hallitus ei osaa ottaa kantaa.

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan puuttua keskusteluun reunaehdoista.

Ensinnäkin näen asian siten, että on oleellista, että Suomi määrittelee omat tavoitteensa omista lähtökohdistaan käsin ensiksi ja vasta sen jälkeen miettii, mitkä kaikki Suomen kannalta tärkeät tavoitteet ovat realistisia toteuttaa.

Toiseksi katson, että näiden ns. reunaehtojen lisäksi meidän on myös mietittävä sitä, mitä tavoitteita Suomella on itse EY:n kehittämisen suhteen, mikäli päädymme hakemaan jäsenyyttä. Sellainen ajattelu, että EY siinäkin tapauksessa, että me olisimme sen jäseniä, olisi jokin tavallaan kuitenkin ulkopuolinen suuri möykky, johon emme itse aktiivisena osapuolena voisi vaikuttaa ja jonka kehityslinjoista meidän ei kannattaisi esittää tavoitteita, mikä on keskustelussa vallitseva henki nähdäkseni tällä hetkellä, on minusta jatkoa vanhalle suomettumisen perinteelle, jossa kaikista ulkopoliittisista ratkaisuista, keskustellaan siinä hengessä, ikään kuin vaihtoehtoja olisi vain yksi. Tämä yhden vaihtoehtojen linja näkyy myös hallituksen EY-selonteossa siinä mielessä, että siinä ei suoriteta kunnollista vertailua muiden olemassa olevien vaihtoehtojen kesken.

Pelkään sitä, että kohta Suomessa jokaisella johtavalla poliitikolla on oma kotibryssä, ja sitten vihjaillaan täällä Koti-Suomessa, että nyt siellä Brysselissä nähdään tämä asia niin tai näin, ja sitten kaikki alistuvat siihen.

Katson, että oman kansallisen kyvyn kehittäminen, meidän oman kansallisen tahtomme ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Saario (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ne eriseuraiset keskustelusuhteet, joita hallituksen puheenvuoroista on tänään saa-

tettu kuulla, eivät kyllä välttämättä rohkaise kansanedustajaa uskomaan siihen, että hallitus erinomaisen hyvässä järjestyksessä hoitaisi Suomen kannalta kaikkein keskeisimmän kysymyksen, kysymyksen siitä, millä tavalla Suomi luotsataan mahdollisimman hyväkuntoisena kansainväliseen vuorovaikutukseen. Ensimmäisessä osassa hallitus ei ole erityisen hyvin onnistunut.

Minä pelkään pahaa, jos ministeri Väyrysen puheenvuoron pahaenteiset sävyt pitävät paikansa, että hän aikoo toimia EY-asiassa samalla tavalla kuin hän toimi devalvaatiokysymyksessä, ja se tekee tästä kabinetista todella kaikkien aikojen kauhukabinetin. Maa on kyllä ansainnut hieman paremman marssijärjestyksessä kulkevan hallituksen. Tämän asian kohdalla ei pitäisi tulla eduskunnalle esittämään tällaisia näkökulmia.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ruotsi, ryssä ja rysseli, siinä Suomen itsenäisyyden reunaehdot menneiltä vuosisadoilta ja näköjään tulevilta, ja ajattaessa kohden "Rysseliä" hallitus näyttää olevan vauhtisokea. Minä ihmettelen sitä, että pääministeri Aho ei pystynyt ottamaan kantaa siihen, kumpi näissä aikataulukysymyksissä on oikeassa, ministeri Salolainen vai ministeri Väyrynen. Minusta se osoittaa pääministeriltä heikkoa itsetuntoa, kun pääministeri ei ole valmis ratkaisemaan sellaista kysymystä, joka on hallituksen keskeisiä ongelmia tänä päivänä.

Mitä tulee tähän asiaan, kahdeksassa kuukaudessa tämä hallitus on tuhonnut Suomesta yli 100 000 työpaikkaa. Nyt hallitus lupaa, että vuoteen 2005 mennessä me saamme 100 000 uutta työpaikkaa EY-jäsenyyden seurauksena. Se selviää tästä tutkimuksesta, joka hallituksen toimesta on tehty.

Haluan kiinnittää huomiota siihen, että nämä työpaikat tulevat pääosin sillä tavalla, että alennetaan viinan ja autojen hintaa. Sillä tavalla meille olisi tulossa 60 000 uutta työpaikkaa. Mehän voimme toki alentaa viinan ja autojen hintaa ilman, että liitymme EY:n jäseneksi, ja saada 60 000 työpaikkaa sitä kautta, jos se nähdään tarpeelliseksi.

Eli tämä hallitus on uhraamassa Suomen maatalouden, mutta sitä kautta eivät tule nämä 100 000 uutta työpaikkaa. Sitä kautta menee kenties enemmän työpaikkoja. Ne uudet 100 000 työpaikkaa vuoteen 2005 mennessä, jotka hallitus lupaa, tulevat pääosin viinan ja autojen hintoja alentamalla, eikä se ole sellainen toimen-

Olen erittäin pahoillani, että eduskuntakeskustelu näyttää menevän siihen, että kiistellään siitä, onko päätöksentekoaika tämän vuoden tietyllä viikolla vai kaksi kolme viikkoa sen jälkeen. Se ei ole Suomen kannalta olennainen kysymys, vaan olennainen asia meidän tulevaisuutemme kannalta on se, minkälaisin edellytyksin Suomi aikoo, jos aikoo, jäsenyyttä hakea ja mikä on meidän paikkamme tulevassa Euroopassa. Siitä pitäisi keskustella, ja sitä kautta myös kansalaisten tietomäärä, tietoisuus asiasta ja levollisuus ja luottamus voisi lisääntyä. Se ei lisäännny sillä, että me kiistelemme jäsenyyspäätöksen aikataulusta. Se ei tavallista kansalaista kiinnosta. Häntä kiinnostaa se, mitä merkitsee suomalaisen ihmisen elämisen edellytyksille tämä suuri päätös, jota olemme tekemässä.

Mitä tulee eduskunnan rooliin, en muista, kenen puheenvuorossa siihen viitattiin ja kysyttiin, kuinka hallitus näkee, miten eduskunnan pitäisi selontekoa käsitellä. Tietenkin tämä on eduskunnan oma asia. Eduskunta itse päättää siitä, kuinka toimii. Minun toivomukseni ja hallituksen toivomus olisi se, että eduskunnan valiokunnat ryhtyisivät välittömästi työhön ja paneutuisivat paitsi ulkoasiainvaliokunta myös ne valiokunnat, mahdollisimman monet toivotavasti, joilta pyydetään asiasta lausuntoa, huolellisesti tähän kysymykseen niin pian kuin suinkin mahdollista. Se on myös parasta valmistautumista sitä tilannetta varten, jossa ei ole enää kuin kaksi vaihtoehtoa: vastaaminen kyllä tai ei.

Mitä tulee hallituksen sisäisiin erimielisyyksiin, joihin on viitattu, meillä on aikataulusta käyty yksi keskustelu hallituksen ulkoasiainvaliokunnassa ja se keskustelu päättyi yksimieliseen toimintalinjaan, jonka mukaisesti nyt on toimitu. Annamme eduskunnalle selonteon mahdollisimman nopeasti, sitä kautta varaamme aikaa kansalliselle keskustelulle mahdollisimman paljon ja sen jälkeen arvioimme paitsi sen perusteella, mitä tietoja saamme EY:stä, sen päätöksenteon etenemisestä, myös kansallisen keskustelun etenemisen perusteella, milloin aika on kypsä lopullisen ratkaisun tekemiselle.

Voin vakuuttaa teille, että hallitus tulee pitämään huolen siitä, että jos me päätämme ja haluamme jäsenyyttä hakea, me olemme mukana nk. ensimmäisessä junassa. Tulemme ottamaan siis EY:n oman päätöksentekoaikataulun huomioon, mutta se ei ole nyt ydinkysymys tässä vaiheessa, vaan ydinkysymys on sisältö, minkälaisen tulevaisuuden me haluamme Suomelle rakentaa.

Ulkoasiainministeri V ä y r y n e n : Arvoisa puhemies! Kun kansanedustajat esittävät kysymyksiä, niihin on kai tarkoitus vastata. Minä totean aikataulukysymyksestä, että en ole ottanut kantaa siihen, mikä pitäisi olla aikataulu. Tässä salissa on ehdotettu ... (Naurua) — Anteeksi saanko kertoa, mistä on kysymys? — On esitetty täsmällisiä puheenvuoroja siitä, kuinka pitäisi helmikuun alussa tai helmikuun lopussa asia ratkaista. Minä olen vain todennut, että minun arvioni on se, että meillä on käytettävissä muutama viikko enemmän aikaa. Asiaa selvittäään edelleen niissä kontakteissa, joita meillä on EY:n suuntaan, ja hallitus määrittelee aikataulun sen selvittelyn valossa, joka on meneillään. Mielestäni olisi hyvä, että meillä olisi sekä edus-

kunnan, hallituksen että kansalaisten käytettävissä mahdollisimman paljon aikaa. Kuinka monta viikkoa meillä on käytettävissä, se selviää tuonnempana.

Ed. Taina ei kai kuunnellut minun puheenvuoroani. Minä nimittäin siinä sanoin, mihin selvityksiä meneillään olevissa kansainvälisissä kontakteissa halutaan. Sanoin näin: ”Kansainvälisissä yhteyksissämme aiomme edelleen selvittää niitä seikkoja, joilla on merkitystä päätöksenteon ajankohtaa ja sisältöä harkittaessa. Eriyisesti meidän on pyrittävä selvittämään, näyttaisikö olevan mahdollista päästä sopimukseen, joka olisi meitä tyydyttävä.”

Ministeri S a l o l a i n e n : Herra puhemies! Muutama sana vielä aikatauluasiasta. Ensinnäkin minä olen katsonut vain velvollisuudekseni kertoa, mikä on minun arvioni EY:n aikataulusta. Minun arvioni EY:n aikataulusta on se, minkä mm. ministeri Garel-Jones tänään puoleltoista tunnin keskustelussa kanssani minulle ilmaisi: jos haluatte varmistua siitä, että te olette ensimmäisessä junassa, silloin teidän tulisi anoa niin nopeasti kuin mahdollista. Minä en tietenkään hirttäydy siihen, että Suomen välttämättä tulisi anoa jäsenyyttä helmikuussa. Totta kai siinä on muutamia viikkoja pelivaraa. Sehän on päivänselvää. Olen sitä mieltä, että siinä on tosiaan muutamia viikkoja pelivaraa. Enhän minä ole sanonut, että Suomen pitää anoa helmikuussa. Olen sanonut, että mieluummin tulisi anoa helmikuussa. Niinhän puheenvuorossani sanottiin. Ei se ole ehdoton, ettei siinä ole muutamaa viikkoa pelivaraa. Totta kai siinä on. Mutta on välttämätöntä korostaa sitä, että aikaa ei ole määräämättömästi käytettävissä, koska on kysymyksessä EY:n aikataulu. Eikö tämä ole nyt täysin selvä asia? (Naurua)

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ei saa häiritä puhujaa!

P u h u j a : En minä häiriinny näin pienestä.

Sitten vihreiden käyttämistä puheenvuoroista muutama sana. Heillä tuntuu olevan sellainen käsitys, että jos olisimme jäseniä, kaikki asiat sovitaan sitä ennen ja sen jälkeen maailma päättyisi siihen. Eihän näin ole asianlaita. Kysymys on evolutiivisesta prosessista, muuttuvasta prosessista, jos me olisimme jäseniä. Se, minkälaista politiikkaa EY:n sisällä harjoitettaisiin, riippuisi eri eurooppalaisten parlamenttien voimasuhteista, minkälainen Euroopan parlamentti

valittaisiin, minkälaista politiikkaa siellä sisällä harjoitettaisiin, minkälaista politiikkaa kansalliset parlamentaarikot haluaisivat EY:n parlamentissa harjoitettavan sekä minkälaista politiikkaa Suomi ajaisi komissiossa, EY:n lukuisissa — kymmenissä, jopa sadoissa — komiteoissa jne. Toisin sanoen politiikan sisältö muodostuisi poliittisen todellisuuden mukaan sitä mukaa kuin maailma kehittyisi ja oltaisiin mukana sisällä. Eihän kysymys ole todellakaan siitä, että kaikki lyödään lukkoon silloin, kun mennään jäseneksi. Eihän eduskunnankaan politiikkaa kaikkea lyödä lukkoon silloin, kun tänne valitaan, vaan täällähän se politiikka muodostetaan.

Oikeusministeri P o k k a : Herra puhemies! Hyvät työtoverit! Olin ajatellut toimia niin, että kuuntelisin teidän puheenvuoronne, mutta ed. Jaakonsaaren erikseen kysyessä ajattelin, että on reilumpaa, kun on aika paljon hallituksen kannanotoista kysytty, kertoa teille työtovereille tässä istunnossa ne perusteet, minkä vuoksi omalta puoleltani tutkittuani tarkkaan ja harastaasti virkamiesselvitystä en näe järkevänä Suomen kannalta, että olisimme kiireesti ja ensimmäisessä junassa hakemassa Euroopan yhteisön jäsenyyttä.

Mielestäni on reilua asettaa myös omat tunteini ja perusteeni teidän arvioitavaksenne, koska eduskuntahan nyt selonteon pohjalta omia arvioitaan tekee. Tämä hallituksen selontekohan ei ole kannanotto Euroopan yhteisön jäsenyyteen, ei puolesta eikä vastaan. Kannanottojen paikka tulee myöhemmin.

Euroopan yhteisön jäsenyyden puolustajathan vetoavat ainakin seuraaviin perusteisiin: Euroopan yhteisö on Suomen vientiteollisuuden tärkein markkina-alue, ja jääminen yhteisön ulkopuolelle heikentäisi vientiteollisuutemme mahdollisuuksia merkittävästi. Jäsenyys lisäisi kilpailua Suomessa, tehostaisi meikäläisten yritysten toimintaa ja alentaisi kuluttajahintoja. Turvallisuuspoliittisesti olisi edullista olla osa länsiliittoutumaa, johon kuuluu myös muita puolueettomia maita. Täysjäsenyys takaisi paikan pöydässä, jossa päätetään Euroopan tulevista kohtaloista ja siis myös Suomen asioista. Samalla oikeastaan annetaan ymmärtää, ettei Eurooppa meitä kaipaakaan. Saamme olla iloisia, jos ylipäänsä ehdimme samaan junaan Ruotsin ja Itävallan rinnalla, ja juna on jo lähdessä, ja olemme jo itse asiassa jäämässä yksin asemalle.

EY-jäsenyyttä vastustetaan ainakin seuraavilla perusteilla, niitähän käytetyissä puheenvuoroissa on jo tuotu esille: Yhteisö kiihdyttää luonnon tuhoutumista. Euroopan yhteisön turvallisuuspoliittiset vaateet jäsenvaltioille ovat ristiriidassa Suomen puolueettomuuden kanssa. Kilpailukykyämme ei kestä yhteisön sisällä. Maamme ei houkuttele investointeja vaan ajautuu ulkomaisten suuryritysten markkina-alueeksi. Meidät jyrätään enemmistöpäätösten alle, ja enemmistöpäätösten asema yhteisön päätöksentekojärjestelmässä on vahvistumassa. Euroopan yhteisö murtaa Suomen maatalouden selkärangan ja tuo tuhansia työttömiä elintarviketeollisuuteen, ja Euroopan yhteisön sisällä suomalainen sosiaaliturva ja hyvinvointiyhteiskunta romuttuvat.

Voitte miettiä, huomasinko kertoa sekä puolesta että vastaan argumenteista kaikkein keskeisimmät.

Puolueettomuusasia on omastakin puolestani ensimmäinen niistä viidestä asiasta, jotka ovat omia perusteitani. Täysjäsenenä käsittäakseni Suomi ei ole enää puolueeton, mikäli Maastrichtin huippukokouksessakin asetettu unionin tavoite yhteisestä turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta toteutuu. Puolueettomuus on tietysti väline, joka varsinkin kylmän sodan aikana antoi maallemme mahdollisuudet vaurastua ja pysytellä suurvaltaristiriitojen ulkopuolella. Voidaan siis ajatella, että puolueettomuus nykyisissä oloissa ei olekaan tarpeen, jos muulla tavalla, kuten liittymällä Euroopan yhteisön jäseneksi, suomalaisille voidaan taata vakaat ja turvatut olot sekä enemmän taloudellista hyvinvointia.

Euroopan yhteisön jäsenyyttä kannattavat sanovat, että on turvallista idän epävarmuuden vuoksi olla mukana lännen liitossa. Loogista tällä ajattelulla olisi pyrkiä Naton jäseneksi eikä Euroopan yhteisön. Ainakaan tähän mennessä Euroopan yhteisöllä ei ole ollut oikein hyviä näyttöjä rauhanturvaamistoiminnastaan. Ainaakin Jugoslavian tilanne on ollut aika onneton esimerkki.

Aseiden määrä maanosassamme ei ole vähentynyt, vaikka Neuvostoliiton hajaannuksen vuoksi välitön ydinaseuhka idästä on vähentynyt. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että olemme tämän asian kanssa aika suuressa epävarmuudessa, koska Euroopan yhteisön arkkitehdit itekin ovat kovin tietämättömiä maailman ja maanosamme tulevasta kehityksestä. Kuitenkin meidän pitäisi nyt osata päättää. Varmaa kuitenkin

on, että syvä taloudellinen ero Länsi-Euroopan ja Venäjän välillä on aikamoinen turvallisuus-riski.

Kun puolueettomuudella, jos saan käyttää kekkoslaista termiä, on vain välinearvo, totta kai sen jälkeen seuraavaksi kysyy, mitkä ovat ne taloudelliset edut, joita Euroopan yhteisön jäsenyyden myötä saisimme. Itselleni on ollut todella suuri hämmästys, että kaikki ne talouselämän isokenkäiset, joita puhuttelin henkilökohtaisesti, ja virkamiesselvitys, jonka luin, hyvin seikkaperäisesti selvittävät, että emme me tule saamaan välitöntä taloudellista etua teollisuudellemme sen enempää kuin Eta-sopimus jo on maallemme tuomassa. Muu on imagoa. Siitähän teollisuus puhuu: olisi mahdollista houkutella nykyistä paremmin ulkomaisia investointeja. Imago on ilman muuta tärkeä asia, mutta onko se niin tärkeä, että se on konkretisoitavissa välittömäksi taloudelliseksi eduksi? Nettomaksaja me olemme, koska joudumme rahoittamaan Euroopan yhteisön aluepolitiikkaa ja yhteisön maatalouspolitiikkaa.

Kuluttajan kannalta tietysti seuraava mielenkiintoinen asia on, miten tämä paljon puhuttu ruoan hinnan halpeneminen toteutuu. Sekin on tässä selonteossa aika tarkkaan määritelty. Se ei ole itsestäänselvä asia, vaan edellyttää, niin kuin ministeri Salolainen jo kertoi, että sekä hinta- että palkkatasoomme saadaan joustoa. Tällä hetkellä kustannustasomme on melkein kolmanneksen Euroopan yhteisön kustannustasoa korkeampi. Suomeksihan tällainen jousto kai voi tarkoittaa vain joustoa alaspäin. Sen jälkeen tietysti jää miettimään, miten selviytyy tavallinen suomalainen perhe, jolla on asunto- tai opinto-velkoja. Veloillahan ei ole mahdollisuutta tulla eurokuntoon, ne pysyvät. Onko käteen jäävä tulo tämän sopeutumisen jälkeen niin ratkaisevan suuri, että myös niistä veloista selvittäisiin? Tähän kysymykseen valitettavasti en ole löytänyt vielä vastausta.

Sen sijaan se selviää, että joudumme myös harmonisoimaan verotusta. Selonteossa kerrotaan, että valtio menettää verotuloja kymmenisen prosenttia nykyisestä budjetista, jos selvitykset vähänkään ovat luotettavia. Mikä vaikutus tällä asialla on meidän hyvinvointivaltiomme palveluiden ylläpitämiseen ja turvaamiseen, se jää meidän arvioitavaksemme.

Palkansaajajärjestöiltä olen kysynyt, ovatko ne valmiita palkkajoustoon ja julkisten palveluiden laajamittaiseen yksityistämiseen, jos varamme eivät riitä. Toivoisin, että siihen nyt alkavan

kansalaiskeskustelun myötä saisin käytännön vastauksia.

Maataloudesta ja elintarvikehuollosta mielestäni on puhuttu aivan tarpeeksi. Siihen tarvittaisiin poikkeuksia ja pitkiä siirtymäajan järjestelyjä.

Oikeusministerinä tietysti tämä ehkä kaikkein tuntuvin vaikutus meidän perustuslakimme kannalta kiinnostaa, koska me joudumme muuttamaan hyvin paljon perustuslakia joutuessamme antamaan päätösvaltaamme Brysselille. Se merkitsee sekä eduskunnan, hallituksen että presidentin nykyisen päätösvallan kapenemista. Euroopan yhteisöllähän on itsenäinen lainsäädäntövalta omassa toimintapiirissään, ja päätösten toimeenpanoa valvoo EY-tuomioistuin. Itse sopimus tulee perustuslakimuutosten ohella edellyttämään 5/6:n enemmistön, jos se halutaan samassa eduskunnassa käsitellä, niin paljon on näitä muutoksia myös tehtävä.

Monet, jotka kannattavat jäsenyyttä, sanovat mielellään, että täysjäsenyyden myötä Suomen talouspolitiikkaan saadaan kuria ja järjestystä. Jotenkin tulee tässä mieleen ajatella, että on kuin kaivattaisiin isoveljeä, joka sanoisi, mitä meidän suomalaisten pitää ja mitä me saamme tehdä. Samanhenkisiä ovat vuoden alkupuolella olleet ne lukuisat puheenvuorot, joita on käytetty presidentin uudenvuodenpuheen jälkeen. On oltu hirveän pettyneitä, kun presidentti ei kertonutkaan, millä kannalla hän on Euroopan yhteisön jäsenyydestä. Samoja puheenvuoroja nyt täälläkin on aika paljon käytetty eli pelkästään kantoja haluttaisiin. Olen kyllä sitä mieltä, että demokratian periaatteiden mukaista on, että hallitus ja eduskunta hoitavat asiansa, ja jos kannan pystyy ottamaan, niin se tuotakoon julki. Omalta puoleltani haluan näin tehdä.

Kannan ottaminen kyllä Euroopan yhteisön jäsenyyteen puolesta tai vastaan on äärettömän vaikeaa. Jotenkin on tullut itselleni sellainen kuva, että nekin, jotka ovat ottaneet jo aikaisessa vaiheessa kannan Euroopan yhteisön täysjäsenyyden puolesta, ovat tehneet sen hyvin pitkälle uskottelemiensa etujen ja mielikuvien perusteella pikemmin kuin järkisyillä. Epäilemättä näillä mielikuvilla on oma merkityksensä. Ajatellaanpa nyt tätä paljon keskusteltua Suomen itsenäisyyttä. EY:n puolestapuhujat sanovat, että Suomen itsenäisyys on jo mennyt, kun olemme jo integroituneet syvästi Eurooppaan ja kansainvälisiin yhteisöihin. Tällainen kansainvälistyminen on ilman muuta meille tärkeää ja sitä on syytä jatkaa, mutta Suomi on



edelleen itsenäinen tasavalta. Me tiedämme tänään, että tämän talon valta ei ole niin suuri kuin se voisi olla, mutta meillä on sellainen mielikuva, että tämä eduskunta voi milloin tahansa sen päätösvallan ottaa, joka sille perustuslain mukaan kuuluu, ja käyttää sitä. Eikö ole näin?

Euroopan yhteisö on aika byrokraattinen koneisto ja se koneisto ruokkii itse itseään. Lienee kai itsestäänselvyys sanoa, että totta kai suuret jäsenmaat voivat soveltaa direktiivejä mieleisellään tavalla ja pieni maa joutuu olemaan tarkka ja tunnollinen varsinkin, jos periaatteeksi otetaan tällainen hiukan partiopoikamainen tunnollisuus, niin että kaikki tehdään, mitä määrätään, ja vähän ylikin siitä. Kuitenkin haluan huomauttaa siitä, että välttämättä meidän kansallinen hallintomme ei näistä ratkaisuista vähene — vaikka olen kansalaispuheenvuoroista kuullut, että eduskuntaakinhan voidaan pienentää, kun teillä se päätösvaltakin vähenee — koska jokaiseen maahan kai sitten tulee näitä omia eurobyrokraatteja.

Sanon tämän päätösvaltapuolen sen vuoksi tässä, että mielestäni on syytä myöskin miettiä, minkälainen vaikutus eduskunnan päätösvallan pienenemisellä on suomalaisten asennoitumiseen politiikkaan, lisäksi se vieraantumista politiikasta ja politiikkaan osallistumisesta. Pelkään nimittäin, että se on mahdollista, koska helposti ajateltaisiin, että siellähän on se europarlamentti, jolla nyt ei ole kovin paljon valtaa, mutta Suomella on siellä muutama edustaja, sitten on Euroopan yhteisön komissio ja siellä on yksi komissaari.

Toivon myös, että meillä olisi nyt mahdollisuuksia miettiä, miten me voisimme hyödyntää osaamistamme Venäjän ja Baltian maiden kehittämisessä näiden tullimuurien tulemisen jälkeen, jos se on mahdollista. Venäjähän on tällä hetkellä kaaoksessa, mutta se on edelleen luonnonvaroiltaan maailman rikkain maa ja meidän naapurimme. Olemmeko unohtaneet, että maantieteellisen asemammekin vuoksi olemme edelleen lännen portti itään? Entä millainen toimintamallimme on, jos itänaapurimme kehitys ei olekaan myönteinen, vaan siellä päädytään entistä arvaamattomampiin diktatuureihin? Tätä emme tiedä, eikä ole ehkä syytä puhua pelkästään peloista, mutta totta kai tämäkin kehitys meitä mietityttää.

Kaiken tämän jälkeen olen tullut siihen tulokseen, että emme ole läheskään eurokunnossa. Nopea yhteiskuntamme toimintojen sopeuttaminen Euroopan yhteisön malleihin kävisi kansal-

lemme ylivoimaisen raskaaksi. Ja kun Eta-sopimus jo antaa teollisuudellemme ne taloudelliset edut, joita jäsenyysskin antaisi, niin kyllä tämä aikataulu — Eta-sopimus ja sen jälkeen harkitaan, mikä tästä Euroopan unionista tulee — on mielestäni hyvin perusteltu. Silloin me voimme itse valita sopeutumisen aikataulun. Jos me nyt olemme hyvin kiireisiä ja pyrimme hinnalla millä hyvänsä Euroopan yhteisön jäsenyyteen, ulkopuolelta määrätään meille sopeutumisen aikataulu, ja kansalaiset siitä tulevat ehkä sitten varsinaisen tuloksen kantamaan.

Kuitenkin haluaisin vielä painottaa sitä, että Eurooppa ei todellakaan ole ratkaisu meidän suomalaisten tämän hetken talouden ongelmiin. Ratkaisun avaimet ovat meidän suomalaisten käsissä, ja jotenkin uskallan väittää, että meidän nykyinen lamamme alkaa olla henkistä laatua eikä siihen Eurooppa auta.

Mielestäni nyt tarvitaan uskoa vapauteen ja tarvitaan uskoa itsenäisyyteen, itsenäisyyteen ajankohtana, jolloin kansallisvaltioiden merkitys Länsi-Euroopassa näennäisesti — sanon näennäisesti — heikkenee. Eurooppa on suhteiden verkosto. Luova, osaava ja kilpailukykyinen pärjää Euroopassa, olipa hän Euroopan yhteisön sisällä tai ulkopuolella. Suomen kehittäminen ei mielestäni ole pelkästään hinta-, kustannus- ja kilpailukysymys, kyllä se on myös tunnekysymys. Jollei ole luovaa innostusta, halua kehittyä ja tehdä uutta, emme me pärjää sen paremmin Euroopassakaan. Meidän on itse löydettävä ratkaisut näihin ongelmiimme, ja kun me haluamme eurokuntoon päästä, niin me nyt voimme päättää käytännössä kyllä aikataulusta, millä vauhdilla Suomi talouden kuntoonpanossa etenee. Toivon, että se on kansallisesti järkevä aikataulu. Muuhun tulokseen en ole voinut päätyä näistä asiakirjoista.

Ed. J a a k o n s a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansalaisten ja julkisuuden arvioitavaksi jää se näytelmä, minkä hallitus on nyt eduskunnalle valtioneuvoston jäsenten ylipuhumisyrityksineen ja ristiriitaisine käsityksineen järjestänyt. Hallitus saa syyttää vain itseään siitä, että on syntynyt aitosuomalainen menettelytapa- ja aikataulukeskustelu, siitä yksinkertaisesta syystä, että hallitus ei ole näin yksinkertaisesta asiasta päässyt yksimielisyyteen. Täällä on käynyt ilmi, että on olemassa Salolaisen, Väyrysen ja Ahon aikataulu, ja kun on kuullut päähallituspuolueen keskustan kannanottoja, niin on ilmennyt peräti kuutta eri linjaa.

Kyllä minusta tämä on Kekkosen perinnön tuhaamista, jos päähallituspuolue ja hallitus päättämättömyydellään ja ajalehtimisellaan Suomen historialliset käänneet tuhraa ja tuhlaa.

Voidaan tietenkin tulkita keskustapuolueen kuusi eri linjaa tupailloissa varmasti niin, että ne ovat rikkaus. (Ed. Rinne: Se on taktiikkaa!) Mutta kun on kysymys todellakin Suomen historian käänteestä, niin on aika uhkarohkeaa päättämättömyyttä ja ajalehtimistä ja jopa opportunistia, että suuret kansalliset ratkaisut ikään kuin siirretään Pudasjärven Pärjänsuon keskustalaisille ratkaistaviksi. Minä voin kuvitella, että jos nerokas aikansa lapsi, meidän idänpolitiikkamme ja yya-sopimus, olisi Pärjänsuon keskustalaisten ratkaistavissa ollut, niin ikänä sellaista nerokasta politiikkaa ei olisi harrastettu.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on tukenut hallitusta niin, että hirvittää: ecuratkaisussa, valtiosäännössä ja budjetissa. Mutta tuntuu aika kohtuuttomalta se, että hallitus myös tässä Eurooppa-politiikassa ikään kuin piiloutuu nyt sekä eduskunnan että sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän taakse.

Minä vielä perään hallituksen kantaa: Pitääkö Suomen jättää EY-jäsenyyshakemus vai ei? Se ei vielääkään ole tullut selville.

Ed. Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuntuu kyllä hurjalta katsella tätä kuvaelmaa, jossa hallituksen Eurooppa-politiikka murenee edustajien silmien edessä, niin että ensin ministeri Väyrynen puukottaa ministeri Salolaista selkään ja sitten kuullaan vielä ministeri Pokan täysin eriävä kanta. Puutuu vielä, että ministeri Kankaanniemi kiipeäisi puhujakorokkeelle omine ajatuksineen.

Tämä aikataulukysymys ei olisi niin merkittävä, ellei se kuvastaisi sellaista ilmiötä, johon mielestäni filosofi Esa Saarinen toisessa yhteydessä puuttui mainiosti. Hän sanoi, että on tulossa uusi Brysselin tie, jossa on tuttuja, jotka ovat kertoneet, ja ministereitä, jotka ovat sanooneet, ja pääsihteereitä, jotka ovat antaneet ymmärtää, ja meille Suomeen poliitikko- ja kansalaisparoilta tullaan kertomaan aikataulueroista ja kerrotaan näistä varmoja tietoja, on istuttu junassa ja on oltu saunassa ym. Jos suomalainen kansanvalta on menossa tähän suuntaan ja tämä keskustelu on merkki siitä, minä tulen hyvin kriittiseksi ainakin tämän hallituksen Eurooppa-politiikkaa kohtaan.

Mutta varsinainen asia oli se, että minusta keskustelu reunaehdoista ja siitä, kuka niistä

päättää ja miten niistä päätetään, on yksi asia, joka selontekokeskustelussa tulisi selvittää painaen mieleen ne huonot kokemukset, joita eduskunnalla kieltämättä oli Eta-prosessista. Aina-kin kansanedustajat uskoakseni toimivat vilpittömässä tarkoituksessa ajatellen, että kun Eta-selontekoa täällä käsitellään, siinä määritellään reunaehdoja, joiden pohjalta neuvotellaan. Täällä saimme kuullakin, että niitä käsiteltiin vain tavoitteina, ja tiedämme, että ne eivät ole menneet läpi. Nyt haluaisin kuulla, mikä on hallituksen kanta siitä, miten reunaehdot tai neuvottelutavoitteet muovataan ja miten niistä aiotaan pitää kiinni, jos eduskunta ne täällä hyväksyy.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Luulen, että kansalaiset haluaisivat kuulla ennen kaikkea sen, miten hallitus pystyy takaamaan ja miten Suomessa pystytään takaamaan työtä. Hallitus esittää, että 100 000 työpaikkaa pystyttäisiin luomaan.

Minulla on tässä EY:n viimeiset tiedot. Kaksi vuotta sitten EY arvioi, että työllisyys EY:n piirissä paranee noin prosentin vuodessa. Kun työttömien määrä kaksi vuotta sitten oli 9 prosenttia, uskottiin, että vuonna 1992 määrä olisi huomattavasti vähemmän.

Yhden vuoden ajan arvio, että työllisyys paranee, piti paikkansa, mutta nyt kun on kulunut kaksi vuotta, marraskuussa EY:ssä oli 9,6 prosenttia työttömiä ja se on määrällisesti noin 14 miljoonaa työtöntä. Tanskan luvut olemme juuri saaneet: 10 prosenttia ja 300 000 työtöntä, sama määrä kuin Suomessa. (Ed. Rinne: Siellä on korkeammat korvaukset!) Suomessa on eurotyöttömyys, ja EY nimenomaan ei pysty takaamaan työllisyyttä, eivätkä sen arviot ole pitäneet. Miten hallitus uskoo EY:n takaavan suomalaisille työtä, kun se ei pysty takaamaan omille jäsenilleenkään sitä? Nimenomaan niillä keinoilla ja menetelmillä, jotka EY:ssä on toteutettu, ei ole pystytty takaamaan työtä.

Olemme nimenomaan täällä hakemassa ratkaisua siihen, miten työllisyys parhaiten voitaisiin turvata. Voiko hallitus esittää paremmat näkemykset? Itse uskon, että jäämällä EY:n ulkopuolelle voidaan tekemällä laadukasta työtä huolehtia työllisyydestä paremmin.

Ed. Korkeoja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta kun on keskusteltu aikatauluista, on jäänyt eräs asia, eräs tärkeä

näkökohta, tarkastelematta. Se liittyy Eta-järjestelyn ja toisaalta EY:n uusien jäsenten ottamisen aikataulun keskinäiseen suhteeseen. On sanottu, että EY ottaa uusia jäseniä vuonna 2000 tai sen jälkeen seuraavan kerran ja sen takia meillä on kiire varmistaa, että olemme ensimmäisessä junnassa. Toisaalta on sanottu, että mahdollinen Eta-järjestely voi ikään kuin sulaa alta pois ja sen jälkeen olisimme tyhjän päällä. Mielestäni ei ole mitään syytä epäillä, että jos kävisi niin, että Eta-järjestely ei toteutuisi tai että siltä putoaisi syystä tai toisesta pohja pois, ettei siinä tapauksessa EY:hyn uusia jäseniä voitaisi ottaa edellä mainitusta aikataulusta riippumatta eli käynnistää keskustelu niiden Eta-järjestelyjen piirissä olevien maiden kanssa, jotka vielä sen varassa ovat, niiden tulemisesta jäseneksi.

Mitä tulee reunaehtoihin, aion niitä käsitellä varsinaisessa puheenvuorossani perusteellisemmin, mutta totean jo tässä, että siinä keskustelussa, jota tähän mennessä on käyty, on asetettu elintarviketuotannon ja maaseudun elinvoimaisena pitämisen suhteen sellaisia reunaehtoja, joita mielestäni ei voida pitää realistisina eikä sellaisia pitäisi asettaa. On mieleetöntä asettaa sellaisia tavoitteita, joista tiedetään jo etukäteen, ettei niitä voida saavuttaa.

Ed. Kasurinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minulle on tullut tätä keskustelua ja ennen kaikkea hallituksen esiintymistä seurattessani mieleen nuorisoseuran seuranäyttämön ensi-ilta. Näyttelijöillä on kyllä kovasti intoa, mutta taitoa sen sijaan saattaa olla niukalti. (Ed. Lahti-Nuuttila: Enemmän kuin hallituksella!) Itsenäisen Suomen historian tärkeintä päätöstä me olemme tekemässä eduskunnassa ja meidän silmiemme alla on todella tällainen näytelmä, jossa hallituksen ministerit vuorotellen käyvät sanomassa oman mielipiteensä. Mikä on hallituksen mielipide? Sen eduskunnassa haluaisimme kuulla.

Olen myös kiinnostunut siitä, että keskustapuolueen ryhmäpuheenvuorossa mainittiin, että neuvottelujen vetovastuun tulee tämän jälkeen olla pääministerillä. Onko hallituksessa keskusteltu siitä, että mahdollisesti ministeri Salolainen syrjäytettäisiin, kun hän on hyvinkin keskeisesti ja henkilökohtaisen mielipiteeni mukaan hyvin ansiokkaasti hoitanut tämän sarkansa tähän saakka? Minusta tuntuu ihmeelliseltä, että kahden suurimman hallituspuolueen eväät ovat todella näin levällään kuin ne näyttävät nyt olevan.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Salolainen ensimmäisessä puheenvuorossaan, johon pyysin tämän vastauspuheenvuoron, kiinnitti huomiota Eta-sopimukseen ja totesi sen, minkä kyllä kaikki tunnemme, että EY:n tuomioistuin on asettanut esteen neuvottelun sopimuksen hyväksymiselle.

Ministeri Salolainen, kun teitä niin monta kertaa vedettiin näissä neuvotteluissa nenästä, nimenomaan EY:n taholta — kaksi kolme kertaa sopimus oli valmiina ja aina tuli joku este, jonka vuoksi asia siirtyi — oletteko nyt valmis luottamaan EY:n neuvottelijoihin niin, että voitte luottaa siihen, mitä neuvottelijat tulevat sanomaan?

Te puhuitte myös selkeistä neuvottelutavoitteista. Ministeri Väyrynen myöhemmin sanoi, että ne olivat todella vain tavoitteita. Kyllä tässä kirjassa eduskunnan ulkoasiainvaliokunta lausui lukuisia edellytyksiä, jotka muuten sitten eduskunta hyväksyi. Mutta minulla on alun perin ollut vähän se käsitys, että ministeri Salolainen piti todella niitä vain tavoitteina eikä eduskunnan reunaehtoina.

Kun te nyt kuitenkin puhutte neuvottelutavoitteista, niin jos kävisi niin, että presidentti valitsee ministeri Salolaisen jälleen neuvottelijaksi, oletteko te nyt valmis pitämään kiinni niistä neuvottelutavoitteista, jotka eduskunta aikanaan mahdollisesti asettaa?

Ed. Tuomioja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun seuraa hallituksen esiintymistä, niin alkaa epäillä, olisiko edes meillä sosialidemokraateilla kykyä pelastaa keskustapuoluetta tällä kertaa. (Ed. Jaakonsaari: Ei!) Mutta jos ei sitä nyt edes yrittäisi, vaan yrittäisi pelastaa itse tämän asian, niin reunaehtojen tai jäsenyyden edellytysten määrittäminen ei ole todellakaan sanoista kiinni. Tässä vaiheessa haluaisin kuitenkin koettaa rakentaa tässä asiassa tarpeellista hallituksen ja opposition yhteisymmärrystä. Siinä mielessä on kyllä hyvin tärkeitä täsmentää se, mikä oli alkuperäisessä puheenvuorossanikin tarkoitus, että hallitus voisi välttää kahden virheen tekemistä.

Ensimmäinen virhe on se, jos hallitus — toivon mukaan se todella saa aikaiseksi tiedonannon mahdollisimman pian eduskunnalle — tiedonannossa, ennen kuin se on eduskunnasta saanut palautetta tämän selonteon käsittelystä, pyrkisi omalta osaltaan määrittelemään tavoitteita. Silloin se tekisi sen yksipuolisesti, synnyttäisi tarpeettoman vastakkainasettelun tärkeässä

kansallisessa kysymyksessä hallituksen ja eduskunnan tai hallituksen ja opposition välille, asia jota tulisi kaikin keinoin välttää. Keskustelut, neuvottelut näistä tavoitteista tulisi käydä eduskunnassa puolueiden ja ryhmien kesken.

Toinen, mistä pitää huolehtia, on se, että kun jäsenhakemus jätetään, sen pitää olla, niin kuin ed. O. Rehn totesi, mahdollisimman lyhyt ja selkeä. Neuvottelutavoitteet ehditään kyllä moneen kertaan ja pitääkin huolellisesti selvittää jälleen kerran hallituksen, eduskunnan, hallituspuolueiden ja opposition yhteisin ponnistuksin, mutta ei niin, että neuvotteluja pilataan sillä, että lähetetään sinne väärän sisältöisiä kirjeitä, joista tiedetään, että ne eivät voi johtaa muuhun kuin umpikujaan.

Toivon, että tässä suhteessa pääministeri voisi vakuuttaa, että hallitus haluaa välttää ainakin nämä virheet.

Ed. D r o m b e r g (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän keskustelun perusteella tuntuu kyllä siltä, että Brysselin juna ehtii ajaa Suomen ohi ennen kuin me olemme jättäneet edes hakemuksemme. Siitä syystä onkin erittäin tärkeää, että päästäisiin määrittelemään yhteinen aikataulu, millä toimitaan, miten kuunnellaan kenttää ja miten anomus jätetään. Olin itse äsken mukana myös tämän brittiministerin luona keskusteluissa ja kyllä hän selkeästi antoi sen aikataulun, minkä ministeri Salolainen toi esille.

Olisi ollut suotavaa, että ulkoministeri Väyrynenkin olisi ottanut tämän aikataulun tosissaan. Hänen suhtautumisensa aikataulukysymykseen levittää negatiivista pohjaa yleiselle keskustelulle. Hänen asenteensa tätä asiaa kohtaan välittyy kyllä hänen puheenvuorojensa kautta: hän ei kovin positiivisesti suhtaudu koko EY-kysymykseen. Kun hän sanoo, että EY-intoilijat esittävät omia käsityksiään ja tekevät koko tälle sopimukselle ja sen anomiselle karhunpalveluksen, niin tämän voisi kääntää myös niin, että ministeri Pokan puheenvuoro oli niiden uhkakuvien rakentamista, joilla minun mielestäni tehdään aivan yhtä suuri karhunpalvelus koko EY-anomukselle.

Realiteetit meidän täytyy ottaa huomioon, geopoliittinen asemamme ja tulevaisuus. Mutta jos ajattelemme, että haluamme Suomen curokuntoon, niin siihen ei ole mitään muuta vaihtoehtoa kuin toimiminen yhdessä niiden yhteisten kauppakumppanien kanssa, joiden kanssa me tulemme tulevaisuudessa toimimaan eli voit-

topuolisesti EY-maiden kanssa. Siltä pohjalta minun mielestäni Suomen talous ja työttömyys saadaan kuntoon.

Pääministeri A h o : Herra puhemies! Ed. Jaakonsaari edelleen jatkoi kiistelyä siitä, onko kysymys päättämättömyydestä vai jostakin muusta hallituksen aikatauluratkaisuissa. Kysymys ei ole päättämättömyydestä, vaan siitä, että toteutamme yhteisesti hyväksytyn toimintalinjan. Odotin kyllä paljon enemmän siinä suhteessa, että kun eduskunta saa nyt selonteon, joka oli tarkoitettu jäsenyyden etujen ja haittojen arvioimiseksi ja mahdollisten neuvottelutavoitteiden asettamiseksi, niin siitä olisi täällä puhuttu. Minä annan täyden tunnustuksen ed. Tuomiojalle, jonka puheenvuoro, paitsi varsinainen ryhmäpuheenvuoro niin myös äskenen vastauspuheenvuoro, sisälsi juuri sitä, mistä pitäisi puhua: minkälaisin edellytyksin voimme, jos haluamme jäseneksi liittyä, huolehtia siitä, että Suomen kansalliset edut tulevat hoidetuiksi. Siltä kannalta ei ole nyt olennaista puhua siitä, millä viikolla ratkaisu tehdään, vaan siitä, mikä on sen ratkaisun sisältö, jota me olemme mahdollisesti tekemässä. Tämä on ydinkysymys ja toivon, että eduskunnassa myös siihen keskityttäisiin.

Voin luvata ed. Tuomiojalle hänen toivomaansa valmistelua: Mielestäni ensinnäkin se työ, johon eduskunta nyt voi käydä selonteon jälkeen välittömästi valiokunnissa, on juuri sitä työtä, jolla myös valmistellaan niitä, ovatko ne sitten reunaehtoja tai neuvottelutavoitteita, kutsutaan niitä millä nimellä tahansa, siis meidän päämääriämme mahdollisen jäsenhakemuksen varalta. Niitä voidaan valmistella täällä, ja koko eduskunta pääsee siihen mukaan. Tässä suhteessa työ lähtee liikkeelle ja toivottavasti mahdollisimman ripeästi. Mitä enemmän työtä täällä tehdään, sitä enemmän myös vaikutusmahdollisuuksia tässä suhteessa on. Silloin eduskunta voi saada tässä asiassa merkittävän roolin.

Sen lisäksi, niin kuin kerroin aikaisemmin, hallituksen tarkoituksena on käydä keskustelua oppositioryhmien kanssa, jotta voisimme katsoa, mistä asioista voimme olla yhtä mieltä, miten turvaamme turvallisuuspolitiikkaan liittyvät tavoitteemme. Luulen, että täällä vallitsee, vaikka sitä ei uskoisi kaiken tämän keskustelun jälkeen, laaja yhteisymmärrys siitä, että Suomen ulkopoliittikan saavutuksista on pidettävä kiinni myös muuttuvissa uusissa olosuhteissa, mikä tarkoittaa puolueettomuuspolitiikan keskeisten periaatteiden noudattamista myös jatkossa.

On myös havaittavissa laajaa yhteisymmärrystä siitä, että maataloutta ja koko elintarviketaloutta koskevia tavoitteita voitaisiin tässä yhteydessä asettaa ei vain jäsenyysneuvotteluille vaan myös kansallisille päätöksille, tavoitteita joilla voidaan tehdä tälle elinkeinonhaaralle mahdolliseksi kestävä sopeutuminen. Ensimmäisiä, jotka huonon EY-ratkaisun seurauksena kärsisivät elintarviketalouden puolella, eivät suinkaan ole maanviljelijät, vaan ensimmäisiä ovat metallimiehet, joiden työpaikka menee sen takia, että suomalainen maanviljelijä ei enää tarvitse koneita ja tuotantovälineitä. Samalla tavalla ratkaisu vaikuttaa elintarviketeollisuuteen ja kaikkialle. Meillä on varmasti yhteinen intressi huolehtia siitä, että elintarviketalouden kohdalla löydetään tavat, joilla suomalainen työ ja suomalainen työpaikka voidaan säilyttää.

Kolmas alue koskee aluepolitiikkaa, jossa peruspulma on aika paljon siinä, että ne perusteet, joilla EY jakaa omaa aluepoliittista tukeaan, eivät sovellu pohjoisen Suomen olosuhteisiin. Ne kriteerit, joita EY käyttää, eivät riittäisi yhdenkään Suomen kokonaisen maakunnan tai läänin saamiseen EY:n aluepoliittisen tuen piiriin, eikä se ole Lapin tai Kainuun syy, vaan se on sen syy, että nuo aluepoliittiset kriteerit on laadittu toisenlaisia maita, toisenlaisia olosuhteita varten. Meidän pyrkimyksemme pitää olla, jos menemme jäseneksi tai pyrimme jäseneksi, näiden perusteiden muuttaminen.

Edelleen täällä näyttää olevan myös yhteisymmärrys siitä, että ratkaisun vaikutuksia meidän valtiosääntöömme tai päätöksentekojärjestelmäämme pitää arvioida huolellisesti ja tehdä myös kansallisia päätöksiä, joilla huolehdimme ainakin siitä, että eri valtionelinten keskinäisiä voimasuhteita ei tällä ratkaisulla järkyttäisi.

Meillä olisi mahdollisuus löytää laajaa yhteisymmärrystä näistä asioista, mutta nyt täällä halutaankin puhua yllättäen aikatauluista tai siitä, kutsutaanko näitä tavoitteita reunaehdoiksi vai kutsutaanko niitä neuvottelutavoitteiksi vai miksikä niitä kutsutaan. Tärkeintä on se, että saadaan käyntiin keskustelu sisältöpuolesta.

Mielestäni ed. Jaakonsaari syyllistyi kyllä kansalaisten hyvin suureen aliarviointiin sanoessaan, että näitä asioita ei päätetä kansan parissa — en muista enää, mikä paikka se oli, missä ei päätetä. Ne päätetään joka paikassa. Nämä asiat koskevat joka ikistä suomalaista samalla tavalla ja jokaisella suomalaisella pitää olla oikeus ottaa kantaa näihin kysymyksiin. Meillä ei ole mitään oikeutta mennä aliarvioimaan ihmisten kykyä

arvioida sitä, mikä on tämän maan kannalta hyväksi. Tässä suhteessa mielestäni toimintatapa, joka myöskin presidentin uudenvuodenpuheen viitoittaman periaatelinjan mukaisesti toteutetaan, on aivan välttämätön. Jos me emme pysty vakuuttamaan ihmisiä ratkaisun hyvydestä, sen ratkaisun, mihin päädyimme, se ei ole tämän henkilön syy, vastaanottajan syy, vaan silloin se on meidän ratkaisumme sisällön tai meidän oman toimintatapamme syy. Tässä suhteessa totean, että monet mielipidetiedustelutkin osoittavat suomalaisten suhtautuvan tähän kysymykseen hyvin ristiriitaisella tavalla, mikä ei luo edellytyksiä asian hoitamiseksi päätökseen kestävällä tavalla. Meidän on pystyttävä luomaan sellainen ratkaisumalli, josta laaja yhteisymmärrys on mahdollinen. Toivon, että eduskunta paneutuisi tähän asiaan omalta osaltaan mahdollisimman huolellisesti.

Ed. Haavisto niin ikään puuttui hallituksen sisäiseen erimielisyyteen. Myönnän sen, että hallituksessa on tästä erilaisia käsityksiä. Toivon, että ed. Haavisto katsoo myös omaa ryhmäänsä, sielläkin on erilaisia näkemyksiä, eikä se ole mikään paha asia eikä huono asia, vaan se on asia, joka vaatii ja edellyttää keskinäistä keskustelua.

Mitä tulee reunaehtojen tai neuvottelutavoitteiden asettamiseen, kuinka niitä halutaan kutsuakin, tässä suhteessa Efta — EY-neuvottelutilanne, siis Eta-ratkaisun tekeminen, oli kuitenkin eri asia ja erilainen tilanne kuin se, mihin me nyt olemme mahdollisesti lähdessä. Efta — EY-neuvotteluissa Euroopan talousalueesta kävimme monenkeskisiä neuvotteluja, asetimme tavoitteita, joista olisi pitänyt pystyä tekemään myös Eftan yhteisiä tavoitteita, mikä ei kaikissa suhteissa sitten onnistunut. Nyt on tilanne, jos päätämme jäsenyyttä hakea, jossa käymme neuvotteluja kahdenvälisesti Suomen ja EY:n kesken, mikä luo neuvotteluasetelmalle aivan uudenlaisen tilanteen.

Ed. Stenius-Kaukonen arvioi, että EY-jäsenyys tuottaisi työttömyyttä, tai ed. Dromberg arveli, että kun menisimme jäseneksi EY:hyn, niin pääsisimme työttömyydestä. Mielestäni molemmat käsitykset ovat väärä. Meidän omat kansalliset taloudelliset ratkaisumme määräävät, mitä tulee tapahtumaan talouden ja työttömyyden suhteen. Euroopassa on runsaasti esimerkkejä maista, jotka ovat EY:n jäseniä ja joissa on korkea työttömyys, mutta Euroopassa on myös runsaasti esimerkkejä maista, jotka eivät ole EY:n jäseniä ja joissa on huomattavan



korkea työttömyys, ja vastaavasti löytyy myös päinvastaisia esimerkkejä. Meidän on turha yrittää siirtää vastuuta omista taloudellisista ratkaisuistamme muiden harteille. Itse ne on hoidettava.

Tulevaisuuden kannalta tietysti on tärkeä asia se, että voisimme kaikissa olosuhteissa säilyttää suomalaisten itseluottamuksen ja uskon tulevaisuuteen. Keskustelu aikataulusta kertoo mielestäni siitä, miten tätä itseluottamusta puutuu. Me ikään kuin olisimme alistumassa siihen, että muualla päätetään, mitä Suomi saa ja voi tehdä.

Ei tietenkään pidä yliarvioida kansallisia mahdollisuuksiamme, mutta kyllä meillä on loppujen lopuksi tänäänkin ja tulevaisuudessakin yhdyntävässä Euroopassa kohtalomme avaimet omissa käsissämme. Kysymys on siitä, kuinka osaamme näitä avaimia käyttää, miten pystymme löytämään kunakin aikana kansakuntamme kannalta kestävät ja hyvät ratkaisut.

Toivon siis, että kun eduskunta nyt tähän työhön pääsee paneutumaan, se todella voisi luoda edellytykset sellaisella laajalla yhteisymmärrykselle, jota tämä päätös välttämättä Suomelta edellyttää.

Ministeri K a n k a a n n i e m i : Herra puhemies! (Vasemmalta: Kuudes linja!) — Ei löydy kuudetta linjaa, sillä sama linja on minulla kuin se, mikä on täällä jo tullut esille.

Haluan korostaa sitä, että me olemme nyt kyllä poikkeuksellisen suuren ja vakavan kysymyksen edessä ja se edellyttää sen mukaista keskustelua eduskunnassa, jossa tässä asiassa on onneksi valta. Me olemme matkalla ainakin osittain, pyrkimässä — osa pyrkimässä, osa ei — EY:hyn, Euroopan yhteisöön, josta me emme tiedä, millainen se on silloin, kun siihen liityttäisiin tämän nopeimmankaan aikataulun mukaan. Se on tärkeää miettiä eli Maastrichtin kokouksen tuloksia arvioiden katsoa, minkälaiseksi EY on muodostumassa, ja tältä pohjalta herää monia kysymyksiä.

Omaan mieleeni on noussut voimakkaana kysymys siitä, että EY on yhteisö, josta ei käytännössä voi erota. Me olemme tukeneet ja itsekin olen tukenut Eta-sopimusta ja sen kunniaakasta voimaan saattamista juuri siksi, että siitä voidaan erota, jos se osoittautuu todella huonoksi meille. En tänä päivänä usko, että se niin huonoksi osoittautuisi, mutta EY:stä ei voi erota, ja kun tiedämme, minkälaisia tekijöitä siinä jo nyt on puolueettomuuspolitiikkamme kannal-

ta ja sosiaalipolitiikkaan liittyvien kysymysten osalta, ihmisten liikkuvuuden osalta ja monien muiden suurten tärkeiden kysymysten osalta, niin ymmärrän ja uskon, että koko eduskunta ymmärtää, että kysymys on hyvin vakava ja suuri.

Täällä on paljon puhuttu aikataulusta. Oman aikatauluni rakensin sen varaan, että ensin katsen, minkälainen on selonteko, minkälaiset johtopäätökset siitä on vedettävissä. Kun se valmistui — valmistelussa itse sain olla mukana — sen jälkeen olin täysin vakuuttunut siitä, että itse en ole viemässä Suomea Euroopan yhteisön jäseneksi. (Ed. Jaakonsaari: No niin, se on kuudes linja!) — Tämä näyttäisi olevan aika lailla sama linja kuin ministeri Pokalla.

On puhuttu paljon reunaehdoista, ja haluan nähdä ja kuulla, minkälaisia reunaehdoja eduskunta asettaa, mutta Eta-neuvottelujen tulokseen viitaten korostan, että varaumiin, reunaehdoin, siirtymäsäännöksiin on suhtauduttava hyvin pidättyvästi ja kriittisesti. Niitten saaminen on hyvin epävarmaa, ja toisaalta on sellaisia kysymyksiä, ainakin itselleni tärkeitä kysymyksiä, mm. Suomen oma päätöksentekovalta, itsenäisyys, joita ei reunaehdoilla missään tapauksessa voi turvata eikä saada.

Totean, että eräät puolueet tekivät päätöksensä EY:hyn menosta jo viime vuonna ilman selviytyksiä ja nyt useat arvostelevat, että ministereillä ei ole ollut omaa kantaa ajoissa. Tämä on vähän epäloogista arvostelua tältä pohjalta.

Suurin kysymys, jota itse olen jäänyt pohtimaan ja joka on vieläkin mietittävänä, on se, mitä merkitsee EY:n ulkopuolelle jääminen. Se on iso kysymys, ja sitä en osaa varmuudella tietysti nähdä niin kuin ei kukaan. (Ed. Skinnari: Pitää pystyä vastaamaan!) Mutta tänä päivänä uskon, että Eta-sopimus syntyy ja sen mukana voimme saada ne edut, jotka ovat meille tärkeitä. EY-jäsenyydellä emme paljon siihen lisää saa positiivisia vaikutuksia, saamme enemmän negatiivisia.

Kaiken kaikkiaan, niin kuin alussa sanoin, kysymys on historiallisesti erittäin suuri. Se on valtavan merkittävä askel. En halua mustamaalata mitään tulevaisuuden kuvia enkä pelotella ketään, mutta haluan, että kaikki miettivät asioita todella perusteellisesti, eri vaihtoehtoja, ja tekevät itsenäisesti tästä päätöksensä. Kristillisen liiton eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuorossa käytiin näitä käytännön asioita paljon läpi, ja olen siihen yhtynyt ja näen asiat samalla tavalla kuin siellä on esitetty.



Ministeri Salolainen: Herra puhemies! (Ed. Laakso: Ministerit voisivat selvittää keskenään!) — Ed. Laine esitti minulle aivan selkeitä kysymyksiä, joihin katson välttämättömäksi vastata. — Näiden kysymysten ydinhän oli se, että, ed. Laine, te kysyitte, miksi Suomen neuvottelijat eivät pitäneet kiinni eduskunnan asettamista ehdoista Eta-neuvotteluissa (Ed. Laine: Ja luotatteko EY-neuvottelijoihin?) — ja sitten toisena kysymyksenä, miten tulevaisuudessa, jos käydään jäsenyysneuvotteluja, tämän asian osalta menetellään. (Ed. Miettinen: Ettei vedetä nenästä!)

Ensinnäkin mitä tulee Eta-neuvotteluihin, niihän Efta kävi kollektiivisesti yhteisönä. Alun alkaen jokaisella Efta-maalla oli valtava määrä erilaisia ehtoja. Niitä oli paksu nippu, yhdistelmä eri Efta-maiden ehtoja neuvotteluille, heidän parlamenttiansa ja hallitustensa asettamia ehtoja.

Kun me näytimme yhdessä Eftana tämän nipun vastapuolelle eli sille puolelle, joka istui pöydän toisella puolella eli EY:lle ja sen komissiolle, komissio sanoi, että me voimme lopettaa neuvottelut tähän, jos te aiotte saada tällaisen määrän erilaisia ehtoja läpi, meidän ei kannata jatkaa. Tämä johti siihen, että Efta-maat yhdessä, huom. yhdessä, kaikki yhdessä sopivat siitä, että nämä ehdot vedetään minimiin ja ruvetaan neuvottelemaan siitä, millä tavalla niistä voitaisiin yhdessä sopia Eftana ja EY:nä.

Näin päädyttiin siihen, mikä on lopputulos: Efta yhdessä katsoi, että on hyvä, jos saamme suojalausekkeita kysymyksistä, joita eri maat pitivät tärkeinä, ja sillä tavalla yleisellä tasolla pystymme saamaan ns. erivapauksia, jos tulee kaupan häiriöitä tai muita vastaavia epäilytmejä tähän järjestelmään.

Minusta on äärettömän tärkeää nyt huomata, mikä ero on todellakin Eta-neuvottelulla ja mahdollisella jäsenyysneuvottelulla. Jäsenyysneuvottelussahan me neuvottelisimme pelkästään Suomea, mutta on aivan varmaa, että siinäkin ei vastapuoli tule ensimmäisessä kättelyssä sanoamaan, että teillähän näyttää olevan hyvät ehdot, nämä me kaikki hyväksymme. Ei näin tule käymään. Ei sellaisia kansainvälisiä neuvotteluja käydyt, vaan lähtökohta on se, että meidän tulee asettaa omat kansalliset tavoitteemme, joita me pidämme tärkeinä, ja sitten me alamme neuvotella. Neuvotteluissa tulee joku lopputulos, ja tämä lopputulos alistetaan sitten täällä eduskunnassa äänestyskseen ja lopputulos alistetaan myös, jos me lähdemme neuvottelemaan, vuon-

na 1994 todennäköisesti kansanäänestyskseen myös.

Näissä neuvotteluissa on tietysti aivan toinen syy eduskunnalla kysyä, miksi ette pitäneet kiinni tai miksi tässä ja tässä joustettiin, koska siinä neuvotellaan kansallisella pohjalla. Sen sijaan silloin, kun neuvotellaan kollektiivina, niin kuin Efta neuvotteli — niin kuin tuo termi kuului, Efta neuvotteli yhteen ääneen — ei tällaista kansallista yksittäistä mahdollisuutta ole.

Eräillä alueilla oli tällaisia mahdollisuuksia kansallisiin neuvotteluihin, mutta ne olivat erikseen määriteltäviä alueita. Ne olivat maatalous ja kalastus. Kalastuksen osalta ne maat, joita se koski, kävivät erillisneuvottelut, ja maatalouden osalta Suomi sai erinomaisen loistavan lopputuloksen maatalousneuvotteluissa. Me saimme enemmän maataloustuotteiden kauppaa EY:hyn kuin EY puolestaan tuo tänne tuotteita. Meidän maataloustuotantomme jäi koskemattomaksi Eta-sopimuksessa, eli me saavutimme siinä kansallisesti tärkeällä loholla, jossa me neuvottelimme kahdenvälisesti, parhaan mahdollisen lopputuloksen, johon myös Suomen maatalousväestö on erittäin tyytyväinen.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan onnitella arvoisia ministereitä televisiointiajan taitavasta hyväksikäytöstä ja siitä, että keskinäisissä neuvotteluissanne olette saaneet sellaisen aikalisän, että voitte tehdä EY-ratkaisun 30 päivä helmi-kuuta tänä vuonna. (Naurua)

Arvoisa puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron ministeri Salolaisen kaksi tuntia sitten pitämän ensimmäisen puheenvuoron perusteella, josta sain sen käsityksen, että Eta-ratkaisu on käytännössä OK, kauppapoliittiset edut ovat jo sillä saavutettavissa ja EY:n junien lähtö- ja perilletuloajoissa on 5–7 vuotta eroa.

Näin olennaiseksi muodostuu se, mitä saadaan 1.1.1995 lukien vähintään 3 000 miljoonan markan nettojäsentmaksulla vuodessa. Siihen arvoisa ministeri vastasi, että saadaan vaikutusvaltaa EY:n sisällä. — Olemme nyt nähneet Eta-neuvotteluissa, miten vaikutetaan. — Edelleen: spekulatio markalla loppuu. Tämä on mielenkiintoinen toteamus, koska se osoittaa, että kaksi edellistä hallitusta ovat täydellisesti epäonnis-

tuneet finanssi- ja talouspolitiikassaan. Sitten se olennainen tuli, materiaallinen, kolmannessa kohdassa, ja se oli se, että saadaan opiskelu- ja tutkimuspaikkoja lisää. Minä, arvoisa puhemies, totean, että nämä ovat äärimmäisen kalliita opiskelupaikkoja ja toivottavasti opetus on hyvää.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkeistä asioista on syytä puhua niiden oikealla nimellä. EY käsitteenä on yhä hämärä suomalaisille. Niin on Euroopan unionikin. Minusta on rehellistä ryhtyä puhumaan suunnitteilla olevasta Länsi-Euroopan liittovaltiosta, johon me joko menemme osavaltioksi tai emme mene. Se on suurin piirtein näin se kysymys asettumassa ja asettuu. Tämä ratkaisu pitäisi tehdä, ja minusta ihmisille pitää sanoa, mistä EY:ssä on kysymys. Se kehittyy yhä selvemmin liittovaltion suuntaan. Tavoitteet ovat erittäin kunnianhimoisia tältä osin.

Minua huolettaa pohjoisen poikana aluepolitiikan kohtalo. Niin kuin täällä on todettu, EY-normien mukaan Suomessa ei ole kehitysalueita. Se tietäisi sitä, että esimerkiksi kuljetustuki loppuisi, investointi- ja käynnistysavustukset kehitysalueilla loppuisivat. Tästä seuraisi sitten se, että firmat siirtyisivät pohjoisesta asteittain etelään. Näin pohjoisesta menisi paitsi maatalous myös suuri osa yritystoimintaa. Se olisi ainakin Lapin loppu, isoa osaa muutakin nykyistä kehitysalueita tämä ratkaisu raa'asti kohtelisi.

Minä en voi uskoa, että meille tulee niin isoja poikkeusetuja, että voimme nykyistä aluepolitiikkaa jatkaa. Kysymys on nimittäin objektiivisesta pohjasta: Jos meille sallitaan isot erikoisedut, niin totta kai muutkin niitä vaativat. Jos meidän normiemme mukaan eletäisiin, noin puolet Euroopasta olisi kehitysalueita. Pidän sellaista tilannetta liittovaltio-EY:ssä mahdottomana, jossa yhdelle annettaisiin erikoisedut ja muille ei.

Minusta näyttää suomalainen EY-herrojen pelko erittäin suurelta. Täällä on puolet ajasta väitely siitä, mitä joku brittiläinen ministeri on sanonut aikataulusta. Onko hän sanonut, että ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. J ä r v i l a h t i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Salolainen totesi puheenvuorossaan pari tuntia sitten, että me haemme EY:n jäsenyyttä välittömästi, sen jälkeen neuvottelemme ja sitten teemme päätöksen.

Olen asiasta kuitenkin toista mieltä. Se johtuu

siitä, että minä en usko, että saisimme sellaisia reunaehtoja, jotka voisivat toteutuessaan pelastaa suomalaisen maaseudun, maatalouden ja aluepolitiikan. Jos ajattelemme suomalaista maataloutta EY:ssä, niin ymmärrän sen, että tuotteiden hinnat voidaan laskea EY:n hintatasolle. Samoin voidaan kustannukset laskea EY:n tasolle, mutta satotasoa me emme pysty nostamaan EY:n tasolle. Tämä on se seikka, jota ei auta mikään siirtymäaika, vaan meidän on saatava pysyvä poikkeus. En usko olevan realistista saada pysyvää poikkeusta ja siksi vastustan hakemuksen jättämistä.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Salolainen on ehtinyt puhua neljä viisi kertaa sen jälkeen, kun olen pyytänyt puheenvuoroa ja aikaa on kulunut runsaasti. Te kerroitte EY-jäsenyyden mahdollisuuksista Suomelle mutta ette tosin kertonut EY:n kohtalokkaista seurauksista Suomelle.

Puolueettomuus olisi mennyttä, itsemääräämisoikeus ja itsenäisyys kaventuneet huomattavilta osiltaan. Onhan esimerkiksi Tanskassa kansallinen lainsäädäntövalta kaventunut 80 prosenttia. Te kerroitte edelleen täysivaltaisesta vaikuttamismahdollisuudesta EY:ssä. Varmaan kuitenkin tiedätte, että EY ei todellakaan ole mikään demokraattisen vaikuttamisen onnela. EY on erittäin vanhakantainen komentotalousjärjestelmä.

Totesitte maataloudesta, että se pitää turvata riittävillä siirtymäsäännöksillä. Suomalaista maataloutta ei voida turvata millään siirtymäsäännöksillä, sillä maatalousväki ei ole mikään siirtymäkauden ammattikunta. Meillä luonto ei muutu siirtymäkausien perusteella. Minun mielestäni elävää maaseutua ja omavaraista maataloustuotantoa ei saa myydä mistään EY-jäsenyydestä. Siksi olenkin sitä mieltä, että EY-jäsenyyshakemusta ei pitäisi jättää.

Mielenkiintoinen kysymys oli myös uudenlainen eurokuri, jolla aiotte laskea suomalaisten palkkoja ja kenties hieman hintojakin ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. R i n n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä on nyt selvinnyt ainakin se, että on samanlaisia kaikuja kuin Vladimirov-jutussa aikoinaan: tällaista kuiskuttelua näiden brittiministerien kanssa nyt sitten muka käyty, sillä erotuksella vain, että minä uskon, että britit ovat rehellisiä ja suomalaiset ristiinpuhujat vähän toisenlaisia.

Minkä takia pyysin puheenvuoron oli se, että kristillisten puheenvuorosta kävi selvästi ilmi, että Raamattu ei ole esteenä kristillisten EY-hakemukselle. Aikaisemmin on julkisuudessa tullut aika vahvasti esiin esimerkiksi edustajatoveri Vesa Laukkasen toimesta, että Danielin kirjassa oli kohtia, jotka sen estäisivät. Minä luin sen suurella huolella enkä edes Nebukadnessarin unesta löytänyt tämän kaltaista.

Toinen on Johanneksen ilmestyskirja. On väitetty, että EY on ilmestyskirjan peto. Sieltä ehkä voisi jotain tietoa saada: 13 luku ja 17 jae Johanneksen ilmestyksestä. Mutta sieltäkään ei löydy. Eli ministeri Kankaanniemen ilmoitus, että hän ei voi jatkaa hallituksessa, jos haetaan EY-jäsenyyttä, ei perustu kyllä kristillisten ryhmäpuheenvuoron mukaan Raamattuun.

Toinen asia, josta on julkisuudessa varoiteltu, on se, että ei pitäisi sen takia hakea, koska siellä on vääräuskoisia niin paljon. Lähinnä tarkoitetaan kai katolista oppia, paavin oppia, tunnustavia ihmisiä. Tähän sanoisin, että eikö Jeesus itse, Mestari itse, sanonut, että pitää istua siellä, missä pilkkaajat istuvat.

Ed. R ä t y (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua ihmetyttää tämä kiire. Näyttää siltä, että sieltä Saksan, Ranskan ja Britannian kautta on löytö potkia kovasti suomalaisille ministereille, että nyt vauhtia, jos aiotte olla mukana ensimmäisessä junassa.

Näin kysyisinkin ministereiltä: Onko todella niin, että ulkoiset neuvottelijat vaikuttavat teihin niin paljon, että meillä ei Suomen sisällä ole aikaa asioita ensin rauhassa saada kuntoon? Tarkoitin nyt Suomen talouselämää ja koko tätä tilannetta, mikä Suomessa tällä hetkellä on. Eikö se kannattaisi ensin laittaa kuntoon ja sitten lähteä tekemään töitä eteenpäin?

Toinen kysymys on sitten — se tuli ed. Astalan puheenvuorossakin esille — tämä kuri. Minkälaista saksalaista kuria tarkoittatte? Mitä tämä kuri pitää sisällään? Tarkoittaako se sitä, että työpalkat alas ja kansa töihin? Sen jälkeen me rupeamme määräämään, mitä siellä tapahtuu, niin että tämä porukka saadaan sellaiseen EY-kuntoon, että se toimii notkeasti sitten, kun olemme EY:n jäseniä?

Kolmantena kysyisin reunaehdoista. Niiden käsitysten mukaan, jotka olen tällä hetkellä saanut reunaehdoista, ei yksikään näistä reunaehdoista edellisten maiden kohdalla ole ilmeisesti mennyt läpi. Toisin sanoen ne antavat ainoastaan 10—15 vuotta aikaa sopeutua, muuttaa

lainsäädäntöä jne. Onko todella niin, että hallitus uskoo, että reunaehdoilla voidaan jotain saada aikaan?

Ed. M. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä on hallitusta ja voi sanoa erityisesti Suomen keskustaa syytelyä päättämättömyydestä EY-ratkaisun suhteen. Mutta jos varsinkin sosialidemokraattien ja kokoomuksen piirissä kuvitellaan, että kysymys jäsenyydestä on suomalaisille niin tavattoman helppo, että siihen voidaan heittää demareiden ja kokoomuksen tapaan tällainen ehdoton kyllä-vastaus ilman varsinaista jäsenyyttä koskevaa selvitystyötä ja ilman selkeitä neuvottelutavoitteita, niin se jos mikä on sodanjälkeisen historiamme merkittävimmän ratkaisun aliarvioimista.

Me olemme keskustan taholla esittäneet kriittisiä kysymyksiä, jotka vaativat selkeitä vastauksia ja selvityksiä, ennen kuin kykenemme muodostamaan lopullisen kantamme jäsenhakemuksen jättämiseen ja erityisesti itse jäsenyyteen.

Minusta on pelkästään hyvä, että suomalaisessa poliittisessä kentässä edes Suomen keskustaa toimii kansanvallan kanavana ja kansalaiskeskustelun päänäyttämönä, jolla kuullaan, päinvastoin kuin sosialidemokraattien kokoomuksen taholla, myöskin eri kansalaisryhmien ja väestöryhmien — metallimiesten ja paperimiestenkin — käsityksiä mahdollisesta jäsenyydestä. Tätä hidasta etenemistapaa minusta ei ole mitään syytä hävetä, vaan siitä pitää olla pikemminkin ylpeä. Kysymyshän ei ole yhden totuuden asiasta eikä myöskään, ed. Dromberg ja ed. Taina, siitä että me ratkaisisimme jäsenyyden hinnalla millä hyvänsä.

Minusta täytyy pyrkiä siihen, että jäsenhakemus tulee jättää sellaisen hallituskoalition pohjalta, joka kykenee asettamaan riittävän vahvat reunaehdot, riittävän voimakkaat neuvottelutavoitteet ja toiminaan Suomen etujen mukaisina neuvottelijoina tässä historiallisessa tilanteessa. Eli olen henkilökohtaisesti nopean jäsenhakemuksen kannalla, koska vasta neuvotteluissa pystymme saamaan lopulliset vastaukset päätöksentekoon.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ydinkysymys, johon hallitus ei selonteossaan eikä myöskään tämä keskustelu ole tuonut vastausta, on se, miksi Suomen pitäisi olla mukana tässä ns. ensimmäisessä junassa. Täällä on esitetty sellainen käsitys, että me emme

voi olla sellaisessa seurassa, johon toisessa vaiheessa kuuluisi joukko entisiä sosialistisia maita. Luulen kuitenkin, että "toisessa junassa", johon todennäköisesti kuuluisivat Norja ja Sveitsi, seura ei niinkään ole se syy, miksi hallitus ei halua olla siinä mukana. Syyt ovat muut.

Ensimmäinen syy käsitykseni mukaan on se, että kansalaismielipide on nopeasti muuttumassa yhä kriittisemmäksi EY-täysjäsenyydelle, ja tästä syystä hallitus haluaa mahdollisimman nopeasti aikaansaada päätöksen EY-jäsenhakemuksen jättämisestä.

Toinen syy, joka mielestäni on vielä tärkeämpi, on se, että jos Itävalta ja Ruotsi käyvät neuvotteluja, niin neuvotteluissa käy ilmiselväksi se, että puolueettomuus ei ole sovitettavissa yhteen EY:n täysjäsenyyden kanssa. Jos Suomi ei ole mukana tässä ensimmäisessä junassa, arvoisat ministerit eivät voi enää käyttää perusteluna jäsenhakemukselle sitä, että täysjäsenyyden ja puolueettomuus ovat yhteen sovitettavissa.

Kannattaa muistaa se, että puolueettomuudella vielä tähän saakka on tarkoitettu yleensä pysyttämistä kansainvälisten ristiriitojen ja erityisesti suurvaltaristiriitojen ulkopuolella. Nyt hallitus on ikään kuin rajaamassa puolueettomuuden vain sotilasliittojen ulkopuolelle jäämiseksi. Tämä puolueettomuuden minimointi yritetään nyt sovittaa EY:n täysjäsenyyden kanssa yhteen.

Ed. Lahti-Nuuttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pysyttäytyminen entisessä ei ole vaihtoehto, todisti pääministeri käynnistäessään selontekokeskustelua huolellisella puheenvuorollaan. Hän ei tietystikään tarkoittanut hallitustaan, vaan Suomen asemaan maailman muutoksessa.

Suuntaudumme uuteen myös Euroopan yhdentymiskehityksessä. Pääministeri mainitsi kolme mahdollisuutta: jäsenyyden EY:ssä, vielä keskeneräisen Eta-sopimuksen tai tai kahden välisen kaupallisen järjestelyn EY:n kanssa. Hämmästyttävää on havaita, että kolmatta mahdollisuutta, kahden välistä kaupallista järjestelyä EY:n kanssa, ei pääministeri mainintaa laajemmin käsitellyt eikä jakanut siitä tietoa keskustelun pohjaksi. Myöskään selonteossa ei tätä vaihtoehtoa ole käsitelty, vaikka siellä on EY-jäsenyyttä verrattu esimerkiksi Eta-sopimukseen.

Pyysin puheenvuoron ministeri Salolaisen puheenvuoron jälkeen kysyäkseni hänen näkemystään tästä yksityiskohdasta. Onko tämä va-

kavasti otettava vaihtoehto, onko tätä tutkittu ja valmisteltu vai kuvastaako tämä kohta pääministerin puheessa ainoastaan sitä, että hallitus todella ajelehtii hyvin erimielisenä koko asiassa? Itse olen sitä mieltä, että jäsenyyshakemus EY:hyn on kiireellisesti jätettävä. Eduskunnan on kuitenkin hyvä tietää kaikki mahdolliset näkökohdat hallituksen käsityksistä, kun tätä asiaa perusteellisesti pohdimme ja siihen paneudumme.

Ed. P. Leppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtionpäämies ja pääministeri ovat pyytäneet, että kansalaiset ja kansanedustajat kävisivät aktiivista, tiivistä keskustelua EY:stä ja sen sisällöstä. Nyt kun täällä on arvoisa asiantuntijaministeri paikalla, olisin tarcentanut paria selontekoon liittyvää kysymystä, koska on vaikea käydä selonteon pohjalta keskustelua, kun sinne eräitä asioita on piilotettu aika mielenkiintoisella tavalla niin pyöreähkösti, että niistä varmaan tulkinta on hyvin vaikea ainakin siinä vaiheessa, kun pitäisi ottaa kantaa lopullisesti.

Selonteossa puhutaan, että Suomi saisi EY:hyn mentäessä vuoteen 2005 mennessä noin 100 000 uutta työpaikkaa. Selonteosta ei käy ilmi se seikka, jonka maatilahallitus selvitytti, että EY:hyn mentäessä Suomen elintarvikeketju kokonaisuutena ajettaisiin yhteen kolmasosaan, jolloin se tekisi työpaikkoina hieman yli 200 000, vähemmän kuin on koko elintarvikeketjussa. Kysyisin vastausta, miksi tällaiset eivät selonteosta käy ilmi.

Toisena kysyisin sitä, mikä on monissa puheenvuoroissa tullut vastaan, eli reunaehdoista. Keskustan puheenvuorossa esitettiin kahdeksan reunaehto. Jotenkin tuntuu siltä EY:stä tulneiden tietojen mukaan, että hakemukseen ei saa sisältyä reunaehdoja. Onko tämä nyt utopiaa, niin kuin kävi Eta-neuvotteluissa, että asetetaan reunaehdoja, mutta ne eivät ole neuvottelupöydässä enää viimeisellä suoralla mukana, vaan turhaa keskustelua me käymme täällä viikkokaupalla ehkä eduskunnassa, valiokunnissa, kulutamme paljon aikaa ja lopputulos on tyhjä?

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siitä on pitkä aika, kun pyysin tämän vastauspuheenvuoron. Se liittyy osittain ministeri Salolaisen puheenvuoroon. Aikataulukysymyksestä kävi ilmi, että tässä on aikamoisia eroavuuksia.

Mutta se, mistä ministeri ei puhunut vielä, on kaikki se, mikä liittyy päätöksentekomekanismin erilaisuuteen Etassa ja EY:ssä ja varsinkin eduskunnan asemaan, mikäli olisimme EY:n täysjäseniä. Sitä yritin omassa puheenvuorossani aika seikkaperäisesti pohtia. Olisi mielenkiintoista kuulla, näkeekö ministeri, että tässä on Suomen lainsäädäntövallan ja yleensä Suomen oman päätäntävallan suhteen niin suuria eroja kuin monet asiantuntijat, ja valtiosääntöoppiineet muun muassa, ovat esittäneet. Tämä on mielestäni koko asian eräs kulmakysymys, jota on hyvin vähän valotettu.

Reunaehdoista sanoisin, että kun koko sisämarkkinahanke perustuu vastavuoroisuusperiaatteelle ja kun tiedämme, miten kävi kaikkien reunaehtojen Eta-neuvotteluissa, oli kaikki jätettävä jo eteisen puolelle, minä en henkilökohtaisesti jaksa oikein uskoa, että Suomi saisi mitään pysyviä poikkeuksia, koska se sotii koko sisämarkkina-ajatusta vastaan ja oikeastaan millään EY-maalla ei ole mitään pysyviä poikkeuksia.

**Ed. A p u k k a** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mielestäni olisi aika kohtuullista, että hallitus selvittäisi itselleen eurojunien aikataulut vähän tarkemmin, ennen kuin tulee pelottelemaan eduskuntaa, että ollaan milloin mistäkin junasta myöhästymässä. Olisi kohtuullista edes hallituksen tietää aikataulut, jos tällaista pelottelua käytetään. Ensin nimittäin pääministeri Aho totesi, että jos tämän kevään junasta myöhästytään, seuraava menee vasta vuosikymmenen lopulla. Ministeri Salolainen pisti paremmaksi ja siirsi seuraavan junan ihan ensi vuosituonnelle. Minusta se on aika arveluttava maailmankolkka, jos sinne niin harvoin menee junia. Kemijärvellekin pääsee päivittäin.

Mutta itse selonteon sisältöön. Minusta se on aika lailla tarkoitushakuinen. Siinä annetaan aika selvästi sellainen käsitys niille, jotka EY-jäsenyyden hakemisen erinomaisuutta vielä epäilevät, että suomalaiset saisivat olla ottamassa EY-jäsenyyden itselleen valitsemillaan ehdoilla. Tämän hallitus tietää itsekin aika lailla mahdottomaksi. Kuten monessa puheenvuorossa on tullut esiin, tällaisia pysyviä poikkeuksia ei ole jäsenmaille annettu. Tämä on esimerkiksi viime perjantaina televisiossa erään EY-virkamiehen suusta kuultu.

Haluaisinkin nyt, että ministeri Salolainen, kun on täällä paikalla, kertoisi edes lyhyen luettelon sellaisista merkittävistä poikkeuksista nykyisille EY-maille, mitä niille on annettu pysy-

viä poikkeuksia EY-säännöksistä. Siirtymäajan säännökset eivät riitä. Niitten jälkeenkin on elettävä.

**Ed. H e l l e** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Käytin toisen vastauspuheenvuoron, jonka kansanedustajat saivat tähän keskusteluun. Siinä peräsin hallitukselta sitä, miksi se ei selonteossa lähtökohdaksi ole ottanut EY:n liittovaltioksi kehittämisen näköalaa, joka on Maastrichtin kokouksenkin asiakirjoissa hyvin selkeästi tuotu esiin. Jos näin asiaa ruvettaisiin tarkastelemaan, tulee tietysti turvallisuuspoliittinen, ulkopoliittinen ja puolustuspoliittinen tulevaisuus esiin.

Toinen kysymys, minkä silloin esitin, oli juuri EY:n sisäisen demokratian puuttuminen. Aikooko hallitus omalta osaltaan, jos jäsenyyshakemukseen päädytään jollakin aikataululla, ottaa huomioon myös demokratian lisäämisvaatimuksen EY:n sisäisessä päätöksenteossa?

Samassa yhteydessä edellytin, että hallitus myös toisi esiin omia näkemyksiään siitä, miten Suomen päätöksentekoa tässä yhteydessä tulee muuttaa, koska kaikki tahot ovat tähän mennessä hyvin selkeästi todenneet, että muutostarve on olemassa, ellei vallanjakoa päästetä aivan rempalleen.

Kaiken kaikkiaan näyttää julkisuuden valokeilassa käydyn keskustelun osalta siltä, että hallituksessa hermot näyttävät olevan ministeireillä kovin kireällä. Turhan hajanainen kuva hallituksen ajattelutavasta tässä on tullut. Tai en tiedä, onko se turha kuva. Se on ilmeisesti hyvin oikea kuva. Kaiken kaikkiaan näyttää siltä, että on hyvin vaikea antaa tuollaiselle hallitukselle mitään valtakirjaa hoitaa näitä asioita.

**Ed. H a s s i** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Aho letkautti hetki sitten vihreille siitä, että meillä on kaksi kantaa EY-jäsenyyteen. Me olemme kuitenkin kaikki, koko eduskuntaryhmä, kertoneet kantamme julkisesti, toisin kuin esimerkiksi pääministeri Aho.

Ministeri Salolaiselle haluaisin todeta, että on hauska huomata, että hallituksessa on ainakin yksi ministeri, joka tajuaa, että mahdollisen EY-jäsenyydenkin jälkeen on elämää. Mutta tästä asiasta meille esitetyt kommentit osoittavat, että meidän näkemyksemme ministeri Salolainen on ymmärtänyt jokseenkin väärin. Me jos ketkä mielestäni olemme puhuneet siitä, että Suomen tulisi keskustella myös siitä, mitä mahdollisesti EY:ssä teemme. Eli pitäisi keskustella siitä, mi-

hin haluamme mahdollisesti EY:n jäsenenä EY:tä ja Eurooppaa kehittää.

Itse katson, että Suomen eräänlaisen henkisen eurokunnan kehittämiseksi on aivan oleellista kehittää kykyä omaan kansalliseen tahdonmuodostukseen, kun vuosikymmenet olemme tottuneet ulkopoliitikassa lähinnä sopeutumaan ja näkemään todella vain yhden toimintavaihtoehdon. Oma tavoitteeni on se, että Suomi muuttuu tällaisesta sopeutujasta aktiiviseksi toimijaksi, joka aktiivisesti asettaa tavoitteita.

Nyt olisin kiinnostunut kuulemaan, onko hallituksella yhtään määriteltyä tavoitetta esimerkiksi EY:n tulevan ympäristöpolitiikan ja Itä-Eurooppa-politiikan suhteen.

Ed. K o r v a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä EY-selonteossa keskeisin asiassältö on se, miten Suomi tulee suhtautumaan vastaisuudessa turvallisuuspolitiikkaan. Tässä kysymyksessä hallituksen rintama ei ole ainkaan kannanoton muodossa selvä. Toivottavaa tietysti on ja se on selvää, että varsinaisessa selontekoasiassa hallituksen linja näiltä osin tulee selväksi.

Mutta ministereitten esittämät käsitykset Suomen puolustus- ja turvallisuuspolitiikasta eroavat kyllä tällä hetkellä liian paljon toisistaan. Pääministeri sanoo, että mikäli Suomi tekee hakemuksen Euroopan yhteisöön, sen saatteeksi liitetään ehto siitä, että Suomi tulee säilyttämään puolueettomuutensa ja liittoutumattomuutensa. Tässä salissa tänä päivänä ulkomaankauppaministeri totesi puheenvuorossaan, että mikäli Suomi liittyy Euroopan yhteisön jäseneksi, se ei tulisi muuttamaan Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisia tavoitteita.

Toisaalta on sanottava, että vaikka pääministerinkin kanta tässä hallituksen linjassa ja Suomen anomuksessa tulisi toteutumaan, tiedetään jo etukäteen, että Euroopan yhteisö ei tätä tavoitetta mitä suurimmalla todennäköisyydellä tule hyväksymään. Euroopan yhteisön korkeat virkamiehet ovat jo asian selkeästi tässä vaiheessa ilmoittaneet.

Eikä tässä vielä kaikki, vaan hallituksen ministereistä puolustusministeri Elisabeth Rehn esittää, että hän kannattaa Euroopan yhteisöön liittymistä, mutta esittää sitten vielä uudemmanlaista puolustuspoliittista näkemystä eli sitä, että Suomen pitäisi ryhtyä puolustuspoliittiseen yhteistyöhön Ruotsin kanssa.

Asiasisällön ja asian pohtimisen kannalta olisi välttämättömän tärkeätä, että ministerit tässä

asiassa antaisivat mahdollisimman pian selonteon. Mitä mieltä on ministeri Salolainen?

Ed. H u r s k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Noin puolitoista tuntia sitten pääministeri Aho yritti puheenvuorossaan vakuuttaa, että hallitus oli yksimielinen selonteon sisällöstä ja siihen liittyvistä asioista. Samanaikaisesti kuitenkin hallituksen ministerit puheenvuoroissaan, sekä Salolainen että Väyrynen, tuntuivat olevan täysin eri mieltä EY-hakemuksesta ja sen reunaehdoista. Ministeri Salolainen kiirehti Suomen EY-hakemusta ilman reunaehdotoja, kun taas ministeri Väyrynen oli sitä mieltä, että EY-hakemusta ei pitäisi jättää, ennen kuin reunaehdoista on sovittu. Pääministeri Aho yritti tulkita hallituksensa ministereiden puheita parhain päin seuraavassa puheenvuorossaan, mutta silti jäi epäselväksi se, onko hallitus valmis hakemaan jäsenyyttä ehdoista vai yritetäänkö jo hakemusvaiheessa esittää ehtoja Suomen EY-jäsenyydelle.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maailma koko ajan pienenee eli globalisoituu, ja Euroopan yhdentyminen on osa tätä kehitystä. Suomi joutuu hakemaan paikkaansa tässä muuttuvassa maailmassa, ja on erityisen tärkeää, ettemme tee virheitä emmekä hätiköi. Olisin yhtynyt siihen arviointiin, mitä ed. M. Laukkanen edellä totesi, että sosialidemokraatit ja kokoomus ovat tässä hätiköineet ja suurista puolueista ainoastaan keskustapuolue tarjoaa foorumin todelliselle kansalaiskeskustelulle.

Eta-ratkaisua on pidetty toimivana ratkaisuna Suomen kannalta. Muun muassa presidentti Koivisto totesi uudenvuodenpuheessaan tämän. Monet asiantuntijat, kuten tuleva Akatemian johtaja, professori Tanskanen, ovat todenneet, että talouselämän kannalta Eta-ratkaisu on täysin riittävä tässä vaiheessa. Me olemme kuitenkin nyt itse hakemassa EY-jäsenyyttä. Olisinkin tiedustellut ulkomaankauppaministeriltä, kun hän totesi, että Eta-ratkaisuun liittyy monia epävarmuustekijöitä: Onko se seikka, että me itse olemme nyt hakemassa EY-jäsenyyttä, osaltaan luomassa epävarmuutta tai heikentävä tekijä Eta-ratkaisun kannalta tässä asiassa, varsinkin jos vedämme Norjan vielä mukamme?

Toinen seikka, mikä ministeri Salolaisen puheessa kiinnitti huomiota, oli siirtymäsäännökset, mikä täällä on jo todettukin. Mehän



tiedämme, että maatalouden osalta on monta sellaista yhtälöä, jotka eivät korjaannu siirtymäajalla. Yksi on meidän maantieteellinen sijainnistamme, niin kuin on todettu. Myöskin velkaisuus tällä hetkellä on maataloudessa niin korkea, että toiminnan täytyy olla kannattavaa hyvin pitkään, että velkataakasta voidaan selvitä. Yleensäkin tuotannon kannattavuus on kyseenalaista, jos tuotteiden hinnat putoavat puoleen. On vaikea nähdä sellaista yhtälöä, että se voitaisiin turvata ja sitä kautta maatalouden ja maaseudun tulevaisuus elinvoimaisena turvata.

Olisinkin tiedustellut, sulkeeko ministeri Salolainen kokonaan pois pysyvät järjestelyt reunaehtoina.

Ed. Seivästö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Aho peräänkuulutti konkreettisia kysymyksiä, ja ministeri Salolainen muistaakseni varoitti puhumasta aidanseipäistä. Vaikka minulla olisikin taipumusta puhua seipäistä, yritän ottaa esille yhden konkreettisen kysymyksen.

Ed. Pekka Leppänen mainitsi, että jos Suomen maatalous ja maaseutu ajetaan kokonaan alas, niin elintarviketeollisuudessa ja siihen liittyvässä tuotantotoiminnassa menetetään lähes 200 000 työpaikkaa. Ministeri Salolainen antoi ymmärtää, että EY:n jäsenenä Suomeen sijoitetaisiin ja tänne tulisi huomattavasti uusia yrityksiä. Kysyisinkin nyt: Millaisia yrityksiä ministeri odottaa tänne tulevan?

Itse ajattelen lähinnä niin, että Etassa Suomi on houkuttelevampi sijoituskohde, koska silloin ei ole tullimuuria itään päin Venäjän suuntaan, kun taas EY:ssä Suomella on tuo tullimuuri itään päin. Suomen maantiede ja Suomen kuljetusetaisyydet ja tuskin myöskään kustannustaso ihan lähipäivinä muuttuvat niin ratkaisevasti, että Suomi on valtavan houkutteleva sijoituskohde.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On valitettavaa, että lähinnä sosialidemokraattisen opposition takia mahdollisuus kansalaiskeskustelustarttiin jäi kunnolla käyttämättä, kun siirryttiin epäolennaisiin kysymyksiin. Esimerkiksi riita aikataulusta ei ole riita. Se ratkeaa kuukauden, kahden sisällä, ja kysymys on puhtaasti siitä, että hallitus vastaa siitä, että on ajoissa.

Mitä myös tulee terminologiaan ”reunaehdot” tai muut, sehän oikeastaan ratkeaa vasta

sitten, jos jäsenyyttä haetaan, ja neuvoa-antavassa kansanäänestyksessä ratkaistaan, ovatko ne tähtyneet.

Vahingollista oli myös se, että nyt arvostelevasti hallitukselta tivataan, mikä on hallituksen linja, kun hallitus on käynnistänyt eduskuntakeskustelun ja kansalaiskeskustelun sen linjan määrittelemiseksi. Mehän haemme linjaa Suomelle nyt, ja se tarkoittaa sitä, että siitä vastakainasettelusta, jota tämän tyyppiset puheenvuorot ovat lisäämässä, pyritään hakemaan mahdollisimman laaja poliittinen ja kansalaismielipide tehtävän ratkaisun taakse. Koska esimerkiksi oppositio on tässä asiassa hyvin erimielinen, on hallitukselle hyvä, että se kuuntelee siitä molemmat mielipiteet.

Mitä muuten tulee linjan muodostumiseen, ulkosuhteistahan määrää tasavallan presidentti. Itse asiassa tämä kritiikkihän olisi perusteltua tai periaatteessa kohdistuu suoraan tasavallan presidenttiin. Nyt, kun menetellään parlamentaarisesti ja on avointa käytäntöä, te olette ensimmäisenä tätä käytäntöä arvostelemassa. Ei tämä tällä tavalla etene parhaalla mahdollisella tavalla.

Ed. Ukko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan pöytäkirjaan saatettavaksi tyrmistykseni siitä, että sen enempää pääministeri Aho, ulkoministeri Väyrynen kuin ministeri Salolainenkaan eivät ole sanallakaan puuttuneet niihin kysymyksiin, joita ryhmäpuheenvuorossani esitin nimenomaan turvallisuuspolitiikkaan liittyen. Jos olisin toimittaja ja kulkisin ministerien edessä mikrofoni kädessä ja lehtiö kourassa, niin taatusti tulisi kysymyksiin vastaus. Mutta kansanedustajalle ei tule vastaus-ta.

Toinen asia, johon haluan puuttua, on se, että nyt pääministeri Aho ja hallitus haluavat eduskunnalta vastauksia kysymykseen, minkälaisin edellytyksin EY-ratkaisu voidaan tehdä ja jäsenyyshakemus jättää. Tämä on tietenkin normaalista perinteisestä käytännöstä poikkeava ratajärjestys. Normaalia on, että hallitus esittää edellytykset ja kysyy eduskunnalta, voidaan näin tehdä. Periaatteessa minulla ei ole mitään sitä vastaan, että systeemi niin tässä asiassa kuin muissakin asioissa kääntyy nurin niskoin eli eduskuntapainotteiseksi, ei siinä mitään.

Toinen asia on tietenkin se, että ilmeisesti ja varmasti tämä kysymys on hallitukselle siksi niin hankala, että hallitus omalla politiikallaan on

linjannut aikataulun näin tiukaksi, etteivät hallituksen ministeritkään ole voineet omia kantojaan riittävästi selventää ja vielä vähemmän tuoda niitä julki. Minä kunnioitan ministeri Pokkaa ja niitä ministereitä, jotka ovat oman mielipiteensä sanoneet.

Mutta olisin kysynyt pääministeri Aholta, kuinka hallitus sen jälkeen, kun se jonkin päätöksen tekee, voi pysyä pystyssä, jos sen linjan takana, minkä se sitten valitsee, ei pystytä olemaan ja jos samanlaisia ...

**Puhemies** (koputtaa): Kaksi minuuttia!

**Ed. O. Ojala** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pyysin puheenvuoroni ministeri Pokan puheenvuoron jälkeen ja minä pidin sitä myös ministerin puheenvuorona kansalaisroikeutena. Nimittäin minusta on erikoinen tilanne se, että ministereistä kokoomuksen puheenjohtaja ministeri Salolainen on ilmoittanut selvästi näkemyksensä mutta keskustapuolueen puheenjohtaja pääministeri Aho ei ole sanonut selvää omaa näkemystään. Minusta pääministerin rooli ei sinällään siinä tilanteessa, kun selonteko on jo valmistunut ja se esitellään eduskunnalle, edellytä tällaista vaikenemista, jota hän tuntuu kuitenkin pitävän eräänlaisena valtiovuorotena ja jopa toppuuttelevan ministereitä, että nämä eivät kantojansa sanoisi. Minusta suomalaisilla kansalaisilla ja kansanedustajilla on oikeus tietää, mitä mieltä ministerit selonteon perusteella ovat hakemuksen jättämisen tarpeellisuudesta. Se olisi se minimiodotus, joka meillä on oikeus esittää.

Kun on erittäin hämäävästi valitettavasti ministereiden puheenvuoroissa puhuttu reunaehdoista ja neuvottelutavoitteista, minä nyt odotan, että näiden kahden päivän aikana hallituksen puolelta tulee aivan selkeä näkemys siitä, kummasta puhutaan, puhutaanko reunaehdoista vai puhutaanko neuvottelutavoitteista. Nimittäin jos vakavasti puhutaan reunaehdoista, minusta ainoa oikea tapa tietysti silloin on, että ne liitettäisiin mahdolliseen jäsenhakemukseen, jonka osalta valitettavasti pelkään, että hallitus tulee sen esittämään eduskunnalle ja eduskunta sen hyväksymään.

Minäkin odotan myös ministereiden vastaus siitä, mikä on hallituksen näkemys ei suinkaan EY-jäsenhakemukseen vaan nimenomaan Euroopan unioniin, koska Maastrichtin kokouksen jälkeen on aivan selvää, että nykykuotoista EY:tä ei enää vuonna 96 tule olemaan.

**Ed. Myller** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minulla oli pyydetty puheenvuoro ministeri Pokan puheenvuoron johdosta. Sen jälkeen on useita puheenvuoroja käytetty, joita tekisi mieli kommentoida, erityisesti ed. Kempaisen puheenvuoroa, jossa hän osoitti olevansa todellinen selityksen mestari. Monesta sosialidemokraatteja on syytetty, mutta on aikamoinen ajatus, että sosialidemokraatit olisivat este kansalaiskeskustelun startille.

Ministeri Pokan puheenvuorosta sen verran, että hän totesi, että talous on saatava kuntoon ilman EY:tä Suomen omilla kansallisilla päätöksillä, mutta sen sijaan hän tuntui erityisen pahasti pelkäävän sitä, että sosiaalipoliittikkaan on erittäin pahoja vaikutuksia sillä, että Suomi EY:hyn liittyisi. Nyt on kuitenkin sanottava niin, että kysymys siitä, miten Suomi kykenee sosiaalipoliittikan ja yhteisen julkisen palvelutoiminnan hoitamaan, riippuu hyvin paljon siitä, minkälaiset taloudelliset resurssit meillä on käytettävissä. Tässä mielessä voidaan ajatella sitä tilannetta, joka Suomessa nyt on ja joka on keskimäärin EY-maissa: Suomi käyttää kansantuotteestaan suurin piirtein saman määrän sosiaalipoliittikkaan tai sosiaaliasioitten hoitamiseen kuin Euroopan maissa, ja tästä syystä meille ei asetu mitään erityisiä muutosvaatimuksia. On täysin oman kansallisen politiikkamme asia, kuinka hyvin hoidamme sosiaalipoliittikkamme, mutta ymmärrän hyvin, että tämä hallitus haluaa piiloutua EY:n taakse silloin, kun se nyt jo on karsimassa yhteisiä palveluja.

**Ed. Vehkaja** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoroni ministeri Pokan puheenvuoron johdosta. Hän totesi, että Suomi on vieläkin lännen portti itään. Maantiede tietysti pysyy, mutta muuten täytyy kysyä: portti minkälaiseen itään? Pelkään, että tässä on paljon mukana myös romantiikkaa. On nimittäin kysyttävä, mitkä ovat Suomen tosiasialliset valmiudet ja tuntemus nyt uudesta Baltiasta, uudesta Venäjästä ja muista entisen Neuvostoliiton uusista kansallisvaltioista, paljonko hallituksen puolelta satsataan tietämyksen pitämiseksi edes ajan tasalla, kauanko etulyöntiasemamme, joka perustuu historiaan, voi jatkua muuttuvan Euroopan tilanteessa. On myös mieltävä, tarkoittaako ministeri Pokka sitä, että välittävissä idän ja lännen roolissamme olisi Suomelle tulevaisuutta, joka korvaisi Euroopan suunnan, tässä tapauksessa EY-jäsenhakemuksen.

Mitä tulee keskusteluun muuten, väliyhteen-veto voisi olla, että on pidettävä ihmeenä, jos tämä hallitus hakee EY-jäsenyyttä. Niin eri tavoin ja erimielisesti hallituksen ministerit ovat tänään esiintyneet. On vaikea kuvitella, että hallitus voisi pysyä kasassa ja kestää tällaisen erimielisyyden. Tässä asiassa olen samaa mieltä kuin ed. Ukkola.

Ed. K a a r i l a h t i ( vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aluksi tyytyväisyydellä totean, että vihdoinkin ja viimein pääsemme keskustelemaan kansakuntamme tärkeimmästä kysymyksestä, mahdollisesta kannastamme EY-ratkaisuun. Siitä kiitos hallitukselle, että näinkin pikaisessa aikataulussa selonteko saliin tulee. Toki sitä jo odottelin itse Eta-sopimusneuvottelujen aikanakin. Sitä ei silloin tullut, mutta kiitos tästä!

Puheenvuoroni varsinaisesti pyysin myös ministeri Pokan puheenvuoron jälkeen. Mielestäni jokaisella ministerillä on oikeus ja velvollisuuskin tuoda jo tässä vaiheessakin oma näkemyksensä ja kantansa, mikäli sellainen on muodostunut, eduskunnan ja kansalaisten tietoisuuteen. Kyllähän tivaamisen jälkeen yksi ja toinen ministeri puhujakorokkeelle kantansa ilmoittamaan meni. Mutta mielestäni se, että hallituksessa on erilaisia kantoja tässä vaiheessa, on päinvastoin rikkaus, jotta pääsemme keskustelemaan eduskunnassa asioista mahdollisimman laajasti, enkä myöskään henkilökohtaisesti edellytä hallitukselta tässä vaiheessa yhtenäistä kantaa. Luonnollisesti se syntyy siinä vaiheessa, kun tiedonanto mahdollisesti eduskunnalle annetaan.

Mutta tyytyväisyydellä totean sen, ja viittaan ed. Ukkolan puheenvuoroon, että toivoakseni olen ymmärtänyt oikein, että poliittinen kulttuuri muuttuu selonteon pohjalta. Hallitus nyt kerankin kuuntelee meidän edustajien näkemyksiä, ovat ne sitten tavoitteista, aikatauluista, EY-kysymyksen sisällöstä, reunaehdoista, kaikesta mahdollisesta, ja sen jälkeen tekee tiedonantonsa johtopäätöksiä eduskunnassa käydyistä keskusteluista. Tämä menettelytavan muutos aikaisempaan Eta-sopimuskäytäntöön on positiivista.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ministeri S a l o l a i n e n: Herra puhemies! Tämän kaltainen debatti on pakostakin hajanaisista johtuen siitä, että täällähän on esitetty tavallaan kysymyksiä ministereille, jotka eivät

nyt ole paikalla. Tämä on muutenkin aika hajanainen asetelma, jossa nyt keskustelemme. Puheenvuoroja on pyydetty jo aikoja sitten edellisiin puheenvuoroihin jne. Koetan nyt vastata kuitenkin keskeisiltä osin niihin kysymyksiin, joita on esitetty.

Ensinnäkin pari havaintoa, jotka koskivat sekä ed. M. Laukkasen että ed. Hurskaisen puheenvuoroja. Minä yllätyin ed. M. Laukkasen puheenvuorosta, koska siinä esiintyi väärä todistus. Hän nimittäin totesi, että kokoomus ei aseta mitään neuvottelutavoitteita. Tämähän on ehdottomasti väärä todistus. Minun tehtäväni ei ole puolustaa sosialidemokraatteja, mutta kun hän sanoi, etteivät sosialidemokraatitkaan asettaneet mitään neuvottelutavoitteita tai ehtoja, sekin oli väärä todistus. Minun ymmärtääkseni sosialidemokraattienkin puheenvuorossa totta kai asetettiin tavoitteita neuvotteluille. Mutta minä puolustan vain omalta kannaltani ed. M. Laukkasen puheenvuoron osalta näkemyksiäni ja totean, että samoin ed. Hurskainenkin totesi, että Salolainen oli sitä mieltä, että ilman reuna-ehtoja. Eihän tässä ole mitään perää. Tämä on aivan virheellinen väite. Totta kai koko Suomi tulee asettamaan itselleen neuvottelutavoitteen. (Ed. Seppänen: Ei se onnistu, miten Etassa kävi?) Se on päivänselvää.

Sitten mennään eteenpäin. Tässähän on paljon asioita, mennään eteenpäin tässä listassa.

Toinen kysymys, jonka olen merkinnyt tänne, koski sitä, että sanottiin jotain Norjan ja Sveitsin mahdollisesta jäsenyydestä. Minun arvioni on se, että Sveitsi saattaa hyvinkin anoa tänä keväänä EY:n jäsenyyttä. Minulla on sellaisia tietoja, että Sveitsissä harkitaan vakavasti jäsenyyden hakemista tämän kevään kuluessa. Sitä ei ole lopullisesti päätetty mutta vakavasti pohditaan tätä.

Ed. Lahti-Nuuttila kyseli kahdenvälisen sopimuksen mahdollisuudesta. On paikallaan selvittää, mitä sillä tarkoitetaan. Minun ymmärtääkseni se tarkoittaa yksinkertaisesti sitä, että jos ei olla jäseniä ja jos Eta-sopimusta ei tule, niin jottain on neuvoteltava kuitenkin sitä varten, miten eletäisiin vuoden 1993 alusta eteenpäin. Eli kun ei voitaisi ajatella, että jättäisiin vain nykyisen vapaakauppasopimuksen pohjalle, niin silloin neuvoteltaisiin jottain siihen lisäksi, jotta ei oltaisi niin ulkona tästä kehityksestä kuin muuten oltaisiin.

Ed. Tennilä kiinnitti aivan oikein huomiota siihen, että aluepolitiikkamme kriteerit ovat tällä hetkellä sellaisia, samoin per capita -tulotaso

Suomessa, että se ei yksinkertaisesti oikeuta aluepoliittisiin tukitoimiin EY:ssä. Koska olemme harvaanasuttu maa, täällä kuitenkin tarvitaan aluepolitiikkaa; aluepoliittisia tukitoimiamme on kehitettävä sillä tavalla, että ne paremmin sopeutuisivat EY:n tukimuotoihin. Sen lisäksi meidän tulee neuvotella siitä, että saisimme joitakin sellaisia tuen muotoja, joita voitaisiin käyttää Suomessa. Eli tilanne on aivan samanlainen kuin maatalouspolitiikankin osalta, että meidän täytyy pyrkiä saamaan arktiset olosuhteemme erityishuomioiduiksi.

Ed. P. Leppänen tiedusteli, miksi hallitus ei tuo selonteossaan esille erilaisissa taustaselvityksissä ja taustalaskelmissa esitettyjä numeroita. Tämä on ollut aivan johdonmukainen päätös hallitukselta, että näin ei menetellä, koska hallitus ei halua sitoutua yksityiskohtaisiin laskeuksiin, joita jokin Vatt on esimerkiksi tehnyt. Vatt on tehnyt ne omilla asettamuksillaan ja omilla oletuksillaan ja vastaa niistä. Ne ovat eräs kuvaus siitä, mitä voisi tapahtua tietyillä asettamuksilla. Mutta hallitus ei halunnut ottaa selontekoon mitään tarkkoja numeroita, koska jokainen ymmärtää, että eiväthän tällaiset numerot ole ehdottoman varmoja. Ne ovat tietyllä tavalla ja tietyillä ehdoilla laskettuja numeroita, ja niihin tulee sillä tavalla suhtautua. Eivät ne ole ehdottoman oikeita eivätkä ehdottoman vääriä. Sen vuoksi niitä ei ole syytä pistää selontekoon, koska muutenhan hallitus sitoutuisi uskomaan, että näin on asianlaista, eikä se välttämättä ole koko totuus, vaan se on niiden tekemiä selvityksiä. (Ed. Seppänen: Ministerin pitäisi kertoa se myös ed. Sasille!)

Ed. Andersson käsitteli hyvin laaja-alaista kysymystä, johon meni tietysti pitkälti aikaa, en yhtään vähättele sitä, vaan hän on aivan oikeassa, että me joudumme parlamentaarikkoina, ja itse lukeudun todellakin tähän ryhmään, miettimään, millä tavalla turvaamme asemamme tulevassa järjestelyssä, jos jäsenyyttä anomme. Oma arvioni on, että trendit kulkevat siten, että hallituksen valta kasvaa, tasavallan presidentin ja eduskunnan valta tavallaan vähenevät. Nämä ovat ne pääsuuntauukset, jotka olisivat seurauksina jäsenyydestä ja ovat olleet kaikissa muissakin maissa. Se korostaa hallituksen roolia valtioliikkeenä. Siinä joudutaan sitten miettimään, ja sitähan on jo Suomen eduskunnassa mietitty, mitkä ovat Suomen eduskunnan vastaukset näihin parlamentaarisii haasteisiin, jotka tulevat.

Eta-ratkaisun myötä luomme yhteisen parlamentaarisen elimen, joka hoitaa yhteisiä tehtä-

viä. Jäsenyydessä joutuisimme menettelemään suurin piirtein samaan tapaan kuin Tanskassa menetellään, on markkinavaliokunta, joka joutuisi ennakkokäsittelymään. Hehän kerran viikossa perjantaisin käsittelevät kaikki esille tulevat asiat ja antavat siitä hallitukselle omia käsitteksiään ja evästyksiään. Eli kyllä parlamenttien metodeja työskennellä on kehitettävä. (Ed. Aittoniemi: Valtaa jää pois!)

Ed. Apukka kysyi, mitä pysyviä poikkeuksia eri maat ovat saaneet. (Ed. O. Ojala: Kyllä se oli Apukka!) En mene kaikkia tässä luettelemaan, mutta kyllä voin sanoa, että niitä on kohtalaisen pitkä luettelo. Jos otamme esimerkiksi ne poikkeukset, joita Espanja ja Portugali saivat omissa neuvotteluissaan, niin siellähän ei ollut pelkästään siirtymäaikoja, vaan kyllä on muutakin. Klassisena esimerkkinä mainitaan Tanskan kesäasuntojärjestelmä. Kuka tahansa EY-kansalainen ei voi ostaa Tanskasta kesäasuntoa, vaan vain sellainen, joka asuu Tanskassa.

Ylipäättäänkin EY:ssä noudatetaan sitä periaatetta, että ei saa syrjiä kansallisuuden perusteella, vaan jos on muuttanut, kun tulee työvoinman vapaa liikkuvuus, sehän tulee jo Etassakin, niin periaatteena on se, että sillä, joka on työvoinman vapaan liikkuvuuden myötä liikkunut johonkin maahan, tulisi olla siinä maassa samat oikeudet, jotka on sen maan kansalaisilla. (Ed. Jaakonsaari: Hieno periaate!) Tämä on yleinen lähtökohta. Tämän tyypisiä erilaisia varauksia voi tehdä sopien tietyt neuvotteluissa ja niin, että vastapuolikin ne hyväksyy, mutta voi tällaisia tavoitteita yrittää neuvotella läpi omina tavoitteinaan.

Ed. Hassin kanssa kävisin pikkuisen keskustelun edelleen siitä, kun sanoin, että ei se ole niin kuin saksilla leikattu yhdestä kohtaa ja sitä ennen on kaikki tavoitteet esitettävä, vaan jatko on prosessi. Ed. Hassi kysyi, minkälaisia tavoitteita Suomella voisi olla tässä suhteessa, minkälaisia tavoitteita me ajaisimme, ja ymmärrän kysymykseksi, mitä ne olisivat laadullisesti. Minun mielestäni ne olisivat sellaisia tyypillisiä suomalaisen yhteiskunnan hyväksymiä keskeisiä tavoitteita, että me pyrkisimme hyvin ympäristöolosuhteisiin, korkeaan pohjoismaistyyppiin sosiaaliturvaan.

Tietenkin jos meitä olisi joukko Pohjoismaita sisällä, olisihan meillä ns. pohjoismainen lobby, jolla olisi melkoinen ominaispaino EY:n sisällä tämän kaltaisissa kysymyksissä. Nykyisessäkin EY:ssä on työskentelymetodin se, että eri maat pyrkivät liittoutumaan EY:n sisällä ja ajamaan

tiettyjä projekteja läpi. Sillä tavalla se on samanlaista politiikan tekoa kuin missä tahansa yhteisössä: samanmieliset pyrkivät ajamaan tiettyjä asioita läpi. Jos siellä olisi Pohjoismaita enemmän, niillä olisi ominaispainoa ja todennäköisesti niillä olisi pohjoismaalaistyyppisiä tavoitteita, näitä, joita tässä mainitsin.

Turvallisuuspolitiikan osalta ei ole mitään syytä tässä yhteydessä mennä yksityiskohtiin. Uskon, että hallituksen sisällä turvallisuus-, puolustus- ja ulkopoliittisista kysymyksistä vallitsee saumaton yksimielisyys. Eikä siitä saa siis erimielisyyttä aikaan, että otetaan sieltä yksittäisiä palasia. Kyllä tämä kokonaisuus on hallituksen sisällä tavattoman yksimielinen.

Ed. Ala-Nissilä käytti täällä puheenvuoron ja sanoi, että ed. M. Laukkanen ei hätäile. Minun mielestäni ed. M. Laukkanen ilmoitti omassa puheenvuorossaan, että hän on nopean jäsenyyshakemuksen kannalla. Jos se ei ole hätäilyä, niin en tiedä, mitä se on. Jos se on yhden kohdalla hätäilyä, niin sitten se on toisenkin kohdalla hätäilyä. Mutta ed. M. Laukkanen ilmoitti täällä puheenvuorossaan, että hän on nopean jäsenanomuksen kannalla, tällaisen kirjasin muistiin.

Ed. Seivästö, en minä ole sanonut, että tänne tulisi huomattavasti uusia yrityksiä, en minä ole niin sanonut. Olen sanonut, että jos me olisimme jäseniä, me olisimme samassa asemassa kuin muutkin EY-maat, kun yritykset tekevät investointi- ja sijoittamispäätöksiään. Sehän on jotain aivan muuta. En minä voi taata, että Suomi on houkutteleva investointikohde. Minä voin ainoastaan sanoa, että me olemme järjestelmän kannalta silloin samassa asemassa kuin muutkin alueet, jos me olemme jäseniä. Minä toivon, että Suomeen tulisi enemmän ulkomaisia investointeja. Meidän suurimpia ongelmiamme on tällä hetkellä, että sen paremmin suomalaiset kuin ulkomaalaisetkaan eivät investoi Suomessa. Oma arvioni on se, että tässä suhteessa vallitsee selvä ero valitettavasti Eta-ratkaisun ja jäsenyyden välillä, ja arvelen, että tilanne on sillä tavalla, että jos on jäsen, niin kyllä koetaan sellainen maa turvallisemmaksi ja paremmaksi sijoittamis- ja investointikohteeksi kuin sellainen maa, joka on vain Eta-ratkaisun pohjalta mukana. Tällä en lainkaan vähättele Eta-ratkaisua, vaan Eta-ratkaisu, kuten olen sanonut monesti, on välttämätön ja täysin välttämätön kahdeksi vuodeksi vuodesta 1993 eteenpäin, jotta emme olisi täysin ilmassa.

Ed. Ukkola on tainnut lähteä pois, mutta hänkin puhui turvallisuuspolitiikasta. Hänen

osaltaan vastaukseni on sama kuin aikaisemmin.

Joku täällä myöskin kuulutti sitä, että pitäisi puhua Euroopan unionista. Niin kyllä, kyllä pitää puhua, jos tarkoitetaan aikaa vuoden 1996 jälkeen, sitä ennenhän ei ole varsinaista Euroopan unionia, vaan rakenteet ovat suurin piirtein samantapaiset kuin ne ovat tällä hetkellä, ja suuri loikka turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa otettaisiin vuonna 1996. Itse olen sanonut, että jos vuonna 1995, jolloin ensimmäiset uudet jäsenet otettaisiin sisään, sisällä olisi esimerkiksi sellaisia puolueettomuuspolitiikan maita kuten Ruotsi, mahdollisesti Sveitsi, Itävalta, Suomi, niin totta kai tällaisella ryhmällä olisi tietty ominaispaino ja vaikutuksensa siinä keskustelussa, jota käydään valmistavasti esimerkiksi vuonna 1995 koskien Euroopan unionia.

Eihän EY:kään ole sataprosenttisesti lyönyt itse lukkoon tätä unionitulevaisuuttaan, vaan siinä on monia seikkoja, jotka ovat vielä auki. Kuten tiedetään, siellä on esimerkiksi brittiläinen koulukunta, joka kannattaa löyhempää järjestelmää, ja se on eräs syy, miksi britit ja tanskalaiset halusivat esimerkiksi Suomen, Ruotsin ja Itävallan sisään jäseneksi ja Norjankin ja miksei Eftan, koska britit lähtevät siitä, että jos yhteisö olisi laaja, se olisi myöskin laimeampi ja olisi enemmän kansallista liikkumavaraa. Tässä on aika mielenkiintoinen henkinen harjoitus: Jos ei pyri sisälle, niin silloin on todennäköisesti lopputuloksena, että siitä tulee hyvin syvälle sukeltava unioni, joka on hyvin tiivis. Jos sinne menee enemmän väkeä sisään, siitä tulee löyhempi ja enemmän kansallisia näkökohtia otetaan huomioon ja koko tämän yhteisön luonne olisi toisenlainen.

Ed. Puhakka: Herra puhemies! Aivan alkuun haluaisin todeta, että hyvin mieluusti yhdyin oikeusministeri Hannele Pokan erittäin vastuulliseen puheenvuoroon, jonka hän käytti keskustelussa. Me suomalaiset käymme eurokeskustelua, meille hyvin tärkeätä keskustelua, tilanteessa, jossa maan talous on horjumassa, työttömyys huippulukemissa ja maaseudun peruselinkeino maa- ja metsätalous pahoissa vaikeuksissa. Me emme ole eurokunnossa jättämään jäsenhakemusta. Asemamme mahdollisissa neuvotteluissa eivät ole kovinkaan lupaavat, väittäisin, että kovin heikot.

Näkinsin, että tässä tilanteessa Eta-ratkaisu on Suomen kannalta turvallinen. Se antaa meille tietyn itsenäisen päätäntäoikeuden sekä turvaa maatalouden ja maaseudun yritystoiminnan



mahdollisuudet. Teollisuutemme saisi samat edut kuin Suomen ollessa EY:n jäsenenä. Miksi kiirehtiä EY-jäsenhakemuksen jättämistä? Eikö olisi järkevää katsoa, mitä mahdollisuuksia Eta käytännössä meille tuo? On kysymyksessä eräs itsenäisyytemme ajan tärkeimmistä ja vastuullisimmista ratkaisuista. Me vietämme tänä vuonna myös itsenäisyytemme 75-vuotisjuhlavuotta. Mistä on muodostunut kiire EY-jäsenhakemuksen jättämiseen, itsenäisyytemme kaventamiseen, jopa täydelliseen menettämiseen? Onko vähäininkin kansallinen itsetuntomme laman myötä romahtanut?

Näkinsin, että meidän on ajateltava enemmän mahdollisen EY-jäsenyyden pitkän aikavälin seuraamuksia kuin lyhytjänteisiä, ehkä pinta-puolisesti kuviteltuja taloudellisia etuja. Mielestäni EY-jäsenyyttä tulee todella tarkastella pitkäjänteisesti sekä harkita ja tarkastella monelta puolelta. Tässä kysymyksessä jos missään tarvitaan kypsyyttä ja viisautta. EY nähdään kovin laajoissa piireissä hyvänä, mutta uskaltaisinkin väittää: vähän löyhin perustein. Joskus tuntuu, kuin se nähtäisiin vaihtoehtona kaikille nykyisille ongelmille, mitä se ei totisesti ole. (Ed. Jaakonsaari: Se on totta!) Hallituksen selonteko EY-jäsenyyden vaikutuksista meidän suomalaisten elämääntä antaa kovin ruusunhoitoisen kuvan arvioidessaan jäsenyyden etuja ja haittoja. EY-jäsenyyden olisi varsin kohtalokas Suomen maataloudelle.

Selonteossa luvataan maataloudelle siirtymäaikoja ja poikkeuksia. Kuitenkin näyttää vahvasti siltä, että pysyviä poikkeuksia on mahdollista saada EY:n jäsenenä. EY-jäsenyyden toisi siis varsin vakavan tilanteen Suomen maataloudelle ja maaseudulle. On olemassa vaara, että maaseutu autioituu, kurjistuu. Maaseutu olisikin nähtävä koko kansan kulttuurikysymyksenä, ei pinta-puolisena ruoan hintakeskusteluna. Meillä Suomessa vain ei päästä kuluttaja — tuottaja- tai maaseutu — taajama-vastakkainasettelusta. Maaseutu voi olla voimavara, se toki Euroopassa ymmärretään.

Mahdollisen EY-jäsenyyden myötä maataloustuotteiden hinnat putoaisivat noin 50 prosenttia. Tuotannon arvioidaan putoavan 35 prosenttia. Viljelijöille ei siis jäisi tuotannostaan ja työstään ollenkaan tuloja, vaan heidän toimeentulonsa jäisi suoran tulotuen tai mahdollisen EY-rahastoista saadun tuen varaan. On myös muistettava, että elintarviketeollisuus menettäisi arviolta noin 200 000 työpaikkaa. Mahdollisen jäsenyyden myötä joutuisimme maksamaan EY-

rahastoihin 5—7 miljardia markkaa vuodessa. Siitä 3 miljardia markkaa olisi maatalouden vientitukea. Mutta ehkä on hienompaa maksaa Brysseliin kuin tukea kotimaista elintarviketuotantoa, omavaraisuutta, mikä on itsenäisen maan perusedellytys.

En löytänyt selonteosta selkeitä vastauksia EY:n jäsenyyden vaikutuksista palkkaukseen, sosiaaliturvaan, ympäristöön, koulutukseen, perusrarvihin, suhtautumiseen maailman köyhimpiin maihin ja naisen asemaan. Näihin kysymyksiin tulee myös saada selkeä vastaus ennen hakemuksen jättämistä.

Selonteko antaa ymmärtää, että pääsisimme mukaan suureen kauppapoliittiseen ryhmitymään, jonka antama Eurooppa-imago toisi tänne pääomaa, talouskasvua, parantaisi työllisyyttä ja toisi jopa lisäksi halvat kuluttajahinnat. Uskallan väittää, että tämä ajattelu on harhautavaa, koska kaikki tiedämme, ettei mitään tapahdu ilman omaa yrittämistämme ja omia toimenpiteitämme, tietoaamme, taitoaamme ja osaamistamme. Ei EY ole mikään taikalaatikko, johon puhaltamalla kaikki muuttuu hyväksi ilman omia ponnisteluja.

EY:n myötä menettäisimme merkittävän osan verotulojamme, selonteon mukaan 14 miljardia markkaa. Aleneminen on vieläkin suurempi, kun otetaan huomioon liikevaihtoverotuksen aleneminen. Joutuisimme siis maksamaan EY:n kassaan paljon enemmän kuin saisimme sieltä takaisin.

Herra puhemies! On myös tiedostettava se, että EY:stä ollaan muodostamassa liittovaltiota. Olisikin rehellisempää puhua Euroopan unionista kuin Euroopan yhteisöstä. Ymmärrän, että jos Suomi tulee EY:n jäseneksi, se sitoutuu noudattamaan yhteisön päätöksiä riippumatta niiden sisällöstä. Olemme menettämässä kansallisen itsemääräämisoikeutemme. Euroopan yhteisölle ollaan muodostamassa omaa turvallisuuspolitiikkaa, omia puolustusvoimia. Maastrichtin sopimus sisältää tämän mahdollisuuden.

Selonteossa todetaan Suomen hoitavan puolustuspolitiikkansa itse. Tämä on hyvä asia. Mutta entä jos EY muuttaa puolustuspolitiikkaansa jäsenmaita sitovammaksi ja ryhtyy mahdollisesti pakotteisiin? Mikä on Suomen rooli puolueettomana maana? Vastaan, että vaikea. Saatamme joutua konflikteihin, joista muutoin olisimme voineet pysyä erossa.

On myös muistettava, että jos Suomi hyväksytään EY:n jäsenmaaksi, tulemmme ole-



maan Euroopan unionin liittovaltion osa, mistä ei erota kirjelmällä Brysseliin, vaan päätös on sitova.

Asioita on tarkasti harkittava ja punnittava ennen jäsenanomuksen jättämistä eikä sen jälkeen. Suomen historia ja tulevaisuus sekä maantieteellinen asema edellyttävät, että maamme säilyttää itsenäisyytensä mahdollisimman koskemattomana kaikkiin suuntiin. Meillä ei ole minikäänlaista tarvetta kiirehtiä jäsenanomuksen jättämistä tämän kevään aikana. Näin vakavassa kysymyksessä turha kiireellisyys ja hätäily on mielestäni kansallisen edun vastaista.

Kansainvälistyminen sinänsä on hyvä ja puolestuttava asia, ei siinä ole pelättävää. Kuitenkin kansallinen omaleimaisuus, olla jotakin kansainvälisessä kehityksessä, perustuu itsenäisen kansan rooliin, itsenäisyyteen. Se on henkisten arvojen — kulttuurin ja sivistyksen — sekä vakaan talouden — työnteon ja osaamisen — varassa. Nyt jos koskaan me suomalaiset tarvitsemme tervettä itsetuntoa, millaista kulttuuria, millaisia arvoja ja talouspolitiikkaa haluamme luoda ja ottaa vastaan. Henkilökohtaisesti arvostan itsenäisyyttämme. Olemme siitä vastuussa niin menneille kuin tuleville sukupolville.

Herra puhemies! Lopuksi haluaisin lainata filosofian tohtori Esa Saarista. Hän totesi Suomen Kuvalehden tämän vuoden ensimmäisessä numerossa: "Onko pienellä haavoittuvalla maalla varaa kytkeä kohtalonsa johonkin niin epäselvään hankkeeseen kuin on Euroopan yhteisö? Vastaan kieltävästi. Toivo ei ole Euroopan yhteisö. Toivo on itsenäinen Suomi."

Ed. H ä k ä m i e s (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Puhakka totesi puhevuoronsa alussa, että Suomi ei ole ns. eurokunnossa, ja veti siitä sellaisen johtopäätöksen, että jäsenyyttä Suomen ei tulisi hakea. Tässä kyllä syylistytään sellaiseen ajatteluun, että me täällä Suomessa, jos emme ole EY:n jäseniä, voisimme elää jossakin lintukodossa, kun kuitenkin tosiasia on se, että me joudumme taloutemme suhteen tekemään tismalleen samat asiat olimme me jäseniä tai pelkän Eta-sopimuksen varassa.

Toisaalta ed. Puhakka sanoi, että Eta tarjoaa Suomen talouselämälle samat mahdollisuudet kuin EY:n täysjäsenyys. Näin ehkä asia teoreettisesti ottaen onkin. Mutta eri asia on se, uskoko suomalainen teollisuus, jos Suomi ei ole EY:n täysjäsen, pärjäävänsä kansainvälisessä kilpailussa. Hyväksi esimerkiksi kelpaa Ruotsi, joka vuonna 1989 investoi Eurooppaan 60 miljardia.

Nyt kun ruotsalainen teollisuus on tietoinen siitä, että Ruotsi on jäsenyyttä hakenut ja varmasti uskoo tuohon jäsenyyteen, Ruotsin investoinnit Eurooppaan arvioidaan enää 15 miljardiksi markaksi kuluvana vuonna. Eli kun on varmuus siitä, että ollaan täysjäseniä, on usko investoida myös omaan maahan. Mielestäni tämä hyvin konkretisoi sitä, miten teollisuuden piirissä kenties Suomessakin asiasta tullaan ajattelemaan, ja siitä olisi myös ed. Puhakan tehtävä johtopäätöksiä. Kyllä EY-ratkaisu on hyvin pitkälle kauppapolitiittisesti tehtävä vientiteollisuuden ehdoon.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Puhakka mm. luetteli pitkän listan asioita, joita pitäisi selvittää ennen kuin hakemus EY-jäsenyydestä voidaan tehdä. Näitä selvityksiähän on tehty valtavasti ja mm. jopa on tehty selvitys "Naiset ja EY". Sosiaali- ja terveysministeriö on tällaisen selvityksen teettänyt. Se on sitten kansanedustajien tehtävä tehdä johtopäätökset näiden selvitysten perusteella, mutta aivan varmasti niitä selvityksiä on jo riittävästi olemassa.

Kaikkia asioita emme pysty mitenkään sanomaan tänä päivänä, mitä mahdollisesti seuraa Euroopan yhteisön jäsenyydestä tai sen ulkopuolelle jäämisestä. Osa on visioita, joita meidän on näiden tosiasioiden perusteella luotava. Mutta missään tapauksessa emme koskaan voi olla siinä tilanteessa, että meillä olisi kaikki tosiasiat sataprosenttisesti selvillä niin kuin ed. Puhakka vaati.

Me olemme aika vastuullisessa asemassa eduskunnassa, kun me tätä keskustelua käymme. Minä en pidä vastuullisena sellaisia ilmaisuja, että itsenäisyyden täydellinen menettäminen olisi uhkana EY:n jäsenyydessä. Täällä on monissa ryhmäpuheenvuoroissa jo esitetty kysymys, katsovatko edustajat, että EY:n nykyiset jäsenmaat eivät ole itsenäisiä valtioita. Ne ovat taatusti itsenäisiä valtioita, jotka ovat tehneet sopimuksen tietystä yhteisestä kauppapolitiikasta ja yhteisistä markkinoista, joten tällaiset heitot, joilla suorastaan ahdistetaan epävarmaa kansaa, ovat minun mielestäni todella vastuuttoomia eduskunnassa.

Samoin pidän vastuuttomana sellaisen uhkuvan luomista, että maaseutu autioituu ja kurtistuu EY-jäsenyyden seurauksena. Näin masentavaa tulevaisuuden kuvaa ei kyllä tässäkään talossa ole syytä luoda, kun tällaisesta tilanteesta ei lainkaan ole kysymys.

Mitä taas tulee siihen, onko EY liittovaltio tulevaisuudessa, Suomi EY:n jäsenenä pystyy vaikuttamaan siihen kehitykseen huomattavasti paremmin kuin sen ulkopuolella.

**Puhemies** (koputtaa): Kaksi minuuttia!

**Ed. Niinistö** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Puhakan puheenvuoro noudatteli samaa linjaa kuin eräät muut usein toistetut puheenvuorot tässä salissa, hyvin ennakkoluuloista, voisi sanoa hyvin asenteellisen ennakkoluuloista, linjaa. Se ei itse asiassa ole kovin vierasta puhetta tässä salissa. Pari vuotta sitten kun täällä keskusteltiin Etasta, aivan samanlaista asenteellista ennakkoluuloa koko Etajärjestelmää kohtaan tunsin hyvin moni kansanedustaja.

Tänään on kuultu sitten liki samoilla suilla, että Eta on turvallinen ratkaisu, vaikkakaan kuulemma näissä sopimuksissa ei ole noudatettu alkuunkaan eduskunnan kaksi vuotta sitten ilmaisevaa tahtoa. Eta-ratkaisu monien mielestä sisälsi suuria riskejä, mutta siitä huolimatta ratkaisu onkin tänään turvallinen. Tästä kannattaisi ottaa opiksi sen verran, että ehkä ei ole sittenkään ihan hullumpi ajatus katsoa tämä EY:kin saman tien elikkä käydä jäsenhakemusmenettely lävitse, sittenhän nähdään, muuttuuko sekin samaan tahtiin turvalliseksi. Ilmeisesti meidän poliittiseen kulttuuriimme kuuluu tällainen kovin ennakkoluuloinen suhtautuminen vieraisiin. Tämä keskustelukulttuurihan on jatkunut jo Fineftan ajoilta asti.

**Ed. Seppänen** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä olen yllätynyt siitä, että kokoomuksen piirissä nyt vasta ruvetaan tuntemaan huolta maamme vientiteollisuuden asemasta. Silloin kun maatamme oltiin panemassa eurokurilla ja eurotyöttömyydellä järjestykseen, siinä käytettiin hyväksi väärää valuuttakurssia. Kokoomus oli silloin syömässä Suomen vientiteollisuuden etuja ajamalla Suomen väärällä valuuttakurssilla ecuyhteyteen, ja siitä tilanteesta Suomella ei ollut mitään ulospääsyä. Siinä tilanteessa ei Suomea olisi auttanut Eta eikä EY. Meidän kilpailukykyämme ei olisi kestänyt sitä tilannetta.

Nyt vastoin kokoomuksen tahtoa vientiteollisuus on saanut tasavertaiset kilpailuasemat ulkomaisilla markkinoilla ja meillä on oikeus odottaa, että vientiteollisuus tulee vaikuttamaan myönteisesti tämän laman torjuntaan vuoden

loppupuolella tai ensi vuoden alkupuolella. Tältä osin vientiteollisuudelle on paljon tärkeämpi asia esimerkiksi valuuttakurssi kuin tämä EY-ratkaisu Etaan verrattuna.

Suomalainen vientiteollisuus tulee saamaan kaikki kauppapoliittiset edut, mitä on saatavissa, Eta-ratkaisun myötä. Yhtään kauppapoliittista etua ei jää saatavaksi EY:n myötä. Sen lisäksi Eta-ratkaisun yhteydessä Suomi tulee saamaan vapaan kauppapolitiikan suhteessa kolmansiin maihi, eli jos meillä EY:ssä on tulliliitto, meillä on yhteiset tullit kolmansiin maihin päin. Jos meillä on vain Eta, meillä on vapaus määrätä itse omista tulleistamme kolmansiin maihin päin, eli Eta pitää sisällään huomattavasti suuremman toimintavapauden kauppapoliittisesti kuin EY.

**Ed. Iivari**: Arvoisa puhemies! Suomen asemaa eurooppalaisessa muutoksessa voisi verrata amerikkalaiseen poliittikkoon, jonka puheenkirjoittaja tympääntyi tehtävänsä. Kesken puheensa poliitikko sai huomata, että teksti katkesi ja avustaja oli kirjoittanut paperiin: "Nyt olet omillasi, senkin ketale." No, rakas isänmaamme ei ole tietenkään mikään ketale, mutta se käsikirjoitus, joka syntyi toisen maailmansodan jälkeisessä kahtia jakautuneessa Euroopassa ja jonka roolijakoa Suomi on tunnollisesti ja taitavasti omalta osaltaan noudattanut, on vanhentunut ja jäänyt ilmeisesti jopa joidenkin mielestä kesken. Vanhat vuorosanat eivät auta, vaan meidän on nyt uudessa tilanteessa pohdittava, kuinka turvaamme kansalliset etumme.

Muutos ei Suomen kannalta tarkoita, että perustehtävät olisivat sinänsä muuttuneet. Hyvät suhteet naapureihin sekä oma ulko- ja turvallisuuspoliittinen harkinta ovat edelleen tärkeitä ja kestäviä lähtökohtia. Nyt on vain mietittävä, kuinka tavoitteemme parhaiten toteutetaan uudeksi muotoutuvassa tilanteessa. Samalla meidän on kyettävä näkemään ne mahdollisuudet, joita poliittisen, taloudellisen, kulttuurisen ja ympäristöä koskevan yhteistyön syventyminen tarjoaa Euroopalle ja laajemmin koko ihmiskunnalle.

Tulevaisuudessa tarvitaan monia päätöksen- teon tasoja paikallisista kansainvälisiin. Meidän on kehitettävä Suomessa esimerkiksi kunnallista itsehallintoa ja myös työpaikoilla tapahtuvaa vaikuttamista entisestään. Ihmiskunnan suuret ongelmat vaativat kuitenkin laajaa kansainvälistä päätöksentekoa. Turvallisen kehityksen edel-

lytykset syntyvät valtioiden keskinäisestä yhteistyöstä, keskinäisestä riippuvuudesta.

Kun sosialidemokraattinen puolue valmisti keväällä 1988 ensimmäisen Euroopan integraatiota koskevan raporttinsa ja käynnisti oman varsin laajan kenttäkeskustelun, se asetti peruskysymykseksi, tuleeko Suomen olla passiivinen sopeutuja vai aktiivinen osallistuja. SDP valitsi linjakseen aktiivisen osallistumisen ja on sen pohjalta edennyt hyvin pitkän harkinnan ja valmistelun jälkeen suosittelemaan EY-jäsenhakemuksen jättämistä.

Euroopan kahtiajaon murtuminen merkitsee, ettei enää ole sellaisia ulko- ja turvallisuuspoliittisia tekijöitä, jotka estäisivät jäsenhakemuksen jättämisen. Vastaus siihen, onko itse jäsenyyden estäviä turvallisuuspoliittisia näkökohtia, saadaan vasta neuvottelujen kestäessä. Silloinkaan vastaus ei voi olla ihan varma kauaksi tulevaisuuteen, koska kehityskulkuja niin EY:n sisällä kuin muutoinkin Euroopassa on mahdoton ennustaa. Ongelmia saattaa tulla mm. EY:n pakotepoliittikan soveltamisesta, kuten täällä eri puheenvuoroissa on jo mainittukin. Toisaalta kuuluminen vahvaan yhteisöön on sinänsä turvallisuutta lisäävä tekijä, vaikka se ei anna oikeutta tinkiä esimerkiksi omasta puolustuspolitiikasta.

Huomionarvoista on, että hallituksen selonte-ko rinnastaa toisiinsa Etykin ja EY:n ulko- ja turvallisuuspoliittiset tavoitteet. Suomen ja EY:n tavoitteita Etykissä pidetään saman suuntaisina. Määriteltiinhan Maastrichtin kokouksessa EY:n yhteisen ja huom. yksimielisyyttä edellyttävän ulko- ja turvallisuuspolitiikan alueiksi Etyk, aseidenriisunta, ydinaseiden leviämisen estäminen ja aseidenvientipoliittika.

On myös syytä yhtyä selonteon painotukseen siitä, ettei Venäjän ja muun Euroopan väliin saa syntyä uudenlaista rajalinjaa. Se edellyttää Länsi-Euroopan ja Venäjän jo alkaneen yhteistyön kehittämistä, ja olen aivan varma, että Suomella on tässä oma tehtävänsä yhteyksien rakentamisessa Itämeren alueella. On mahdollista ja monien asiantuntijoiden mukaan varsin todennäköistä, että EY:n jäsenenä Suomi voisi olla nykyistä tehokkaampi, nykyistä parempi yhteistyökumppani Venäjälle ja Baltian maille.

EY-jäsenhakemuksen vastustajat ovat esittäneet yhtenä argumenttinaan, ettei Suomi ole eurokunnossa. Se kuultiin edellisessäkin, ed. Puhakan puheenvuorossa. Taloudelliset ongelmamme ja mm. eilen julkaistut tiedot Suomen huippukorkeasta kustannustasosta vahvistavat tavallaan näitä perusteluja. Mutta samalla tun-

tuu siltä, etteivät vastustajat haluakaan sellaista kehitystä, joka vahvistaa kilpailukykyämme ja suomalaisen yhteiskunnan tehokkuutta, ja näyttävät haikailevan mahdolltomaksi käyneen suljetun subventiotalouden perään ja unohtavat tallaan sen, että jos Ruotsi ja Itävalta pääsevät EY:n jäseniksi, EY merkitsee 70:tä prosenttia Suomen vientimarkkinoista.

EY-keskustelussa on puhuttu ehkä eniten jäsenyyden Suomen maataloudelle aiheuttamista ongelmista. Tätäkin keskustelua on käyty ikään kuin vanha meno voisi muutoin jatkua. Ylituotannon ja nykyisenlaisen tukiaispoliittikan ajan pitäisi olla joka tapauksessa ohi. Näyttää myös siltä, ettei suomalaista maatalouspolitiikkaa saada uudistetuksi eikä ainakaan sietämätöntä kustannustasoa alas ilman elintarvikkeiden tuonnin vapauttamista. Vapaaehtoinen järjen käyttö ei maatalouspolitiikassa ole ollut suosiossa.

Toisaalta on huomattava myös se, että Suomen elintarviketeollisuus, jonka puolesta täällä on yritetty puhua, on osittain varsin pitkään jo kärsinyt elintarvikkeitten rajasuojasta. Se on vähentänyt elintarviketeollisuuden kilpailumahdollisuuksia. Toisaalta Suomen elintarviketeollisuuden ongelma on se, että siinä ovat hyvin monenlaiset edut, tuottajien ja jalostajien, kytkeytyneet yhteen; Valion monopoli on meille siitä esimerkkinä.

On selvää, ettei mitään kansalaisryhmää saa ajaa tietien tahtoon ahdinkoon. Siksi on etsittävä kansallista yhteisymmärrystä maatalouden hallit- tuihin sopeuttamiseksi. Siihen tarvitaan myös siirtymäaikoja.

Mutta samalla suomalaisessa keskustelussa ihmetyttää se kovuus ja piittaamattomuus, joka ilmenee muita väestöryhmiä kohtaan. Juuri kukaan ei tunnu kantavan huolta teollisuustyöntekijöistä, jotka ovat jo joutuneet kokemaan varsin rajun ja hallitsemattoman rakennemuutoksen, ja näillä ihmisillä ei ole mitään sellaista turvaa, jonka esimerkiksi maanomistus suo. Kun täällä puhuttiin maaseudun kulttuuriarvoista, niin kyllä suomalaisia kulttuuriarvoja merkitsevät myös vanhat teollisuusyhdyskunnat, niitten elämänmuoto ja niiden kulttuuri ja ihmisten yhteinen toiminta siellä. En ole havainnut yhdenkään suomalaisista arvoista huolestuneen edes viittaavan näihin arvoihin.

Epävarmuus Suomen asemasta eurooppalaisessa yhteistyössä on mielestäni omiaan syventämään lamaa. Jäsenhakemuksen jättäminen ei tietenkään sinänsä varmuudella tuo meille suomalaisia investointeja tai saa kotimaista toime-

liaisuutta liikkeelle. Hakemuksen lykkääntyminen toiseen aaltoon vuoden 2000 tienoille sen sijaan merkitsee, ettei kiinnostus Suomessa tehtäviin investointeihin ainakaan lisäännä.

Arvoisa puhemies! Vaikka kansallisuustunne elää Euroopassa uutta tulemistaan, merkitsevät teknologinen kehitys ja pääomien kansainvälistyminen sitä, että toisistaan riippumattomien kansallisuusvaltioiden aika on ohi. Kansainvälisten toimijoiden lukumäärän jatkuvasti kasvessa etenkin yrityssektorilla on valtioiden välinen integraatio mahdollisuus säilyttää päätöksentekoa poliittisella kansanvaltaisella pohjalla. EY:n sisäisen päätöksenteon demokratisoinnissa on varmasti paljon tehtävää, mutta EY tarjoaa myös mahdollisuuden vaikuttamiseen. Sen ulosjääminen estää.

Suomen intressissä on, että Euroopassa vahvistuvat kansanvaltaiset, ihmisten tasavertaisuudesta lähtevät arvot. Meidän tulee omalta osaltamme pyrkiä toimimaan niin, että näin tapahtuu.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Oli mielenkiintoista kuunnella SDP:n entisen puoluesihteerin ed. Iivarin puheenvuoroa nimenomaan siltä osin, kun hän totesi, kuinka SDP on jo aikoja sitten tehnyt päätöksen EY:hyn liittymisestä ja siihen hakemisesta. Minun mielestäni tuntuu hieman arveluttavalta näin ratkaisevia päätöksiä tehdä silloin, kun ei vielä edes tätä selontekoa ole ollut käytettävissä, joka nyt on täällä meillä käsittelyssä ja jossa ei kovinkaan paljon esitetä.

Mitä tulee ed. Iivarin näkemukseen teollisuustyöntekijöistä, niin uskoisin, että he ovat eräänä ryhmänä myös menettämässä huomattavasti palkkatasossa ja sosiaalipuolella silloin, kun ratkaisuja ruvetaan tekemään ja niitten vaikutukset alkavat näkyä myös teollisuustyöntekijöitten kohdalla.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mielenkiintoista on, että sosialidemokraatit ovat Suomen EY-jäsenyyden kannalla. Se on osoitus sosialidemokraattisesta päätöksentekotavasta. Puolueen johtava eliitti tekee päätöksiä, joihin muut pannaan sopeutumaan, vähän niin kuin nyt haluaa hallitus tehdä päätöksen Suomen EY-jäsenyydestä, johon Suomi pantaisiin sopeutumaan.

Minusta oli hyvin mielenkiintoista pääministeri Ahon täällä esittämä gallup tutkimuksen tieto: 50 prosenttia sosialidemokraattien kannatta-

jista vastustaa Suomen EY-jäsenyyttä, siis 50 prosenttia sosialidemokraattien kannattajista vastustaa Suomen EY-jäsenyyttä. Siitä huolimatta puolueen eduskuntaryhmä näin yksiselitteisesti, näin kriittikittömästi, näin tavallaan ulottuvuuksia karsien lähtee EY-keskusteluun. On kysymys myös Suomen tulevaisuudesta eikä vain sosialidemokraattien sisäisen kriisin voittamisesta.

Siinä mielessä minä asetan kysymyksiä, joihin toivoisin sosialidemokraattien tämän keskustelun aikana vastaavan: Takaako Suomen EY-jäsenyys Suomelle turvallisuuden? Riittääkö EY-jäsenyys takaamaan Suomelle turvallisuuden idän barbaarikansoja vastaan? Ed. Iivari sanoi, että ei ole sellaisia ulko- ja turvallisuuspoliittisia tekijöitä, jotka olisivat esteenä Suomen EY-jäsenyydelle. Mutta riittääkö meidän turvallisuutemme takaamiseen EY? Mikä on sosialidemokraattien suhde Natoon?

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Panin tyytyväisyydellä merkille, että ed. Iivari puheenvuorossaan myös toivoi kansallista yhteisymmärrystä meidän elintarviketaloutemme sektorille. Tämä olisi minusta erittäin tärkeä asia, ja vielä kerran uudestaan sanon, että toivon, että hallitus, kun EY-hakemusselvitystä tiedonannon muotoon muokkaa, sitä ennen selvittää, onko tällainen kansallinen yhteisymmärrys löydettävissä.

Edelleen ed. Iivari puheenvuorossaan puuttui tukiaispolitiikkaan. Haluaisin vain ed. Iivarille tässä yhteydessä muistuttaa, että kyllä Euroopan yhteisön maatalouspolitiikka takuuhintoihin on myös tukiaispolitiikkaa. Ydinongelma on vain se, että kustannustaso Suomen viljan tuotannossa verrattuna EY:n viljan tuotantoon on tasan 50 prosenttia korkeampi. Silloin tulee tuen tarve niin äärettömän suureksi, että en näe minkäänlaista mahdollisuutta, että EY:n komissio hyväksyisi niin mittavat tukimarkat, mitkä silloin tarvittaisiin, jos Suomen viljanviljely aiotaisiin pitää Euroopan yhteisön täysjäsenyyden vallitessa myös mahdollisena. Tämä on yksi peruskysymys, minkä takia suhtaudun hyvin kriittisesti koko EY-jäsenyyteen.

Tähän toki liittyy myös se, että EY on puhtaasti markkinavoimien mekka. Siellä siis toimitaan sen mukaan ja uskotaan siihen, että markkinavoimilla ainaostaan savutetaan jotain hyvää. Miellä on näistä markkinavoimista viime syksyltä aika karmeat kokemukset, kun hallituksen yli markkinavoimat rahapolitiikan sektorilla

menivät kertaheitolla. Pelkään pahaa vain, että tässä taloudellisessa tilanteessa, missä Suomi tänä päivänä on, markkinavoimat ottavat meistä yliotteen, ja sen jälkeen meitä ei valitettavasti ole.

**Ed. Jaakonsaari** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Esko Seppäselä vähän politiikan filosofiaa: Minusta poliittisen liikkeen tehtävä on etsiä olennaista ja avata uutta eikä kulkea vihoviimeisten ennakkoluulojen ja konservatiivisten mielipiteiden tulkkinä. Tässä suhteessa sosialidemokraattinen puolue voi olla ylpeä, koska me olemme nimenomaan tässä asiassa jos missään aloittaneet valmistelutyön aikoja sitten. Itse olin esimerkiksi jo 1980-luvun puolessavälissä Ylivieskan työläistapahtumassa vetämässä paneelia, jonka aiheena oli Euroopan integraatio.

Se, että me olemme näin varhaisessa vaiheessa kyselleet meidän jäseniltämme mielipidettä, eduskuntaryhmässä on ollut integraatioryhmä jo useita vuosia ja me olemme julkaisseet kaksi kirjasta, ei toki ole häpeällistä. Minusta paljon häpeällisempää on se, että poliittiset puolueet ovat jäljessä. Kun talous mikroelektroniikan ja elektronisen valuutanvaihdon jälkeen aikoja sitten kansainvälistyi, niin nyt täällä poliittiset puolueet, niin kuin ed. S-L. Anttila esimerkiksi, päivittelevät, että ei näin saa tapahtua. Se on jo tapahtunut.

Minusta nyt on erittäin hyvä, että poliittinen integraatio ja poliittinen valmistautuminen alkaa kesityttää markkinataloutta esimerkiksi EY:n puitteissa niin, että ympäristöuhkat ja eriarvoisuuden kasvu eivät olisi niin räikeitä, kuin ilman poliittisen tasapainottamisen ja kesyttämisen välinettä varmasti tulisi olemaan.

Minusta tosiaan on halpamaista ja opportunistia — aivan samalla tavalla kuin suurta opportunistia on ulkomaalaispolitiikasta menä kysymään kaikista kaljabaareista, mitä mieltä ihmiset ovat, pitääkö meidän ottaa ulkomaalaisia, sieltä saa sellaisen vastauksen, kuin me kaikki tiedämme — ihan samalla tavalla opportunistia on ...

**Puhemies** (koputtaa): Kaksi minuuttia!

**Ed. Iivari** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vistbackalle ja osittain ed. Seppäseläkin sanoisin, etteihän sosialidemokraattinen puolue tehnyt päätöstä EY-jäsenhakemuksen jättämisestä kovinkaan äkkiseltään

vaan monivuotisen prosessin jälkeen viime marraskuussa. Meillä on ollut tässä kaksi varsin laajaa kenttäkierrosta ja myös eduskuntaryhmä on ponnistellut. Kun olemme nyt selontekoa keskuudessamme tutkineet, niin siellä ei kauhean paljon uusia asioita sinänsä meille ole ollut. Mutta on ihan selvää, että jos jäsenhakemus jätetään, niin siitä alkaa prosessi, joka myös tarvitsee kansalaiskeskustelua. Varmasti sosialidemokraattinen puolue omalta osaltaan on sitä valmis käymään.

**Ed. Seppäselä** sanoisin, että mielestäni ei ole ulko- ja turvallisuuspoliittisia esteitä jäsenhakemuksen jättämiselle. Se, tuleeko sellaisia esteitä, selvittää neuvotteluissa itsessään. Mitä tulee siihen, voinko taata, että Suomen turvallisuus säilyy EY:n jäsenenä, ei tällaisia takuita kukaan muutoksen maailmassa voi antaa. Onkin tietysti meille hämmäntävää ja kauheata, että nyt pitää ajatella itse ja kehittää visioita, kuinka me asiamme hoidamme. On kysymys jatkuvista prosesseista ja hyvin monista epävarmuustekijöistä. Sanoin myös, että Suomen omalla puolustuspolitiikalla ja ulko- ja turvallisuuspolitiikalla tulee olla merkitystä myös tulevaisuudessa.

**Ed. Rimi** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Iivari totesi puheenvuorossaan, kuinka kannetaan huolta kovasti elintarviketeollisuudesta eikä olla kiinnostuneita siitä, kuinka monissa muissa kulttuureissa ja työläisammateissa pärjätään.

Se, että elintarvikkeista nyt on puhuttu paljon, on tietysti luonnollista, koska selonteonkin mukaan nimenomaan Suomen maatalous ja elintarviketeollisuus olisivat ne, jotka tulisivat kärsimään rajuiten. Tosin ne kärsisivät kyllä muutenkin mm. juuri Gattin vuoksi, mutta myös tästä EY-ratkaisusta.

On aika jännä se tilanne, että ei ole haluttu tunnustaa, että jos Suomen elintarviketeollisuudesta ja maataloudesta lähtee puolet, 200 000—250 000 työpaikkaa, niin ne ihmiset on myös jotenkin elätettävä. Selonteossakin sivulla 21 aika selkeästi annetaan ymmärtää, miten koko kansantaloudelta silloin, että elintarviketeollisuus ja maatalous selviäisivät, tullaan vaatimaan hyvin huomattavia joustoja, palkka- ja hintajoustoja. Se tietää sitä, että jos jotakin kautta esimerkiksi — mihin itse en vielä usko — ruokakassin hinta halpenisi, niin se varmasti tulisi maksamaan toista kautta alenevina palkkoina, heikentyvänä sosiaaliturvana, heikentyvänä terveydenhuoltona

ja monista muista syistä mahdollisesti kaksin verroin.

Ed. A l h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! SMP:n ed. Vistbacka ja vasemmistoliiton ed. Seppänen ovat aika pöyristyttäviä väitteissään, että sosialidemokraatit olisivat pää hupussa nyt ja jo monta vuotta sitten päätyneet siihen, että EY-jäsenyyksänomus pitäisi jättää. On tietysti katkeraa huomata näissä puolueissa, että sosialidemokraattinen puolue ei suinkaan ole hallituksen tiedonannon ja selontekojen varassa. Sillä on myös älyllistä kykyä ja valmiutta laatia omia selvityksiä ja käydä keskustelua ilman, että miltään auktoriteettien taholta kerrotaan, että nyt voitte keskustella. Tämä oikeastaan osoittaa sen, mistä olen erittäin iloinen, että sosialidemokraattinen puolue on aikaansa edellä ja pystynyt muovaamaan niitä ehtoja, joilla nyt EY-keskustelua voidaan käydä.

Täytyy myös muistaa se, että sosialidemokraattisella liikkeellä on omat yhteytensä Euroopan parlamenttiin. Sosialistinen ryhmä on merkittävä ja vahva. Meillä on kanavia muutakin kautta vaikuttaa niihin ratkaisuihin, joita EY:ssä tullaan tekemään kuin vain keskustelu eduskunnassa.

Olennaista onkin lähteä siitä, että EY ei voi olla muuttumaton. On monia asioita, joita EY:n piirissä täytyy muuttaa ja parantaa: Ne liittyvät mm. naisten asemaan, sosiaaliturvaan, moniin muihin tämän tapaisiin kysymyksiin. Meillä on selvä käsitys, mitä haluamme saada aikaiseksi. Toivoisin, että myös muut ryhmät olisivat olleet yhtä kaukokatseisia ja nähneet, että myös heidän kannattaa käyttää koko sitä verkostoa, mikä poliittisilla liikkeillä on kansalaiskeskustelun ja muun kautta vaikuttaa siihen, millaisessa Euroopassa elämme.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Jaakonsaari sanoi, että EY on perustettu sitä varten, että kesytettäisiin markkinavoimat. Kyllä minä väitän, että EY on perustettu sitä varten, että kesytetään sosialidemokratia. Sosialidemokraattien kesyttäminen on alkanut sillä, että Ruotsissa ja Suomessa puretaan pohjoismaista hyvinvointivaltiota, jonka rakentamiseen sosialidemokraatit ovat merkittäväällä panoksella osallistuneet sekä Ruotsissa että Suomessa yhdessä keskustan ja vasemmistoliiton kanssa. Eli sosialidemokraateille aiheellisesti kuuluu suuri tunnustus siitä toiminnasta, jota on tehty sosialidemokraattisten ihan-

teiden käytännön rakentamiseksi. On pystytty toteuttamaan ihanteita käytäntöön.

Mutta EY on olemassa sosialidemokraattien kesyttämiseksi. EY on perustettu sosiaaliturvavaltion murenttamiseksi. EY on perustettu perusturvan murenttamiseksi. EY on markkinavoimien valtaa, ja valitettavasti ei riitä se, että maailmalla ja Euroopassa on erilaisia sosialidemokraatteja silloin, kun valta annetaan vapaaehtoisesti tässä järjestössä markkinavoimille.

Ed. Iivarilta penäisin turvallisuuspoliittisesta näkökulmasta vastausta kysymykseen, mikä on sosialidemokraattien suhde Natoon tällä hetkellä. Tarvitaanko EY:n ohella jotain konkreettisempaa turvallisuuspoliittista uloketta? Miten te suhtaudutte Natoon? Kai te sitäkin olette mietineet, kun teillä on niin paljon selvityksiä. Ed. Jaakonsaarihan sanoi, että teillä on kaksi kirjaa-kin tehty asiasta. Minä olen yksin tehnyt kolme eli 50 prosenttia enemmän kuin sosialidemokraatit yhteensä. Eli kyllä tässä mielessä kysymyksi on perustelu.

Vielä sanoisin, että oli yllätys minulle se, että 50 prosenttia sosialidemokraateista vastustaa EY-jäsenanomusta. Missä on se edustus eduskunnassa? Eivätkö sosialidemokraatit uskalla edustaa jäsenistöään?

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. I i v a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppäsellä on tapana käyttää puheenvuoroja vastoin parempaa tietoaan, ja nyt on tapahtunut myös niin.

Puheenvuorossani ja kaikissa sosialidemokraattien puheenvuoroissa, joita integraatiosta ja kansainvälisestä muutoksesta Euroopassa on käytetty, on korostettu Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen harkinnan välttämättömyyttä. Meidän puoleltamme ei ole käytetty yhtään Nato-puheenvuoroa. Päinvastoin vasemmistoliiton ed. Seppänen on sen käyttänyt Kansan Uutisissa Natoon liittymisestä.

Siitä lausun iloni, että kauan kesti, ennen kuin sieltä tuli tunnustusta sosialidemokraattien tielle suomalaisen yhteiskunnan rakentamisesta. Vuosia olen eduskunnan keskusteluja kuunnellut ja aina ovat asiat olleet päin prinkkalaa SKDL:n tai nyt vasemmistoliiton mielestä. Kiva kuulla, että suomalainen yhteiskunta on sittenkin aika hyvä.

Ed. M e t s ä m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppäsellä totean, kun



hän haikaili pohjoismaisen sosialidemokratian ja hyvinvoinnin perään: Jokin aika sitten ei hän eivätkä hänenlaisensa antaneet mitään arvoa pohjoismaiselle sosialidemokratialle ja sen saavutuksille. (Ed. Seppänen: Pidetään kiinni niistä!) Hänen ja hänenlaistensa sosiaalipoliittinen edistys löytyi mieluumminkin itärajan takaa. On hyvä, että järkinnyttään teilläkin.

Ed. Perho-Santala: Arvoisa puhemies! Eduskunta joutuu arvioimaan kansakuntamme tulevaisuuden suuntaa ja tekemään itsenäisyytemme rauhanajan historian merkittävää ratkaisua osin faktatietojen, mutta yhtä paljon olettamusten varassa. Teemme tätä arviota tilanteessa, jossa yhteiskuntamme elinkeinorakenne, samoin sen hallintorakenne eri tasoilla sekä yrityskulttuuri ja kustannustasomme ovat suurten muutospaineiden edessä. Kansallisen itsetuntonne kannalta on merkityksellistä, että olemme valmiit tarvittaviin muutoksiin joka tapauksessa, huolimatta EY-ratkaisusta.

TV:stä tuttu toinen humoristi, filosofi Kettunen alias Markus Kajo on kuvannut suomalaista sielunmaisemaa ja mentaliteettia tutussa tilanteessa, jossa suomalainen saapuu kokoukseen tai seminaariin. Hän etsii paikkansa auditorion tai kokoushuoneen takapenkiltä takimaiselta tuoliriviltä ja pelkää kaiken aikaa joutuvansa ilmoittamaan nimensä ääneen tai joutuvansa muunlaisen huomion kohteeksi. Tätä hän pelkää niin, että vatsanpohjaa vihloo. "Miten tällainen kansa on kypsä menemään Eurooppaan ja EY:hyn?" kysyy Kettunen. Jatkan Kettusen kysymystä: "Olemmeko tekemässä tätä ratkaisua tulevaisuudenuskoisena kansakuntana, joka luottaa itseensä ja kykyynsä selvitä ongelmistaan, joka on analysoinut tekemiänsä virheitä, tiedostanut osaamisensa ja myös osamattomuutensa, jolla on näkemystä ja tahtoa katsoa tulevaisuuteen ja myös oman etunsa perään?"

Jotain hyvin vakavaa on viimeisten vuosien aikana tapahtunut kansakuntamme henkiselle selkärangalle ja moraalille. Hurjimpien kasinoaikojen tilinpäätöstä ei vielä ole aidosti tehty. Häpeän ja katkeruuden epäonnistumisen saldoa ei ole vielä kirjattu. Siksi onkin tärkeää, että päätös EY-jäsenhakemuksen jättämisestä tehdään vastuullisesti kansakunnan kokonaisuutena monelta kannalta punniten, ei jälkiä peitellen. Kokonaisuutena punnittaessa joudutaan arvioimaan vaikutuksia eri kansalaisryhmien kannalta, mutta ennen kaikkea Suomen turvallisuuspo-

liitiikan, kansantalouden haavoittuvimpien elinkeinosektoreiden kuten maatalouden ja elintarviketeollisuuden sekä hyvinvointipoliitiikan kannalta.

Turvallisuuspolitiikan kannalta kysymys jäsenhakemuksesta ei mielestäni ole kaikkein problemaattisin kysymysten joukossa. Toimintaympäristö on nykyisellään jatkuvan muutoksen tilassa ja meitä ei mikään pelasta epävarmuudelta. Jos suuri naapurimme Venäjä kulkee kohti vakaata demokratiaa ja markkinataloutta, se haluaa vuorovaikutusta markkinatalousmaiden ja ennen muuta EY:n kanssa. Tällöin Suomen jäsenyys on kohtalaisen ongelmaton. Jos kehitys Venäjällä ei ole suotuisa, tilanne on arvaamaton ja turvallisuuspoliittisesti avoin.

On parempi etsiä lujaa ankkuroidintia sieltä, missä on suurin poliittinen pysyvyys, vakaimmat yhteiskunnalliset olot ja meille läheisin kulttuuri, kuten Pentti Sadeniemi hiljan kiteytti Helsingin Sanomissa. Toisaalta on selvää, että Suomella tulee olla oma puolustuspolitiikka ja Suomen tulee pysyttäytyä Länsi-Euroopan unionin ulkopuolella ja säilyttää puolueettomuuspolitiikkansa paras perintö ja huolehtia hyvistä suhteista Venäjään ja Baltian maihin.

Hyvinvointipoliittikkamme, jolla tässä tarkoitetaan sosiaali- ja terveyspolitiikkaa sekä koulutus- ja kulttuuripoliittikkaa, tulevaisuus luonnollisesti riippuu siitä, kuinka paljon yhteistä kakkua on jaettavissa ja miltä arvopohjalta sitä jaetaan. Tätä kakkua selonteon mukaan EY:hyn liittyminen kasvattaisi.

Toisaalta verotuksen harmonisointiin liittyvät uhat tuntuvat vakavimmilta. Muun muassa valmisteveroa jäisi saamatta peräti 14 miljardia markkaa. Se on pitkä penni se. Toisaalta taloudellisen toimeliaisuuden viriäminen loisi selonteon mukaan satatuhatta uutta työpaikkaa, toisia uusia tuloja.

Muistaen vielä budjettikeskustelun tuoreen tuskan vähentää valtion menoja ja karsia sitä hyvää, mihin on totuttu, tarvitaan hyvin rankkaa keskustelua siitä, mikä suomalaisittain sovelletussa pohjoismaisessa hyvinvointipoliitikassa on säilyttämisen arvoista, mikä taas joutaa romukoppaan. Vaitan, että lopetettavaa ja hylettävää ei ole järkeä runsaasti, jos kuuntelemme sosiaalisen omantuntonne ääntä. Uudistettavaa ja muutettavaa toki on sitäkin enemmän.

Suomalaiset naiset ovat olleet pienillä palkoilla keskeisesti rakentamassa suomalaista hyvinvointia. Naisten työssäkäyntiaste on meillä korkeampi kuin yhdessäkään Länsi-Euroopan

maassa. Siksi myös sosiaaliturvajärjestelmämme on erilainen kuin Keski- tai Etelä-Euroopassa. Kun naisia on tarvittu työelämässä ja he ovat siellä itse halunneet olla, Suomessa on rakennettu hyvä, vaihtoehtoja tarjoava lastenhoitojärjestelmä. Meillä on pitkät äitiyslomat, jotka on oikeus käyttää tai olla käyttämättä. Meillä lapset on keskimääräistä paremmin, vaikkakaan ei riittävästi, otettu huomioon päätöksenteossa. Siksi onkin tärkeää, että naisten ääni kuuluu voimakkaana suomalaisen hyvinvointipolitiikan kehittämisessä ja sitä puolustettaessa silloin, kun väärellä tavalla kilpailuetuihin vedoten ollaan panemassa muijille ja mukuloille luuta kurkuun. On tärkeää huomata, että hyvät sosiaali-, terveys- ja koulutuspalvelut voivat olla myös kilpailuetu siinä kuin esimerkiksi toimiva infrastruktuuri. Yhdessä pohjoismaisten virkasisarten kanssa meillä on annettavaa sosiaalisen ulottuvuuden kehittämiseksi Euroopan yhteisössä.

EY-hakemuksen jättäminen askarruttaa eniten maaseudun ihmisiä, erityisesti tietysti maanviljelijöitä. Huoli on perusteltu myös annetun selonteon valossa. Selonteon maataloutta koskeva osa on kohtalaisen selkeä tilannekuvaus tämän päivän näkymillä siitä, miltä osin maatalouselinkeinon tilanne on vaikein ja millä tavalla Suomen tulisi saada liittymissopimuksessa erilisoikeuksia sen hengissä pitämiseksi mahdollisen jäsenyyden toteututtua. Näitä erillisoikeuksia ei tarvita yksin maatalouden vaan koko maaseudun elinvoiman turvaamiseksi monista kansantalouden kannalta oleellisista syistä, mm. metsäteollisuuden raaka-ainehankintojen turvaamiseksi ja ympäristön- ja maisemanhoidon kannalta ja myös uuden maaltamuuttovirran hillitsemiseksi.

Jäsenyysneuvotteluissa Suomen on pyrittävä saamaan aikaan pysyviä poikkeuksia, jotka ottavat huomioon maamme pohjoiset tuotanto-olot, sekä lisäksi varaamaan itselleen riittävä pitkä siirtymäaika maatalouden sopeutumiselle. Pysyviä poikkeuksina Suomen on edelleen saatava tukea maataloutta mm. suoran tulotuen muodossa, ja leipäviljan tuotannon omavaraisuus sekä siementuotanto on turvattava. Samoin kuluksimaitohuolto on turvattava, ja siinä on otettava huomioon pitkistä etäisyyksistä johtuvat kuljetuskustannukset. Samoin EY:n nykyisistä aluepoliittisista määräyksistä on voitava poiketa. Tarpeellinen siirtymäaika on saatava riittävän pitkäksi, 10–15 vuodeksi. Koko Suomi olisi saatava luokitelluksi pohjoisista, osin arktisista tuotanto-olosuhteista johtuen maataloudelle

epäedulliseksi tuotantoalueeksi, jollaiseksi noin puolet EY-alueesta on luokiteltu.

Haluan korostaa maamme yleisen korkean kustannustason laskemisen tärkeyttä eurotasolle myös maatalouselinkeinon tulevaisuuden kannalta. Tämä on kyllä todettu myös hallituksen selonteossa, mutta maataloustuotteiden korkeista hinnoista puhuttaessa se usein ehkäpä tarkoituksellisesti unohdetaan. Neuvotteluissa tulee nähdä myös maatalouden edellytykset samalta tasolta kuin muidenkin elinkeinojen. Käsitykseni mukaan tämä poistaisi osin niitä liiankin synkkiä näkymiä, joita maatalouden tulevaisuudesta viime aikoina on esitetty.

Suomi on Eta-sopimuksen myötä aloittamassa avoliittovaiheen EY:n kanssa. Avoliittoon ryhtyessä on jo yleensä mahdollinen avioliittokin mielessä. Avioliitto vaatii tiukempaa sitoutumista. Se merkitsee tietyistä vapauksista luopumista, mutta nimenomaan vapaaehtoisuuden pohjalta. Vaikka avioliitto vaatii sitoutumista, se tuo vastapainoksi turvallisuutta. Nyt me olemme miettimässä kosioiretkelle lähdön edellytyksiä ja pohtimassa omia valmiuksiamme ja kumppanimme hyviä ja huonoja puolia. Tämä punninta ei ole mahdollista ilman jäsenyyshakemuksena konkretisoituvaa tahdonilmausta. Lähettäkäämme uskottuina miehinämme pääministeri Aho ja ulkomaankauppaministeri Salolainen kosioiretkelle tunnustelemaan maaperää. Morsian voi olla tyyli ja koppava, torpan mataluus ei häntä ehkä miellytä, vielä vähemmän velkainen sulhanen. Hän voi kuitenkin olla myös ymmärtäväinen ja valmis rakentamaan yhteisen torpan keskelle kylää. Kysymällä, tiedustelemalla asiat selviävät, eivät kysymättä.

---

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

---

Sosiaali- ja terveysministeri Kuuskoski: Arvoisa puhemies! Ihanteeni on vapaa, avoin Eurooppa. Minulle Eurooppa ei ole vain EY. Eurooppa on kokonaisuus, jossa itä ja länsi kohtaavat toisensa tasavertaisina yhteistyökumppaneina. Inhimillisten perusoikeuksien, vastuun ja vuorovaikutuksen tulee olla uuden Euroopan pysyviä arvoja.

Suomen jäsenyys EY:ssä on mielestäni ratkaistava punnitsemalla rinnakkain arvoja ja asioita. Omilla juurillaan seisominen, itsekunnioitus ja itseluottamus muodostavat ratkai-

sujen perustan. EY ei ole ihanuukusten ihmemää, jossa kaikki huolet ratkeavat itsestään ja joka vapauttaa ihmiset henkilökohtaisesta vastuusta, päinvastoin. EY on suuri haaste tämän päivän ihmiselle, hänen osaamiselleen ja ihmisten väliselle solidaarisuudelle. Se vaatii myös kovaa työntekoa ja tuottavuuden nostamista uudelle tasolle.

Euroopan yhteisön sisäinen päätöksentekojärjestelmä ei edusta omaa ihannettani kansanvaltaisuudesta. Vaikka ympäristöarvojen nousu EY:n sisällä on ollut ilmeinen, kova talouskilpailu ottaa reippaasti luonnolta etuottoa.

Omalta osaltani olen kuitenkin päättänyt siihen, että Suomen on valmistauduttava ottamaan EY:n haaste vastaan. Pidän oikeana, että Suomi jättää uudenlaisessa Euroopassa jäsenhakemuksensa EY:hyn jo tänä keväänä, jotta jäsenhakemusta voidaan käsitellä yhtä aikaa Ruotsin ja Itävallan jäsenhakemuksen kanssa. (Ed. Paasio: Oikein, hyvä kanta!) Meidän on ryhdyttävä määrätietoisesti ja ennakkoluulottomasti neuvottelemaan ehdoista, joilla voisimme liittyä EY:n tasavertaiseksi jäseneksi. Uskon, että neuvottelupöytä avaa meille enemmän vaikutusmahdollisuuksia kuin jättäytyminen sen ulkopuolelle.

Tähän saakka olemme edenneet EY:n suuntaan viisaasti ja varovaisesti. Eta-sopimus on siitä esimerkkinä. Nyt on valmistauduttava antamaan neuvottelijoillemme kattavat ja selkeät ohjeet. Se on eduskunnan tehtävä. Neuvotteluisissa on otettava huomioon Eurooppa kokonaisuudessaan. Niinpä esimerkiksi elintarviketuotannossa on nähtävä Suomen lähialueiden Karjalan, Pietarin alueen ja Baltian maiden tilanne. Ylituotannosta irtaantumisen on tätä taustaa vasten tapahduttava mieluummin hitaasti kuin liian kiireisesti. Lähivuosina kysymys saattaa olla suurten inhimillisten tragedioiden, nälän ja kylmyyden, aiheuttamien katastrofien torjumisesta.

Yhdentyvässä Euroopassa me voimme säilyttää puolueettomuuspolitiikkamme perustarkoituksen, joka on kansalaisten hyvinvoinnin ja vakaan elämisen varmistaminen myös poikkeuksellisissa oloissa. On hyvä todeta, että puolueettomuuspolitiikka on väline, ei itsetarkoitus.

Haluan vielä varmuuden vuoksi korostaa, että Suomen ja EY:n välinen neuvottelutulos tulee alistaa neuvoo-antavaan kansanäänestykseen. Kysymys ei ole päätöksentekijöiden vastuunpakoilusta, vaan kansalaisten oikeudesta ilmaista näkemyksensä maamme valtiosäännön

perustavan laatuiseen muutokseen. Päätöksentekijät: kansanedustajat, tasavallan presidentti ja ministerit, tekevät lopulliset ratkaisut ja kantavat aina niistä myös vastuun.

Arvoisa puhemies! Euroopan yhteisössä on erilaisia käsityksiä siitä, tulisiko EY:n omak-sua aktiivinen rooli sosiaali- ja terveystalouksessa. Maastrichtissa pyrittiin saamaan aikaan sitova sosiaalinen peruskirja. Englannin vastustuksen vuoksi pyrkimyksessä ei onnistuttu. Kompromissina allekirjoitettiin yhteinen julistus, jonka mukaan sosiaalipolitiikan yhdenmukaistaminen on hallitusten välinen asia. 11 jäsenmaan tekemät päätökset eivät sosiaalisektorilla ole näin ollen EY:n päätöksiä, vaan 11 maan sopimuksia.

EY:n sosiaalipolitiikka on ollut alisteinen kauppa- ja talouspolitiikalle, ja tähän asti onkin puhuttu sosiaalisesta ulottuvuudesta. Sosiaalinen ulottuvuus koskee pääasiassa työntekijän ja työnantajan välejä, työelämän turvaa ja työttömyyden hoitoa. Työelämän ulkopuolella olevien turva on kytketty yksityisiin vakuutuksiin.

Sosiaalisen ulottuvuuden tavoitteena on estää pääoman hakeutuminen sinne, missä työvoima on sosiaaliturvan alhaisuuden vuoksi edullisinta. Polkumyyntin estäminen on tärkeintä, ei sosiaalisen oikeudenmukaisuus.

Maastrichtin huippukokouksessa otettiin peruskirjaan uusi määräys terveydestä. Aiemmin terveyskysymysten on katsottu EY:ssä pääsääntöisesti jäävän EY:n toimivallan ulkopuolelle pelkästään kansallisin toimin hoidettavaksi. Tosiasiallisesti EY:ssä on ollut jo pitkään terveyspoliittista yhteistyötä ja alan ministerikokouksia.

Maastrichtin päätöksellä terveystaloudesta tehtiin elimellinen osa EY:n muuta työskentelyä. Tavoitteena on mahdollisimman korkeatasoinen ihmisen terveyden suojeleminen ja yleisimpien kansantautien syihin ja torjuntaan pureutuminen. Pääpaino EY:n tulevassa terveystalouksessa toiminnassa tulee olemaan sairauksien ennalta ehkäisemisessä ja terveyskasvatuksessa.

Tässä yhteydessä on tarpeen tuoda esiin valittava kömmähdys, joka on sattunut selonteon laadinnan viime hetkellä. Selonteon sivun 28 ensimmäisessä kappaleessa lukee, että EY:n tavoitteena olisi terveydenhuollon lainsäädännön harmonisointi jäsenmaissa. Näin ei ole. Maastrichtin kokouksen päätöksissä nimenomaan korostetaan, että terveydenhuollon yhteistyön tavoitteena ei ole lainsäädännön yhtenäistäminen. Haluan tuoda tämän esille edus-

kunnassa, koska asialla on huomattava merkitys.

Hallituksen selontekoon liittyvässä taustaselvityksessä EY:n terveystaloutta koskevia kannanottoja on selvitetty yksityiskohtaisemmin, ja siellä tätä selonteon kömmähdystä ei ole.

Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston selonteossa on todettu, että mahdollinen jäsenyys EY:ssä ei aiheuta välittömiä muutoksia sosiaaliturvaan enää sen jälkeen, kun on tehty Etasopimuksen edellyttämät muutokset. Jäsenyys sen sijaan mahdollistaa päätöksentekoon osallistumisen. Tämä kuulostaa myönteiseltä.

Mistä sitten johtuu, että monet ovat huolissaan jäsenyyden vaikutuksesta sosiaaliturvaan? Yhtenä syynä lienee se, että epäillään kiinteytävän yhteistyön johtavan muiden maiden mallien jäljittelyyn, vaikkei siihen olisi muodollista tai edes asiallista syytä. Näiden kansainvälisten muotivirtausten epäillään entistä herkemmin tarttuvan suomalaisten päättäjien mieleen, kun kanssakäyminen lisääntyy.

Vaikka muiden kokemuksista oppiminen on hyödyllistä ja kansainvälisyys on joka tapauksessa osa normaalia elämää, tämä epäily kuvastaa mielenkiintoisella tavalla epäuskoamme omaan identiteettiimme. Ymmärrän hyvin tätä pelkoa enkä pidä sitä aiheettomana. On esimerkkejä jo nyt siitä, että liian heppoisesti lähdetään kopioimaan muihin oloihin suunniteltuja ratkaisuja.

Euroopan yhteisössä sosiaaliturva on sidottu ansiotyöhön. Jopa perheenjäsenten turva on riippuvainen perheenpään ansiotyöstä. Naimisissa olevan naisen paikka on kotona, ja hänen elintonsa ja sosiaaliturvansa määräytyy miehen ansiotason mukaisesti. Kulttuurierot Etelä- ja Keski-Euroopan maiden sekä Pohjoismaiden välillä tulevat tässä selvästi näkyviin.

Mutta eristäytyminen ei ole oikea ratkaisu. Meidän on käytävä perusteellisen keskustelu siitä, mitä me odotamme suomalaiselta hyvinvointipolitiikalta, mikä siinä on hyvää ja säilyttämisen arvoista. Vuorovaikutus on välttämätöntä, mutta sen tulee perustua terveeseen itsetuntoon.

Toinen huolenaihe on taloudellisen kilpailun vaikutus sosiaaliturvaan. Selonteossa todetaan: "Kun mahdollisuudet käyttää valtuuttakurssi- ja korkopolitiikkaa suhdannepolitiikan välineenä rahataloudellisen integraation myötä kaventuivat, tulo- ja finanssipolitiikan merkitys korostuu, vaikkakin kansallisella tasolla toimintavapaus nykyiseen verrattuna supistuu." Edelleen

selonteossa todetaan, että tästä saattaa syntyä paineita, jotka kohdistuvat sosiaaliturvan rahoitukseen.

Integraatio aiheuttaa jo nyt paineita verotuksen rakenteelliseen muuttamiseen. Ainakin välillisessä verotuksessa joudumme seuraamaan EY:n linjaa, koska se vaikuttaa suoranaisesti yritysten kilpailukykyyn. Samoin perustein vaaditaan välillisiä työvoimakustannuksia karsittavaksi ja maksujen siirtämistä työntekijöiden maksettavaksi. Pääomaverotuksen ja tuloverotuksen kiristämisen pelätään johtavan pääomien ja koulutetun työvoiman siirtymiseen maasta, joten sekään keino ei ole käytössä.

Mielestäni työhön kohdistuvaa maksurasitusta tulee keventää ja siirtää verotuksen painopistettä ympäristöä kuormittavaan toimintaan. EY:ssä onkin verotuksen uusimpana harmonisointikohteena ympäristöverotus. Yhdistetyllä energiahiilidioksidiverolla pyritään jarruttamaan päästöjen kasvua.

Arvoisa puhemies! Useimmista Euroopan maista puuttuvat lasten päivähoito, pitkät äitiys- ja vanhempainlomat, oikeus hoitovapaaseen ja oikeus olla työstä pois lapsen sairauden vuoksi. Nämä etuudet mahdollistavat naisten työssäkäynnin. On mielenkiintoista havaita, että vaikka naisten palkaton hoivatyö on Keski-Euroopassa merkittävää, sosiaalimenot ovat Euroopassa keskimäärin korkeammat kuin Suomessa.

Sosiaaliturva on Suomessa mitoitettu mallillisesti ja sosiaalimenot eivät EY-maihin verrattuna ole korkeita. Tämä ei siis ole syynä mahdollisiin rahoituspaineisiin. Syynä voi olla se, että kaventunut talouspoliittinen liikkumatila tulkitaan entistä herkemmin siten, että taantumavaiheessa talouden elvyttämisen keinona halutaan puuttua sosiaaliturvan tasoon.

Yleisemminkin voidaan kysyä, onko jokin ristiriita hyvinvointivaltion sisäisen solidaarisuuden ja eurooppalaisen talousmahtitavoitteen välillä. Johtaako EY-jäsenyys siihen, että henkinen sidonnaisuutemme talouden tavoitteisiin voimistuu ja vastaavasti tingimme herkemmin hyvinvointitavoitteista?

Asia ei ole uusi. Laman aikana olemme jo joutuneet käymään läpi samaa harjoitusta. Mutta epäilemättä paineet kasvavat, kun talouspolitiikan pelivälineitä on vähemmän käytössä. Haluan kuitenkin korostaa, ettei kysymys ole luonnonlaista, joka toteutuu vääjäämättömästi.

Sopeutuminen talouden vaatimuksiin on silloin niin kuin nytkin toteutettava siten, että kaikki väestöryhmät osallistuvat siihen yhden-

vertaisesti. Jos sopeutuminen tapahtuu työ- ja yrittäjätulojen joustolla, vaikutus siirtyy indeksien välityksellä eläkeläisten ja työttömien puolelle. Maksua ei pidä enää erikseen asettaa niille ryhmille, jotka ovat eniten tuen tarpeessa.

Sidonnaisuus EY:n talouskuriin edellyttää entistä solidaarisempaa kansallista politiikkaa. Muodollista estettä sille ei ole, ja toivon, ettei solidaarisuutta estetä käytännössä. Tämän vuoden budjetin laadinnan yhteydessä olen havainnut, että nykyisissäkin oloissa Koto-Suomessa ryhmäitsekkyyttä esiintyy riittävästi. Oletan, että kansainvälistyneessä päätöstilanteessa kansallista yhteisvastuuta löytyy nykyistä enemmän.

Epäilijöiden huolenaiheena on ajatus, että vaikka direktiivit eivät tällä hetkellä heikennä sosiaaliturvaa, mikä takaa, ettei jatkossa käy niin. Tähän voi välittömästi sanoa, että tämä mahdollisuus toteutuu jo Eta-ratkaisussa. Mutta miksi annettaisiin tällaisia direktiivejä? Suuntaushan on, että annetaan minimidirektiivejä, jotka eivät estä parempaa kansallista lainsäädäntöä.

Kun puhutaan sosiaaliturvan "portugalisoimisesta", on tarkoitettu sitä, että paremman sosiaaliturvan maat joutuisivat kilpailusysteistä heikentämään sosiaaliturvaa, eikä sitä, että direktiivit johtaisivat tähän. Pikemminkin on ajateltavissa, että vähimmäisdirektiivien avulla poistetaan mahdollisuus käyttää heikkoa sosiaaliturvaa kilpailukeinona. Lisäksi meidän on syytä muistaa, että sosiaaliturva on kohtuullisella tasolla monessa EY-maassa.

Engelmana on sosiaaliturvan rakenteellinen erilaisuus. Asumiseen perustuva pohjoismainen sosiaaliturva ja julkinen palveluverkosto takaa- vat alueellisen ja sosiaalisen kattavuuden paremmin kuin monen EY-maan omaksuma ratkaisu. Mahdollisissa sopimusneuvotteluissa tulee varmistaa, että kansallisen sosiaaliturvan kehittämisen turvataan jatkossakin.

EY:ssä voimakkaat etujärjestöt pystyvät vaikuttamaan ratkaisuihin. Lobbaus on eurooppalainen tapa tehdä politiikkaa. Ei kai se nyt aivan vierasta meillekään ole, mutta siellä se on hyvin leimallinen tapa. Tällaisessa järjestelmässä on tietysti vaarana, ettei heikkojen ryhmien ääni kuulu. Vammaisten, vanhusten ja lasten asema vaikeutuu työikäisten ja työkykyisten edunvalvojien kilpailijoina.

Arvoisa puhemies! Nyt onkin hyvin tärkeää kehittää erilaisia toimintamalleja ja strategioita, joilla turvaamme sosiaaliturvamme tason

ja erityispiirteet sellaisessa tilanteessa, että olemme EY-jäsenmaa. Aina kuitenkin meidän täytyy muistaa, että sosiaaliturvan perusta ja hyvin vahva perusta on kestävässä kansantaloudessa.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua hämää vähän selonteossa ja nyt myös ed. Perho-Santalalan puheessa, mikäli sen oikein ymmärsin, että puhutaan Venäjän taholta tulevasta uhasta. Monesti tietysti tarkoitetaan Zhirinovski-ilmiötä, joka on sellaisenaan vaarallinen ja tietysti keskustelemisen aihe. Siihen vedoten lähdetään siitä, että meidän pitäisi hakea turvallisuuspoliittisia avuja Euroopan yhteisöstä. Samanaikaisesti kuitenkin vaakuutellaan sitä, että me hoitaisimme puolustuksemme itse ja että meidän ei tarvitse pelätä, että kakkäräpäät tulevat esimerkiksi itärajalle sotimaan meidän puolestamme. Tämä on jonkinlaisia hurskastelua. Minä lähdän siitä, että jos me liitymme Euroopan yhteisöön nimenomaan puolustuksellisista syistä, meidän täytyy lähteä siitä, että meidän omat voimamme eivät riitä puolustamaan vahvempaa vihollista vastaan meitä vaan silloin meillä on oikeus saada apua Euroopan yhteisöltä sen sotilaallisen toiminnan puitteissa.

Minä en ymmärrä, miksi tällä tavalla hurskastellaan, että me itse puolustamme tätä, kun olemme samanaikaisesti etsimässä jo Ruotsista puolustuskumppania tämänhetkisesistikin, koska tiedetään, että ehkä omat voimamme eivät riitä. Siis yksinkertaisesti, jos menemme Euroopan yhteisöön siitä syystä, silloin me myös lähdemme siitä, että meitä avustetaan Euroopan yhteisön maiden puolesta sotilaallista konfliktia ja hyökkäystä vastaan, jos me sitä tarvitsemme.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Perho-Santalala puheenvuorossaan käsitteli myös maataloutta ja totesi maidon tuotannosta ja leipäviljan tuotannosta ja mm. käytti sanaa "elintarvikeomavaraisuus" tai lähinnä "omavaraisuus". Ed. Perho-Santalalle haluan muistuttaa, että on minusta älyllistä epärehellisyyttä puhua omavaraisuudesta, koska nimenomaan sitä Euroopan yhteisö ei tunne ja Euroopan yhteisön alueella maatalouspolitiikassa kunkin maan omavaraisuus määrittäytyy sen jälkeen, kun sisämarkkinat toteutuvat vuoden 93 alusta, kyseisen maan tuotannon kilpailukyvyllä. Tätä taustaa vasten Suomen lähtökohta on äärimmäisen huono. Eivät meitä auta siirtymä-



ajat kovin paljoa, koska me emme taivaankantta ja ilmasto-olosuhteita siirtymäaikaanakaan pysty toiseksi muuttamaan.

Minusta nyt ydinkysymys on se, että asiaa tarkastellaan aivan juuri niin kuin se on. Ei kannata tuudittautua sen varaan, että me saamme jotakin pysyviä poikkeuksia, joilla esimerkiksi suomalainen leipäviljan tuotanto tulisi jatkossa säilymään. Sitä taustaa vasten kehotan ed. Perho-Santalaa miettimään muita keinoja, joilla voitaisiin ed. Perho-Santalalan tavoitteet toteuttaa, ja se on Eta-sopimus. Tyydytään siihen. Silloin meille jää oma maatalouspoliittinen päätöksenteko ja elintarvikeomavaraisuus, joka sekin on osa itsenäistä Suomea, hyvin merkittävä tekijä siinä, että me olemme jatkossa itsenäisiä. Meillähän on tästä kokemuksia sodan ajalta.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni avioliittovertaus, jota ed. Perho-Santala käytti, oli epäonnistunut, koska avioliitosta Pohjoismaissa saa avioeron eli se on hyvä puoli avioliitossa. Jos tehdään väärä ratkaisu, voidaan meidän sääntöjemme mukaan tehdä avioero. Mutta EY:ssä on sen tyyppinen lainsäädäntö, että siellä ei avioeroa tunnusteta. Siellä on eteläeurooppalainen paavillinen järjestys, jossa avioeroja ei tunneta, ja tämän takia ei voi käyttää tällaista vertausta.

Haluan vielä ed. Aittoniemenkin esittämään puoleen kiinnittää huomiota eli anoppipuoleen. EY:n anoppi on Nato. Minä en kannata Suomen Nato-jäsenyyttä, mutta jos ruvetaan puhumaan turvallisuuspolitiikasta, silloin me joudumme ottamaan huomioon myös anopin mielipiteen asiassa, koska EY puolustaa itseään Nato-politiikan avulla. Anoppi määreilee tässä tapauksessa talossa järjestyksen, ei EY. Tässä mielessä ed. Aittoniemi oli väärässä, kun hän pyysi suomalaisia hakemaan turvaa EY:stä ja usko, että sieltä meille voisi tulla apua ulkomaisia maahantunkeutujia vastaan.

EY hakee omasta puolestaan myös turvallisuutta Natosta, ja anopin mukanaolo on se, mikä tulee välttämättä perheeseen EY-jäsenyyden myötä. Tämän takia minä haluaisin, että te määrittelisitte suhteenne kokoomuksessa samoin kuin sosialidemokraattisessa puolueessa ja hallituksessakin myös anoppikysymykseen, ja haluaisin ed. Perho-Santalalan jatkavan, hänen, joka alusti turvallisuuspoliittisen keskustelun, siitä, mikä on kokoomuksen kanta anoppipuoleen ja Suomen suhteisiin Natoon.

Ed. M. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta ed. Perho-Santalalan puheenvuorossa oli se merkittävä piirre ja sävy, että se oli olennaisesti selkeämpi viesti suomalaisen elintarviketalouden puolustamisesta, tässä myös kommentti ed. S.-L. Anttilalle, kuin ryhmäpuheenvuorossa ed. Sasin linja, tai puhuisinko tamperelaisesta kokoomukselaisesta hurraa-EY:läisestä Sasi-Taina-linjasta. Tässä mielessä puheenvuoro oli hyvin tervetullut. Tänäpäin on jo myös aikaisemmin sosialidemokraateilta ed. Tuomiojan suulla kuultu selkeä kanta maatalouden reunaehtoihin, joissa kysymys ei todellakaan ole pelkästään maatalouden ehdoista vaan lähes puolen miljoonan elintarviketajassa työskentelevän suomalaisen kohtalonkysymyksestä, ja sitä kautta siitä syntyy totta kai myös kansallinen kysymys.

Ed. Perho-Santala kiinnitti huomiota myös maamme sosiaaliturvaan, johon myös ministeri Kuuskoski viittasi. Merkittävä havainto ja huomio on se, että sosiaaliturvaa ei todellakaan ole pakko harmonisoida ja suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kyky tulevaisuudessa säilyä sellaisena, kuin se tänä päivänä on, ei suinkaan ole kiinni EY:stä tai sen jäsenyydestä vaan ennen muuta siitä kansallisesta kysymyksestä, kykenemmekö me tulevaisuudessa itse hoitamaan taloutemme ja kakun kasvattamisemme niin, että syntyvät edellytykset korkean sosiaaliturvan ylläpitämiseksi.

Edelleen ed. Perho-Santala kiinnitti huomiota Neuvostoliiton ja Venäjän muutokseen. On aivan selvää, että Neuvostoliiton hajoamisen merkitys on pikkuhiljaa vasta nyt avautumassa suomalaisille, ja voidaan sanoa, että se on niin kauppa- kuin turvallisuuspoliittisestikin äärimmäisen dramaattinen. Koko se laajasti ymmärretty ulkopoliittinen toimintatila, johon sodanjälkeisen linjamme olemme rakentaneet, on nyt muuttunut. Yya-sopimus loi Suomelle yli neljä vuosikymmentä kestäneen selkeän ulko- ja turvallisuuspoliittisen viitekehyksen, jota tänä päivänä ei enää ole.

Ed. Ollila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. M. Laukkanen totesi aivan oikein, että ed. Perho-Santalalan puheenvuoro poikkasi ja minusta oikeaan suuntaan niistä ehdoista, jotka kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa maatalouden ja elintarviketalouden turvaamiseksi EY-ratkaisun yhteydessä asetettiin. Haluan tässä suhteessa todeta kuitenkin sen asian, että tuo ryhmäpuheenvuoro ei näiltä osin



täysin vastannut niitä päätöksiä, joita tämän asian osalta kokoomuksen ryhmäkokouksessa tuohon puheenvuoroon edellytettiin sisällytettäväksi.

Ed. Perho-Santala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauksena ed. Sepäsen kysymykseen siitä, millä tavalla anoppi on tässä kuvassa mukana, totean, että kyllä tämä nuoripari, jos siitä sellainen aikanaan syntyy, on myös sillä lailla uudenaikainen, että anoppi ei siinä talossa määräile, ja tämä on kokoomuksen ryhmän kanta suhteessa Natoon.

Ed. Härmäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kuuskoski asiallisesti ja hyvin perustellusti torjui niitä pelkoja, joita monilla on sosiaaliturvan heikkenemisestä EY:n piirissä. Hän aivan oikein muistutti siitä, että EY:ssä ei tosiaanakaan sen paremmin säännellä sosiaalipolitiikkaa kuin pyritä terveydenhuoltoa harmonisoimaan. Minusta näiden pelkojen torjuminen on kuitenkin aiheellista. Aivan niin kuin minusta ministerin puheestakin oli ymmärrettävissä hänkin on havainnut, että kysymys on ennen kaikkea ihmisten asenteista. Kysymys on arvoista, joilla päätöksentekoa tehdään.

Näyttää siltä, että EY:n piirissä ovat hyvin paljon vahventumassa sellaiset arvot, sellainen talouspolitiikka, joka ajaa alas sosiaalipolitiikkaa eikä hyväksy tätä pohjoismaisen hyvinvointivaltion mallia, vaan hyvin paljon tukeutuu sen tyyppiseen ajatteluun, jossa jokainen on oman onnensa seppä. Sen vuoksi nämä pelot edelleen elävät, kun näyttää siltä, että nämä talouspoliittiset ajatukset näyttäivät saavan yhä enemmän jalansijaa Suomessa, ja ne ovat saaneet jalansijaa myös siinä hallituksessa, jossa ministeri Kuuskoski on.

Sen vuoksi me emme ole olleet vakuuttuneita siitä, että kaikki ne, jotka haluavat puhua hyvän pohjoismaisen sosiaaliturvan puolesta, pystyvät pitämään pintansa siinä keskustelussa, jossa talouspolitiikkaan naamioiden tehdään selvä hyökkäys tätä sosiaalipolitiikkaa vastaan. Puhutaan vaikka siitä, että suljetulta sektorilta pitää siirtää resursseja avoimelle sektorille. Se tarkoittaa nimenomaan tämänhetkisen hyvinvointivaltion alas ajamista, ja sen vuoksi, ministeri Kuuskoski, toivomme tietysti, että yhä enemmän vahvistuisi se näkökanta, että ei ole kyse luonnonlaeista, vaan kysymys on ihmisten päätöksistä ja valinnoista, joissa so-

siaalipolitiikka ei voi olla talouspolitiikalle alisteista.

Ed. Halonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näyttää siltä, että kun televisiointiaika on mennyt ohi, pojat ovat kadonneet aitiosta. Mutta siitä huolimatta haluan osoittaa myös kiitokseni ministeri Kuuskoskelle siitä hyvästä, että hänen puheenvuoronsa on tässä keskustalaisessa vaihtoehtovalikoimassa aivan järkevimmästä ja parhaimmasta päästä. Sitä suurimmalta osaltaan pystyi kannattamaan.

Olisin halunnut tästä jatkopohdiskeluna tuoda esille sen, että sosiaalisen dimension tulevaisuuden kokonaiskuvaan kai kannattaisi kuitenkin ottaa myös se eurooppalaisen arkkitehtuurin puoli, jossa pohditaan, mikä on EY:n ja Euroopan neuvoston tehtäväjako. Mikä mahdollisesti EY:n mukana sosiaaliselle puolelle tapahtuvassa laajentumisessa voitetaan pohjan vahvuudessa, kenties hävitään näkymien kapeudessa. Tässä mielessä mielellään tietysti puhuisi myös siitä, onko nimenomaan näiden tulevaisuudennäkymien osalta tehty mitään vertailua hallituksen tai sosiaali- ja terveysministeriön puolelta ja miten tässä pohdiskelussa on katsottu oikeiksi ratkaisuksi ne vastikään tehdyt verotus-, valtionosuusjärjestelmä- ym. kansalliset ratkaisut, joita on tämän ja edellisen eduskunnan aikana käsitelty.

Ed. Saastamoinen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minäkin halusin puolestani kiittää ministeri Kuuskoskea selkeyttävästä puheenvuorosta. Niin ikään useaan otteeseen on täällä jo viimeisten minuuttien aikana todettu sama asia, minkä halusin sanoa, että oli hyvä ministerin selvennys sosiaaliturvan harmonisointikohdasta. Joka tapauksessa on niin, että kun me kentällä kuljemme ja jaamme omia tietojamme — niitähän meillä kansanedustajilla ainakin periaatteessa pitäisi paljon enemmän olla kuin muilla kansalaisilla, koska meitä on EY-asiassa jo prepattu monta vuotta — juuri sosiaaliturvaan liittyvät kysymykset keskusteluttavat ihmisiä. Siinä mielessä oli oikein miellyttävä kuulla tuo ministerin puheenvuoro.

Ed. Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liityn nyt tähän kehujen kaartiin, koska oli ilo kuulla ministerin Kuuskosken mielestäni varsin selkeä ja oman alansa kysymyksiä valottava puheenvuoro vas-

tapainona iltapäivällä käydylle sekavalle keskustelulle.

Tästä puheenvuorosta heräsi pari kysymystä. Toinen on EY:n sosiaalipolitiikan jatkaminen, johon todellakin vain 11 maata, niin kuin selonteossa todetaan, on sitoutunut. Mietin, onko se jonkinlainen merkki siitä, että mitä pidemmälle EY pyrkii syventämään tällaisia hankkeita, niin sitä harvemmat todellakin näissä ovat mukana. Olisi mielenkiintoista kuulla ministerin arvio: Jos sosiaaliturvan kehittämistä edelleen jatketaan, ovatko yhä harvemmat EY:ssä tällaisissa mukana?

Toinen asia, johon itse kiinnitin huomiota selontekoa lukiessa ja joka oli tavallaan ainakin minulle uutinen, oli tämä, että Suomessa sosiaalimenojen suhde bruttokansantuotteeseen ei ole tällä hetkellä korkeampi kuin keskimäärin EY-maissa. Se on asia, josta tuntuu olevan toinen käsitys monilla suomalaisilla. Siinä mielessä tämä oli mielenkiintoista.

Olisin kaivannut selonteosta visioita siitä, kun ministeri mainitsi, että suomalainen järjestelmä rakenteeltaan poikkeaa eurooppalaisesta, niin millä tavalla. Mitkä olisivat tehokkaat keinot suojella tätä rakennetta, jossa esimerkiksi sosiaaliturva ei perustu mihinkään työsuhteeseen vaan asumiseen ja näin pois päin? Mitkä olisivat todellakin hallituksen toimenpiteet? Mielestäni siinä ollaan juuri sisäisen valmentautumisen kanssa tekemisissä. Mitä voimme tehdä omassa lainsäädännössämme suojataksemme näitä periaatteita?

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ylihuomenna käsittelemme loppuun tämän vuoden Suomen valtion budjetin ja sinetöimme kaikki ne leikkaukset, jotka tapahtuvat sosiaaliturvan alalla. Näin tapahtuu, vaikka emme ole sen paremmin Etan kuin EY:n jäseniä. EY vaikuttaa meihin koko ajan. Sen me tiedämme ja on turha väittää, että ne, jotka ovat kriittisellä kannalla, eivät näitä asioita ymmärtäisi.

Suomen hallitus on perustellut näitä leikkauksia sillä, että meillä ei ole tarpeeksi verotuloja, millä etuudet voitaisiin hoitaa. Juuri tämä on ongelma EY:ssä. Verotus harmonisoidaan, ministeri Kuuskoski, EY:ssä, tämä on selvä, ja kilpailu on vapaata. Nämä ovat ne suurimmat uhat, jotka EY:n taholta tulevat ja lisäävät sitä uhkaa, joka joka tapauksessa on olemassa. Kaikki EY:n piirissä tehdyt paperit, kuten peruskirja, kyllähän nämä kaikki ovat sellaisia, mistä

varmasti voimme olla yhtä mieltä, mutta aivan eri asia on se, miten nämä voivat mennä eteenpäin.

Maastrichtin kokous, niin kuin myöhemmässä puheenvuorossani tulen toteamaan, oli mielestäni myönteinen, koska siellä päästiin eteenpäin asioissa niin, että vähimmäisdirektiivejä tullaan tekemään. Nimenomaan EY-parlamentin sosiaalikomitean puheenjohtaja totesi, että sosiaalinen ulottuvuus EY:ssä voi erittäin huonosti. Hänen näkemyksensä mukaan korkean sosiaaliturvan maana, jotta voisimme koko Euroopan tasolla, puhumattakaan koko maailman tasosta, kamppailla sosiaaliturvan ja hyvinvoinnin puolesta, paremmin voimme puolustaa sosiaaliturvaa ulkopuolelta. Tämä on yksi niistä keskeisiä näkemyksiä, jotka vaikuttavat omaan kantaamme. Nämä ovat erittäin tarkkaan mietittäviä asioita, mutta oma johtopäätökseni on toisenlainen kuin ministerin.

Ed. Louekoski (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kuuskoski totesi aivan oikein, että sosiaalimenojen osuus Suomen kansantaloudesta ei ole poikkeuksellisen suuri. Tämä ei ole meidän ongelmamme. Ongelmamme on ollut 80-luvulla se, että sosiaalimenojen osuus koko tasaisesti kasvanut, teollisen tuotannon ja viennin osuus on tasaisesti pienentynyt suhteessa bruttokansantuotteeseen. Tämä kehityssuunta on se, mitä me emme pitemmän päälle kestä.

Ministerin johtopäätös, jonka hän sanoi aivan viimeisessä virkkeessä, oli aivan oikea sekin, nimittäin että me emme pysty kehittämään sosiaaliturvaa Suomessa, ellei kansantalous ole perusteiltaan kestävässä kunnossa. (Ed. Stenius-Kaukonen: Senhän jo kaikki tietävät!) — Kun kuuntelee niitä puheenvuoroja, joita tässä asiassa muutoin täällä pidetään, ed. Stenius-Kaukonen, kaikki eivät tunnu tietävän.

EY:ssä tai ilman EY:tä Suomessa joudutaan toimimaan niin, että me joudumme menot, valittavasti myös sosiaalimenot, mitoittamaan tulojen mukaan. Jos me ole sellaisessa kunnossa kansantalouden puolelta emmekä valtiontalouden puolelta, jossa pystymme kilpailemaan verojen, tuotannon ja viennin suhteen, me emme pysty kantamaan sitä taakkaa, mikä on olemassa. Tässä suhteessa ministerin puheenvuoro oli ilahduttava poikkeus hallituksen tänään käyttämistä hyvin sekavista puheenvuoroista.

Ed. U. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monesta asiasta olen ministe-

ri Kuuskosken kanssa samaa mieltä, mutta en voi olla hämmästelemättä hänen näkemystään siitä, että epäilyt suomalaisen sosiaaliturvan säilymisestä EY:ssä tai Etassa johtuisivat siitä, ettei epäilijöillä ole omaa suomalaista identiteettiä. Mielestäni tällainen päättely on saman tyyppistä, jollaista monet miesshovinistit harjoittavat esimerkiksi naispolitiikkoja kohtaan, tietynlaista argumenttien psykologisointia.

Mitä tulee EY:n ja sosiaaliturvan yhteensovittamisongelmiin Suomessa, mielelläni kuulisin ministerin näkemysten, mitkä ovat verotuksen harmonisointipaineen vaikutukset sosiaali- ja terveyssektorin rahoitusrakenteeseen Suomessa. Toisaalta olisi myös kiinnostunut kuulemaan hänen näkemyksiään toisen asteen välillisistä vaikutuksista sosiaaliturvaan. Tällä tarkoitan sitä, missä määrin tietty vahva usko siihen, että markkinataloutta ei saa häiritä, välillisesti vaikuttaa sosiaaliturvan kehitykseen poliittisen kulttuurin kautta.

Olisin myös kiinnostunut kuulemaan samoja asioita kuin ed. Haavisto eli sitä, miten sosiaali- ja terveysministeriö on pyrkinyt ennakoimaan yhdentymiskehityksen vaikutuksia koko suomalaisen sosiaaliturvan rakenteen kannalta.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan selvää, että ministeri Kuuskosken puheenvuoro oli sinänsä selkeyttävä, mutta se oli samalla myös rehellisesti paljastava. Se osoitti harvinaisen selvästi sen suunnan, mihin ollaan menossa. Siellä on ansiosidonnainen vaihe turvajärjestelmässä. Sitten lopullinen vaihe on se, niin kuin ministeri Viinanen samasta hallituksesta on todennut, että mikäli haluatte turvaa, niin vakuuttakaa itsenne.

Tämän tausta on tietysti hyvin yksinkertainen: Se on se, että kun EY:n piirissä harmonisoidaan verotusta sillä tavalla kuin siellä suunnitellaan harmonisoitavan, niin sitä tulopohjaa ei ole. Jos ajateltaisiin taas Suomessa täysjäsenyysvaihtoehdossa luotavan sitä tulopohjaa, siis eräällä tavalla tuloveropohjaa, siitä päältä kakusta ottaa EY-järjestely sinänsä jo niin suuren osan, että siitä ei liiketaloudellista nettoa jää yhteiskunnalle niin, että pystyisi sillä tavalla kompensoidaan tätä verotuksen harmonisoinnin tuomaa pudotusta verotuloissa. Näin sitten ollaan siinä tilanteessa, että jäljelle jää ainoastaan ja vain mahdollisuus, että jos haluat turvaa, niin vakuuta itsesi. Sillä tavalla on mielenkiintoista, että demarit ovat tässä mukana ja näköjään myöskin ed. Haavisto vihreistä.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kuuskosken puheenvuoron uutisaihehan oli se, että hän ilmoitti nyt vihdoin myönteisen kantansa EY-jäsenyyden hakemiseen. Kun hän puhui hyvin kauniisti ja minä uskon, että myöskin rehellisesti siitä, miten hän näkisi henkilökohtaisesti, miten Suomen tulisi turvata sosiaaliturvamme ja hyvinvointivaltiomme perustat myös Euroopan yhteisössä, niin en voi välttyä siltä ajatukselta, että ministeri on kyllä liian luottavainen Suomen tai edes Pohjoismaiden vaikutusmahdollisuuksiin tulevassa EY:ssä.

Selonteko on hieman rehellisempi. Nimittäin selonteossa kohdassa Sosiaalipolitiikka ensin todetaan, että "jäsenyys EY:ssä ei merkitsisi välittömiä muutoksia kansalliseen sosiaaliturvajärjestelmäämme". Se jatkuu: "Yhdentymiskehityksen voidaan kuitenkin arvioida vaikuttavan välillisesti suomalaisen sosiaaliturvan järjestämiseen. Vapaampi kilpailu ja verotuksen yhtenäistämispaineet heijastuvat yleensä ensin sosiaaliturvan rahoitukseen ja sen jälkeen itse sosiaaliturvaan." Tämä on harvinaisen selvä viesti. Se tarkoittaa todella tätä, mikä tuli puheenvuoroissa aikaisemmin esille, eli työsuhteeseen perustavaa sosiaaliturvaa, jonka vakuutettu maksaa itse. Toki sen voivat muutkin kansalaiset, jotka eivät ole työelämässä, maksaa itse, mutta harvalla heistä on varaa itse sitä maksaa, ja jos ei ole varaa maksaa, niin sosiaaliturvan taso laskee. Kun lyhyessä puheenvuorossa täytyy pelkistää, niin pelkistän sen näin. Palaan omassa puheenvuorossani tarkemmin kyllä tähän sosiaaliseen ulottuvuuteen.

Ed. Renko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten selonteko ilmoittaa, niin meillä on mahdollisuus pitää toistaiseksi kansallinen sosiaaliturvajärjestelmämme, mutta verotulojen huetessa on välillisenä vaikutuksena odotettavissa, että sosiaaliturva laskee Suomesakin.

Onko hallitusohjelmaan kirjattu perusturva tarkoitus näinä eurokuntoonsaattamisvuosina todella toteuttaa? Millä aikataululla ja miten se kohdennetaan? Vai tarkoittaako hallituksen eurokuntoon saattaminen tältä osin, että siitä luovutaan?

Ihmettelen myöskin ministerin toteamusta, jos oikein ymmärsin, että EY-maissa sosiaaliturva on suhteellisen hyvä. Olen saanut sellaisen käsityksen, että naisten ja työttömien osalta se

on aivan erityisen huono. Ymmärsinkö väärin? Haluaisin tuohon täsmennystä.

Samalla totean, että minä en ymmärrä sosiaalidemokraattien paidankääntöä, kun tämän maan sosiaalinen hyvinvointi on rakennettu solidaarisuusaatteelle, jonka tietävästi pitäisi olla sosiaalidemokraattien ja vasemmistoliiton yksi kantavia voimia. Nyt kuitenkin liputatte EY:n puolesta, vaikka on nähtävissä vaarat, mitkä sosiaaliturvan purkamisen osalta ovat edessä. Miten nämä ovat yhteensovitettavissa ja mihin te perustatte sen, että solidaarinen sosiaaliturvapolitiikka Eurooppa-yhteisössä, EY-maissa, kuitenkin toteutuu? Uskotteko te siihen, että siellä tulevat sisäiset paineet sellaisiksi, että saavutetaan pohjoismainen taso vai leikkaammeko me ensimmäisinä? Mikä on kilpajuoksun aikataulu?

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kuuskoski viittasi puheenvuorossaan siihen merkittävään kulttuurieroon, mikä vallitsee eteläisen ja Keski-Euroopan ja Pohjois-Euroopan välillä siinä mielessä, että mm. naisten työssäkäynnin osuus on täällä paljon korkeampi. Tämä sai minut ajattelemaan ja tuomaan esiin sen tosiasian, mikä myöskin tästä seuraa, eli sen, että tavallaan tästä syystä Pohjoismaissa laskettava bruttokansantuote koottaa korkeammaksi kuin varsinaisesti hyvinvoinnin taso edellyttäisi. Erilainen toimintatapa johtaa bruttokansantuotteen nousuun, joka puolestaan johtaa siihen, että kun EY:n jäsenmaksuja lasketaan bruttokansantuotteen ja myös arvonnäköverojärjestelmän kautta, joudumme maksamaan tavallaan liian suuren osuuden näihin maksuihin. Sama tietysti pätee siinä, että meillä tarvitaan paksumme sinänsä ja muutoin ilmastosta johtuen tietyn hyvinvoinnin saavuttamiseksi enemmän työtä ja menoja. Bkt nousee, ja se aiheuttaa meille enemmän menoja samoin kuin ehkä ympäristönsuojelutekijät, joten maksujärjestelmän perusteissa on jonkinlainen epäkohta.

Sosiaali- ja terveysministeri K u u s k o s k i : Arvoisa puhemies! Ed. Hämäläisen puheenvuoron johdosta haluan lyhyesti todeta, että varmasti voidaan olla hyvin monta mieltä hallituksen onnistumisesta tämän vuoden budjetin laadinnassa, säästötoimista, mutta kyllä kai me kuitenkin voimme olla yksimielisiä siitä, että suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perusjalvoja ei katkottu budjetilla. Tiettyjä etuusleikkauksia tehtiin, mutta perusparit, joilla meidän sosiaalipo-

litiikkamme ja sosiaaliturvajärjestelmämme on ollut, ovat vielä tukevasti pystyssä.

Ed. Halosen puheenvuoron johdosta joudun lyhyesti toteamaan, että aika vähän on käyty tätä jatkopohdintaa siitä — vaikka tiedän, että keskusteluja Euroopan yhteisön ja Euroopan neuvoston välillä on ollut — miten ratkaisut meille heijastuvat. Myös suomalainen panos on tähän asti ollut vielä aika vaatimatonta. Minusta tämä on sellainen kolmiyhteys, jota meidän täytyy kiireesti tiivistää ja saada syntymään näkyviä.

Useammassa puheenvuorossa viitattiin myös siihen, miten olemme valmistautuneet tilanteeseen, jossa olemme EY:n jäseniä ja haluaisimme kuitenkin toteuttaa oman tyypistämme sosiaaliturvaa. Tämä valmistelutyö on ministeriössä käynnissä. Tähän asti on valitettavan paljon keskitytty Eta-lainsäädännön valmisteluun ja myös erilaisten vertailujen tekemiseen, mistä oikein on kysymys ja mitkä mahdollisuudet missäkin tilanteessa myös EY-jäsenyyden osalta ovat. Minusta juuri nyt pitäisi kehittää strategioita, toimintamalleja, millä asumiseen perustuvaa järjestelmää voidaan toteuttaa, millä tavalla voidaan mm. julkisten palvelujen taloudellinen pohja turvata.

Se mikä tässä on huomion arvoista ainakin minun mielestäni, enkä yritäkään olla viisaampi kuin olen, on kyllä se, että sosiaaliseen ulottuvuuteen ja yleensä terveyteen ja sosiaaliseen turvallisuuteen liittyvät asiat ovat olleet koko ajan liikkeessä Euroopan yhteisön sisällä. Vuoden 1989 jälkeen on hyvin vähän tapahtunut peruskirjan toteuttamisessa. (Ed. Stenius-Kaukonen: Maastrichtin päätösten mukaan ei mitään!) — Se on aivan totta. — Mutta minusta oli hyvin mielenkiintoista, että yksitoista maata lähti liikkeelle, ja se periaate, että kaikki täytyy sopia hyvin yksimielisesti, ei kuitenkaan ollut niin pyhä, ettei tiettyyn toimii voida lähteä. Se kuitenkin kertoo siitä, että on selvää tahtoa sosiaalisen ulottuvuuden painottamiseen. Ilmeisesti Iso-Britannia ei ole aivan yksin nihkeydessään sosiaaliturva-asioiden esille ottamisessa. Ilmeisesti siellä sisällä on hiukan tukijoitakin, vaikka se ei ulospäin selkeästi näy. Mutta minun johtopäätökseni selkeästi on, että tässä tapahtui selvä eteenpäinmeno eikä ole mitään toiveajattelua, että aika piankin Euroopan yhteisössä tulee minimidirektiivejä, jotka ovat minusta meidän kannaltammekin siinä suhteessa tärkeitä, että ne viestittävät sosiaaliturvan merkityksestä ja pienentävät taloudellista eroa.

Ed. Haavisto kysyi vielä rakennelman poikkeamasta. Kun sosiaalimenot ovat Keski-Euroopan maissakin melko korkeita, yksi näkökohta on minusta huomion arvoisen: Kun siellä julkisen palvelujärjestelmä on sittenkin niin suppea, niin kyllä se kertoo jotain meidän palvelujärjestelmämme tehokkuudesta. Kyllä sitä varmasti voidaan vieläkin tehostaa, mutta olemme kuitenkin kohtuullisin kustannuksin voineet toteuttaa kattavuudeltaan selvästi laajempaa järjestelmää.

Sitten taloudellinen pohja: Minusta on hyvin tärkeää korostaa sitä, että jos meille ei synny kakkua, sitä ei voi kyllä kerta kaikkiaan jakaa. Kakun synnyttämisessä elämme keskellä paineita, olemme jäseniä tai ei, niin yhdyntyneessä Euroopassa Suomi tänä päivänä on. Myös verotuksen puolella, onko se oikea vai väärä johtopäätös, jo Eta-ratkaisunkin voimassa ollen — muodollisia määräyksiä ei ole niin paljon, — todellista sopeutumista ja harmonisointia joudumme tekemään mielestäni yllättävän paljon. Tämä korostaa sitä, että rahoituspuolella täytyy löytää uudenlaisia keinoja julkisen ja kattavan järjestelmän rahoittamiseksi, jos sitä haluamme toteuttaa. Toivottavasti näin on.

En täysin ymmärtänyt ed. U. Anttilan hienoa argumenttien psykologisointikysymystä. Haluaisin vain sanoa sen, että valitettavasti minä olen kyllä havainnut myös sen kaltaisia käsitteitä, että ei osata olla riittävän ylpeitä saavutuksistamme ja itsetuntoisesti todeta, että ne sopivat suomalaisen yhteiskuntaan, suomalaisen järjestelmään, vaan jollakin tavalla haikaillaan jonkun muun perään. Yksi selkeä eroavuus Keski- ja Etelä-Euroopan maihin on siinä, että meillä molemmat vanhemmat perheestä ovat työssä. Otan nyt tämän esimerkiksi. Jotta se on mahdollista, se vaatii tiettyjä toimia. Toisaalta se tuo myös monia vahvuustekijöitä tälle yhteiskunnalle. Minusta näitä asioita, näitä tiettyjä eroja ja sitä kautta myös eroavaisuuksia sosiaaliturvassa ja sosiaalipalveluissa meidän täytyy pitää mielessä. Minusta kansalaisten osalta tänä päivänä ei ole mitään epäselvää siitä, halutaanko tämän tyyppisiä peruslinjauksia jatkaa vai ei.

Voi olla, että minä olen liian luottavainen. Olen hyvin paljon näitä kysymyksiä pohtinut. Kyllä omassakin puheenvuorossani sanoin, ehkä se jäi vähän nopean puheen alle, että nämä paineet heijastuvat rahoituspuolelle ja se on asia, josta kyllä kannattaa keskustella. Minullakaan ei vielä ole valmiita rahoitusmalleja kehitettynä, mutta tätä työtä tehdään nyt.

Ehkä ajatellaan, että meillä olisi sellainen vaihtoehto, että nyt kaikki on hyvin ja sosiaaliturvan ja sosiaalipalveluiden rahoitus kunnossa, mutta jos mennään EY:n jäseneksi, kaikki romahtaa. Näin ei ole. Se taloudellinen pohja, joka nyt on melkoisen huonossa kunnossa, on yksi realiteetti palveluiden ja sosiaalisen turvallisuuden osalta. Jos sitä kakkua ei ole, niin ei siitä sitten kyllä jaettavaksikaan mitään riitä. Joskin minun mielestäni on hyvin tärkeää, että silloin kun kakkua leivotaan, puhutaan myös kakun jakamisesta leipojien kesken.

Kun puhutaan erilaisista piirteistä, niin meidän täytyy myös se muistaa, että EY:n sisällä eri maissa on hyvin erilaisia sosiaaliturvatkaisuja, on myös hyvin eritasoisia maita. On niitä, joissa on korkea sosiaaliturva, mutta on myös niitä maita, joissa se on hyvin kapea ja myös tasoltaan matala. Yksi tärkeä ero on siinä, että Keski- ja Etelä-Euroopassa ajatellaan perhekohtaisesti asioita, kun meillä jo itsestäänselvänä pidetään sitä, että jokaisella on oma yksilöllinen turvansa.

Vielä haluan kyllä puhua julkisten palvelujen merkityksestä. Ne ovat erityisesti naisille hyvin tärkeä asia eivät vain työpaikkana vaan myös sen palvelun tuomana turvana ja apuna. En oikein pysty vastaamaan ed. Korkeaon nostaamaan kysymykseen bruttokansantuotteen laskentaperusteista, mutta yksi selvä asia on se — ainakin minä olen vetänyt sellaisen johtopäätöksen — että ei tämä palvelujärjestelmä ole kuitenkaan taloudellisilta kustannuksiltaan mitenkään raskas, vaan siinä on onnistuttu jos ei kiitettävän niin ainakin kohtalaisen hyvin tuottamaan palvelut kohtuullisin kustannuksin.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Renko haastoi sosialidemokraatit vastaamaan vielä näihin sosiaaliturvan purkamispelkoihin. Sosialidemokraatit suhtautuvat myönteisesti eurooppalaistumiseen ja näkevät Euroopan yhteisössä meille mahdollisuuksia, ei pelkoja sosiaaliturvan purkamisesta vaan mahdollisuuksia sen säilyttämiseen ja edelleenkehittämiseen.

Ed. Renko, kertaan vielä: EY:ssä ei ole säädelyt kansallista sosiaaliturvaa. Suomi käyttää sosiaaliturvaan bruttokansantuotteesta saman osuuden kuin Euroopan yhteisön maat keskimäärin. Työnantajien rahoitusosuus Suomessa on suunnilleen samanlainen kuin Euroopan yhteisössä keskimäärin. Eli kilpailullisestikaan ei ole paineita purkamiseen. Mutta ed. Rengolta eivät ole voineet jäädä huomaamatta kaikki ne

muut paineet, joita jo ihan ilman EY:täkin täällä koto-Suomessa on ollut niin sosiaaliturvaan kuin opetukseen, koulutukseen ja sivistykseen, jotka ed. Renko hyvin tuntee. On tärkeätä, että me saamme talouden pohjaa vahvistettua ja sitä kautta turvattua sosiaaliturvan aivan niin ministeri Kuuskoski perustellusti todisti.

Mutta ihan yhtä tärkeätä tämän talouden pohjan vahvistamiseksi on todeta se, että pitää olla hyvä sosiaalinen turvallisuus, jotta voidaan aikaansaada hyvä, suotuisa taloudellinen kasvu, pitää tuotantotekijät kunnossa, huolehtia ihmisten kulutuskysynnästä ja ostovoimasta. Kaikki ne vaikuttavat suotuisasti talouden kasvuun. Nämä ovat sillä tavoin kytköksissä, että molemmat vaikuttavat toinen toisiinsa, eikä niin, että kumpikaan puoli voisi olla toiselle alisteinen.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rengon puheenvuoron johdosta on vielä syytä muistuttaa siitä, että kun on ollut kysymys perusturvan ja nimenomaan vähimmäisetuuksien kehittämisestä, niin näistä asioista käsitykseni mukaan eniten ovat huolta kantaneet eduskunnassa keskusta ja vasemmistoliitto. Sosialidemokraatit ovat usein menneet kokoomuksen kanssa yhteistyöhön ansioturvan kehittämiseksi. Voisin tuoda esimerkiksi ihan tämänkin budjetin käsittelystä. Ei työttömyystrurvan peruspäivärahan tarveharkinta ollut ensisijainen huoli sosialidemokraateilla. Ette te nyt vastaankaan äänestäneet, en sitä väitä.

Kun puhun, että sosialidemokraateilla ja kokoomuksella on sama linja, en missään tapauksessa halua niputtaa teitä. En ollenkaan yritä väittää, että teillä olisi sama kuin ed. Sasin tamperelainen kokoomuslinja, valitettavasti tamperelainen. Mutta juuri tämä nyt tamperelaiseksi nimitetty — toivon, että kukaan ei tämän jälkeen tätä käytä — juuri tämä linja on se tuleva EY-konservatiivien ja sitä kautta myöskin kokoomuksen linja. Olen varma, että se tulee näkymään kokoomuksen linjauksissa jatkossa.

Vielä haluaisin huomauttaa siitä, että nyt puhutaan kauniisti Euroopan neuvostosta ja Euroopasta, mutta niin ministeri Kuuskosken kuin ed. Tuomiojan puheenvuorossa oli sama ongelma. Te puhuitte kyllä Euroopasta ja jopa koko Euroopasta, mutta teiltä unohtui muu maailma. Miksei näitä asioita voi päättää Ilossa, Who:ssa? EY:n rooli Ilossa on sosialidemokratien pääjohtajan Jorma Rantasen mukaan ollut erittäin kielteinen. Mitäs siihen sanotte?

Ed. Halonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siihen vastaukseen, minkä ministeri Kuuskoski antoi, olisin vielä jatkanut keskustelua. Mielestäni on ollut aika hyvin näkyvissä tosiaan se, että Euroopan neuvoston ja EY:n välillä on selvää dialogia siitä, kummalle jatkossa kuuluisi sosiaalinen dimensio. Jos Englanti on ollut EY:n puolella vastahankainen sosiaaliturvan kehittämisen suhteen, niin kyllä uusi vahva Saksa ilmoitti, kun Euroopan neuvoston puolella tehtiin parannuksia sosiaaliseen peruskirjaan, että he eivät ole valmiita hyväksymään sellaista asiakirjaa, joka puuttuu heidän sisäiseen päätöksentekojärjestelmänsä kertoen, onko sopimusta sovellettu oikein taikka väärin. Näin ollen epäilisin, että näiden nihkeiden partnerien osuus on tulevaisuudessa hieman suurempikin.

Sen vuoksi tavallaan siinä hyvässä asiassa, että Luxemburgin tuomioistuin on joskus ottanut enemmistöpäätöskannan vain juridisena faktana sen jälkeen, kun sille on ollut poliittinen pohja valmiina, on myös huono puolensa. Näin voi käydä myöskin sosiaalisen dimension osalta sen jälkeen, kun se muodostuu yhdeksi olennaiseksi osaksi EY:n toimintaa. Silloin voi olla, että meidän vapautemme ei ole ihan niin suuri, miltä se tänä päivänä näyttää.

Olisin tähän debattiin vielä tuonut sen esiin, että kun toisaalta suomalaiset naiset ovat paljon työssä ja tätä myöten myöskin työllistävät muita naisia erilaisiin palvelutehtäviin, niin se seikka kyllä autuaasti unohdetaan silloin, kun verrataan sosiaalimenojen osuutta bkt:stä, joka vielä tämänkin jälkeen kestää Suomen osalta kansainvälisen vertailun.

Ed. U. Anttila (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Kuuskoskelle toteaisin, että hänen ensimmäisessä puheenvuorossaan käyttämänsä ilmaus, että pelot sosiaaliturvan heikkenemisestä liittyisivät oman identiteetin puuttumiseen, mielestäni merkitsi sitä, että hän tietyllä lailla palautti tällaiset pelot johonkin psyykkiseen heikkoon identiteettiin. Mielestäni välilliset vaikutukset, joita EY:llä hyvinkin saattaa olla suomalaiseen sosiaaliturvaan, ovat aivan perusteltu huolestumisen aihe. En usko, että monetkaan niistä, jotka ovat huolissaan suomalaisen sosiaaliturvan puolesta, sinänsä kokisivat mitään heikkoa itsetuntoa tällaisista palveluista. En usko, etteivät he tai ettemme me olisi tietoisia siitä, että suomalaiset palvelut ovat varsin hyvin toteutettuja ja



esimerkiksi naisten ja miesten melko hyvin toteutunut tasa-arvo on hyvinkin kantava voima tässä prosessissa.

Mutta kaiken kaikkiaan välilliset vaikutukset markkinatalouden ja kilpailun kiristytessä heijastuvat sosiaaliturvan rahoituksen rakenteeseen, ja sitä kysymyskenttää on ilmeisesti hyvin vaikea arvioida. Tästä syystä tätä keskustelua pitäisi käydä ihan niinkin, että olisi nykyistä tarkempia laskelmia tästä aiheesta olemassa.

Sosiaali- ja terveysministeri K u u s k o s k i : Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti vielä. Meidän varmasti kannattaa arvioida monin tavoin myöskin tulevaisuutta, mutta kun tämänhetkenkin todellisuuden ja siitä lähtevien arviointien tekeminen on aika vaikeata, niin näiden erilaisten mahdollisuuksien, joiden eteen saatamme joutua, arviointi on vielä vaikeampaa. Mutta sitä kannattaa kuitenkin tehdä ja näitä näkökohtia, joita ed. Halonen puheenvuorossaan toi esiin, tietysti käsitellä, vaikka silloin olemmekin monenlaisten epävarmuustekijöiden kanssa tekemisissä.

Nämä mallivaikutukset, joista ainakin osittain on kyse siinä, mitä ed. U. Anttila esitti, ovat tietysti hyvin moninaiset. Minusta meidän kannattaa siinä suhteessa olla rehellisiä, että kyllä on varmasti myöskin mahdollista se, että kun me olemme paljon kansainvälisissä yhteyksissä ja jos siellä ilmapiiri on erittäin kova, niin kyllä se myös meihinkin voi tarttua. Saatamme ruveta ajattelemaan, ettei ehkä olekaan niin tärkeätä pitää kaikkein heikommista hyvää huolta. Silloin kun tulemme erityisesti lasten, vammaisten ja vanhusten asioihin, minusta on mitä suurimmassa määrin kysymys siitä, mihin meidän solidaarisuutemme riittää ja mitkä ovat meidän perimmäiset arvomme. Olemme sitten EY:n ulkopuolella taikka siellä, niin uskon, että kummassakin vaihtoehdossa on mahdollisuus erittäinkin kovaan politiikkaan.

Vielä, arvoisa puhemies, minulta jäi kommentoimatta ed. Rengon puheenvuoro perusturvan osalta, kun hän kysyi, että onko hallitus luopunut perusturvan kehittämistavoitteista. Siihen haluan lyhyesti todeta, että ei ole.

Ed. O. J a l a : Arvoisa puhemies! Olemme käyneet eduskunnassa EY-selontekokeskustelua nyt yhdeksän tuntia ja on ryhmäpuheenvuorojen ja ministerien puheenvuorojen jälkeen neljäs puheenvuoro menossa, 110 puhujaa on vielä ainakin listalla.

Kuunneltuani tätä keskustelua olen miettinyt seuraavaa: Näiden kahden keskustelupäivän jälkeen tämä selonteko lähetetään valiokuntiin, ja sitä on tarkoitus käsitellä näissä valiokunnissa pitkin kevättä. Kuitenkin nyt hyvin monesta eduskuntaryhmästä ja myös hallituksen piiristä on annettu ymmärtää, että on erittäin kiire ottaa kantaa EY-jäsenyyteen. Olen lievästi sanottuna kyllä erittäin hämmentynyt ajatuksesta, että tämä keskustelu osoittaisi, että valmius syntyisi seuraavan puoleltoista kuukauden aikana ottaa lopullinen kanta jäsenyyden hakemisen puolesta, koska sillähän on kiire. Sillä ei ole kiire, jos ei jäsenyyttä haeta, mutta jos halutaan, että haetaan, sitä yritetään perustella sillä, että on erittäin suuri kiire. Kyseessä on varmaan lievästi sanottuna suuri hätäköinti. Palaan siihen myöhemmin.

Kaiken kaikkiaan tilanne näyttää aivan näihin päiviin asti olleen se, että EY-kannattajat olivat onnistuneet luomaan tähän maahan sellaisen ilmapiirin, jossa kaikki epäröivät tai kriittiset mielipiteet leimattiin pelotteluksi, niiden esittäjät esitettiin konservatiiviksi, vanhoillisiksi, säilyttäviksi, kansainvälistymistä ja Euroopan yhdentymistä vastustaviksi. Kuitenkin samat henkilöt, jotka ovat kritikkoja ja EY-vastustajia, arvostelleet, ovat itse usein syyllistyneet aivan samanlaiseen pelotteluun ja leimaamiseen, ainakin vähintään samanlaiseen, ja sitä on kyllä jatkettu tänään myös täällä.

Ed. Tuomioja on viitannut siihen, että jos emme pikaisesti hae EY-jäsenyyttä, Suomi joutuu ajopuuksi. Useat puheenvuoron pitäjät ovat sanoneet, että jos emme nyt mene EY-junaan nopeasti, jääme koko junasta jne. jne. Täällä on myös selonteossa erityisesti tuotu esille se, että hakemalla EY-jäsenyyttä tai menemällä mukaan Euroopan yhteisöön Suomesta tulisi täysivaltainen kaikessa EY:hyn vaikuttamisessa ja tasavertainen. Minusta on syytä vähintäänkin muistaa se ja muistuttaa siitä, että parhaimmillaankin, vaikka kaikki Pohjoismaat tai ainakin Pohjoismaista Ruotsi, Norja ja Suomi hakisivat EY-jäsenyyttä, tämä vaikutusvalta on kuitenkin vain 9 ääntä, Tanska mukaan lukien 12, ja se ei ole kuitenkaan ratkaisevaa Euroopan yhteisön päätöksenteossa.

Kun siis on oikeastaan, niin kuin sanoin, viime päiviin asti ollut jotenkin kiellettyä esittää kriittisiä mielipiteitä, niin on vaatinut monesti, ehkä voi sanoa, jopa kansalaisrohueutta olla kriittinen ja esittää toisenlaisia argumentteja.

Minun mielestäni on kuitenkin tärkeää jatko-keskustelussa ja tässäkin keskustelussa se, kuten selonteostakin käy ilmi, että sen paremmin EY:n vastustajat kuin puolustajatkaan eivät voi täydellä varmuudella esittää lähestulkoonkaan kaikkia eikä edes kaikkia olennaisiakaan jäsenyyden seuraamuksia. Ratkaisut joudutaan siis pitkälti tekemään omien arvioiden, selvitysten, oletusten ja mielikuvien varassa. Silloin tietenkin kunkin arvioijan ja loppuvaiheessa päätöksentekijän omat arviot, painotukset, oma historiallinen kokemus sekä arvio nykytilanteesta ja maailman tulevaisuudesta, erityisesti Euroopan tulevaisuudesta ja sen muuttumisesta, ovat ratkaisevia. Tehtäessä nyt lähikuukausina merkittäviä ratkaisuja minusta rehellisyyden nimessä se olisi kaikkien täällä salissa tunnustettava ja samalla todella myös hyväksyttävä se, että jokaisella on oikeus omaan mielipiteeseensä.

Omia kriittisiä ja tällä hetkellä EY-jäsenyyden hakemiselle kielteisiä perustelujani haluaisin tuoda seuraavaksi esille.

Ensinnäkään en voi olla vakuuttunut siitä, että jos emme juuri nyt helmi — maaliskuun vaihteessa hae EY-jäsenyyttä, niin Suomelle ja Suomen taloudelle ja suomalaiselle yhteiskunnalle tapahtuisi korvaamatonta vahinkoa. Mielestäni Suomella on varaa elää jonkin aikaa Eta-ratkaisun kanssa ja EY:hyn ehdimme emmekä albanisoidu tai jää jälkijunaan, vaikka ratkaisua harkitsisimme myöhemmin. Minä yhdyn niihin näkemyksiin, jotka katsovat, että Eta-järjestely vastaa pitkälti taloudellisia perusetujamme ja tyydyttää talouselämämme ja erityisesti vientiteollisuutemme pääasialliset tavoitteet.

Sen sijaan suhtaudun tällä hetkellä erittäin suurin varauksin siihen, että hakisimme sellaisen Euroopan yhteisön tai sanoisinko Euroopan unionin jäsenyyttä, joka on nyt muuttamassa olennaisesti perusuonteeltaan. Tätähän Maastrichtin kokouksen päätökset merkitsevät.

Minun käsitykseni mukaan jäsenyys poliittisesti integroituneessa Euroopan yhteisössä rajoittaisi Suomen itsemääräämisoikeutta kuitenkin tuomatta meille mainittavia etuja. Se ei mielestäni toisi sellaisia etuja, jotka eivät olisi saavutettavissa Eta-sopimuksella tai sitten tarpeen mukaan sitä täydentävillä tai jopa kahdenvälisillä järjestelyillä, jos jostain syystä Eta-sopimusta ei saataisi solmittua. Siihen en nyt kuitenkaan jaksa uskoa, sillä niin pitkään sitä on neuvoteltu. Kuitenkin hyvin todennäköistä on edelleenkin se, että myös Sveitsi ja erityisesti Norja sekä tietysti myös Islanti ovat jäämässä

jäsenyyden ulkopuolelle. Näin ollen Eta-sopimuksella on käyttöä pidemmällekin aikavälille kuin sille kahdelle vuodelle, joista mm. ministeri Salolainen täällä on puhunut. Hänhän piti sitä tarpeellisenä vain tämän kahden vuoden ajan.

Erityistä huolta kannan siitä, että jäsenyys EY:ssä — tai minä käyttäisin ehkä paremmin sanontaa EU:ssa — jättäisi Suomen keskeiset ulko- ja turvallisuuspoliittiset ratkaisut alttiiksi EY:ssä ilmeisesti yhä lisääntyvälle enemmistövallalle. Minusta Suomen kannalta tämä merkitsisi selvästi luopumista siitä johdonmukaisesta puolueettomuuspolitiikasta, jota olemme harjoittaneet ja joka voidaan todeta Suomen kansalle ja kansakunnalle onnistuneeksi linjaksi.

Minusta EY-jäsenyyden kannattajat ja puoltajat ovat vähätelleet jäsenyydestä koituvia haittoja ja monia riskejä. Ne ovat tulleet täällä niin moneen kertaan luetuiksi, että tuskin niitä enää tarvitsee kaikkia yksityiskohtaisesti täällä lueta.

Jäsenyyttä kannattavat ja vaativat ovat myös, kuten jo aikaisemminkin totesin, mielestäni liioitelleet vaikutusmahdollisuuksia, joita Suomella tai edes Pohjoismailla olisi tässä uudessa supervallassa, jossa on siis 300 miljoonaa asukasta.

Minä itse olin mukana joukossa, joka vetosi presidentti Koivistoon ja totesi, että kannamme huolta siitä, että nyt Suomea ollaan kiirehtimässä EY-jäsenhakemuksen osalta. Kuten me tiedämme, presidentti Koivisto ei ole halunnut omaa näkemystään ilmaista. Itse arvostan sitä, että presidentti on tähän kuitenkin lopuksi päätenyt, ja tulkitsen sen nimenomaan presidentin haluksi korostaa ja vahvistaa suomalaista parlamentarismia.

Tietysti voi käydä niinkin, että kansalaisille jää arvailun varaan ja kenties muodostaa kansalaisten mielipiteen muodostamisen kannalta myöhemmin ongelman se, että meillä ei ole tiedossa presidentin kantaa asiaan. Jos sitten, niin kuin todennäköistä on, jäsenyyshakemus tullaan täällä enemmistö päätöksellä aikanaan lähettämään Brysseliin, niin toivoisin, että presidentti Koivisto ainakin siinä vaiheessa osallistuisi keskusteluun, koska nyt näyttää siltä, että ainakin eduskunnassa, kun on kuunnellut puheenvuoroja, erityisesti turvallisuuspoliittinen näkökanta on saanut hyvin erilaisia tulkintoja. Tavallaan minua huolestuttaa se, suhtaudutaanko Suomen turvallisuuspoliittiseen asemaan Euroopan yhteisössä liian kevein perustein.

Mitä tulee esimerkiksi sosiaalidemokraattien kantaan EY-jäsenyydestä, jonka he ovat otta-

neet hyvin varhaisessa vaiheessa ennen kuin Maastrichtissa oli tehty uusia päätöksiä, niin usein sosialidemokraatit ovat vedonneet esimerkiksi siihen, että meidän pitäisi hakea jäsenyyttä juuri siitä syystä, että naapurimaamme Ruotsi on jäsenyyshakemuksensa tehnyt. Siellähän myös sosialidemokraatit olivat varsin aloitteellisia jäsenyyshakemuksen suhteen, kun se viime vuonna jätettiin. Sehän jätettiin sosialidemokraattisen hallituksen toimesta lyhyen muodon mukaisena.

Tilanne on kuitenkin Ruotsissa nyt jo muutunut myös sosialidemokraattien piirissä, ja haluan tässä yhteydessä tuoda muutamia siellä keskustelussa olevia asioita esille.

”Skall Sverige upphöra som självständig nation? Frågan låter märklig eller borde i varje fall låta märklig. Sverige har ju varit en självständig nation sedan 1500-talet. Själv tycker jag att frågan verkar absurd. Men efter att ha läst diverse texter, om vilka beslut som fattades i Maastricht kan jag bara komma fram till att frågan måste ställas just så även om den ter sig nästan överklig.”

Tämä siteeraus, jonka äsken luin ruotsiksi, oli ruotsalaisesta lehdestä Dagens Nyheter tältä vuodelta. Siinä eräs niistä sosialidemokraattisista intellektuelleista, jotka ovat viime aikoina herättäneet Ruotsissa laajaa kansalaiskeskustelua tulevasta Euroopan yhteisön jäsenyydestä, kirjoitti noin. Jatkan nyt suomeksi tätä ja vapaasti suomentaen. Täällä saattaa tietysti olla ruotsia paremmin hallitsevia, jotka voivat minua oikaista, jos sanamuoto ei ole täsmälleen oikea, mutta uskoisin kuitenkin ruotsia sen verran hallitsevani, että sisällön ja keskeisen sanoman tästä hyvin tarkkaan ymmärrän. Nimittäin kirjoittaja, joka on ilmeisesti sosialidemokraattinen yritysjohtaja nimeltään Sten Johansson sanoo, että Ruotsi tulee suurella määrällä lakkaamaan itsenäisenä valtiona, jolla on oma identiteetti ”i världssamfundet” eli maailmanyhteisössä. Näin kai tämän voisi kääntää. Mutta keskeinen sanoma on siis se, että itsenäisenä valtiona Ruotsi tulee lakkaamaan. Hän nimenomaan korostaa, että tämä tapahtuu juuri siitä syystä, että Maastrichtin kokous on niin olennaisesti muuttanut tilannetta sen jälkeen, kun Ruotsi vuonna 1991 jätti jäsenhakemuksensa. Hän toteaa myös sen, että kun Ruotsi EY:n jäsenenä luopuisi kansallisesti identiteetistään, siitä tulisi jäsen uuteen eurooppalaiseen supervaltaan, jolla on

selvät poliittiset ja sotilaspoliittiset tarkoitusperänsä.

Tämä herra kirjoituksessaan toteaa myös nimenomaan Ruotsin puolueettomuuspolitiikkakäsityksestä, että silloin, kun 1991 jätettiin jäsenhakemus, pidettiin itsestäänselvänä, että Ruotsissa perinteisesti harjoitettu puolueettomuuspolitiikka säilyisi sellaisena kuin se oli sillä hetkellä. Erityisesti nyt Ruotsissa oikeistohallituksen myötä turvallisuuskäsitys ja puolueettomuuskäsitys ovat saaneet uutta sisältöä. En pidempään siteeraa tätä artikkelia, mutta haluan sillä osoittaa ainoastaan sen, että tilanne on todella muutunut esimerkiksi EY:n osalta siitä, kun Ruotsi jätti oman jäsenyyshakemuksensa.

Täällä ovat useamman kerran muun muassa edustajat Andersson Helle ja Wahlström nimenomaan hallitukselta penänneet vastausta siihen, miten hallitus nyt aikoo — mikä ei selonteosta käy ilmi — kun se tiedonannon tiettävästi pian meille antaa, tuoda esille tämän seikan, että kyseessä ei ole enää se EY, mitä meille esimerkiksi selonteossa pääosin esitellään.

Seuraavaksi haluan myös puhua jonkun verran sosiaalipoliittisesta ulottuvuudesta Euroopan yhteisössä ja kritisoida selontekoa siltä osin, mitä kritiikkiä täällä ei ole vielä esitetty.

Kuten monet muutkin maassamme tehnyt selonteot, joita on tehty runsaasti, toisin kuin jotkut väittävät, tämäkin on hyvin tyyppisesti tehty ns. sukupuolineutraalisti. Silloin naisten asemaa ei ole erityisesti tarkasteltu. Joku voi sanoa, että ei siellä ole vähemmistöjenkään asemaa selvitetty, mutta naisia on puolet väestöstä. Kun monet Euroopan yhdentymisen seuraukset kohdistuvat monissa asioissa eri tavoin naisiin kuin miehiin, olisi erityisesti sosiaalisen ulottuvuuden osalta toivonut, että selonteko olisi kattavammin tuonut esille myös nämä asiat. Ministeri Kuuskoski puheenvuorossaan kyllä paikkasi tätä joltain osin, mutta minusta on valitettavaa, että tämä ei käy selonteosta esille ja kuitenkin hallituksen selonteossa olisi pitänyt tähän asiaan kiinnittää huomiota.

Ed. Perho-Santala on aikaisemmin puheenvuorossaan hyvin kauniisti puhunut suomalaisten naisten asemasta ja siitä, miten suomalaiset naiset ovat osaltaan olleet luomassa suomalaista hyvinvointivaltiota. Näin se on, siitä me varmaan kaikki olemme yhtä mieltä.

Mutta erityisesti olisi nyt syytä tuoda esille se, miten Euroopan yhteisön maissa naisten asema poikkeaa monilta osin. Euroopan yhteisön maissa monet naiset ovat kotona, mutta myös työssä

olevilla tilanne ei ole sama kuin meillä. Esimerkiksi Englannissa tekee yli miljoona naista alle 10 tunnin työviikkoa ja heistä hyvin harva pääsee osalliseksi sosiaaliturvasta. Samoin esimerkiksi Saksassa valtaosa työssä olevista naisista tekee lyhyempää työaika.

EY-maissa ovat myös ns. epätyypilliset työpaikat huomattavasti yleisempiä kuin meillä Suomessa. Näissä epätyypillisissä työpaikoissa naiset ovat usein vailla irtisanomissuojaa ja oikeuksia sairaus-, raskaus- ja synnytyslomaan. Muutoinkin edut ovat heikompia, ja tähän palkan vähän myöhemmin.

EY-maissa ja EY:n myötä on haluttu nimenomaan korostaa sitä, että kyseessä on pääoman, työvoiman, tavaroiden ja palveluiden liikkuvuus. Näin halutaan yhdenmukaistaa jäsenmaiden erilaiset järjestelmät. Kun mietimme, mitä vaikutuksia tästä seuraa Pohjoismaille ja esimerkiksi Suomelle, minusta on syytä muistaa se, että palvelujen kauppa on EY:ssä tärkeämpää kuin tavaroiden. Nimittäin julkinen ja yksityinen palvelusektori ovat EY:ssä huomattavasti suurempia kuin tavaratuotanto yhteensä. Palvelujen osuus on 57 prosenttia EY-tuotannon arvosta ja teollisuuden arvo on noin 26 prosenttia.

Pohjoismaisen hyvinvointivaltion verovaroin tuotettu ja asiakasmaksuiltaan subventointu julkisten palvelujen systeemi on vaarassa markkinointua ja yksityistyä. Vaarana on se, että julkisesti tuotetut palvelujärjestelmät kietoutuvat yhteen, kun nimenomaan EY:n myötä tulee painetta palvelusektorille. Euroopan yhdentymistä ja julkisen sektorin henkilöstön asemaa pohtineesta raportista käy ilmi se arvio, että julkisen sektorin henkilöstö löytää itsensä tulevaisuudessa entistä enemmän liikelaitosten palveluksesta.

Kuten olemme saaneet kuulla, EY merkitsee muutoksia lähes kaikilla elämänaloilla. Naiset ovat Suomessa julkisen sektorin hoiva-aloilla, ja eurooppalaiset elämäntavat ja hoitojärjestelyt poikkeavat pohjoismaisista monella tavalla. Palkattoman ja palkatun hoivatyön tulevaisuus Euroopan yhdentymisessä on siis naisten kannalta yksi hyvin keskeinen kysymys. Euroopan yhteisön sosiaalinen ulottuvuus ei koske sosiaalipoliittisia kysymyksiä tavallisessa mielessä. Käsitteellä viitataan palkkatyössä olevien työoloihin ja työehtoihin. Sosiaalinen peruskirja ei sisällä määräyksiä kotona palkattomasti työskentelevistä naisista tai ansiotyön ulkopuolella olevista ihmisistä. Nämä kysymykset on jätetty jäsenmaille kansallisiksi ratkaisuiksi.

Ulkopuolelle jäävät siis lasten, vanhusten ja vammaisten hoivan yhteiskunnallisen järjestämisen mallit, kuten myös ministeri Kuuskoski toteasi. Yhteisön jäsenmaat, erityisesti Englanti, ovat systemaattisesti hylänneet tai lykänneet sopimukset, joilla EY-maiden työntekijöille, naisille, vanhuksille ja vammaisille taattaisiin minimisuoja Euroopan yhteisön tasolla. Myös kun ei ole maksimityöaika, äitiyslomasuojaa siinä mielessä kuin me tarkoitamme, yötyö- tai vähimmäispalkkasuojaa koskevia sopimuksia, nämä kaikki tekijät ovat erityinen uhka naisten kannalta.

EY:ssä sosiaalipoliittiset säännökset tukevat nimenomaan työvoimaa, siis työsuhteeseen perustuvaa sosiaaliturvaa. Perhepalkkasysteemi ei ole suomalainen malli, vaan meillä on vallinnut kahden huoltajan ja palkanansaitsijan malli. Se on merkinnyt mielestäni naisten identiteetin tasolla eri asiaa kuin miehestä riippuvaisen, lapsia ja perhettä hoivaavan ja miehen uraa tukevan naisen osaa. Euroopan maissa puuttuvat naisten työssäkäynnille välttämättömät peruspalvelut: lasten päivähoito, kotipalvelut, vanhusten laadukas hoiva tai oikeus olla työstä pois lapsen sairauden vuoksi. Sieltä puuttuu myös useista maista kouluruokailu, joka esimerkiksi on naisten työssäkäynnille lähes välttämätön edellytys.

Paine keskieuropallaiseen malliin kasvaa aivan väistämättä Euroopan yhteisön myötä. Se kasvaa välillisesti lähinnä, kuten täällä on todettu, mutta uskon, että tältä paineelta on hyvin vaikea välttyä Euroopan yhteisön jäsenenä. Nimenomaan tätä painetta luo hyvin suuressa määrin veropolitiikan harmonisointi, ja tämäkin on täällä moneen otteeseen todettu.

Vaikka meitä yritetään rauhoitella sillä, että meillä on Euroopan yhteisön jäsenenäkin mahdollisuus pitää omat sosiaaliturvajärjestelmät, en jaksa olla vakuuttunut siitä, että Euroopan yhteisön jäsenenä Suomi pystyisi pitämään niin tiukasti kiinni tästä suomalaisesta hyvinvointivaltiosta. Pelkään nimittäin, että eurooppalainen hyvinvointivaltio tulee tilalle. Nimittäin saksalaiset naistutkijat ovat jakaneet eurooppalaiset valtiot neljään ryhmään, ja luulen, että näistä neljästä pohjoismainen tasa-arvopolitiikan ja naisen työssäkäynnin hyvinvointivaltiomalli ei enää ole se, mikä meillä on jäljellä. Valittavana on lähinnä saksalainen sosiaalivaltiollinen miesmalli, brittiläinen markkinamuotoinen patriarkaattinen sosiaalimalli tai sitten eteläisen Euroopan maatalous-kristilliselle rakenteelle perustuva yhteiskunta. Vaikka useissa puheenvuoroissa on haluttu korostaa sitä, että nimenomaan Pohjois-

maat menemällä mukaan EY:hyn voisivat antaa positiivisen esimerkin ja tällä tavoin muuttaa Euroopan yhteisön sosiaalipolitiikkaa, niin kuten aikaisemmin jo totesin, Pohjoismaiden vaikutusvalta jää varsin kapeaksi, vaikka esimerkkejä meillä toki olisi ja aloitteita siellä tehtäväksi.

Monet ovat myös suhtautuneet hyvin luottavaisesti siihen, että Euroopan yhteisön päätöksentekoa demokratisoitaisiin tulevaisuudessa. Tähän ovat viitanneet mm. puheenjohtajat Salolainen ja Sundqvist televisiohaastattelussa, jossa he totesivat, että on aivan selvästi näkyvässä jo paineita sille, että kansalliset parlamentit vaativat enemmän päätöksentekomahdollisuuksia itselleen. Useat ovat täällä luottaneet siihen, että EY-parlamentille annettaisiin todellista päätöksentekovaltaa tulevaisuudessa. Heille muistuttaisinkin kuitenkin mieleen sen, mitä komission puheenjohtaja Jacques Delors on sanonut. Hän on eräässä haastattelussa todennut, että EY:n päätöksentekomekanismia ei voida lähteä muuttamaan siten, että parlamentille olennaisesti lisätäisiin päätösvaltaa, koska tämä johtaisi siihen, että päätöksentekoprosessi hidastuisi nykyisestä. Tämä minusta kuvaa hyvin tarkkaan sitä tilannetta, missä ollaan. Nykyinen virkavaltainen päätöksentekomalli sopii varmasti tällaiselle ylikansalliselle supervalalle. Demokratialle tämä ei ole mikään lähtökohta.

Ed. Alho (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. O. Ojala aloitti puheenvuoronsa olemalla huolissaan siitä, että kello yhdeksältä hän neljäntenä nk. rivikansanedustajana saattoi puhua ja että ainakin 110 pyydettyä puheenvuoroa oli vielä jäljellä. Mikäli hän olisi noudattanut yhdessä sopimaamme 15 minuutin puheenvuororajoitusta, olisimme kuulleet viidennen rivikansanedustajan Donnerin puheenvuoron.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kekkosen aikaan Suomella oli myöskin tiettyjä vaikeuksia. Kun teimme mm. vapaakauppasopimusta, vallitsi suuri epävarmuus siitä, mikä on meille paras ratkaisu ja yleensä, voimmeko me sen kansainvälispoliittisesti tehdä. Siihen aikaan Kekkonen tarttui asiaan, kävi Moskovassa, otti asiaan kantaa ja asiat lähtivät luistamaan. Uskon, että jos Kekkonen olisi tänä päivänä vallassa, sellainen näytelmä, joka hallituksen aitiossa käytiin tänään, olisi merkinnyt, että hän olisi marssittanut sellaisen hallituksen ulos ja nimittänyt uuden. Tuskin

hänen aikanaan olisi tuon tyyppinen sählääminen onnistunut.

Sanoisin vielä arvostelematta ketään, että tällaisena aikana kuin meillä nyt on, kun eletään erittäin vaikeaa aikaa päätöksenteon kohdalla, parlamentarismi ei toimi; riitelee eduskunta, riitelee hallitus, riitelee kansa, riitelevät eri etupiirit, jos ei tiettyä ohjausta siihen tule tietyltä taholta, jonka tahon jokainen tietysti tietää, mitä tarkoitan. Tämä perustui ed. O. Ojalan esitykseen. Hän nimenomaan puheensa alkuosassa puhui presidentin mahdollisuudesta vaikuttaa tällaisissa asioissa, joita nyt käsitellään.

Ed. Donner: Arvoisa puhemies! On ollut mielenkiintoista kuunnella puheenvuoroja. Mikäli en ole niitä kaikkia kuunnellut, se on ehkä inhimillistä. On myös mukavaa todeta, että ennen kello kuutta tänään, kun televisio teki lähetystä, ministerien innokkuus puhumiseen oli hyvin huomattava, mutta se laantui illan kuluessa jonkin verran. Tämä kai on pelkkä sattuma.

Ed. O. Ojalan puheenvuorossa oli eräs maininta kansallisesta identiteetistä, joka sopii aika lailla siihen, minkä olen osittain kirjoittanut. Nimittäin en tarkalleen tiedä, mitä on suomalainen kansallinen identiteetti, mutta väitän tietäväni, että EY-kehityksen aikana EY-maissa alueellinen identiteetti, siis kulttuuri jonkin maan osana tai muu identiteetti, jos tätä sanontaa voidaan käyttää, on voimistunut eikä heikentynyt. Mikään ei myöskään saa minua vakuuttumaan, että Baijerin osavaltio Saksan liittotasavallassa heikentäisi oluenjuontitapojaan, mikä liittyy baijerilaiseen identiteettiin tai vastaavaan, tai että Italian provinssien erilaiset ruoka- tai juomatavat olisivat muuttuneet EY:n aikakauteina. Suoraan sanoen joko henkilöt, jotka tällaista esittävät, eivät tunne Eurooppaa, tai sitten he mahdollisesti — jopa voisin väittää — valehtelevat. Tämä vain ei pidä paikkaansa.

Tässä yhteydessä minun on myös todettava, että kuultuani tätä keskustelua tuntuu siltä, että eduskunnan suuri enemmistö on vasta näinä päivinä saanut jonkinlaista selvitystä EY:stä, aivan kuin sitä ei olisi ollut vuosikausia käytettävissä ja tutkittavissa, joten minusta tämä selviteko ei ollut kovin valaiseva, koska se kertoi vanhoja asioita.

Tämän väittelyn turha osa on tänään keskustan julkinen juupas — eipäs-väittely, koska minusta keskustapuolue voisi selvittää asiat keskenään eikä tuhlaata meidän aikaamme, eduskunnan muuta aikaa, selvittääkseen itselleen,

missä ollaan, Euroopassa vai Kainuussa. Näissä väittelyissä on yleensäkin rationaalisin perustein vaikeaa tai mahdotonta väitellä näiden henkilöiden kanssa, koska heidän useat perusteensa ja argumenttinsa ovat irrationaalisia. Olen joutunut toteamaan saman pikkulasten ja EY-vastustajien seurassa, samoin uskontoon liittyvissä kysymyksissä, että rationaalisin argumentein ei voi sanoa kolmevuotiaalle pojalle tai professori Janssonille, että he eivät ole oikeassa, tai yrittää argumentoida, koska he ovat aivan vakuuttuneita, ei myöskään arkkikiisipalle uskonnon asioissa.

EY:tä vastustavat näyttävät toteavan — tämä on mielenkiintoinen toteamus — että kuljemme kohti epävakautta ja epävarmaa tulevaisuutta liittymällä EY:hyn. Jos heille vastaa, että tulevaisuus joka tapauksessa on epävarma ja että liittyminen laajempaan eurooppalaiseen yhteistyöhön vähentäisi mahdollisia uhkakuvia, he väittävät, että sitä ei voi tietää — no, ei sitä toistakaan voi tietää — ja Venäjä aina, kuten presidenttimme ovat lausuneet, pysyy naapurinamme. Venäjä pyrkii tietyllä tavalla sopimusjärjestelyihin EY:n kanssa, eikä ole minkäänlaista merkkiä siitä, että entisen Neuvostoliiton sisäiset ristiriidat kääntyisivät ulospäin muuten kuin mahdollisina pyrkimyksinä maastamuuttoon.

Minä siis näen EY:n Euroopan syviä vastaakohtia tasoittavana sopimusjärjestelmänä. Vai uskooko kukaan, että Suomi yksin ja ilman laajempia sopimusjärjestelyjä pystyy takaamaan turvallisuutensa ja taloudellisen tulevaisuutensa? Puolueettomuudesta en tässä yhteydessä puhuisi, koska tämä käsite on menettänyt merkitystään, minkä suhteen olemme puolueettomia. Suhteessamme moniarvoiseen, demokraattisesti johdettuun markkinatalouteen, joka pyrkii ratkaisemaan Euroopassa kytevät ristiriidat rauhanomaisin keinoin ja taloudellisen yhteistyön merkeissä? Minkä suhteen ollaan puolueettomia? Siitä olisi mielenkiintoista keskustella.

Euroopan muutosprosessia on kyllä meillä nähty ja kommentoitu etenkin viime vuosien kehityksen valossa, mutta sen aikajakson takana ovat muut muutokset, jotka ovat jääneet meiltä sisäistämättä. Mitä merkitsi Vaclav Havelin ja Unkarin reformipoliittikkojen tunnustus siitä, että he haluavat kuulua Länsi-Eurooppaan? Minkälaiseen Länsi-Eurooppaan ja miksi?

Toisen maailmansodan jälkeisen kehityksen suurimpia tapahtumia on ollut Saksan ja Ranskan yhteisymmärrys, joka on kehittynyt siitä huolimatta, että Ranskalla on voinut olla sosia-

listinen presidentti kuten nyt ja Saksalla porvarillinen liittokansleri kuten nyt ja päinvastaisessa tapauksessa, kun sosialidemokraatit ovat hallinneet Saksan liittotasavaltaa ja porvarit Ranskan presidentinlinnaa. Lukemalla voi tietysti tutustua historiaan, mutta harvat suomalaiset näyttävät ymmärtävän, että tämä yhteisymmärrys ja rajojen avautuminen näiden kahden valtion välillä on merkinnyt lopullista murtautumista siitä taikakehästä, joka edellytti erilaisten sotaisten allianssien rakentamista pyrkimyksenä luoda tasapaino, joskus kauhun tasapainoksi nimitetty. Tämän tyyppinen ajattelu johti ensimmäiseen maailmansotaan, ja ensimmäinen maailmansota johti Hitleriin ja korvaamattomien eurooppalaisten arvojen tuhoon.

Kauhun tasapainoa on kasvatettu myöhemminkin, kun ydinaseiden aikakautena oltiin rakentamassa alati kehittyneempiä asejärjestelmiä. Euroopassa tosin elettiin siinä toivossa, että näitä aseita ei koskaan tulisi käyttämään.

Samalla oltiin läntisellä puolella hyväksymässä sitä poliittista kahtiajakoa, joka juhlallisesti ratifioitiin Helsingissä vuonna 1975 hyväksymällä Jaltan sopimuksen rajat. Tämä suomalaisen diplomatian tähtitietä oli sodanjälkeisen eurooppalaisen kehityksen synkimpiä aikoja.

Todettakoon kuitenkin Suomen kannalta, että elimme ja kasvatimme elintasoamme pitkälti edullisten Neuvostoliitto-sopimusten kautta ja että me emme ehkä halunneet ymmärtää, että Helsingin sopimukseen myös sisältyy räjähdysaineita, jotka mullistivat koko Euroopan vuonna 89 ja sen jälkeen. Ilman Gorbatschovia ei kuitenkaan tätä prosessia olisi tapahtunut. Ilman kilpavarustelua tuskinpa kilpavarustelun mielettömyyttä olisi huomattu. Tämä on eräs paradoksi.

Arvoisa puhemies! Eurooppa merkitsee monia asioita. Vielä siihen aikaan, kun Rooman sopimus allekirjoitettiin, siis vuonna 57, voitiin syystäkin puhua eräänlaisesta länsieurooppalaisesta kuvitelmasta, joka liittyy kiinteästi senaikaiseen poliittiseen ajatusmaailmaan. Eurooppa oli poliittisesti, taloudellisesti mutta ennen kaikkea sotilaallisesti jaettu maanosia, jonka senaikaisten Neuvostoliiton vallanpitäjien mielestä piti kilpailla "rauhanomaisesti voittoisan sosialismin kanssa". Siihen aikaanhan Hruschtshev ilmoitti, että Neuvostoliiton kansantuote per capita vuoteen 80 mennessä ylittäisi USA:n. Totuuden nimessä on kuitenkin sanottava, että sinä vuonna, siis 1980, Etelä-Korean kansantuote per capita ohitti Neuvostoliiton. (Välihuuto) — Ehkä vuosiluku on väärä, voi hyvinkin olla.



Siinä mielessä markkinatalous saavutti jo silloin voiton, jonka hedelmistä, katkerista ja vähemmän katkerista, entiset sosialistimaat halusivat nauttia tänään. Sen sijaan on turha kuvitella, että markkinatalous ja demokratia aina ja kaikessa olisivat käyneet käsi kädessä. Äskен mainitusta Etelä-Koreasta voidaan jopa sanoa, että demokratia kehittyi markkinatalouden ja nousseen elintason seurauksena.

Eurooppalaista ajattelua pidettiin meilläkin lähinnä länsieurooppalaisena, koska elimme silloin ja kauan sen jälkeen nk. Paasikiven linjan, sittemmin Paasikiven — Kekkosen linjan aikaa, joka siihen aikaan ja kauan sen jälkeen oli maallemme hyödyllinen puuttumatta nyt tällä kertaa sen aikakauden kotimaisiin lieveilmiöihin, joita oli monia. Joissakin piireissä pidettiin meillä siihen aikaan Eurooppaa lähinnä kirosanana, koska EY liitettiin osittain syystäkin Natoa lähellä olevaan poliittiseen filosofiaan.

Muistan hyvin, kun kirjoittaessani Berliinistä käsin jaetusta Saksasta vuonna 58 jouduin toteamaan, että mikäli minut pakotetaan valitsemaan nk. idän ja nk. lännen välillä juuri siellä, valitsisin ja melkein vastenmielisesti lännen, mikä siinä historiallisessa tilanteessa vuonna 58 ja sen jälkeisinä vuosina myös merkitsi niiden poliittisten ja yksilöllisten vapauksien puolustamista, jotka meilläkin pitkälti olivat voimassa mutta joiden länsieurooppalaista aatetaustaa ei meillä haluttu ymmärtää, koska kuten tiedämme emme halunneet millään ilmaista, että kuulumme mihinkään muuhun maailmaan kuin siihen, johon meidät maantieteellisesti ja geopolittisesti oli sijoitettu: eräänlaiseksi Jaltan sopimuksen rajamaaksi Neuvostoliiton näkymättömän ja näkyvän vaikutusvallan alaisena mutta malliesimerkkinä kapitalismin ja sosialismin rinnakkaiselosta. (Ed. Seppäsen välihuuto) — Kiitos, palaataan. Muita hyviä esimerkkejä ei ollut. Kiitos huomautuksesta.

Suomalainen Eurooppa-projekti ... (Ed. Seppänen: Mikä vuosiluku?) — Annetaan nyt minunkin puhua, ed. Seppäsellä on ollut monta tilaisuutta tänään luultavasti. — Jos sellaisesta saa puhua, siis suomalaisesta Eurooppa-projektista, se ei sisällä pelkästään niitä elementtejä, joista on puhuttu kohta käsiteltävän Eta-sopimuksen ja EY:tä koskevien talousselvitysten puitteissa.

Olen viime aikoina lukenut tekstejä, jotka käsittelevät aihetta, mitä on olla suomalainen, kuten Yrjö Niini vuonna 57 otsikoi kirjansa, mutta harvassa niistä on havaittu ja kommentoi-

tu kysymystä, mitä on olla eurooppalainen. Kuitenkin kaikki olemme ensisijaisesti jonkin kylän tai kaupunginosan asukkaita, ehkä toissijaisesti uusmaalaisia tai savolaisia ja näin ollen suomalaisia, mutta olemme tai voisimme olla muutakin. Ruotsin ja tsaarin alaisuuden ajalta olemme perineet valtiokeskeisen ajattelun mutta vähemmässä määrin yksilökeskeisen käsityksen yhteiskunnasta. Valtion puolustamista on pidetty tärkeämpänä kuin yksilön puolustamista.

Rooman sopimuksen ajatuksena ei ollut kansallisvaltion tai kansallisen ajattelun poistaminen mutta kansalliskiihkon vähentäminen. Euroopan historiassa on ollut aikoja ennen nykyaikaisen nationalismin syntyä, ennen 1800-lukua, jolloin yksilöt melko vapaasti ovat valinneet olinpaikkansa sen mukaan, missä halusivat toimia ja kehittyä. Kansallisvaltiot ja eurooppalaiset poliittiset vastakohdat loivat rajoja, joita menneinä vuosikymmeninä EY:n Euroopassa on oltu murtamassa.

EY on, se on muistettava, kansallisvaltioiden yhteenliittymä, jossa jo Eta-neuvottelujen aikana havaittiin, että kansalliset intressit ovat tärkeitä ja koetaan tärkeiksi. Toisaalta kansallisten intressien kannalta on vielä tärkeämpää ja historiallisesti ennenkuulumatonta, että Eurooppaa hallitsevat imperiumit tällä vuosisadalla ovat kaatuneet: brittien imperiumi, saksalais-habsburgilainen imperiumi ja Venäjä — Neuvostoliitto imperiaalisine ambitioineen. Tämä on merkittävä kehitys, ja toivon, että se ei tule uusiutumaan muuten kuin tällaisen EY-kehityksen kautta, mikä ei merkitse imperiumia, joka sortaa kansallisia ajatuksia ja kansallisvaltioita.

EY:n marginaaliset ja perifeeriset maat, Suomihan kuuluisi niihin, rikkaat tai suhteellisen köyhät, katsovat voivansa kehittää itseään paremmin EY:n jäsenenä kuin sen ulkopuolella riippumatta siitä, mitä kansallisia erityisintressejä ne puolustavat.

Minusta on, puhemies, ilmiselvää, että Euroopan stabiileetin tärkein turva on EY riippumatta siitä, kuinka näemme oman puolustuksellisen osuutemme. Mutta kysymys ei ole EY:n sotilasmahdista, mahdollisista sotilasyhteenliittymistä, vaan EY:n taloudellisesta kehityksestä, joka voi johtaa Euroopan kehitystä uuteen yhteisymmärrykseen.

Meillä on tänä keväänä kannanoton aika, vaikka siitä kannasta ei voida formaalisesti tällä hetkellä päättää. Minua lopuksi ihmetyttää, että sama eduskunta, joka väittää puolustavansa edustuksellista demokratiaa ja omaa asemaansa,

on vaatimassa EY-kansanäänestystä eikä näin ollen halua luottaa itseensä.

**Ed. Seppänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hämmästelen ed. Donnerin puheenvuoroa siltä osin, että hän asettaa samaan rintamaan kolmevuotiaan lapsen ja professori Jan-Magnus Janssonin rationaliteetin tässä kysymyksessä. Mielestäni se on hyvin erikoinen tapa arvioida rationaliteetteja ja argumentaatioita.

Tuntuu siltä, että ed. Donner on ruvennut edustamaan vähemmistöä ja on vähemmistöjen puolella kannattaessaan nyt EY:tä. Tämän illan televisioäänestyksessä 74 000 ihmistä vastasi ja heistä 62 prosenttia suhtautui kriittisesti EY:hyn, 54 prosenttia täysin kielteisesti. Mikä on rationaliteetin oikeutus, jota ed. Donner kuuluttaa? Mistä kumpuaa tämä oikeassa oleminen, joka asettuu kenties kansan enemmistöä vastaan? Aivan kohtuutonta, ed. Donner, on rationaliteettia puolustella tällaisilla perusteilla.

Mitä tulee rationaliteettiin, minusta on hämmästyttävää, että ed. Donner on samalla puolella kuin ed. Sasi näissä kysymyksissä. Täytyisihän, ed. Donner, nyt jonkinlaista linjaeroa vetää ed. Sasiin, koska ei tämä asia näin yksinkertainen voi olla, että siitä voisivat edustajat Donner ja Sasi olla samaa mieltä. Ed. Donnerhan tietysti pelkää kansanäänestyksiä siitä nimenomaisesta syystä, että siellä voi tulla yllätyksiä hänen rationaliteetilleen.

Mitä tulee puolueettomuuskysymykseen, minkä suhteen ollaan puolueettomia, ed. Donner, puolueettomia ollaan EY:n suhteen, puolueettomia ollaan Venäjän ja Ukrainan suhteen, puolueettomia ollaan suurvaltojen konfliktien suhteen. Suurvaltoja on, vaikka yksi niistä on romahtanut, mutta tilalle on tullut monta uutta.

Haluaisin kysyä vielä, mikä on ed. Donnerin kanta Natoon ja tarvitaanko sitä turvaamaan Suomen turvallisuus idän barbaarikansoja vastaan.

**Ed. Donner** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sehän on minun vakaa käsitykseni, että EY-vastustajat ovat esittäneet argumentteja, jotka ovat irrationaalisia luonteeltaan. Ei voi muuta sanoa, kuin että yritin puheenvuorossani mutta ilmeisesti tuloksetta kertoa hie- man EY:n historiallisista juurista ja sen yhteisymmärryksen juurista, joka on kehittymässä Euroopassa. Katsoin, että tämä kehitys on sekä

looginen että meille lupaava. En halua vähätellä vastustajien tunnepitoisia argumentteja. Minusta ne ovat tunnepitoisia, mutta voidaan palata tähän asiaan, koska lyhyessä puheenvuorossa ei kaikkeen voi puuttua.

Mitä tulee Natoon, mielelläni esittäisin kysymyksen itsellemme sinä hetkenä, jolloin Ukraina ja mahdollisesti entiset Keski- ja Itä-Euroopan maat, mahdollisesti Venäjä ovat Naton jäseniä. Silloin varmaan Suomella on hirveän voimakas tarve pysyä puolueettomana ja tämän ulkopuolella, koska meitä uhkaa jokin muu kuviteltu uhka.

Suomalaisista olen usein sanonut, että jos meillä ei ole todellisia vihollisia, joita meillä oli talvisodan aikana, me keksimme niitä, me keksimme vihollisia, koska tältä kansalta puuttuu osittain tervettä itsetuntoa, joka sanoo sen, että me menemme nyt mukaan Euroopan kehitykseen avoimin mielin. Sitä minä kaipaen.

**Ed. Haavisto:** Arvoisa puhemies! Suomen EY-jäsenyyden etujen ja haittojen arvioinnin tekee vaikeaksi se, jos sotilaallinen ilmaus voidaan sallia, että ammusse liikkuvaan maaliin liikkuvalta alustalta.

Syksyllä pidetyn Maastrichtin kokouksen jälkeen tiedetään nyt enemmän siitä, minkälaiseen taloudelliseen ja poliittiseen unioniin EY 90-luvun Euroopassa pyrkii. Itse joudumme kuitenkin arvioimaan, miten se tuossa pyrkimyksessään tulee onnistumaan. Esimerkiksi viimeistään vuonna 1999 aloittavaan talous- ja rahaliittoon ovat Tanska ja Iso Britannia yhteisön jäsenmaina jo jättäneet varauksensa. Sosiaalipoliittisten kysymysten osalta yhteistyötä jatkaa vain 11 jäsenmaata, kun Iso Britannia kieltäytyi yhteistyöstä sosiaalisten perusoikeuksien osalta.

Maastrichtin kokouksen valossa voidaankin puhua jonkinlaisesta Ikaros-ilmiöstä. Linaan ed. Nikulan mainiota ilmaisua: "Tavoitteet on asetettu korkealle, mutta siivet alkavat sulaa. Yhteisön edelleen laajentuessa siitä tulee väkisin- kin löyhempi järjestelmä. Taloudellisen taantum- an olosuhteissa eivät resurssit EY:ssäkään yksinkertaisesti riitä kaikkiin sen korkealentoisiin hankkeisiin."

Arvoisa puhemies! Jos EY kuvataan liikkuvana maalina, niin myös sitä kohti tähtäävä Suomi on liikkuvalla alustalla. Ulkopoliitikassamme aiemmin niin keskeiset käsitteet kuten rauhan- tahtoinen puolueettomuuspolitiikka, suurvaltojen ristiriitojen ulkopuolella pysyttäytyminen,

Paasikiven—Kekkosen linja antavat melko vähän osviittaa 90-luvun Eurooppaan. Näillä käsitteillä ei voida kuvata Suomen uutta Eurooppa-politiikkaa.

Perusvalinta nykytilanteessa ei kuitenkaan välttämättä ole kysymys EY-jäsenyyden hakemisesta tai ei hakemisesta, vaan Euroopan muutostilanteessa aktiivinen tai passiivinen Suomi. Aktiivinen, aloitteellinen, uuden Euroopan arkkitehtuuria rakentava Suomi vaikuttaa tietysti kehitykseen niin EY:n sisä- kuin ulkopuolellakin. Passiivinen, odottava, ylivarovainen Suomi marginalisoituu integraation ulkopuolella, mutta jää sisäpuolellakin vain normien ja määräysten tahdottomaksi vastaanottajaksi.

Liian paljon ei voi korostaa sitä, että uudessa tilanteessa vaaditaan nimenomaan kansallista visiota: omien erikoisalojen ja -kykyjen kartoitusta ja voimakasta tukemista. Juuri tällä kohtaa on mielestäni nykyisen hallituksen Eurooppapolitiikan suuri heikkous. Nyt saamamme selonteko kyllä analysoi integraatioprosessin voittajia ja häviäjiä, mutta se ei luotaa innovaatioiden, tuotekehittelyn, erikoisosaamisen ja oman kansallisen profiilin mahdollisuuksia 90-luvun Euroopassa. Apu näihin Suomen sisäisiin ongelmiin ei varmasti tule EY:stä sen enempää kuin meidän vaikeutemme ovat sieltä kotoisin.

Keskittyessään ennen kaikkea Suomen sopeutumisvaikeuksiin hallituksen selonteko ei anna vahvoja tulevaisuudennäkymiä eikä uskoa tulevaisuuteen. Selonteko käsittelee Suomen imagoa ulkomaisten sijoittajien silmissä, mutta tulisi kai ensin saada imago oman väen silmissä toisenlaiseksi, paremmaksi, jotta rohkeus Suomessa voitaisi tämän hetken alistuneisuuden.

Ehkä kaikkein lohduttomin kuva hallituksen selonteon pohjalta muodostuu Suomen maataloudesta ja sitä kautta koko suomalaisen maaseudun tulevaisuudesta. Tämä on tietysti erityisen surkeaa, kun päähallituspuolueena on Suomen keskusta, jonka erityishuolena pitäisi olla juuri innovatiivisen ja rohkean maaseutuelinkeinojen kehittämisen. Muun muassa erikoistumisen, luonnonmukaisen maatalouden, energiaviljelyn, sivuelinkeinojen, pienyrittäjyyden, matkailun, uuden tietotekniikan keinoin suomalainen maaseutu voisi olla 90-luvulla paljon muutakin kuin muutoksen passiivinen sopeutuja.

Arvoisa puhemies! Kysymys Euroopan yhteisön yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta nostaa helposti suomalaisilta karvat pystyyn. Suomella on huonoja kokemuksia vieraan apuun luottamisesta, eikä meillä ole erityistä

halua tulla vedetyiksi mukaan sellaisiin eurooppalaisiin ristiriitoihin, joissa 1 300 kilometrin rajanaapurimme Venäjä olisi osallisena. Konfliktin kynnyksellä oltiin oikeastaan hyvin vähän aikaa sitten, viimeksi elokuussa 1991, kun Neuvostoliitossa yritettiin vallankaappauksia. Jos tilanne olisi päättynyt toisin ja johtanut esimerkiksi laajaan lännen kauppasaartoon Neuvostoliittoa kohtaan, olisi asemamme ollut varsin vaikea. Tässä puhumme todella hyvin tuoreista tapahtumista Neuvostoliitto-Venäjäällä.

EY:n ulko- ja turvallisuuspolitiikasta on kuitenkin huomattava, että sen elementit ovat Etyk, aseidenriisunta, ydinaseiden leviämisen estäminen ja yhteinen asevientipolitiikka. Näissä osaluissa ei Suomella liene vaikeuksia olla mukana. Suomen tulisi kuitenkin säilyttää EY-jäsenenäkin oikeus pidäytyä sellaisista ulkopoliittisista toimista, jotka olisivat ristiriidassa oman Venäjän politiikkamme kanssa. Oma turvallisuuspolitiikkamme ei voi olla EY-jäsenyyttä haettaessa edes neuvottelukysymys, vaan meidän on edelleen pidettävä omissa käsissämme sen määrittely.

Arvoisa puhemies! EY:n päätöksentekojärjestelmään liittyminen merkitsisi ennen kaikkea eduskunnan vallan kaventumista. Näin tapahtuu osin jo Etan yhteydessä, jossa todellista valtaa käytetään asioiden valmisteluvaiheessa. Tästä seuraa tarve muuttaa Hallitusmuotoamme niin, että eduskunnan asemaa entisestään painotetaan. Kun nykyisen Hallitusmuotomme mukaan tasavallan presidentti määrää ulkopoliitikasta ja kun monet perinteisesti sisäpolitiikkaan kuuluneet alueet kuuluisivat nyt Etan ja EY:n päätöksentekoon, on eduskunnan saatava lisää valtaa jo asioiden valmisteluvaiheessa. Hyvänä mallina asian järjestämiseen olisi Tanskan parlamentin markkinavaliokunta ja sen kaltainen valiokunta, joka jo etukäteen voi antaa sitovan lausunnon niistä rajoista, joihin hallitus neuvotteluissaan voi mennä.

Toinen ongelma on siinä, että koko EY:n päätöksentekojärjestelmä suosii tietynlaista poliittikkotyyppiä. Tätä on mielestäni filosofian tohtori Esa Saarinen hyvin kuvannut Suomen Kuvalehteen kirjoittamassaan artikkelissa järjestelmäpoliitikoksi. Järjestelmäpolitiikko on poliitikko, joka ei enää edusta kansalaisia, vaan edustaa itse järjestelmää ja järjestelmän rationaliteettia. Voi hyvin kuvitella, että EY-aikakausi toisi Suomessakin valtaan poliitikko- ja myös virkamiestyypin, jolle lähes kaikki asiat on sovittu Brysselissä ja normistosta tulee sellaista sala-

kieltä, jolla valtaa kansalaisiin käytetään. Voidaan jopa ajatella, että Brysselin tiestä tulisi samanlainen vallankäyttöväylä kuin autonomian aikana oli Pietarin tie Suomelle.

Mielestäni tässä salissa jo tänään käydyssä keskustelussa on ollut viitteitä siitä, että tällainen ilmiö on suomalaisen politiikkaan tulossa. Kuka on saanut keneltäkin minkäkinlaisia vihteitä, kuka on antanut ymmärtää ja kenelle on kerrottu ja kuka sitten on viestinyt tuojana tänne eduskuntaan. Tämä muistuttaa tietysti arvelutavan paljon taannoista kotiryssäjärjestelmäämme ja sen monia lieveilmiöitä. Toivottavasti tämä ilmiö ei ole yleistymään päin.

Tässä mielessä suomalaisen kansanvallan on kyllä käytävä voimakkaaseen vastaisuuteen ja niin poliitikkojen kuin eri kansalaisliikkeidenkin on mietittävä niin vallan hajauttamista mahdollisimman lähelle kansalaisia, paikallista päätöksentekovaltaa kuin niitä keinoja, joilla asioiden jo mahdollisimman varhaisessa valmisteluvaiheessa niihin voidaan vaikuttaa. Tiedonkulun avoimuus vielä keskeneräisistä asioista on tässä yksi avainkysymyksistä. Hallinnon piilottelu ei nykymallilla voisi tulla kysymykseen. Samoin julkinen tuki erilaisille kansalais- ja painostusliikkeille, jotka pyrkivät vaikuttamaan myös kansainväliseen päätöksentekoon, olisi äärimmäisen tärkeä.

Arvoisa puhemies! EY-hakemukseen periaatteessa myönteisesti suhtautuvankin on vaikea muodostaa kantaa hakemisen oikeasta aikataulusta. Muutokset Euroopassa ovat viime päiviin asti olleet nopeita, ja Suomen talous on nyt täydessä rapakunnossa. Rauhallinen sisäinen valmistautuminen tuntuisi tietysti kaikkein parhaalta ratkaisulta.

On myös perusteltua kysyä, kuinka paljon aikaa tulisi varata kansanvaltaiselle päätöksenteolle näin tärkeässä asiassa. Kansalaiskeskustelu on vasta lähtenyt käyntiin, ovathan sekä hallitus että presidentti tähän saakka tehneet paljon sen jarruttamiseksi. Jos EY-ratkaisua kiirehditään kansan hyvin selvän enemmistön tahdon vastaisesti, hinta alistumisena ja jonkinlaisena "jouduttiin Eurooppaan" -asennoitumisena olisi todennäköisesti suuri. Tämä malli noudattaisi sitä vanhaa ulkopoliittista päätöksentekomallia, jossa herrat päättävät ja kansa alistuneesti tottelee. Se olisi onneton lähtökohta 1990-luvun Eurooppa-politiikalle.

Puhemies! Hallituksen EY-selonteko pohjautuu pitkälti taloudellisiin laskelmiin EY-vaihtoehtojen edullisuudesta. Enemmän huomiota tulisi

kuitenkin kiinnittää suomalaisten henkisiin resursseihin: koulutukseen, yrittäjyyteen, innovaatiokykyyn, tulevaisuuskokoon. Samalla olisi pidettävä huolta siitä, että hyvinvointiyhteiskunnan keskeiset sosiaaliset keksinnöt säilyvät eikä meidän pohjoismaista perintöämme tässä suhteessa hukata.

Ratkaisua EY-jäsenyydestä ei voi tehdä pelkästään taloudellisin argumentein. Pikemmin on kysymys uudesta orientaatiosta kokonaan uudella tilanteella. Olemmeko valmiita laajaan eurooppalaiseen yhteistyöhön, jonka keskeiseksi foorumiksi EY 1990-luvun kuluessa kaikella todennäköisyydellä kehittyi? Oma kantani on, että Euroopassa on yhä yhteistyötä liian vähän, ei liikaa.

Puhemies! On perusteltua, että nyt käydään keskustelu siitä mahdollisuudesta, pitäisikö Suomen hakea EY-jäsenyyttä samassa aikataulussa Ruotsin ja Itävallan kanssa, merkitsevähän Ruotsin ja Itävallan jättämät jäsenanomukset sitä, että ainakin päätöksenteon luonne vasta neuvottelussa Etassa tulisi muuttumaan, mikäli Eta jäisi jonkinlaiseksi mini-Etaksi Suomen, Norjan, Islannin ja mahdollisesti Sveitsin varaan.

Selonteko ei kuitenkaan vielä kerro hallituksen omista kannanotoista ja linjauksista. Vielä vähemmän niistä päästiin selville tämän päivän sekavassa keskustelussa, ja selonteko ei varsinkaan kerro hallituksen näkemyksiä siitä sisäisestä valmentautumisesta, jonka Suomi tarvitsisi jo Eta-sopimusta ajatellen, EY-jäsenyydestä puhumattakaan.

Vaikka suhtaudun itse varaukselliseen myönteisesti EY-jäsenyyden hakemiseen, en ole varma nyt istuvan hallituksen kyvystä ohjata Suomen Eurooppa-politiikkaa. Kun hallitus vasta tiedonannon yhteydessä linjaa oman Eurooppa-politiikkansa, kun monet keskeiset ministerit ovat sanoneet ilmoittavansa kantansa vasta myöhemmin ja kun mahdollisesti vasta silloin hallitus ilmaisee omien EY-jäsenyysneuvottelujensa tavoitteet, omat mahdolliset reunaehdonsa, tai jättää niistä sopimisen kuten toivon eduskunnan päätettäväksi ja kuten muun muassa ed. Tuomiojan puheenvuorossa viitattiin, voi vasta silloin päätellä, ansaitseeko hallituksen Eurooppa-politiikka tältä eduskunnalta luottamuksen.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ministeri Isohookana - Asunmaa : Herra puhemies! Selontekokeskustelun nyt päästyä vauhtiin, voi toivota sitä, mitä ed. Haavistoikin puheensa lopussa toivoi, että eduskunta käsittelee selontekoa valiokunnissa huolellisesti, tekisi siinä yhteydessä vielä lisäselvityksiä, jotta päätöksentekoon jonkin ajan kuluttua tänä keväänä olisi mahdollisimman laajalti kykyä mennä.

Päätöksenteon yhteydessä tullaan pohtimaan kahta kysymystä: Jätetäänkö hakemus vai luovutaanko siitä ja toisaalta, millä ehdoilla jäsenyyshakemus jätetään. Muita vaihtoehtoja nähdäkseen ei ole.

Tässä yhteydessä haluan omalta osaltani korostaa mahdollisimman laajan kansalaismielipiteen aikaansaamisen välttämättömyyttä lopullista päätöstä tehtäessä, oli kysymys kummasta vaihtoehdosta tahansa. Itse olen koko ajan pitänyt ja edelleenkin pidän välttämättömänä sitä, että jos jäsenhakemukseen päädymme ja neuvotteluja käymme, niin olipa neuvottelutulos aikanaan mikä tahansa, se alistetaan kansanäänestykseen.

Tähän on moniakin perusteita olemassa, mutta ennen kaikkea siitä syystä, että jäsenyyset edellyttäisi aikanaan perustuslain muutoksia keskeisiltä kohdilta, ja perustuslain muutosprosessiin on Suomessa suomalaisen demokratian mukaisesti kansa aina saanut osallistua ja näin on sen saatava nytkin osallistua. Aikanaan nähdään, mikä on kansan mielipide. Jos kansanäänestys mielipiteen selvästi sanoo, mielestäni sitä tulee kuunnella.

Selonteko ja virkamiesmuistio antavat aihetta moniin kysymyksiin. Itse olen miettinyt muutamia seikkoja, joita pidän edelleen pulmallisina kohtina. Ensimmäinen niistä on perustuslain muuttamistarve, mahdollinen suvereniteetin asteittainen menetys. Toinen ongelmallinen alue on turvallisuus-, puolueettomuus- ja puolustuspolitiikka, millä tavalla se kehittyä, kolmas aluepolitiikka ja neljäntenä elintarviketuotantoketjun toimivuus tulevaisuudessa ja siihen liittyen tärkeä turvallisuustekijä, omavaraisuuden säilyttäminen.

Kaikkiin näihin neljään kohtaan liittyy edelleen kysymyksiä. Virkamiespaperikaan ei tässä vaiheessa vielä ole kyennyt tuottamaan selkeitä vastauksia niihin kysymyksiin, joita me päätöksentekijät esitämme. Näihin liittyviä ongelmakohtia on punnittava tarkasti mahdollisia etuja vastaan ja linjattava tässä mahdolliset reunaehtodot jäsenhakemukselle. Tähän tarjoutuu nyt

mahdollisuus, ja oma näkemykseni on, että nyt on juuri oikea aika näitä asioita käsitellä ja huolellisesti.

Arvoisa puhemies! Tämän jälkeen haluan puuttua varsinaisesti omaan alaani kulttuuripolitiikkaan, jonka ongelmat ovat edellisiä ongelmia paljon pienempiä, välttämättä eivät lainkaan ongelmia. Kun selonteossa on käsitelty varsin niukasti kulttuuripolitiikkaa, katson aiheelliseksi tässä yhteydessä hiukan laajemmalti tähän asiaan paneutua.

Maastrichtin huippukokouksessa hyväksyttiin Euroopan unionin peruskirjaan sisällytettävä kulttuuripolitiikkaa koskeva artikla. Tämän perusteella EY-maat voivat suunnitella yhteisiä kulttuurihankkeita ja vahvistaa kulttuuriyhteistyötään. Tähän prosessiin Suomi voi tulla mukaan jo nyt ja on itse asiassa mennytkin. Prosessiin mukaan meneminen edellyttää meiltä aloitteellisuutta ja aktiivisuutta ja tietenkin omaa panostamme.

Vaikka emme ole vielä edes Etan jäseniä, olemme mukana monissa yleiseurooppalaisissa kulttuuriohjelmissa, kuten AV-Eurekassa, jossa tällä hetkellä Suomi jopa pitää puheenjohtajuutta. Eta-sopimuksen myötä osallistumme toiseen suureen projektiin: Media 92 -projektiin.

Yhteistyön peruslähtökohta on se, että kaikki EY-maat kunnioittavat kansallisia ja alueellisia kulttuurejaan. Siitä muodostuu tulevaisuudessaakin yhteistä kulttuuriperintöä. Euroopan kulttuurimosaiikki elää ja voi hyvin yhteisön sisällä. Siinä ei tietenkään haluta harmonisointia. Tämä on parhaimpia puolia meidän kannaltamme ja samalla antaa tavattomia haasteita meille pienenä kansakuntana kansallisesti. Näkisin, että meidän suomalaisten on nyt luotava selkeä kansallinen kulttuuriohjelmamme, tapahtuipa Eurooppa-prosessi Etan tai EY-jäsenyyden puitteissa. Suomi tarvitsee tällaista ohjelmaa, jotta pystymme tulevaisuudessa antamaan oman kulttuurisen panoksemme kansainväliseen yhteistyöhön. Siinä olemme mukana, kävi miten tahansa.

Kilpailuasema EY:n sisällä on tasoittanut suurten kielten ja kulttuurien voimasuhteita. Ranska ja Saksa ovat lujittaneet asemiaan Englannin kustannuksella. Myös EY:n kielipolitiikka, jonka mukaan kaikki jäsenmaat saavat yhteisön palvelut omalla kielellään, on vahvistanut pienten kielten kuten tanskan, kreikan ja portugalin asemaa kansainvälisinä kielinä.

Jäsenyyss EY:ssä ei ole tähän saakka estänyt jäsenmaita harjoittamasta itsenäistä ja omape-



raistä kulttuuripolitiikkaa. Kahdenväliset kulttuurisopimukset muiden maiden kanssa EY:n sisällä ovat säilyneet, jopa keskenään, ja samalla myöskin jäsenyys kansainvälisissä järjestöissä on säilynyt, mm. Euroopan neuvostossa, Unescossa jne.

Jäsenyys Euroopan yhteisössä ja päätösvalan siirtyminen usein tiukasti keskitetyltä kansalliselta hallinnolta etämmälle Brysseliin näyttää siis vahvistaneen Euroopan historiallisten vähemmistöjen kuten katalonialaisten, baskien, skotlantilaisten ja walesilaisten sekä yleensä alueiden ja maakuntien itsetuntoa ja antaneen näille uutta liikkumatilaa. Yhteisön sisällä moninaisuus ja alueellisuus ovat lujittuneet, ja tätä prosessia edistää vielä selkeä ja vahva maakuntahalinto.

Euroopan yhteisön aktiivinen kulttuuripolitiikka on varsin uusi asia. Vasta keväällä 1988 yhteisön kulttuuriministerit ensimmäisen kerran sopivat yhteisen politiikan suuntaviivoista ja painopisteistä. Tällaisiksi vahvistettiin audiovisuaalinen sektori, kirjan asema, koulutus kulttuurialan tehtäviin, sponsorointikysymykset ja eräitä muita vielä. Asioiden valmistelua varten asetettiin pysyvä kulttuuriasioiden komitea, joka koostuu jäsenmaiden nimeämistä kulttuuripolitiikan tuntijoista.

Tähän saakka kulttuuri on saanut varsin vaatimattomasti varoja EY:n budjetissa. Tänä vuonna yhteisö käyttää kulttuuri- ja viestintähankeisiin vain noin 100 miljoonaa markkaa. Kansallisiin kulttuuribudjetteihin verrattuna summa on todella vaatimaton, mutta on huomattava, että viime vuosina kasvu on kuitenkin ollut varsin ripeää.

Monet käynnistetyistä ohjelmista näyttävät olevan kiinnostavia ja, mikä tärkeää, myöskin konkreettisia. Tavoitteena on uudistaa toimintamuotoja ja luoda yhteistyöverkkoja. Esimerkiksi laajalla Media 92 -ohjelmalla, jossa on kymmenen osaprojektia, tuetaan elokuvien, videoiden ja tv-ohjelmien tuotantoa ja levitystä Euroopassa. Sen alaohjelmissa keskitytään mm. käsikirjoitusten tason parantamiseen, piirroselokuviin jne.

Perinteisen kulttuurin alueella EY rahoittaa mm. kirjallisuuden kääntämistä tukevaa kokeiluohjelmaa, jonka painopiste on pienten kielialueiden: tanskan, portugalilain ja irlannin kirjallisuuden kääntämisessä. Ohjelmia on myös kulttuuriperinnön säilyttämisen, eurooppalaisten kulttuuritapahtumien ja sponsoroinnin sekä kulttuurisektorin koulutuksen tukemiseksi.

Kaikesta tästä voi havaita, että EY:n kulttuuripolitiikan avainsana on yhteistyö. Suomen ja muiden pohjoismaisten kulttuuripolitiikan edelläkävijämaiden kannalta on ratkaisevan tärkeää, että yhteisö ei pyri yhdenmukaistamaan jäsentensä kulttuuripolitiikkaa, saati kulttuurielämää. Jäsenmaissa kulttuuripolitiikkaa tehdään tulevaisuudessakin kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla, kahdella jälkimmäisellä ehkä aikaisempaa enemmän. Yhteistyöohjelmien läpäisevänä periaatteena on sitä paitsi ollut huolenpito pienten jäsenmaiden kielestä ja kulttuurista.

Suomen kulttuuripolitiikkaa sävyttää monipuolisen julkisen tuen järjestelmä. Keskusteluissa on usein kysytty, mitä tälle tukijärjestelmälle tapahtuu, jos Suomesta tulee EY-maa. Suomesa kulttuurielämälle myönnettyt varsin runsaat valtion tuet ovat pienin tarkistuksin sopusoinnussa EY-määräysten kanssa. Näyttää toisin sanoen siltä, että nämä laajat ja monipuoliset kulttuurituen muodot voidaan meillä säilyttää täysin, tulipa Eta- tai EY-jäsenyys — vain yhdellä ehdolla: sillä ehdolla, että me itse haluamme tukijärjestelmän pysyvän. Eräät muiden maiden kansalaisia syrjivät avustuksen saamis-ehdot voidaan tosin joutua tarkistamaan yleisempään muotoon. Kansalaisuuden sijasta voidaan mm. apurahan saajalta edellyttää asumista ja työskentelyä Suomessa tai kotimaisten kielten käyttöä.

Työvoiman liikkuvuus ja kilpailu markkinoista kiristyy myös kulttuurisektorilla, mutta toisaalta jäsenyys avaisi uusia mahdollisuuksia Suomen taiteilijoille ja kulttuurielämälle. Voimme myönteisesti todeta aktiivisuutemme audiovisuaalisella sektorilla. Olemme luoneet hyvät suhteet, jotka toimivat jo nyt ilman EY:täkin. Jos Suomi ei tulisi jäseneksi, merkitsisikö se sitä, että Suomi heitettäisiin yhteistyön piiristä ulos? Tuskinpa, jos meillä on asiantuntemusta, jotain sanottavaa ja jotain annettavaa. Toisaalta täytyisi muistaa, että me tarvitsemme ulkomaalaisia tännekin. Meillä on varsin kitsaasti annettu esimerkiksi musiikin ammattilaisille virkoja ja erivapauksia. On katsottu, että he eivät täytä kelpoisuusehtojamme. Kulttuuripolitiikassa meidän on avauduttava ja suhtauduttava aikaisempaa ennakkoluulottomammin ulkomaalaisiin, koska vuorovaikutus on välttämätöntä.

Viime joulukuussa pidetyssä historiallisessa Maastrichtin huippukokouksessa hyväksyttiin Euroopan unionin peruskirjaan eräitä kulttuuri- ja koulutuspolitiikan kannalta merkittäviä ja



kauaskantoisia pykälä. Ammatillisen koulutuksen ohella yhteisön legitiimiin toimialaan sisällytettiin yhteistyö myös yleissivistävällä ja korkeakoulualalla. Tarkoitus ei ole piiskata jäsenmaiden koulutusjärjestelmiä direktiivein tai muilla ohjeilla samaan muottiin, vaan laajentaa koulutusyhteistyötä näiden kesken. Koulutuksen perinteinen ja vahvasti kulttuurisidonnainen kirjo Euroopassa säilyy myös tulevaisuudessa EY:ssä, ja sitä koskeva päätöksenteko jää kansallisille viranomaisille.

Tilanne on sama myös kulttuuriyhteistyössä, jonka piirissä EY:n eteneminen on ollut tähän saakka selvästi varovaisempaa. Viime vuosiin saakka monet jäsenmaat pitivät tiukasti kiinni käsityksestä, että Rooman sopimukseen perustuva toimivallan puute estäisi EY:n toiminnan laajentamisen kulttuurialueelle. Uuteen peruskirjaan hyväksyttyä kulttuuripolitiikkaa koskevaa artiklaa perusteltiin kulttuurin yleisen statuksen nostamisella EY:ssä ja pidettiin tarpeellisena, että yhteisön normaaleissa poliittisissa kuten valtionavuuissa, verotuksessa ja sisämarkkinakysymyksissä voitaisiin ottaa taloudellisten näkökohtien ohella ja tasa-arvoisesti niiden kanssa huomioon myös kulttuurisektorin erityisolot ja -tarpeet. Ongelma-alueita on esimerkiksi taide-esineiden ja muun kulttuuriomaisuuden laitton kauppa, josta parhaillaan valmistellaan EY:n direktiiviä. Ongelmana on kirjojen liikevaihtovero, joka vaihtelee eri maisissa, elokuvan ja muun kulttuuriteollisuuden valtiontuet jne. Kulttuuripykälän uskotaan lisäävän EY:n budjetista kulttuurille ohjautuvia rahavirtoja.

Jäsenmaiden kulttuuripolitiikkaan ei ohjelmassa ole tarkoitus puuttua. Tavoitteena on siis lisätä yhteistyötä, ei yhdenmukaistaa tai harmonisoida kulttuuripolitiikkaa. Euroopan yhteisö pyrkii selvästikin irrottautumaan värittömästä talousyhteisöimagosta ja tukeutumaan aikaisempaa enemmän Euroopan rikkaaseen ja moni-ilmeiseen kulttuuriperintöön ja -elämään.

Lopuksi, arvoisa puhemies, haluan puuttua meidän suomalaisten kulttuurielämän rahoituksen kannalta tärkeään seikkaan eli veikkauksen ja raha-arpajaisten tuottoihin ja niiden käyttöön. Kuten hyvin tiedetään, peliyhtiöiden pelituotot muodostavat meillä ratkaisevan osan taiteen, urheilun ja nuorisotyön julkisesta rahoituksesta. Kiristyvän julkisen talouden aikana on tärkeää, että tämä rahasampo voisi tulevaisuudessakin jauhaa varoja kansallisen kulttuurielämämme moniin tarpeisiin.

On herännyt pelko, että menetämme nämä tulot tulevaisuudessa ulkomaalaisille peliyhtiöille. Kansallisten veikkausyhtiöiden ja muiden pelimonopolioiden asema on parhaillaan selvittävänä Euroopan yhteisön omassakin piirissä, jossa ollaan tästä tekemässä direktiiviä. EY-maita kuullaan helmikuussa, Efta-maita maaliskuussa. Nyt näyttäisi siltä, että yhteistä direktiiviä ei saada aikaan, sillä ainoastaan Englanti ajaa sitä innokkaasti, ja näyttää siltä, että kansalliset pelituotot jäävät voimaan, koska valtaosassa EY-maista tilanne on saman kaltainen kuin meillä Suomessa.

Arvoisa puhemies! Teimmepä tänä keväänä ensimmäisen askeleen yhteydessä ja muutaman vuoden kuluttua toisen askeleen yhteydessä minikäläisen ratkaisun tahansa suhteessa EY:hyn, yksi asia lienee varmaa: Koulutus, tutkimus ja kulttuuri ovat tulevaisuudessakin Suomessa alueita, joiden laadullisen tason jatkuva kohottaminen on ja pysyy kansallisena perusratkaisuna.

Ed. Lahti-Nuuttila (vastauspuheen-vuoro): Herra puhemies! On erinomainen asia, että hallitus ja ministerit omilta erikoisalueiltaan antavat vielä täydentäviä tietoja koskien hallituksen EY-selontekoa. Siitä myös kiitos kulttuuriministerille.

Kulttuuriministerin puheenvuorossa käsiteltiin hyvin myönteisin arvioin koulutuksen, tutkimuksen ja kulttuurin kehittymismahdollisuutta Suomessa, mikäli me EY:ssä olisimme mukana. Meillä on myös mahdollisuus osallistua näihin ohjelmiin ja hankkeisiin, vaikka emme jäseniä olisikaan. Itse asiassa jäin vähän perusteellisemmin kaipaamaan yksityiskohtia kolmeen asiaan.

Ensimmäinen asia liittyy tähän Suomen sanotaan nyt "maksamaan jäsenmaksuun" ja arvioon siitä, millaista vastiketta esimerkiksi koulutuksen, tutkimuksen ja kulttuurin puolella on mahdollisuus saada pelkästään tämän jäsenmaksun avulla eli uusia voimavaroja näille alueille Suomessa.

Toisena asiana totean, että ministeri käsittelee hyvin vähän ja ehkä varovaisestikin suomalaisen kirjallisuuden kannalta tärkeätä kysymystä eli kirjojen liikevaihtoverotusta. Verotuksen harmonisoinnin osalta ei ilmeisesti vielä ole saatu selkeitä vastauksia, mutta antaako tämä kuitenkin mahdollisuuden Suomessa tarkastella paljon paljon nykyistä myönteisemmin kirjojen liikevaihtoveron alentamista tai poistamista?

Kolmas asia liittyy veikkausvoittovaroihin ja niiden kohtaloon. Tämäkin asia tuntuu olevan

keskeneräinen, mutta voimme aika toivorikkaita olla siitä, että suomalaiset veikkauspelit pyörivät edelleen Suomen kulttuurille varjoja.

Ed. J o u p p i l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Isohookana-Asunmaan puheenvuorosta kävi hyvin selvästi ilmi, kuinka kulttuuri, tutkimus, tiede ja koulutus tulisivat EY:ssä olemaan saajapuolella samoin kuin olemme omassa ryhmässämme kuulleet opetusministeri Uosukaisen suusta todistettavan.

Minusta oli erittäin hyvä ja mielenkiintoista kuulla myös tämä visio, että veikkausvoittovaroissa, jotka ovat olleet keskusteluissa esillä sillä tavalla vaakalaudalla, että niissä nämä kansalliset edut oltaisiin menettämässä, tämä uhkakuva on poistumassa viimeisen ministeri Isohookana-Asunmaan esittämän kommentin perusteella.

Mutta haluaisin ihan ministeri Tytti Isohookana-Asunmaalta kuulla kannan, kun hän ei ole vielä julkisuudessa ottanut kantaa. Hän on sanonut, että hänellä on kanta. Mutta kun näin positiivinen on hänen oman hallinnon alansa tulevaisuudenkuva EY:n sisällä, katsooko ministeri Tytti Isohookana-Asunmaa, että jäsenanomusta tältäkin pohjalta pitäisi harkita?

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri puhui myös kotimaisten kulttuuritapahtumien tukemisesta. Olen tehnyt tästä aikanaan kirjallisen kyselynkkin. Minulla ei ole mitään sitä vastaan, luonnollisesti voi olla, että ulkomaalainen kulttuuri tulee Suomeen ja on osa suomalaisia kulttuuritapahtumia. Mutta olen kiinnittänyt huomiota siihen viime vuosina, että valtion tukemissa kulttuuritapahtumissa valtaosa ohjelmistoa on ulkomaista. Sitä on Argentiinasta. Sitä on jopa Etelämantereelta, jos sieltä joku on tulemassa, ja tällä tavalla. Sen sijaan suomalaisen kulttuuritarjonnan osuus on jatkuvasti vähentynyt. Jos menemme Euroopan yhteisöön, tai joka tapauksessa: menemme tai ei, kansainvälinen paine kulttuurin tänne tuomiseksi tietysti lisääntyy.

Kiinnittäisin huomiota siihen, että pyrittäisiin kuitenkin säilyttämään jonkinlaisena vaatimuksena näissä valtion tukemissa kulttuuritapahtumissa se, että osa tarjonnasta on vaikka sitä kaksirivisen soittoa ja viulunvinguttelua ja vaikka huuliharpu soittoa, mutta kuitenkin kotimaista perinnäistä kulttuuria, joka helposti jää tämän ulkomaisen kulttuurin varjoon ja pikkuhiljaa ehkä häipyä pois.

Ed. R ä t y (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli erittäin hyvä ja korkeatasoinen selonteko kulttuuriministeriltä. Mutta kiinnittäisin huomiota sen kaltaisiin pelkoihin, mitä tällä hetkellä koen tämän EY-keskustelun innostuksen vallassa.

Jos ajatellaan suomen kieltä ja suomen kielen tulevaisuutta ja sen elinvoimaisuutta — on todennäköisesti niin, että Suomi ilmeisesti nyt viedään EY:hyn niin kuin tämän hetken ja tämän salin tilastojen mukaan näyttää — mikä suomen kielen asema tulee olemaan noin 50 — 60 vuoden kuluttua? On sellaisia arvioita, että meillä tulee olemaan pääkielenä englanti, saksa ja mahdollisesti ranska, jota myös tyttöni tällä hetkellä lukee hyvin vahvasti, jonka jälkeen suomen kieli tulee olemaan erittäin vähän käytetty. Perustelu sille, miksi näin sanon, on jo se, että kaikki viimeaikaisimmat korkeat tutkimukset ja niihin liittyvä tieto käännetään englannin kielelle ja ne on myös englanninkielisesti ilmaistu eli meidän on käännettävä ne suomen kielelle, että ymmärtäisimme, mistä on kysymys.

Toinen asia on se, että tällä hetkellä, jos ajatellaan suomalaisia taiteilijoita ja taiteilijoiden kysyntää Euroopassa, meillä on erittäin hyvä vienti ollut koko ajan Eurooppaan. Tämä herättää minulle kysymyksen, tarvitsemmeko EY-jäsenyyttä sen johdosta, että meidän taiteilijat purjehtivat Euroopan markkinoille. Me olemme valloittaneet oopperatalot, me olemme valloittaneet konserttisalit, me olemme valloittaneet orkesterit, ja myös Euroopasta meille päin on ollut erittäin hyvä yhteistyö. Tämä seikka vahvistaa vain sitä käsitystä, että itsenäisenä vapaana markkinatalousmaana meillä ei sen suhteen hätää EY:hyn ole, että menettäisimme näitä mahdollisuuksia toimia EY:n kentillä.

Ministeri I s o h o o k a n a - A s u n m a a : Arvoisa puhemies! Ehkä muutama sana vastaukseksi kommentteihin, joita on esitetty.

Ensiksikin, ed. Lahti-Nuuttila, kirjojen liikevaihtovero on varmasti asia, joka kiinnostaa meitä kaikkia, ja siitä on hallitusohjelmassakin maininta. Meidän tulee todella ponnistella siihen suuntaan, että myös Suomessa kansainvälisestikin korkea liikevaihtovero kirjoilta vähitellen poistuisi. Kuten totesin, useimmissa EY:n maissa liikevaihtoveroa ei joko ole ollenkaan tai se on hyvin alhainen. Kun verotus harmonisoituu toisin kuin kulttuuri, ilmeistä on, että Suomi EY:n jäsenenä olisi tavalla tai toisella pakotettu liikevaihtoveroan aikanaan muuttamaan ns. eu-

rooppalaiseen suuntaan. Tämä olisi selvä etu, jos emme muuten ymmärrä Suomessa liikevaihtoveroa kirjojen osalta ryhtyä alentamaan.

Suomihan pääsisi automaattisesti EY:n jäsenenä kulttuuriohjelmiin ja projekteihin mukaan, ja silloin meillä ei olisi sitä ongelmaa, mikä ehkä Etaa kautta on, että me olemme tietyissä ohjelmissa mukana ja maksamme kalliita jäsenmaksuja. Sekin asia olisi helpommin hoidettavissa EY:n jäsenenä.

Veikkausvoittovarojen kohtalo nähdään tämän kevään aikana. Mutta niin kuin totesin, oma näkemykseni tällä hetkellä on — ministeri Uosukainen saattanee vielä tarkistaa, koska me olemme seuranneet ja seuraamme tiivistä tätä kehitystä — se että tämä ei ehkä niin nopeasti siihen suuntaan mene, kuin on pelätty. (Ed. Lahti-Nuuttila: Tuleeko eurolotto?) — Sitä voitte kysyä Veikkauksen Ahteelta.

Mutta sitten oli ed. Rädyn mielenkiintoinen kysymys kielen ja taiteen asemasta. Itse näen sen sillä tavalla, että toki Suomi aina voi oman panoksensa kansainväliseen kulttuuriin antaa sikäli kuin meillä on, mistä antaa, siis meillä on laatutasoa täällä ja sellaista taidetta, mikä kiinnostaa kansainvälisesti. En usko, että tämäkään on EY- tai Eta-jäsenyyden kannalta minkäänlainen ongelma, kun pidämme huolen siitä, että kansallinen kulttuuri voi ja elää hyvin.

Myöskin suomen kielen asema riippuu täysin meistä itsestämme, olimme EY:n jäsenenä taikka muuten tulevaisuudessa. Uskon, että opetusministeriö tulee tekemään parhaansa, että meidän koululaitoksemme kehittyisi myönteisesti siihen suuntaan, että suomalaisella kirjallisuudella ja ja meidän äidinkiellämme olisi mahdollisuus tulevaisuudessakin vielä kommunikoida ja sen alueen taidetta ja kulttuuria nähdä, elää ja kokea.

Mitä tulee ed. Jouppilan kysymykseen, niin tässä kuten puheeni alkuosassa toin esille pohditaan lähiviikkojen ja -kuukausien aikana kahta kysymystä: Lähettääkö Suomi hakemuksen EY-jäsenyydestä vai ei ja jos lähettää, millä ehdoilla? Omalta osaltani haluan todeta, että kuulun niihin, jotka toivovat saavansa vielä näihin neljään perusalueeseen lisäselvityksiä ennen kuin reunaehdoistakaan voidaan keskustella.

Opetusministeri U o s u k a i n e n : Arvoisa puhemies! Vastaisin ed. Rädylle kielikysymyksestä, samalla kun haluan vahvistaa sen ajatuksen, jonka ministeri Isohookana-Asunmaa kirjojen liikevaihtoverosta esitti. Olen samaa mieltä,

että tässä kohtaa — tiedän ajatuksen olevan myös ed. Lahti-Nuuttilan — voimme saada tukea ajatuksellemme kansainvälisesti ja euroopalaisesta yhdentymisestä, koska siellä toden totta kirjojen liikevaihtovero on kummajainen ja paljon pienempi joka tapauksessa kuin meillä. Tämä on meille apu.

Ed. Rädylle haluan vastata sen, että on monesti kysytty, mikä saa meidän etevät, hyvin koulutetut nuoremme palaamaan sitten, kun ulkomaille menevät ja heillä on, niin kuin ed. Rätynkin totesi, hyvä kysyntä. Isänmaa ja äidinkieli ne ovat, ja niitä asioita eivät nämä yhdentymiskysymykset ole uhkaamassa. Äidinkieli tässäkin esille nousee: Nämä pienet kielet ovat nousseet, sitä vastoin että aikaisemmin on kuviteltu, että ne laskevat. Tässä mainittiin mm. baskin kieli ja monta muuta, joista jo viime selonteon yhteydessä keskusteltiin. Niistä on todella näyttöä, että ne ovat kulttuurisesti entistä merkittävämpiä. Samaten pienten kielten kirjallisuuden kääntäminen on lisääntynyt. Tämä on erinomaisen arvokasta ja kääntyy Suomelle toden totta hyödyksi, suomen kielelle, ruotsin kielelle ja saamen kielelle, joista kaikista meidän tulee pitää huolta.

Tämä kulttuurikuvio taas on sen laatuinen, että vaikka me miten etevä olisimme, niin kyllä meitä kohtuullisen vähän on. Emme me ole voineet määrällisesti valloittaa. Meidän täytyy valloittaa laadullisesti. Kieltämättä taiteilijoidemme on mm. kielipiintojen ponnistuksissa nähtävä enemmän väivää kuin keskimäärin, mutta senhän he ovat tehneet ennen ja tekevät sen nyt, EY-kuvio ainoastaan tukee ja auttaa heitä näissä asioissa.

Ed. Kallis: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen antama EY-selonteko on suhteellisen objektiivinen, mitä taas ei voida sanoa Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen selvityksestä. Tästä valtioneuvoston selonteosta käy ilmi etujen ja haittojen lisäksi myös jäsenyyden hinta. Mielestäni hallituksen olisi kuitenkin pitänyt selkeämmin verrata Eta-sopimusta EY-jäsenyyteen. Eta-sopimuksen vaikutukset eivät tule juuri lainkaan näkyviin selonteossa.

Eduskunnan pitäisi ensimmäiseksi tehdä itselleen selväksi, mihin Euroopan yhdentymisessä pyritään. Haluamme me tyytyä nykytilaan, missä suomalaiset tavarat vapaakauppasopimuksen ansiosta ja myös pääomat rahamarkkinoiden vapauttamisen jälkeen kulkevat vapaasti EY:n markkinoilla, vai haluamme me tyytyä

Eta-sopimukseen, jonka ansiosta tavarain ja pääoman lisäksi myös palvelut ja työvoima voivat liikkua vapaasti ns. sisämarkkinoilla, vai haluammeko me tämän lisäksi liittyä yhteisöön, jolla on yhteinen kauppa-, yhteinen ulko-, yhteinen puolustuspolitiikka ja lähivuosina myös yhteinen raha ja keskuspankki sekä yhteinen raha- ja finanssipolitiikka?

Vaikka tyytyisimme nykytilaan, jatkuisi elämä Suomessa ilman suuria muutoksia. Pärjäsimmme verraten hyvin jopa ilman Eta-sopimusta, mutta riski olisi kuitenkin olemassa, että saattaisimmme pitkällä aikavälillä jäädä muusta Euroopasta jälkeen, mikäli emme jatkuvasti ja voimakkaasti panostaisi teollisuutemme kilpailukyvyyn säilyttämiseen ja parantamiseen.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä on aina ollut sitä mieltä, että Suomen tulee jatkuvasti kansainvälistyä emmekä saa muusta maailmasta eristäytyä. Meidän tulee avata rajojamme muuhun Eurooppaan ja muuhun maailmaan. Yhteistyö muiden maiden kanssa tulee priorisoida yhteiskuntasektorin kaikilla aloilla.

Olemme koko ajan pitäneet Eta-sopimusta varsin tärkeänä Suomen kannalta ja pidämme neuvoteltua sopimusta Suomen kannalta hyvänä. Eta-sopimus on mielestäni jäänyt pahasti EY-keskustelun varjoon. Neuvottelijamme tekivät ulkomaankauppaministeri Salolaisen johdolla hyvää työtä, ja toivomme, että muodolliset esteet allekirjoittamiselle poistuisivat mahdollisimman pian. Ajatuksen EY-sisämarkkinoiden avaamisesta Efta-maille esitti EY-komission puheenjohtaja Delors. EY:n ministerineuvosto ei ole kuitenkaan koskaan kunnolla lämmennyt Eta-sopimukselle ja Eta-ajatukselle, ja siinä valossa syntynyt sopimus on Efta-maiden kannalta varsin hyvä.

Eta tulee tuomaan suuria muutoksia Suomelle. Tavarain ja pääoman lisäksi tulevat myös työvoima ja palvelut liikkumaan esteettömästi EY:n ja Efta-maiden sisämarkkinoilla. Elinkeinoelämälle Eta ei loppujen lopuksi tuo yhtä paljon muutoksia kuin se tuo yhteiskunnan muille sektoreille. Maantieteellisen asemamme johdosta jäänee ulkomaalaisten maahamme muutto kuitenkin varsin vaatimattomaksi. Sen sijaan on odotettavissa, että hyvinkoulutetut ja kielitaitoiset suomalaiset entistä suuremmin joukoin hakeutuvat Euroopan markkinoille. Tästäkään ei ole kuin hyötyä Suomelle.

Eri asiantuntijat ovat eri yhteyksissä todenneet sen tosiasian, että Eta-sopimus antaa taloudellisessa mielessä Suomelle lähes kaiken sen,

minkä täysjäsenyys EY:ssä antaisi. Tämän selonteon sivulla 25 valtioneuvosto toteaa: "Eta- ja EY-jäsenyys tarjoaisivat Suomen teollisuudelle jokseenkin yhdenvertaisen toimintasäännösten entistä avoimemmilla eurooppalaisilla markkinoilla."

Mitä ovat sitten erot Etan ja EY:n välillä? On vaikea luetella kaikkia ja sen johdosta keskityn käsittelemään niistä kuutta, joista vallinneen aika suuri yksimielisyys.

Ensimmäinen ero: maksut Euroopan yhteisölle. Eta-sopimuksen hinta tulee olemaan vuositasolla noin 100 miljoonaa markkaa. Maksu menee, niin kuin varmasti jokainen tietää, koheesiorahastoon, jota käytetään EY:n rikkaiden ja köyhien maiden kehityseroja tasoittamaan. Hallitus arvelee selonteossaan, että täysjäsenyys tulisi maksamaan noin 6 miljardia markkaa vuodessa. Maksu muodostuu tuontimaksuista, liikevaihtoveroista ja eräästä osasta bruttokansantuotetta. Yhteenlaskettu summa maamme bkt:stä on noin 1,2 prosenttia ja vastaa EY-jäsenmaiden jäsenmaksujen keskiarvoa. Arvioidaan, että EY:stä voisi palautua alue-tukena lähinnä maataloudelle noin 2 miljardia markkaa, jotkut puhuvat 3 miljardista. Nettomeno vuositasolla olisi 3—4 miljardia markkaa. Eta-hinta on siis murto-osa EY-jäsenyyden hinnasta.

Toinen ero: vaikutukset elintarviketeollisuuteen, maatalouteen ja kasvihuoneviljelyyn. Jäsenenä EY:ssä Suomi joutuisi luopumaan maatalouden tukemisesta sekä maatalous- ja kasvihuoneviljelytuotteiden rajasuojasta. Eta-sopimuksen sijaan ei koske maataloutta ja kasvihuoneviljelyä. Jäsenyys merkitsisi todennäköisesti sitä, että kasvihuone- ja viljanviljely loppuisivat lähes kokonaan ja niin kuin monesti aikaisemmin tänäkin päivänä on todettu, maidon ja lihan tuotanto ehkä pärjäisi jotenkuten, kuitenkin ainakin jonkin verran supistuen.

Suomen elintarviketeollisuuden jalostusarvo on tänä päivänä noin 40 miljardia markkaa vuodessa. Tämä on nimenomaan teollisuuden jalostusarvo, jossa kauppa ja liikenne eivät ole mukana. Mikäli korvataan osakin näistä kotimaisista elintarvikkeista tuontituotteilla, menettää myös elintarviketeollisuus työpaikkoja. Lisäksi tarvitaan valuuttaa, toiset väittävät 20 miljardia markkaa vuositasolla, toiset pikkasen vähemmän, ehkä 10 miljardia vuositasolla, tuontielintarvikkeiden rahoittamiseen. Ei kai voida lähteä siitä, että suomalaiset EY-jäseninä kuluttaisivat vähemmän kuin aikaisemmin. Kysyn,

mistä saadaan valuuttaa näiden elintarvikkeiden rahoittamiseen.

Kolmas ero liittyy kauppapolitiikkaan. EY:n jäsenmailla on yhteinen kauppapolitiikka. Käytännössä se merkitsee sitä, että on yhteinen tullitariffi ja kolmansiin maihin harjoitetaan samanlaista kauppapolitiikkaa. Yhteisestä kauppapolitiikasta olisi Suomelle joitakin etuja, mutta myös haittoja. En puhu Venäjän markkinoista. Tänä päivänä uutisissa kerrottiin jotakin uutta niistä, ja kun ei tiedä, minkälaiseksi Venäjän markkinat tulevaisuudessa kehittyvät, niin on turhaa tehdä mitään arveluja. Todennäköistä kuitenkin on se, että Suomella olisi ehkä hieman parempi asema kuin EY-mailla sen takia, että meillä on tullivapaa kauppa tänä päivänä ja EY-mailla ei ole. Meillä on myös niin taitavia neuvottelijoita, että ehkä meillä olisi kuitenkin parempia etuja kuin EY-mailla.

Yhteisestä kauppapolitiikasta olisi lähinnä teva-teollisuudelle joitakin etuja. Se voisi matalapalkkamaassa teettää osan työstään ilman, että tuote menettäisi tullivapauttaan EY:n sisämarkkinoilla. Eta-sopimus ei anna tällaista etua, mutta voi tietenkin kysyä, mikä on tällaisen edun kansantaloudellinen merkitys. Hyödynmekö me siitä, että työt siirretään entistä enemmän Suomen rajojen ulkopuolelle? Arvioitaessa etuja ja haittoja yhteisestä tulli- ja kauppapolitiikasta on siis pantava tavallaan vastakkain mahdollisuutemme harjoittaa itsenäistä politiikkaa USA:n, Japanin ja ennen kaikkea Venäjän markkinoilla ja toisaalta suomalaisten yritysten täysivertainen asema EY-yritysten kanssa sekä maamme saama tuki EY:ltä mahdollisissa riitatapauksissa, esimerkiksi dumpingissa kolmansien maiden kanssa.

Neljäs ero: imagokysymys. Väitetään, että jäsenyydellä olisi Suomen imagon kannalta suuri merkitys emmekä me jäisi minkäänlaiseksi Euroopan b-maaksi. Väitetään myös, että euroopalaiset investoisivat Suomeen, kun olisimme tasavertainen EY-jäsenmaa. Imagolla voi olla hiuksenhieno merkitys, mutta on täysin väärin, jopa mielestäni edesvastuutonta antaa ymmärtää, että pelkkä jäsenyys aiheuttaisi suuren investointiaallon Suomeen.

Jotkut ovat toisaalta väittäneet, että Suomi Eta-maana olisi japanilaisten ja amerikkalaisten mielestä houkuttelevampi siitä yksinkertaisesta syystä, että Eta-maana saisimme EY:n edut, ilman että yhteinen tulli- ja kauppapolitiikka meitä koskisi. Tälle väitteelle annan saman arvon kuin imago-väitteelle. Suomeen ei investoida

imagon perusteella vaan ainoastaan, jos investointi siihen liittyvine laskelmineen osoittautuu kannattavaksi.

Viides ero: talous- ja rahapolitiikka. Riippumatta siitä, liittyykö Suomi Euroopan yhteisöön vai ei, joudumme jatkossa harjoittamaan talous- ja rahapolitiikkaa, joka muistuttaa EY:n rahanunionin politiikan tavoitteita. Ero on siinä, että ulkopuolisena jäsenenä saamme tarpeen vaatiessa sellaisesta politiikasta tilapäisesti poiketa, mikäli suuremmat edut niin vaativat.

Yhteisellä valuutalla ja yhteisellä keskuspankilla jäävät devalvaatiot historiaan. Suomen kauppalle vientiteollisuudelle tulevat pitkäkestoiset suhdanteet voivat koitua kohtalokkaiksi, mikäli talouspoliittisia vaihtoehtoratkaisuja karsitaan. Rahanunionin tavoitteet alhaisista koroista ja olemattomista budjettialijäämistä rajoittavat toimintavapauttamme merkittävällä tavalla. Olen aikaisemmin viitannut tämän vuoden budjetin alijäämään, jota rahaunioni ei hyväksyisi mutta kyllä hallituksemme ja oppositiomme ovat esittäneet toimia, jotka kasvattaisivat alijäämän vielä suuremmaksi.

Rahanunionin sääntöjen rikkomisesta seuraa tietenkin sanktioita, joista mainittakoon, että mm. osuus Euroopan yhteisön kehitysrahastosta menetetään, lainojen antaminen lopetetaan, korottoman talletusvelvollisuuden määrääminen sekä sakkojen määrääminen. Korostan vielä kerran, että rahaunionin mukaista politiikkaa voimme ja tulemme myös harjoittamaan, vaikkamme ole jäsenenä EY:ssä. Linjasta poikkeaminen voi joskus olla tarpeellista, ja siitäkin saamme ilman sanktioita itse päättää.

Kuudes ero: Suomen puolueettomuus. Monet ulkopoliitikamme asiantuntijat pelkäävät, että Suomen pitää luopua puolueettomuuspolitiikastaan. Puolueettomana maana olemme onnistuneet saavuttamaan arvostetun aseman niin Euroopassa kuin koko maailmassa. Puolueettomuuspolitiikkaamme on ylistetty kaikissa poliittisissa piireissä eikä sen tinkimätöntä jatkamista ole koskaan pantu edes kyseenalaiseksi. Puolueettomuuspolitiikan jatkamista pidetäänkin jäsenyytemme yhtenä ehdottomana ehtona. Monet kuitenkin epäilevät, voiko EY:ssä olla puolueettomia maita.

Kesällä 1991 monet EY:n virkamiehet totesivat eri yhteyksissä, ettei yhteisöön voi kuulua puolueettomia maita. EY:n komission ulkopoliittinen neuvonantaja Fraser-Cameron sanoi perjantaina 10.1. tänä vuonna, "että puolueettomuuspolitiikan jatkaminen EY:n jäsenenä tulee



olemaan äärimmäisen vaikeaa". Hän muistutti, että hakijoiden on hyväksyttävä EY:n säännöt, joihin Maastrichtin kokouksessa lisättiin sitoumus yhteisestä turvallisuus-, ulko- ja lopulta puolustuspolitiikasta.

EY:n jäsenenä muuttuu ulkopoliittikamme 180 astetta. Tässä vaiheessa se ei ole tarpeellista, päinvastoin se voi koitua meille vaaralliseksi. Yksi maamme ulkopoliittikan suurimmista asian tuntijoista, professori Jan-Magnus Jansson on pohtiessaan erilaisia konfliktitilanteita kysynyt, miten voisimme olla puolueettomia konfliktissa, missä EY on osapuolena. Hän on ottanut esimerkiksi tilanteen, jossa EY tukisi Ukrainaa Venäjän ja Ukrainan konfliktissa.

Koska mitään sellaista seikkaa ei ole esitetty, minä johdosta Suomen tulisi luopua puolueettomuuspolitiikastaan, tulee meidän tästäkin syystä edetä varovaisesti Euroopan integraatiossa. Pelkään, että presidentit Paasikivi ja Kekkonen kääntyisivät haudassaan, jos kuulisivat aikomuksestamme muuttaa kovalla työllä rakennettua ulkopoliittikkaamme näin ratkaisevalla tavalla.

Yhteenvetona haluan vielä kerran todeta, että Eta-maana meillä on kaikki mahdollisuudet harjoittaa sellaista talous-, finanssi-, korko-, vero- ja osittain myös kauppapolitiikkaa, jota meidän tulisi EY-jäsenenä harjoittaa. Ero on vain siinä, ettei meidän tarvitse siitä 6:ta miljardia markkaa vuodessa maksaa ja saamme siitä myös luopua, jos toteamme sen huonoksi vaihtoehdoksi. Mistään emme jää jälkeen, vaikka jäisimme katsomaan, miten Etan kanssa tullaan toimeen.

Jos ei Ruotsi olisi jäsenhakemustaan jättänyt, emme me myöskään siitä edes keskustelisi. Uskallan väittää, etteivät Norja ja Sveitsi, jotka todennäköisesti jäävät EY:n ulkopuolelle, jää minkäänlaiseksi Albaniaksi tai Romaniaksi, vaan että kehitys Efta-maissa tulee jatkossakin olemaan vähintään yhtä myönteinen kuin EY-maissa. Suomen tulisi mielestäni edetä maltillisesti. Junia Brysseliin menee jatkossakin ja maksavia matkustajia junaan houkutellaan.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Hallituksen selonteko Euroopan yhteisön jäseneksi liittymisestä kaikkinä liiteasiakirjoineen ei käsitykseni mukaan kykene antamaan selvää vastausta itse asiaan juuri lainkaan. Selonteosta saa lähinnä sen kuvan, että siinä on pyritty pääasiallisesti tuomaan esiin niitä mahdollisia positiivisia seurauksia, joita EY:hyn liit-

tyminen toisi nykyiseen tilanteeseen verrattuna tai mahdollisen Eta-ratkaisun toteutumiseen nähden.

Selonteko on käsitykseni mukaan jopa liioitteleva, nimenomaan EY-jäsenyyden mukanaan tuomista myönteisistä seurauksista. Toki selonteossa tuodaan esiin myös lieviä kielteisiä seikkoja. Niissä kuitenkin vaivaa se, että kielteiset puolet on otettu huomioon lähinnä siinä sävyssä, että neuvotteluissa tulisi niissä asioissa päästä varauksiin ja siirtymäsäännöksiin. Todellisiin EY:n jäsenyyttä mahdollisesti estäviin tosiasioihin ei hallituksen selonteossa ole juurikaan puututtu.

Niiden tietojen perusteella, joita on tällä hetkellä tiedossa Eta-neuvotteluista ja niiden lopputuloksesta, eivät selonteossa esitetyt kannanotot ja suunnitelmat erikoisjärjestelyistä Suomen kohdalla herätä kovinkaan suurta luottamusta. Hallituksen selonteon perusteella on erittäin vaikeaa tehdä ainakaan lopullista päätöstä siitä, että Suomen olisi jätettävä EY-hakemus nopeassa aikataulussa.

Selontekoon liittyy liian paljon ja liian suuria epävarmuustekijöitä. Jo selonteon yhteenvedosakin todetaan seuraavasti: "Mahdollisen Suomen EY-jäsenyyden kansantaloudellisia vaikutuksia on vaikea ennakkoon arvioida. Ne riippuvat joka tapauksessa siitä, millaisiin tuloksiin sopimusneuvotteluissa voitaisiin päästä." Näinkö epämääräisten tietojen perusteella hallitus on todellakin valmis jättämään hakemuksensa Euroopan yhteisön jäseneksi?

Arvoisa puhemies! Merkittävä ongelma EY:n jäseneksi menemisessä tulee olemaan päätöksen teon siirtyminen lähes täysin tai ainakin tärkeimmissä asioissa Brysseliin. Eräiden mukaan 80-prosenttisesti lainsäädäntötyö ohjautuisi nimenomaan Brysselin kautta tänne. Se merkitsee käytännössä sitä, että Suomen eduskunnasta tulisi kumileimasin vieläkin suuremmassa määrin kuin mitä mahdollinen Eta-ratkaisu tuo tullessaan. Eduskunnan tärkeimmäksi rooliksi tulisi muodostumaan pyrkimys vaikuttaa mahdollisimman paljon lakien sisältöön niiden valmisteluvaiheessa EY:ssä. Se, paljonko pienelle Suomelle annetaan loppujen lopuksi vaikutusmahdollisuuksia EY:n sisällä, on pelkän arvailun varassa.

Tällä hetkellä maassamme vallitsee mittava työttömyys. Liittymällä jäseneksi Euroopan yhteisöön ei työttömyyttä tulla poistamaan eikä sen aiheuttanutta talouselämän perusongelmaa pystytä myöskään poistamaan, koska



tuotteidemme menekkiin vaikuttavat mm. hinta-taso ja muu kilpailukyky.

Toisaalta kielteisenä puolena tulevat työttömyyttä entisestään lisäämään esimerkiksi maataloudesta sen rajun supistuksen takia vapautuva työvoima kuten myös elintarviketeollisuudesta sekä kansainvälisillä markkinoilla kilpailukyvyttömän teollisuuden irtisanomat henkilöt, niin ikään julkisen sektorin suunniteltu väistämätön rationalisoiminen.

Suomalaisten tuotteiden kilpailukyky on jo tänäkin päivänä eurooppalaisittain heikko useista tekijöistä johtuen. Mikäli Suomi tulee menemään jäseneksi Euroopan yhteisöön, tulee kansainvälinen kilpailu täysimittaisena myös Suomen kotimarkkinoille vientimarkkinoiden lisäksi. Tämä tulee asettamaan yhä lisääntyviä paineita Suomen kilpailukykyyn olennaiseksi parantamiseksi. Tähän päämäärään taas ei voida päästä muuten kuin alentamalla kaikkia mahdollisia tuotantokustannuksia, kuten palkat, raaka-aineet ja pääomakustannukset.

Maatalous on kuitenkin kiistatta mahdollisen EY-jäsenyyden kaikkein hankalin ongelmakoh- ta. Tällä hetkellä on maatalouden asemaa Suo- messa heikennetty vuosi vuodelta, ja istuva Ahon hallitus on parhaillaan loppukäsittelyssä olevassa budjettiesityksessään kohdellut sitä kal- toin ennennäkemättömällä tavalla. Jo suoritet- tujen ja tulossa olevien sisäsyntyisten toimenpi- teiden ansiosta maatalous tulee kärsimään tun- tuvista ongelmista ja tiloja tullaan runsaasti lopettamaan.

Lisäksi on kaikkien tiedossa se, että Suomi on ilmastollisesti epäsuotuisa maatalouden harjoit- tamisen kannalta.

Mikäli tähän taakkaan lisätään vielä mah- dollisen EY-jäsenyyden ja tulossa olevan Gatt- ratkaisun kielteiset seuraukset maataloudelle, voidaan käytännössä suomalaisen maatalouden kohtalonhetkien sanoa koittavan lähiaikoina.

Maahamme tulee jäämään pelkästään mai- dontuotanto- ja lihankasvatustiloja, jotka nekin siirtyvät Keski- ja Pohjois-Suomesta etelän vilja- vimmille alueille. Näin ollen keskisen ja pohjois- en Suomen tilat tulevat autioitumaan ja alueen maaseutu menettämään viimeisetkin asukkaansa ainakin maatalouden harjoittajien osalta.

Kaikkein ongelmallisimpana asemaan tässä yhteydessä joutuvat ne nuoret velkaantuneet viljelijät, jotka ovat viimeisien vuosien aikana aloittaneet tilanpidon luottaessaan vielä tulevai- suuteen.

Ainoana mahdollisuutena, mikäli EY-jäse- nyyteen todellakin päädyttäisiin, näkisin suoma- laisen maataloustuotannon nopean muuttami- sen luonnonmukaisen viljelyn suuntaan. Tällä sektorilla on vielä runsaasti markkinarakoa, ja se tulee jatkuvasti kasvamaan saasteiden lisään- tyessä Keski- ja Etelä-Euroopassa. Lisäksi näi- den tuotteiden hintataso on aivan eri luokkaa kuin normaalina massatuotantona tuotettujen elintarvikkeiden.

Toinen erittäin vaikea kysymys EY:n osalta on sen sosiaalinen ulottuvuus, josta täällä jo aikaisemmin on jonkin verran keskusteltu. EY- jäsenyyden ja myös jo Eta-ratkaisun takia Suomi tulisi mukaan työvoiman vapaaseen liikkuvuu- teen ja siitä johtuviin mahdollisiin kielteisiin seurauksiin lähinnä työtä vieroksuvien henkilöi- den osalta.

Tämän lisäksi tulisivat myös tavallisten kan- salaisten sosiaaliturvajärjestelmään kohdistuvat paineet olemaan tuntuvat.

Ensinnäkin joutuisimme turvaamaan kaikille EY:n alueen kansalaisille suomalaisen sosiaali- turvan täällä, mikäli he siirtyisivät asumaan maahamme.

Mikäli tästäkään ei muodostuisi suurta ongel- maa, ongelmaksi varmasti tulisi ainakin muo- dostumaan suomalaisen sosiaaliturvan nykyisel- lä tasolla säilyttäminen ja sen kustantaminen. Tällä hetkellä eläke- ja sosiaaliturvaan tarvitta- vat varat kerätään enimmäkseen työnantajilta ja työntekijät maksavat siitä oman pienemmän osuutensa. Väistämätön seuraus käsitykseni mukaan EY:n täysjäsenyydestä olisi se, että suomalaisen työntekijän eli vakuutetun osuus työeläke- ja sosiaaliturvarahastoihin perittävistä maksuista tulisi olennaisesti kohoamaan. Vuon- na 1993 voimaan tuleva 3 pennin korotus Ahon hallituksen läpi ajamana olisi tässä vasta lievää esimakua. Karkeasti ottaen työntekijän osuus eläke- ja sosiaalimaksuista tulisi kaksin — kol- minkertaistumaan ja työnantajien lähes vastaa- vasti alenemaan. Tältä pohjalta onkin SDP:n kiihkopositiivinen asenne EY:n täysjäsenyyteen varsin omituinen ja suomalaisen työntekijän kannalta mielestäni nurinkurinen.

Arvoisa puhemies! Yhteenvetona EY:n jäse- nyyden vaikutuksista voidaan vielä lopuksi tode- ta Suomen itsenäisyyden rapisevan merkittävästi siitä, mihin olemme viime vuosikymmenien saa- tossa tottuneet. Itsenäinen päätöksentekomme vähenisi ja ylikansallinen kontrolli ja käskyvalta kansalaisten jokapäiväiseen elämään lisääntyisi merkittävästi.

Tässä yhteydessä herääkin kysymys siitä, tuleeko meidän antaa lähes ehdotta pois suurilla uhrauksilla aikaansaatu ja säilytetty itsenäisyytemme pelkästään luvassa olevien talouspoliittisten hyötynäkökohtien takia. Monet veteraanit tulevat varmasti tuntemaan hämmästyksi ja jopa katkeruutta siitä, että heidän suurilla uhrauksilla säilyttämänsä itsenäisyys heikennetään ja jopa vaarannetaan näinkin pienestä asiasta, joksi imagokysymystä mielestäni voidaan kutsua, kuten ed. Kallis edellä puheenvuorossaan myös totesi.

Turvallisuuspolitiikan osalta Suomen tulee edelleenkin huolehtia siitä, että me itse puolustamme ja pystymme puolustamaan omaa aluetamme myös mahdollisen EY-jäsenyyden tullessa. Se, mitä mahdollisesti EY:n toimintasektorin laajentuessa myös ulko- ja puolustuspolitiikkaan seuraa, on epävarmaa ja vielä pitkän tulevaisuuden päässä. Itsenäisyyttä meidän on kuitenkin puolustettava joka päivä. Tulemme sen tekemään kuitenkin aina itse ja toivottavasti myös omasta aloitteestamme.

Opetusministeri U o s u k a i n e n : Herra puhemies! Kulttuuriministeri Isohookana-Asunmaa viittasi jo veikkauksen problematiikkaan. Haluan hivenen lisätä tuota puheenvuoroa selvennykseksi vielä.

Veikkaus- ja raha-arpajaistoiminnan ylijäämänä tuloutettiin päättyneenä vuonna 1 264 miljoonaa markkaa käytettäväksi taiteen, urheilun, tieteen ja nuorisonkasvatustyön tukemiseen. Taiteen osuus tästä oli hieman yli 500 miljoonaa ja urheilun vähän sen alle. Veikkaustoiminnan tuotto oli siis yli 250 markkaa jokaista suomalaista kohden.

Veikkaustoiminta on ollut ja on suomalaisen kulttuurityön keskeinen ja eräissä tapauksissa ainoa rahoituslähde. Kansallisen kulttuurielämän toimintakyvyn ja vireyden kannalta on välttämätöntä, että sen rahoitusta ei vaaranneta. Se on myös tärkeää monille tieteellisille hankkeille.

EY:n komission virkamiehissä on tavoitteena ottaa rahapelitoiminta kokonaisuudessaan osaksi sisämarkkinoita — toistan: EY:n komission virkamiehissä. Käytännössä tämä merkitsisi, että yritys, jolla on oikeus ylläpitää ja myydä rahapelejä jossakin jäsenmaassa, olisi siihen oikeutettu muissakin yhteisön piiriin kuuluvissa maissa. Toteutuessaan tämä hanke veisi rahoitus pohjaa niiltä yleishyödyllisiltä hankkeilta, joita suomalaiseen tapaan tuetaan

veikkaus- ja raha-arpajaisvaroin kaikissa nykyisissä EY-maissa Isoa-Britanniaa lukuun ottamatta.

Ylimoitettulla pelaamisella voi olla yksilön kannalta sosiaalisia haittoja, mistä syystä pelitoiminta on ja sen tuleekin olla julkisessa kontrollissa. Tästä syystä veikkaus- ja raha-arpajaistointa on valtion monopolina paitsi Euroopan maissa myös mm. Yhdysvalloissa, Kanadassa, Australiassa ja Japanissa. Poliittista pyrkimystä kilpailun vapauttamiseen rahapelisektorilla ei merkittävästi määrin esiinny Ison-Britannian ulkopuolella. Tässä me siis tosiaankin olemme yhteistyössä neuvotteluissa.

Veikkaus tulouttaa noin 40 prosenttia liikevaihdostaan ylijäämänä opetusministeriölle. Tällaista velvollisuutta Suomen markkinoille tunkeutuvalla ulkomaisella peliyhtiöllä ei tietysti ole. Jos pelitoiminnan harjoittaja saa toimia pelkästään yksityisen liikevoiton tavoittelemiseksi, se pystyy kilpailemaan peleissä jaettavilla voittosummilla sellaisella tavalla, joka asettaa uhanalaiseksi koko yleishyödyllisen veikkausrahoituksen.

Pelitoiminnan erityisluonteen vuoksi sitä ei pitäisi tarkastella talousoikeudellisena asiana vaan julkisoikeudellisen valvonnan piirissä olevana toimintana. Näin rahapelisektorin toiminnan sääntely pysyisi nykyisen käytännön mukaisesti kansallisella tasolla. Samaan harkintaan joudutaan, oli kyseessä Eta-ratkaisu tai EY-jäsenyyden hakeminen. Tämä on minusta hyvin tärkeää huomata: siinäkin ei ole eroa.

Vuoden 1990 yhdentymiselonteosta antamassaan mietinnössä ulkoasiainvaliokunta edellytti muistaakseni sivistysvaliokunnan sanoin, että Suomessa tulee jatkossakin voida lainsäädännöllisin toimenpitein turvata Suomessa harjoitettavan rahapelitoiminnan ylijäämän tulouttaminen käytettäväksi nykyiseen tapaan tieteen, taiteen, urheilun ja nuorisonkasvatustyön tukemiseen. Kyseessä on tärkeä kulttuuripoliittinen linjaus, josta on syytä pitää kiinni.

Tätä neuvottelua on jo aloitettu. Ne käynnistyvät entistä enemmän helmikuulla joka tapauksessa, eikä niitä tule unohtaa siinäkin vaiheessa, kun EY-jäsenyyshakemus on jätetty ja yksityiskohdista neuvotellaan.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Vistbackan puheenvuoron johdosta. Mielestäni tällaiset puheet Suomen itsenäisyyden menettämisestä ovat todella vastuuttomia, koska EY-jäsen-

hakemuksen jättämisessä tai EY-jäsenyydessään ei ole kysymys suinkaan siitä. Mielestäni hallituksen antamissa selvityksissä melko tarkkaan selvitetään, mikä on EY:n päätösvalta ja päätöksentekojärjestelmä, ja myös se, että EY:ssä on kysymys kauppapoliittisesta yhteenliittymästä ja yhteisistä markkinoista. Toisin sanoen vetoomukset veteraanien työn kunnioittamisesta ja Suomen itsenäisyyden puolustamisesta ovat todella vastuuttomia tilanteessa, jossa kansalaisille pitäisi pyrkiä selvittämään asiallisesti, mistä Euroopan yhdentymisessä on kysymys.

Ed. Vistbacka totesi, että noin 80 prosenttia päätösvallasta siirtyy muualle Suomesta. Toivoisin, että ne, jotka tämän prosenttiluvun esittävät, koska hän ei ole ainoa, perustelisivat, mihin tämä 80 prosentin päätösvalan siirto perustuu. Tällaisten lukujen heittäminen ilman perusteluja ei ole asiallista.

Ed. Vistbacka totesi, että työvoiman liikkuvuus tuo työtä vieroksuvia Suomeen. Työvoiman liikkuvuus tulee myös Eta-sopimuksen myötä, ja se merkitsee sitä, että jos Suomesta joku saa työpaikan, hän voi tulla tänne työhön ja saada myös suomalaisen sosiaaliturvan. Työtä vieroksuvia Suomi ei tietenkään tänne vastaa-nota vaan niitä työntekijöitä, joita Suomi mahdollisesti tarvitsee. Mutta jo Eta-sopimus todella tuo sosiaaliturvan niille työntekijöille, jotka tekevät työtä Suomessa suomalaisen yhteiskunnan hyväksi.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On mielenkiintoista kuulla, että kokoomuksen kansanedustaja lähtee puolustamaan sitä, että lähdetään luomaan yhteistä puolustuspolitiikkaa EY:n kanssa.

Arvoisa puhemies! Mielestäni jo nykyinen EY:n toiminta esimerkiksi Jugoslavian kysymyksessä on selvä osoitus siitä, mihin EY tähtää, vaikka yhteistä puolustuspolitiikkaa kaikkien maiden osalta ei vielä ole luotu. Silloin, kun näistä asioista keskustellaan, luotan enemmän kuin ed. Tainaan niihin arvovaltaisiin henkilöihin, jotka ovat kiinnittäneet asiaan huomiota.

Mitä tulee 80 prosenttiin, on ilmoitettu nimenomaan EY:n taholta Brysselistä, että tärkeimmistä lainsäädäntökysymyksistä nimenomaan 80 prosenttia säädetään siellä.

Kun puheenvuorossani totesin mahdollisista työtä vieroksuvista, nimenomaan selonteossa todetaan, että kaikille ns. EY:n kansalaisille on

annettava vapaa mahdollisuus tulla jäsenmaahan ja jäsenmaissa on näille annettava sama sosiaaliturva kuin omassa maassa.

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vistbackalle: Minä en puhunut sanaakaan yhteisestä puolustuspolitiikasta, ja jos oikein muistan, myöskään kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa ei ole tavoiteltu EY:n yhteistä puolustuspolitiikkaa. EY:llä itselläänkään ei tällä hetkellä ole yhteistä puolustuspolitiikkaa. Siellä on siitä keskusteltu ja on asetettu jopa tavoitteeksi muistaakseni vuosi 1996, jolloin voidaan päättää siitä, ryhtyykö EY harrastamaan yhteistä puolustuspolitiikkaa. Suomen edun mukaista lienee, että Suomi silloin olisi mukana Euroopan yhteisössä päättämässä siitä, mikä puolustuspolitiikka tulee olemaan. En itse ainakaan tältä seisomalta olisi kannattamassa sellaista kehitystä, että EY:llä olisi yhteiset puolustusvoimat ja Suomi kenties niissä puolustusvoimissa mukana.

Kannattaa aina kuunnella aika tarkkaan, mitä edustajat puhuvat.

Ed. Morri: Arvoisa puhemies! Olemme tekemässä sodanjälkeisen ajan suurinta päätöstä. Keskustelu EY-jäsenyyden hakemisesta ajoittuu maamme taloudellisen tilan kannalta erittäin vaikeaan ajankohtaan. Tilanteessa, jossa elämme, on Eta-ratkaisu maamme kannalta turvallinen vaihtoehto. Mielestäni olisi syytä katsoakin ensin, mitä se tuo tullessaan.

Eta säilyttää itsenäisen päätöksenteko-oikeuden sekä mahdollisuuden maatalouden ja yritystoiminnan omintakeiselle jatkuvuudelle. Ulko-kauppa on omissa käsissä, ja sitä voimme kehittää omilla ehdoillamme.

Vaikka tutkimus osoittaa, että EY:hyn liittyessä tuotantokustannukset alenisivat 15 prosenttia, kotieläintaloudesta saatavat myyntitulot sen sijaan laskisivat 52 prosenttia ja kasvinviljelytulot 60 prosenttia. Vaikeimmaksi muodostuisi tilanne viljan osalta, jossa EY:n hintataso on noin 40 prosenttia meidän hintastamme.

EY-jäsenyyden vaikutukset maataloudelle ovat vaikeasti määriteltävissä. Yksityiskohdat ja siirtymäkauden järjestelyt, ovatpa ne lyhytaikaisia vai pysyviä, ovat kysymysmerkkejä, jotka selviäisivät vasta mahdollisissa jäsenyysneuvotteluissa. EY-jäsenyys kohtelisi maan maataloutta ja koko maaseutua varsin kylmästi.

Jäsenyyshakemuksen kiirehtimisellä lisäksi me entisestään paineita taloudellisten ja henkisten voimavarojen ääri rajoilla eläville maaseudun ihmisille. Vaihtoehtona sille, että maksaisimme Euroopan maataloudelle tukea, on parempi, että tuemme kotoista elintarviketuotantoamme.

Maa- ja metsätalous muodostaa maaseudulla runkoasutuksen, jonka elinvoimaisuuden turvaaminen ja elintarvikeomavaraisuuden säilyttäminen on itsenäisen maan perusedellytys. On sanottu, että EY-ratkaisu toisi Suomelle 100 000 uutta työpaikkaa. Saavutamme hyötyä kuitenkin vasta silloin, kun voimme todeta, ettemme menetä samanaikaisesti 200 000—300 000 työpaikkaa.

Aluepolitiikan suhteen ei EY-jäsenyyden vaikutuksista Suomen alueelliseen kehitykseen selonteossa myöskään esitetä täsmällisiä arvioita. Myös Suomen erityisolosuhteiden huomioon ottaminen sekä haitallisten alueellisten vaikutusten torjuminen EY-säännösten puitteissa ovat selvittettäviä asioita.

On paljon avoimia kysymyksiä. Mitä meille merkitsee itsenäinen päätöksenteko? Mitkä ovat vaikutusmahdollisuudet, kun päätökset tehdään Brysselissä? Puolustus- ja turvallisuuspolitiikasta on myös hyvin suppea määrittely selonteossa. Maa on säilytettävä puolustustahtoisena. Sitä ei saa hukata EY-markkinoille. Haluammeko säilyttää arvokkaan omaleimaisen kulttuurimme? Vastaanoton uudelle tulee olla harkittua.

Kansainvälistyminen on itse asiassa luonnollinen ja terve liike, joka kuuluu aikaan, jota elämme, ja antaa väriä ja kulttuurinvaihtoa, eikä siinä sinällään ole mitään pelättävää.

Yksi tärkeä alue on myös sosiaalipolitiikka. Meillä on Suomessa korkea sosiaali- ja terveydenhuollon taso moniin muihin maihin verrattuna. Haluammeko säilyttää sen ja kehittää sitä omien tarpeidemme ja mahdollisuuksiemme mukaisesti? On keskusteltu varsin myönteisessä hengessä sosiaalipolitiikan suhteen.

Arvoisa puhemies! En ole feministi, mutta koska maamme väestöstä runsaat 50 prosenttia on naisia, haluaisin, että keskusteluissa olisi otettava tarkasteluun myös naisen asema ja tulevaisuus, jota mainitaan harvoin EY-keskusteluissa.

Suomi poikkeaa muista maista monella tavalla. Esimerkiksi naisten osallistuminen työelämään ja poliittiseen päätöksentekoon on eurooppalaisen mittapuun mukaan erittäin korkea. Sosiaaliturva on saatu hyvinvointiyhteis-

kunnassamme pitkälle kehitettyä. Se on ollut kovan työn tulos. Uskaltaisin myös sanoa ja kokemuksesta myös tiedämme, että naisten ajama asioiden tärkeysjärjestys on erilainen. Naiset suhtautuvat eri tavalla mm. lapsiin, vammaisiin ja muihin hoivattaviin sekä lähiympäristöön ja elämänlaatuun, tekniikkaan ja teknologiaan.

Mitä odotamme EY:ltä suhteessa tavallisten ihmisten perustarpeisiin ja kestävään kehitykseen? Mikä on esimerkiksi miehen mukana Eurooppaan muuttaneen vaimon työllisyys- ja sosiaaliturva sekä matalapalkkatason naisen kohtalo? Pelkään nimenomaan yksilöllisyyttä korostavassa yhteiskunnassamme eriarvoisuuden lisääntyvän. Valitettavasti puuttuu tosiasiallinen tieto EY-vaikutuksista naisten asemaan.

EY-junaan kiirehtijät ovat arvostelleet keskustaa jarruttamisesta edistyksekkään askeleen ottamisessa. Päätöksentekoon meillä on valmiudet, emmekä pakene vastuuta, joka meille on annettu, mutta haluan todeta sen, että Suomen keskusta on keskustelevala liike, joka haluaa käydä neuvoa antavan keskustelun periaatteellisissa kysymyksissä kenttensä kanssa. Mielestäni kiire on tässä tilanteessa enemmänkin tehtyä. Päätöksen pitäisi rakentua mahdollisimman laajalle kansalaismielipiteelle, niin kuin presidentti Koivistokin asian ilmaisi uudenvuodenpuheessaan.

Arvoisa puhemies! Nähdäkseni asian pitkävaikutteinen, kansakunnan kannalta pitkälle tulevaisuuteen vaikuttava päätös edellyttää perusteellista harkintaa ja syvällistä asian käsittelyä. Esi-isämme ovat taistelleet 75 vuotta tiettyjen suomalaisille tärkeiden perusoikeuksien puolesta. Olkaamme tarkkana, ettemme myy lastemme ja lastenlastemme arvokasta perintöä. Itsenäisyyden ja riippumattomuuden säilyttäminen on meille suomalaisille suuri asia. Sen tähden asiaa olisi lähestyttävä kokonaisvaltaisena kansallisenä kysymyksenä.

Kun olen asioita tarkastellut monelta eri puolelta, viimeksi hallituksen ja virkamiesten selonteon pohjalta, en ole tullut vakuuttuneeksi enkä ole saanut sitä varmuutta, jota olen päätökseni pohjaksi hakenut, joten jäsenyyden hakemisen suhteen on kielteisyyteni edelleen voimassa. Ei kannata pyrkiä siihen ensimmäiseen junaan, joka on hidas, kovilla penkeillä varustettu paikallisjuna, koska perässä tulee todennäköisesti intercityjuna, jolla on miellyttävämpi ja turvallisempi matkustaa pitkiä ja rasittavia matkoja.

Ed. A l h o : Arvoisa puhemies! Pääministeri Aho ei ole kertonut, mikä on hallituksen johtopäätös annetun selonteon pohjalta. Ei ole myöskään tullut selväksi, mikä on Suomen keskustan johtopäätös selonteon osalta. Yksittäisiä puheenvuoroja puolesta ja vastaan on kuultu niin ministereiden kuin kansanedustajien taholta. Vaikuttaa siltä, että kaikkien näkemykseen vaikuttaa hyvin olennaisesti se, että Eta-sopimuksen olemassaolon katsotaan pelastavan Suomen eduskunnan ja poliittiset puolueet kannanmäärittelyltä EY-jäsenyyden suhteen.

Oma näkemyseni on se, että hakemus EY-jäsenyydestä on jätettävä ja mahdollisimman pian, ja sen perustelut liittyvät juuri niihin ongelmiin, joita Eta-sopimuksen synnyttämisessä on ollut.

Eta-sopimuksen synnyttäminen oli erittäin vaikeaa jo virkamiestasolla ja poliittisissa keskusteluissa. Nyt, kun Eta-sopimuksen tulkinna-sa osapuolten yhdenvertaisuus nimenomaan kiistojen osalta on kaatunut EY-tuomioistuimen kielteiseen kantaan, on päivän selvä asia, että ne keskustelut, joita Suomen eduskunnassa on käyty Eta-sopimuksesta, ovat nyt joutumassa hyvin uuteen valoon. On myös varsin todennäköistä, että europarlamentilla tulee olemaan hyvin kriittisiä huomioita Eta-sopimuksen suhteen. Etaan liittyy hyvin paljon epävarmuutta, ja tämän mm. ulkomaankauppaministeri Salolainen on sanonut hyvin selvästi. Voi jopa olla niin, että on ongelmia saada Eta-sopimus hyväksytyksi kaikilla eri tahoilla ennen tämän vuoden loppua.

Kaiken lisäksi Efta-rivistö on pahasti harvennut. Koko Eta-prosessihan lähti siitä, niin kuin hyvin muistamme, että Efta-maat esiintyvät yhtenäisesti ja tätä kautta ovat hakemassa yhdenvertaista asemaa suhteessa EY:hyn. Nämä asetelmat ovat muuttuneet. Kun asetelmat muuttuvat, täytyy myös tehdä uudenlaisia johtopäätöksiä. Nyt on siis aika ratkaista EY-täysjäsenyyden hakemuksen jättäminen, ja se tulee nyt todella tehdä.

EY on myös itse hyvin suurten muutosten edessä. Maastrichtin kokous ihan selvästi osoitti, että EY on hakemassa nyt muotoansa. Tulevina vuosina tullaan ratkaisemaan EY:n turvallisuuspolitiikan linjat. Vuonna 1996 ratkaistaan se, millainen tulee olemaan Euroopan yhteisön oma turvallisuus- ja puolustuspolitiikka. Monet muutkin kysymykset tulevat ratkaistamaan Euroopan yhteisön sisällä tulevina vuosi-

na. Tästä syystä on täysin välttämätöntä, että Suomi vaikuttaa Euroopan yhteisön muotoutumiseen jäsenenä.

On päivän selvä asia, että Euroopan yhteisön jäsenpohjan lavetessa myös erilaiset intressit Euroopan yhteisön sisällä löytävät toisenlaista kannatuspohjaa. Uskon, että Ruotsin ja Itävaltan kiinnostus esimerkiksi muotoilla tulevan Euroopan yhteisön turvallisuuspolitiikkaa menevät varsin yksiin Suomen intressien kanssa, enkä ole lainkaan varma, että Suomi, Ruotsi ja Itävalta olisivat yksin. Näyttää päivän selvältä jo tällä hetkellä, että esimerkiksi Ison-Britannian intresseissä on viedä eteenpäin sellaista EY:tä, joka on mahdollisimman löyhä. Myös Tanska tukee samaa kehityssuuntaa. Tällä ei voi olla olematta vaikutusta Euroopan yhteisön muotoutumiseen. Suomella ei ole tietenkään sananvaltaa Euroopan yhteisön muotoutumisen suhteen, mikäli olemme EY:n ulkopuolella.

Tärkeää on siis valita lähestymistapa käytävään EY-keskusteluun. Voi tietysti valita sen, jonka hyvin monet kansanedustajat ovat tehneet, että käyvät läpi erilaisia ongelmia. Mielestäni tärkeä lähestymistapa on se, halutaanko vaikuttaa EY:n muotoutumiseen vai ei, ja se ratkaisee oman valintani.

Sitä paitsi kun täällä on perätty sitä, että esimerkiksi kansallisen päätöksenteon osalta tulee tapahtumaan muutoksia, niin monilta puhujilta on jäänyt huomaamatta, että tämä muutos tulee tapahtumaan joka tapauksessa jo Eta-sopimuksen myötä. Nyt haikailemme jo liian myöhään Suomen suvereniteettia. Se on mennyt, jos Eta-sopimuskin syntyy.

Eli siis olennaista mielestäni on se, että Suomi valitsee vaikuttavan roolin, aktiivisen toimijan. Tämä niin turvallisuuspolitiikan kuin myös kansallisen päätöksenteon näkökulmasta on hyvin tärkeä kysymys.

Muun muassa ed. Seppänen peräsi sitä, voiko EY taata Suomen turvallisuutta esimerkiksi idän barbaarikansoja vastaan, kuten hän asian ilmaisi. Minä en idässä ole nähnyt vielä barbaarikansoja, mutta olen ihan vakuuttunut siitä, että jos näin olisi, niin tuskinpa Suomi omillaankaan pärjäisi.

Tärkeämpi kysymys mielestäni tällä hetkellä — ja toivoisinkin, että myös eduskuntakeskustelussa siihen suunnattaisiin huomio — on puhua siitä, miten Suomen eduskunta ja ylipäätensä kansallinen päätöksenteko järjestää itsensä Eta-sopimuksen oloissa ja ennen

kaikkea valmistautuessaan EY-jäsenyydestä käytäviin keskusteluihin ja mahdolliseen EY-jäsenyyteen.

Nimittäin Suomen eduskunta joka tapauksessa on muutosten edessä, sitä ei voi välttää. On pakko vallata aktiivinen kansainvälisten kysymysten vaikuttajan asema. Eduskunnassa on saatava yhä enemmän tietoa siitä, mitä ympäröivässä maailmassa tapahtuu, minkälaisia neuvotteluja eri viranomaiset käyvät. On pystyttävä vaikuttamaan etukäteen tehtäviin ratkaisuihin ja osallistuttava nykyistä enemmän kansainväliseen kanssakäymiseen.

Olen varma myös siitä, että vahvat parlamentaariset perinteet omaavien maitten kiinnostukset käyvät tässäkin yhteen Suomen kiinnostusten kanssa. EY:ssä on ollut jo paljon puhetta siitä, että kansallisten parlamenttien asemaa pitäisi vahvistaa ja ainakin Euroopan oman parlamentin. On selvä asia, että jos Suomi on EY:n jäsen, meillä on myös mahdollisuus vahvan parlamentaarisen vaikutamisen maana osoittaa tietä Euroopan yhteisössä, niin että myös kansallisten parlamenttien aseman tulee vahvistua. Tämän käsityksen vahvisti mm. myös ministeri Salolainen täällä kertoessaan niistä kannanotoista, joita EY-maiden välillä ja sisällä on ollut.

Tärkeää on siis muuttaa eduskunnan työtapoja, nähdä se, että vaikuttaminen onnistuu siinä tapauksessa, että halutaan vaikuttaa etukäteen. Jälkikäteen ei siunailu tietysti paljoakaan auta.

Hallituksen antamassa selonteossa viitataan siihen, että nyt on tarkoitus siis käydä selonteon pohjalta keskustelua EY-jäsenyyden mahdollisista haitoista ja hyödyistä ja että hallitus tulee antamaan tiedonannon mahdollisen EY-jäsenyyden hakemisesta. Mielenkiintoista on, että muotoilu on sen kaltainen, että hallitus antaa tiedonannon ainoastaan siinä tapauksessa, että johtopäätös on myönteinen eli että EY-jäsenyyshakemus tultaisiin jättämään. Mielestäni on täysin välttämätöntä, samoin myös ulkopoliittikan ja kansainvälisten kysymysten parlamentarisoimisen linjan mukaista, että tiedonanto annettaisiin joka tapauksessa, päätyipä hallitus minkälaiseen johtopäätökseen tahansa. Silloin eduskunnalla on mahdollisuus lausua sanansa, onko se samaa mieltä vai eri mieltä hallituksen kanssa.

Mielenkiintoista onkin muistaa se, että varsinainen valtiosääntömme kirjain ei eduskunnalle

tässä prosessissa anna yhtään mitään sijaa. Hallitusmuodon mukaisesti tasavallan presidentti määrää Suomen suhteista ulkovaltoihin ja eduskunnan rooli on ainoastaan vaikuttaa jälkikäteen siihen, mikäli sopimus liittyy lainsäädännön alaan. Tämä menettely, jossa nyt eduskunta keskusteleekin sekä EY-jäsenyyden haitoista ja hyödyistä että myös tiedonannon pohjalta tehtävästä johtopäätöksestä, on mielestäni oikea ja linjassa sen kanssa, että eduskunnan on oltava aktiivisempi kansainvälisten kysymysten ympärillä.

Monet puhujat ovat käyneet läpi sitä, mitkä ovat EY-jäsenyyden ja Eta-sopimuksen erot, ja keskeisin varmasti on juuri maatalous. Monet ovat kuitenkin jättäneet sanomatta, että myös maatalous, aivan kuten eduskuntatyö, on muutosten edessä siitä riippumatta, onko Suomi EY-jäsen vai ei. Gatt-neuvottelut ovat osoittamassa, että suomalainen maatalouden tukijärjestelmä on elänyt aikansa ja on siirryttävä toisen tyyppiin maatalouspolitiikkaan, jossa myös kuluttajien näkökulmilla on merkitystä.

Omalaatuista on yhdistää maatalouden ongelmat ja maaseudun ongelmat, niin kuin keskustan taholta on tehty. Kyllä maaseutupoliittika on sentään jotain aivan muuta kuin pelkkää maataloutta. Sitä paitsi keskustan taholla tehtäisiin mielestäni paljon viisaammin, mikäli EY:n uhkakuvien maalaamisen sijaan katsottaisiin tilannetta siten, että haaste on otettava vastaan ja maatalouden on kyettävä sopeutumaan aktiivisesti omien ehtojensa kautta.

Sellainen näkemys, että Suomessa ei enää tuotettaisi maitoa, niin kuin jotkut väittävät, että se kaikki tulisi Tanskasta, on minusta täysin absurdi. On päivänselvä asia, että Suomessa maataloutta tullaan harjoittamaan, mutta sitä ei tulla harjoittamaan enää siinä laajuudessa kuin tähän saakka. Koko maatalouden ylituotanto-ongelmathan ovat lähteneet nimenomaisesti liian korkeista omavaraisuustavoitteista. Kansainvälinen kauppa on järkevää silloin, kun omat olosuhteet eivät ole edulliset jollekin tuotannon alalle.

Tämä liittyy myös mm. elintarviketeollisuuteen sillä tavoin, että kun täällä sanottiin, että elintarviketeollisuus kaatuu tässä samalla, niin ainakin ne puheenvuorot, joita olen itse kuullut elintarviketeollisuuden puolelta, ovat olleet aika murheelliset sen vuoksi, että he ovat joutuneet ostamaan kalliita suomalaisia tuotteita, kun maailmanmarkkinoilta olisi saanut esimerkiksi halvempia tuotteita, ja näin



myöskään elintarviketeollisuus ei ole pystynyt kilpailemaan riittävällä tavalla.

Maaseutupolitiikka on siis paljon enemmän. Se edellyttää monimuotoista maaseudun kehittämistä, pientä ja keskisuurta yritystoimintaa, joka voi yhdistyä myös maatalouden harjoittamiseen. Itse en pidä peikkona sitä, että meillä olisi osa-aikaviljelijöitä, jotka voisivat tehdä myös päätyönänsä jotain muuta. Näin maaseutu pysyy asuttuna ja maatilat asuttuina.

EY tuo toki haasteita, ja niitä ei pidä suinkaan kieltää. Ne tulee ottaa mieluummin vastaan. Sosiaalipolitiikan alalla ministeri Kuuskoski jo täällä aika seikkaperäisesti kävikin läpi muutoksia tai niitä tekijöitä, jotka sosiaali- ja terveydenhuollon alalla ovat edessä. Olenlainen kysymys minunkin mielestäni on se, että kansantalouden kakku ja sen ehtyminen on suurempi uhka suomalaiselle sosiaali- ja terveyspolitiikalle kuin sinänsä EY-jäsenyys. Jos bruttokansantuotteen kehitys on negatiivinen, on päivänselvä asia, että hyvinvointivaltion perusta on horjunut lopullisesti.

Suomalaiset yritykset eivät ole investoineet Suomessa. On silloin ehkä vaikea kuvitella, että edes Eta-sopimuksen oloissa ulkomaalaiset yritykset tulisivat tänne. On siis tehtävä jotain, jotta myös julkinen ja avoin talous voisivat selvitä. Niiden välillä ei ole mitään seinää. On päivänselvä asia, että julkisten palvelujen ylläpitäminen edellyttää sitä, että myös avoin talous pärjää, ja siitä kai kukaan ei ole eri mieltä, että se tarvitsee jonkinlaista järjestelyä Euroopan markkinoilla.

Se, mikä on suomalaisen ja pohjoismaisen hyvinvoinnin perustan takana, on useinkin ollut nimenomaisesti sopimismekanismi, joka täällä on luotu, tulopoliittinen sopimusjärjestelmä, jota esimerkiksi vasemmistoliitto on aina kritisoinut kovasti. Sen vuoksi onkin tärkeätä todeta, että myös EY:n sisällä pitää tavoitella muutoksia. Ei ole järkevää, että tulevassa Euroopan yhteisössä yritykset hakisivat hyötyä sieltä, missä sosiaaliturva on alhaisin, ja investoisivat tällaisiin maihin. Sen vuoksi kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen on vahvistuttava ja toimittava yhdessä.

Tämä on myös niitä syitä, joiden vuoksi sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on niin yksiselitteisesti pitkän, monivaihtaisen keskustelun jälkeen, asioiden selvittelyn ja hyvin kiivaankin keskustelun jälkeen päätenyt sille kannalle, jolle itsekin olen päätenyt, eli että EY-jäsenyyshakemus pitää tehdä. Emme ole lähte-

neet siitä, että Suomi tulee olemaan pelkäättään yksi pieni ratas, vaan olemme lähteneet siitä, että suomalaisilla, niin järjestöillä, poliittisilla puolueilla kuin monilla muillakin, on verkostoja, joiden kautta EY:n muotoutumiseen voidaan vaikuttaa. Se onkin ehkä asia, joka erottaa sosialidemokraattisen liikkeen esimerkiksi Suomen maaseudun puolueesta ja kenties myös vasemmistoliitosta, että meillä on myös muita kanavia.

Lyhyesti sanottuna, arvoisa puhemies, Suomen ei pidä olla passiivinen sopeutuja, vaan aktiivinen vaikuttaja. Alemmuudentuntoisena ja pienuutta voivottelevana Suomi tulee olemaan kaikissa tilanteissa katsomossa. Katsomossa oleminen ei ole Suomen kansalaisten etu.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Alho puuttuessaan elintarviketeollisuuden osuuteen kertoi, että elintarviketeollisuuden edustajat ovat kokeneet vaikeana sen, että ei ole saanut kilpailukykyistä ulkomaista raaka-ainetta. Minä hämmästyin hiukan tätä puheenvuoroa siitä syystä, että kun olen keskustellut itse elintarviketeollisuuden työnantajain edustajien kanssa ja samaten kun tiedän alan työntekijäpuolta edustavan liiton kannan, niin molemmilla on ihan yhteinen selkeä näkemys siitä, että EY-ratkaisun myötä elintarviketeollisuus tulee kärsimään tässä maassa todella paljon.

Ed. Westerlund (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Alho vähätteli maatalouden merkitystä tässä EY-ratkaisussa melkoisesti. Todettakoon, että toistaiseksi vielä tänäkin päivänä työskentelee lähes 200 000 henkilöä aktiivisesti maataloudessa. Ed. Alho sanoi, että maaseutu ei ole yksistään maataloutta. Eipä tietenkään, mutta elävä maaseutu edellyttää kylä, että meillä myös on toimiva maatalous ja maatalousväestö, joka pitää maaseudun elävänä. Se on aivan selvää ja on jo monissa muissakin maissa todistettu.

Maatalouden alasarjoista, mikä nyt on tapahtunut ja mikä aloitettiin jo edellisessä hallituksessa, missä myös ed. Alhon puolue oli mukana edesauttamassa tätä kehitystä, tulee aika lailla heijastusvaikutuksia. Tämä esimerkiksi koskee elintarviketeollisuutta, mitä edellinen puhuja kosketteli. Meillä on edelleenkin tänäkin päivänä suurin piirtein 50 000 työntekijää elintarviketeollisuuden palveluksessa, ja näille tulee melkoisia ongelmia. Meillä on lisäksi metalliteollisuus,

joka jo kärsii aika lailla sen takia, että maatalouden tilaukset ovat pienentyneet suurilla määrillä jo tässä vaiheessa.

Kyllä maatalouden tilanne on hyvinkin tärkeä tässä yhteydessä. On ymmärrettävää, että täällä ovat monet edustajat hyvin huolestuneita tästä tilanteesta.

Ed. Alho (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sanoin kyllä puheenvuorossani, että ongelmista suurin EY-jäsenyyden suhteen on maatalous, mutta en missään nimessä voi yhdistää maataloutta ja maaseutua, siitä pidän edelleen kiinni. Maatalous on joka tapauksessa EY-jäsenyydestä huolimatta muutosten edessä siksi, että subventoitu ylituotantoa kroonisesti ylläpitävä maatalous on elänyt elämänsä. Tukiviidakko on tullut liian mutkikkaaksi. Se on kääntynyt viljelijöitä itseään vastaan.

Minusta järkevämpää maatalouden ja maaseudun elinvoiman kannalta olisi nyt se, että aktiivisesti yritettäisiin löytää keinoja, joilla maaseutuelinkeinot monipuolistuvat, jolloin maataloudesta toimeentulonsa saavat voivat saada varmuutta. En voi uskoa niitä uhkakuvia, että maatalous ajetaan Suomessa alas. Olen varma, että suomalaiset kuluttajat haluavat edelleen tuoreita tuotteita, puhtaita tuotteita, enkä ole suinkaan varma siitä, etteivät myös euroopalaiset sitä haluaisi. En ole siis sitä mieltä, että suomalainen maatalous on täysin kilpailukyvytön, saati kyvytön vastaamaan näihin muutoksiin, joita Euroopan yhteisön jäsenyydestä tulee. Olen myös aika varma siitä, että Euroopan yhteisössä ymmärretään, että Suomi on arktinen alue.

Mitä tulee elintarviketeollisuuteen, niin minulle kyllä suomalaiset spagetin tekijät ovat sanoneet, että suomalaisesta viljasta tulee liisterispagettia ja pitäisi saada vähän ulkomaista viljaa. Myös sokerin tuottajat ovat olleet sitä mieltä, että maailmanmarkkinoilta saa halvempaa sokeria kuin täällä tuotetuista sokerijuurikaista. Kyllä kai kysymys on myös tässä suhteessa siitä, että kustannus- ja hintataso Suomessa on mitoitettu liian korkeaksi ja nyt kun tulee muutoksia, ne tietysti pelottavat. Mutta niiden muutosten on pakko tulla joka tapauksessa.

Ed. Karhunen: Arvoisa puhemies! Hyvät aktiiviset ja ahkerat kansanedustajakollegat! Niin juhlavaa kuin olisikin varmasti huomenna ollut aloittaa EY-keskustelu, niin tänään saan ilmeisesti kunnian päättää sen.

Euroopan yhteisön täysjäsenyys ei ratkaise yhtään kansallista ongelmaamme. Suomen bruttokansantuote ei nouse 7,7 prosenttiin pelkällä EY-jäsenhakemuksella. Vienti ei lisäännä 11,4:ää prosenttia EY:n sisällä sen varmemmin kuin sen ulkopuolellakaan. Investointien määrä ei kasva 7,8 prosentilla eikä työllisyys parane millään muulla kuin työllä, työllä ja vielä kerran työllä.

EY:n jäsenyys ei ole mikään taikatemppu, hattutemppu, joka vapauttaisi meidät vaikeista päätöksistä ja vastuusta. Päinvastoin. Jos Suomi hakee Euroopan yhteisön täysjäsenyyttä, joudumme entistä tiukemmalle tervehdyttämiskuurille niin teollisuuden, kaupan kuin maatalouden osalta. Mutta itse olen siihen kyllä valmis. Käsi-en ylösnostaminen, heikon kansallisen kunnan tunnustaminen ja taantumuksellisen tien valitseminen antavat meille kyllä mahdollisuuden jäädä lepäämään laakereillemme. Mutta niinhän on, eiväthän kaikki edes halua kehittää Suomenmaata. Aluksi otin aivan vitsinä sen eduskunnankin kahvilassa kuullun heiton, että palataan vain takaisin siihen yhteiskuntaan, kun hevospeleillä ajettiin Keski-Suomesta Helsinkiin kerran vuodessa ostoksia tekemään, mutta ehkä toisaalta jotkut jopa haluavatkin palata siihen aikaan.

Sanotaan ja eduskunnassa on sanottu hyvin moneen otteeseen, ettei Suomi ole eurokunnossa. Se on sen laatuista pessimismiä, jota viimeksi toivoisi kuulevansa eduskunnassa. Tarkoittaako se, että Suomi ei ole tällä hetkellä eurokunnossa, myös sitä, että Suomi on näin huonossa jamassa kuin tällä hetkellä vielä vuonna 1995, kun jäsenyys aikaisintaan on mahdollista? Näin totesi täällä aikaisemmin päivällä muun muassa ed. Puhakka. Olisin halunnut hänelle tämän kysymyksen heittää. Tuntuu kyllä aika kauhealta, jos me tässä tilanteessa olemme vielä neljän vuoden päästä, sillä Oy Suomi Ab ei kestä tässä kunnossa siihen saakka. Tämä maa on saatava kuntoon aikaisemmin.

Vaikka me emme hakisikaan EY:n jäsenyyttä, ei nykyinen tilanne voi säilyä. Paineita tulee myös muualta. Otetaan esimerkiksi maatalous. Euroopan yhteisön vaihtoehto ei ole nykyinen tilanne. Meillä ei ole mahdollisuutta jatkuvaan ylituotantoon eikä varaa nykyisen kaltaiseen vientitukijärjestelmään kovinkaan pitkää aikaa. Valitettavaa on, mutta tiloja autioituu ja peltoja kesannoidaan EY:stä huolimatta. Mutta maatalous ei lopu Suomesta, vaikka meistä tulisi Euroopan yhteisön täysjäseniä. Oikeastaan voisi sanoa melkein päinvastoin.

Hallituksen EY-selonteossa todetaan, että "jos yhteinen maatalouspolitiikka johtaisi maataloussektorin jatkuvuuden ja maaseudun elinvoimaisuuden kannalta selvästi kestävämpään tilanteeseen jossain jäsenmaassa, se olisi vastoin Rooman sopimuksen ja monien yhteiseen maatalouspolitiikkaan liittyvien säädösten perusteluiden henkeä". Samassa selonteossa todetaan myös, että "EY:n tavoitteena on maatalouden tuottavuuden nostaminen, kohtuullisen tulo- ja elintason takaaminen maanviljelijöille, maataloustuotteiden markkinoiden vakauttaminen sekä kohtuuhintaisten elintarvikkeiden saatavuuden varmistaminen".

Keskustan edustajilta, joita täällä yksi näyttää olevan vielä paikalla viimeisillä minuuteilla, haluaisinkin kysyä, miten nämä tavoitteet ovat ristiriidassa esimerkiksi keskustan eduskuntaryhmän tavoitteiden kanssa. Uhkakuvien sijaan toivoisin maatalouden hyvin laajan asiantunteumuksen omaavan keskustan eduskuntaryhmän tuovan aktiivisesti tietouttaan Suomen EY-neuvottelijoiden käyttöön, sen sijaan, että pelotellaan ihmisiä uhkakuvilla.

Arvoisa puhemies! Myös minä olen huolestunut Suomen maatalouden tulevaisuudesta. Olen huolestunut tuotantorakenteen yksipuolistumisesta, omavaraisuuden heikkenemisestä ja viljelijöiden toimeentulosta. Ja vaikka vain vajaat 200 000 suomalaista saa toimeentulonsa maataloudesta, työllistää maatalous välillisesti yli miljoona suomalaista. Suomalaisen maatalouden turvaamisessa on kyse myös heidän toimeentulonsa turvaamisesta.

Me voimme olla optimisteja tai pessimistejä. Itse olen optimisti. Uskon, että meidän kannattaa mennä ja katsoa, mikä meitä odottaisi, jos me tulevaisuudessa päättäisimme liittyä EY:n täysjäseniksi. Ennen neuvotteluja emme kuitenkaan voi sen enempää myöntää kuin kieltää EY:n vaikutuksia.

Esimerkiksi EY:n maatalouspolitiikkaa ei missään maassa noudateta aivan sellaisenaan, vaan sitä on kaikissa jäsenmaissa pehmennetty kansallisilla ja alueellisilla tukijärjestelyillä. Eikä kyseessä ole pelkästään siirtymäajat, vaan myös pysyviä järjestelyjä. Ellei näitä pysyviä poikkeuksia Suomelle jostain kumman syystä saataisi neuvotteluissa, on ainakin minun arviointiini tullut yksi miinusmerkki lisää vielä aivan mahdollisen EY:n täysjäsenyyttä koskevan kielteisen päätöksen tueksi.

EY:n on väitetty uhkaavan Suomen itsenäisyyttä. Itse en siihen usko, sillä ainakin minun

mielestäni esimerkiksi Ranska tai Tanska ovat varsin itsenäisiä valtioita. EY:n on väitetty myös uhkaavan Suomen turvallisuutta suuren Venäjän naapurimaana. Nykyaikainen sodankäynti- ja tekniikka aiheuttavat kuitenkin esimerkiksi kaukaiselle Kyprokselle aivan yhtä suuren uhan kuin Suomelle Venäjän niin halutessa. Eivät ne ydinkärjet sen pahempaa tuhoa tekisi siinä viereisessä maassa, jos nappia painaa.

EY ei ole enää entisten sosialistimaiden vastustaja. EY auttaa suurissa vaikeuksissa painavia entisiä sosialistisia maita, ja selkkausten todennäköisyys pienenee. Siitä kertoo myös Venäjän pyrkimys yhteistyöhön Naton kanssa.

Suomi vastaa oman alueensa puolustuksesta myös tulevaisuudessa sotilaallisesti liittoutumattomana maana. Me huolehdimme puolustuksestamme nyt, ja meidän tehtävämme on huolehtia siitä myös jatkossa. EY ei ole suunnittelemassa yhteistä armeijaa. Ja vaikka olisikin, en näe uhkana yhteiseurooppalaisia asevoimia. Sillä oletteko ajatelleet, että tarve kansalliseen varusteluun ja kansallisen varustelun määrärahoihin pienenee silloin?

Suomi on ollut viimeiset vuosikymmenet puolueeton lähinnä vain länteen päin. Ehkä nyt on vuoro olla puolueeton myös itään päin. EY nojautuu ulko- ja turvallisuuspoliittisissa tavoitteissaan ja periaatteissaan Etykiin kuten Suomeen. Mielestäni ennen varsinaista jäsenyyspäätöstä onkin selvitettävä Suomen rooli niin Etykissä kuin Euroopan neuvostossa, Etykin ja Euroopan neuvoston rooli Euroopassa. Suomen on asetettava tavoitteita ja tiukkoja ehtoja. On tehtävä kompromisseja, mutta pidettävä myös kynnyskysymyksiä.

Ed. Hassi aloitti täällä tänään keskustelun Suomen toiminnasta mahdollisesti Euroopan yhteisön täysjäsenenä. Meidän suomalaisten tehtävänä on Euroopassa ajaa myös muihin Euroopan maihin korkeaa pohjoismaista sosiaaliturvan tasoa, edistää eurooppalaisten naisten asemaa ja olla kehittämässä eurooppalaista kehitysmaapolitiikkaa.

Ennen kaikkea näen Euroopan yhteisön tärkeänä ympäristöpoliittisena foorumina. Ympäristöasiat ovat usein liian suuria pienessä maassa päätettäviksi. EY omien määräystensä mukaan ryhtyy toimiin ainoastaan silloin, kun yhteiset toimet edistävät ympäristönsuojelutavoitteita paremmin kuin kansallisen tason toimet. EY:n jäsenmailla on täysi oikeus sopia ympäristönsuojelusopimuksia kolmannen osapuolen kanssa.

Jäsenmailla on myös mahdollisuus soveltaa kansallisesti tiukempia ympäristönormeja kuin EY:ssä on sovittu. Ja ennen kaikkea näen EY:n ainoana kansainvälisenä yhteistyöelimenä, jolla on valtaa ja mahdollisuuksia tehdä sitovaa ylikansallista normistoa ympäristönsuojelun osalta, sillä saasteet eivät tunne valtioiden rajoja. Ainut tapa vaikuttaa tehokkaasti elinympäristöömme on normien asettaminen kansainvälisellä tasolla.

Arvoisat kansanedustajat! Me keskustelemme nyt siitä, tuleeko Suomen jättää EY-hakemus vai ei. Minun mielestäni hakemus voidaan jättää jo tällä tiedolla, joka meillä tällä hetkellä on. Jäsenhakemukseen ei pidä eikä voidakaan liittää mitään ehtoja, sillä haluammehan päästä neuvottelumaan. Jäsenhakemuksen jättämisen jälkeen on vielä hyvää aikaa hioa niitä reunaehdot, joihin neuvotteluissa nojataan.

Pääministeri toivoi meidän keskustelevan näistä mahdollisista ehdoista jäsenyyden suhteen. Olisi ollut hyvin mukavaa, että nyt illan viimeisinäkin tunteina olisi täällä ollut muitakin ministereitä kuin ministeri Uosukainen kuuntelemaan meidän asettamiamme toiveita reunaehdoiksi, sillä ministerit itsehän sortuivat täällä kyllä keskinäiseen kissanhännänvetoon reunaehdoten tarkastelemisen sijaan.

Reunaehdoista keskusteleminen ja niiden kyseenalaistaminen ja kriittinen keskustelu on kuitenkin ollut hyvin vaikeaa. EY:n fanaattiset vastustajat nimittäin täällä eduskunnassa torpedoivat keskustelun heti alkuunsa. Eihän heidän mielestään tarvitse tuhlaa aikaa keskustelemalla sellaisista asioista, jotka eivät ole realistiikkaa heidän mielestään. Näille vastustajille haluaisin kuitenkin todeta, että myös kukaan itse en ole ratkaissut lopullista kantaani varsinaisen jäsenyyden suhteen. Totta kai jäsenyyttä haetaan tosissaan, ja toivon, että jäsenyydestä tulee tosi-asia.

Mutta yhtä lailla kuin jäsenhakemuksen ja neuvottelujen vastustaminen on mielestäni hyvin lyhytnäköistä, on myös ehdoitta tapahtuva liiputtaminen jo nyt EY:n jäsenyyden puolesta hyvin epäisanmaallista. Kokoomuksen ed. Heikki Ollila totesi vastauspuheenvuorossaan, että kokoomuksen ryhmäpuheenvuoro ei ehkä kaikin osin vastannut eduskuntaryhmän kaikkien jäsenten mielipiteitä. Haluan myös itse sen täällä todeta. Kokoomuksesta on kuitenkin tahdottu tahallaan tehdä puolue, joka menee henkselit paukkuen ja kova kiire päällä mummonsä myyden Eurooppaan. Näin ei kuitenkaan ole. Mei-

dän kokoomuslaisten kriittisyyteen eivät ole vaikuttaneet mielipidemittaukset, joissa punnus on kääntynyt välillä jopa kriittiselle puolelle EY:tä kohtaan. Siihen ovat totta kai nämäkin vaikuttaneet, mutta ei irtopisteiden keräilyn halussa vaan sen takia, että jos kansalaiset epäroivä, niin ehkä itsekkin täytyy pysähtyä ja miettiä, miksi epäroidään. Epärointi ei kuitenkaan vielä estä positiivista ajattelua.

Kuitenkaan kukaan rehellisesti Suomen etua ajava ei voi ottaa kantaa neuvottelutulokseen, jota ei vielä ole. Ja jollei sellaista tule, emme myöskään voi liittyä Euroopan yhteisöön. Jäsenyydestä päättäminen tulee kuitenkin ajankohitaiseksi vasta myöhemmin.

Eräiden valtioneuvoston jäsenten mukaan on epäolennaista keskustella nyt siitä, koska ajallisesti jätämme jäsenhakemuksen. Mielestäni se kuitenkin on hyvin olennaista. Ruotsi ja Itävalta ovat jättäneet jäsenhakemuksensa Euroopan yhteisön täysjäseniksi, ja Eta-ratkaisun merkitys sitä mukaa kyseenalaistuu, kun Eftan jäsenpiiri supistuu. EY-komissio selvittää parhaillaan mahdollisuutta ottaa uusia jäseniä, ja menettelytapoja käsitellään kesäkuussa 1992 Lissabonissa. Tuolloin ryhdytään myös vetämään ja suunnittelemaan uutta rajaa Itä- ja Länsi-Euroopan välille. Minä toivon, että Suomi tuona päivänä voisi kuulua Länsi-Eurooppaan.

EY:n jäsenhakemus on jätettävä mahdollisimman pian joko keskustan kanssa tai ilman keskustaa. Ellei Ahon hallitus pysty hakemusta jättämään, on vaihdettava hallitusta. Olen samaa mieltä kuin puheenvuoron käyttänyt ed. Alho, että tiedonanto on toimitettava eduskunnalle myös siinä tapauksessa, että hallituksen kanta on kielteinen, koska haluan siinä tapauksessa päästä äänestämään hallitukselle epäluotamuslausetta.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On se niin väärin, että ed. Karhunen aikanaan, kun teki puoluevalintaa, ei valinnut sittenkin kokoomuksen sijasta SMP:tä. Hänestä tulisi erinomaisen hyvä poliitikko meidän koulutuksessa. Hän on sitä jo kaikin puolin, mutta hänestä tulisi aivan loistava kyky, kun hän olisi meidän koulussamme vähän aikaa.

Varsinainen asia: On puhuttu itsenäisyyden menettämisestä. Jo aikanaan ed. Vistbacka ja ed. Taina keskustelivat siitä. Ei voida sanoa, että menetämme Euroopan yhteisön kautta itsenäisyyttämme, mutta kun itsenäisen valtion eräs

tunnusmerkki on suvereeni vallankäyttö, on aivan selvä asia, että jos me liitymme Euroopan yhteisöön, niin paljon meidän lainsäädäntövaltaamme, päättäväisyyttä, siirtyy Euroopan yhteisöön, että ne tunnusmerkit itsenäisestä valtiosta, jotka nyt ovat kansainvälisessä lainsäädännössä vallitsevia, eivät silloin enää pidä paikkaansa, vaan ne täytyy silloin muuttuvassa maailmassa arvioida uudelleen.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli mielenkiintoista kuulla, että ed. Karhunen pyöritteli omaa EY-kantaansa. Hän esitti näennäiskritiikkiä EY-jäsenyyttä kohtaan. Kuitenkin kaikesta kävi ilmi, että kanta oli ratkaistu aivan loppuun saakka, ja hallitustakin hän oli vaihtamassa tässä vaiheessa.

Hän viittasi myös ed. Sasin ryhmäpuheenvuoroon, johon itsekkin kiinnitin huomiota. Tänäpä televisiossa mm. professori Tanskanen hyvin kriittisesti suhtautui taloudellisen tutkimuslaitoksen raporttiin ja sen tuloksiin. Siinä oli maksimaalisen hyödyn vaihtoehto, mikä oli tutkimustulosten esittämisperiaatteiden vastaista mielestäni, ja siinä oli hyvin positiivisella tavalla esitetty vaihtoehdot. Professori Tanskanen esitti varsin perusteltua kritiikkiä näitä päätelmiä kohtaan. Kuitenkin ed. Sasi kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa täysin kritiikittä nieli kaikki tulokset, mitä tässä raportissa oli. Pidän sitä aika naiivina ryhmäpuheenvuorossa esitettäväksi. Siinä mielessä oli parasta ed. Karhusen puheenvuorossa, että hänkin oli huomannut tämän ja suhtautui ymmärtääkseni kriittisesti ed. Sasin kritiikittömyyteen.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Karhusella on ihailtavan varmat mielipiteet kaikista maailman asioista. Häneen on syvällisesti juuttunut täydellinen viisaus näistä asioista. Näitä mielipiteitä vain on erittäin vaikea olla jakamassa. Se kai johtuu siitä, että ilmeisesti itsellä on täysin puutteelliset tiedot lähes kaikista asioista. Niinpä tässä erityisessä tapauksessa en voi jakaa hänen analyysiään ympäristöpolitiikasta koskien EY:tä, en liioin Maastrichtin tuloksena syntyneitä tilannetta sotilaspolitiikasta, ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, vielä vähemmän maatalouspolitiikasta. Yhtenä detaljina totean vain, että en voi kuvitella, että tarvitsisimme vientikutannusmaksujen poistamiseen EY:n täysjäsenyyttä.

Ed. Karhunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Nissilälle haluan todeta, koska en ole aivan varma, oliko hän kuuntelemassa puheenvuoroni alkupuolta, että esitin samaa kritiikkiä omaa ryhmää ja ryhmäpuheenvuoroa kohtaan kuin esimerkiksi ed. Perho-Santala tai ed. Ollila ovat tänään täällä esittäneet ja monet muut, jotka ovat esittäneet sitä ryhmässä ja jotka eivät ole vielä päässeet täällä puheenvuoroa käyttämään, nimenomaan koskien maataloutta. Ainakin itse olen sitä mieltä, että ellei tiettyjä siirtymäkausia ja kansallisia oikeuksia saada, EY:n täysjäsenyys esimerkiksi siltä kannalta voi olla mahdoton.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Itsenäisyyspäivänä on tapana onnitella Suomen itsenäisyydestä. Mikäli Suomen valtaapitävät onnistuvat sulauttamaan Suomen EY:n täysjäseneksi ja tulevaan Euroopan unioniin, voimme itsenäisyyspäivänä enää onnitella vain siitä itsenäisyydestä, joka kerran oli.

Yleisradiomme tiedusteli tänään kansalaisten mielipiteitä EY-jäsenyyshakemuksen lähettämisestä. Tähän mielipidetutkimukseen vastasi 74 000 suomalaista. Siinä 54 prosenttia oli sitä mieltä, että ei tule lähettää jäsenyyshakemusta Brysseliin. 38 prosenttia oli sitä mieltä, että tulee lähettää. Ei ole muuten ihme, että hallitus todella hoppuuttelee ja kiirehtii jäsenyyshanomuksen tekemistä. Nimittäin joka päivä, kun tietous lisääntyy EY:stä, myös vastustus lisääntyy.

EY:stä eroaminen on käytännössä lähes mahdotonta. EY:n peruskirja, Rooman sopimus, on tehty määräämättömäksi ajaksi eikä sisällä mitään määräystä, joka oikeuttaisi jäsenvaltion irtisanomaan sen. Etan suhteen on toisin. Etasta siis voidaan erota. EY:stä emme voi erota. Siinä ratkaiseva ero. Jäsenhakemuksen jättäminen ja sen myöhempi peruuttaminen, jos kehitys ei vastaa toivomuksia, on tosin muodollisesti mahdollista, mutta psykologisesti ja poliittisesti melkein mahdotonta.

Jos Suomi hakee EY-jäsenyyttä, se luopuu tärkeimmästä valtiostaan eli vapaudesta päättää itse tulevaisuudestaan. Itsemääräämisoikeus häviää ratkaisevilta osiltaan. Eräiden tanskalaisten arvioiden mukaan EY-jäsenyys on merkinnyt Tanskassa kansallisen lainsäädäntövallan kaventumista jopa 80-prosenttisesti. Miten se meillä olisi toisin? Tässä olisi vastaus ed. Tainalle, jos hän olisi vielä paikalla.

Mutta tätä samaa, siis 80 prosentin kaventumista, tuntuvat innokkaasti haluavan sekä kan-



sallinen kokoomus että Suomen sosialidemokraatit. Myös Suomen keskustan johto tuntuu vastoin jäsenkuntansa laajaa, siis varsin laajaa, mielipidettä epätoivoisesti ripustautuvan EY-jäsenyyden hakemiseen. Tässä aherruksessa ei näytä puuttuvan huvittaviakaan piirteitä. Pääministeri yrittää sinetöidä ministeriensä suita, ja samaan aikaan tivataan avointa kansalaiskeskustelua ja kansalaismielipidettä.

EY:hyn liittyessään Suomi yhdentyisi suurvaltanaan, joka on askeltamassa kohti liittovaltiota ja Euroopan unionia, siis sotilasliittoa. Puolueettomuuspolitiikka tulee meille EY-jäsenenä mahdolliseksi. Pääministeri oivaltaneekin asian, kun hän puhuu puolueettomuuden säilymisen välttämättömyydestä eräänä reunaehtona. Tavoite on mahdoton saavuttaa. EY:n komission ulkopoliittinen neuvonantaja Cameron ei usko, että Suomi voisi jatkaa puolueettomuuspolitiikkaansa EY:n jäsenenä.

Henkinen ilmapiirimme sisältää edelleen runsaasti liturgiaa ja hymistelyä. Ne, jotka meillä syyttivät muita itäliturgioista, olivat useimmiten itse juuri niihin syllisiä. Mutta hämmästyttävintä on se, että samat piirit toimivat varsinaisina itsenäisyyden kauppamiehinä, ovat todella rähmällään EY:n keskitetyn ja epädemokraattisen erittäin vanhakantaisen komentotalousjärjestelmän edessä. Siinä sitä vasta on sääntelyä ja normitusta. Oikeustieteen professori Hannu Tapani Klamini mukaan EY:n direktiivijärjestelmä on pätkähullu.

Olen päättänyt menneestä oppia ottaen, että en suostu mihinkään keskitettyyn komentotalouteen. Jo aikanaan Kaarle Suuren suurvaltahankkeet romahtivat, samoin Napoleonin, samoin Hitlerin, reaalisosialismin komentotalousjärjestelmäkin sortui, ja EY-suurvallan käy aivan samoin. Kansallisvaltioiden edut ja toiveet ovat jo nyt yhteisössä selvästi nousussa.

EY:n hallinto on todella epädemokraattinen vanhakantainen komentotalousjärjestelmä. Komissio on virkamiesvaltainen. Ministerineuvosto on hallituskeskeinen. Asiakirjat ja äänestykset ministerineuvoston kokouksista ovat salaisia. Sitä on EY:n demokratia. EY:n parlamentissa on 518 jäsentä, ja esimerkiksi Tanskalla on nyt 16 jäsentä. Me ehkä saisimme suunnilleen saman verran. Mutta parlamentti on vain neuvoo-antava elin komissiolle ja ministerineuvostolle eikä säädä lakeja.

Näiden raamien puitteisiin muodostuisi se kuuluisa Suomen vaikuttamismahdollisuus, siis se vaikuttamisen onnena, jota varsinkin euroma-

niaa sairastavat yksilöt niin suurella volyymillä yliarvioivat eduskunnassakin.

Hallituksen EY-selonteko on pintapuolinen ja tendenssimäisen myönteinen jäsenyydelle. Kuinkas muuten. Totuus on paljon vakavampi. Tuntuu siltä, että hallitus on jo keskuudessaan, epävirallisesti tietenkin, päättänyt EY-jäsenyyden hakemisesta. (Ed. Aittoniemi: Ei voi olla, se on niin erimielinen!) Kuinka ministeri Salolainen rohkenisi muuten niin suurella varmuudella todeta, että tämä hallitus jättää varmasti EY-jäsenyyshakemuksen? Max Jacobsson totesi vastikään Helsingin Sanomissa: "Päätös jäsenhakemuksen lähettämisestä on asiallisesti, vaikkei muodollisesti, jo tehty."

Jäsenyyden analyttinen arvioiminen selonteossa on varsin niukkaa. Siihen ei sisälly kokonaisvaltaista vertailua Eta-sopimuksen ja EY-jäsenyyden vaikutusten kesken. Reunaehdot, poikkeukset ja siirtymäajat tuntuvatkin muodostavan hallitukselle melkoisen toiveiden tynnyrin. Tämä toiveiden tynnyri valuu kuitenkin huomattavasti yli äyräittensä, kun asiaa tutkitaan EY:n nykyisen käytännön ja sen tulevaisuuden linjausten pohjalta. EY on jo nyt tukehtumaisillaan omaan byrokratiaansa eikä tule helppola myöntämään poikkeuksia. Yleinen periaate tuntuukin olevan: tulkaa tai ette. EY:n perusfilosofiaan kuuluu sitoutuminen EY:n sääntöihin, siis sitoutuminen EY:n sääntöihin.

EY:n täysjäsenyys tulee Suomelle monella tavalla tosi kalliiksi. Itsenäisyyden, itsensä määräämisoikeuden ja puolueettomuuden menettäminen ovat kohtalokkaita seurauksia. Toisaalta EY-jäsenyys ei merkitsisi integroitumista kansalaisten hyvinvointia turvaavaan liittoutumaan. EY-maissa on jo lähes 50 miljoonaa köyhää heidän oman ilmoituksensakin mukaan ja noin 10 prosentin keskimääräinen työttömyys. Nuorisotyöttömyys on peräti 10 — 40 prosenttia.

Hallitus antaa ymmärtää, että palkkojen ja sosiaaliturvan on EY:ssä joustettava. Niinpä hallitus aloittikin jouston jo tänä syksynä. Palkat ja sosiaaliturva alenivat. Suomalainen palkkataso, ay-liikkeen järjestäytyminen, sosiaaliturva ja hyvinvointipalvelut tulisivat entisestäänkin rapistumaan. Verotuksella kerättäisiin yhä vähemmän tuloja. Valtistevojen tuoton aleneminen pienentäisi valtion tuloja noin 14 miljardilla markalla. Valtiontaloutta rasittaisivat edelleen mm. 6 miljardin maksut EY-rahastoihin. Näillä tulovajeilla ei pohjoismaista hyvinvointivaltiota ylläpidetä. Kyllä minua suuresti ihmetytti, kun sosiaali- ja terveystoimi oli täällä niin tavat-



toman myönteinen EY-jäsenyydelle, vaikka hän tietää erittäin hyvin, että rahoitusvaje tulee olemaan mahtava eikä tällä rahoitusvajeella toden totta pohjoismaista hyvinvointivaltiota ja sen palveluja ylläpidetä. (Ed. Laine: Se oli kyllä ihmettelyn aihe!) — Näin oli. En olisi koskaan uskonut.

Naisten asema on Pohjoismaihin verrattuna todella huono, kuten olemme täällä tänäänkin kuulleet. EY-maissa sosiaaliturva perustuu työsuhteeseen, jolloin esimerkiksi kun nainen joutuu työttömäksi tai sairastuu, hän saa sosiaaliturvansa miehen, isän tai veljen kautta. Lisättäköön tähän vielä se, että 80 prosenttia EY-maiden osa-aikaisista työntekijöistä on naisia. Sosiaaliturva ei koske lainkaan osa-aikaisia työntekijöitä.

EY:n perusfilosofia on kovan taloudellisen kasvun ja kovan kilpailun kiihdyttäminen. Niille alistetaan kaikki muu. Siksi sellaisia kansallisia säädöksiä ei sallita, joista voisi muodostua kilpailun ja kaupan esteitä.

Poikkeuksia ei juuri sallita ympäristönsuojelunkaan osalta. Yhdentymisen pahentaisikin ympäristökriisiä. Hallitus ei selonteossa analysoinut ympäristökuormituksen lisääntymiseen, jota kova taloudellinen kasvu ja kilpailu aina tuovat mukanaan. Eurooppa elää jo nyt ankaran ympäristökuormituksen alaisena. Saastuminen lisääntyy. Energian kulutus kasvaa. Raskaan liikenteen on arvioitu kasvavan jopa 50 prosenttia vuoteen 2000 mennessä.

EY-maiden taholta on esitetty ydinjätteiden sijoittamista Ruotsin ja Suomen ns. vakaaseen kallioperään. Taitaa sitten olla totta sekin, että Suomesta tulisi Euroopan ydinjätteiden loppusijoituspaikka. Uskomaton asia! Näin se kuulemma kävisi EY:n piirissä ja ehkä jo Etassakin.

Minä kyllä hämmästelen suuresti, miten nopeasti eräiden vihreiden johtajien takinkäänös on tapahtunut ja miten kevyesti he ohittavat ympäristökysymyksen puolustaessaan EY-jäsenyyttä. Heidän poliittinen moraalinsa ja jätteen ei yltänyt edes ensimmäisen todellisen poliittisen valintatilanteen yli vihreänä. Vihreiden johtajien hallitushalu tulee kalliiksi ympäristölle. Kuuntelin tarkasti vihreiden ryhmäpuheenvuoroa, eikä siinä juuri sanallakaan mainittu EY:n perusfilosofiasta eli siitä, että kova taloudellinen kasvu ja kilpailu ovat EY:n peruskirjan perusfilosofia. Minä olisin olettanut, että vihreiden ryhmäpuheenvuoro olisi aloitettu nimenomaan tällä tiedolla, koska olen kuvitellut, että näillä vihreillä vihreysasia on tärkeä. Onneksi paikalla

täällä on vihreä, joka ei kuulu tähän joukkoon, eli viisaasti ja vihreästi toimiva edustaja.

EY-jäsenyyden muodostuisi Suomen maataloudelle ja maaseudulle elämän ja kuoleman kohtalonkysymykseksi. Pääministeriäkin on alkanut hirvittää. Hän puhuu vakavasti reunaehtojen välttämättömyydestä ja poikkeuksien mahdollisuudesta EY-neuvotteluissa. Niihinkö sitä pitäisi luottaa? Eta-neuvotteluissa luovuttiin kaikista varaumista, ja syyksi ministeri Salolainen totesi, että muuten ei olisi syntynyt Eta-sopimusta. Taitaisi EY-jäsenyyden neuvotteluissa käydä just jämäptisti samalla tavalla.

EY-jäsenyyden on järeän luokan kouraisu maataloudelle ja koko elintarviketaloudelle. Ministeri Pura totesi Turun Sanomissa eilen, että euro-ruoan hinta on suomalainen maaseutu ja 300 000—400 000 henkilön poistuma elintarviketaloudessa. Tämä on erittäin vakava viesti, ja ihmettelen, miten tällainen viesti ei mene kaikilla keskustan kansanedustajilla syvälle sieluun.

Hintojen lasku 20 prosentilla on aika lailla tuulesta temmattu yksityiskohta: humpuukia tai toiveajattelua. Miksi sitten Tanskassa kulutustavaroiden hinnat ovat lähestulkoon samat kuin meillä? Tanska on ollut lähes 20 vuotta EY:n jäsen. Hinnat tosin laskivat Tanskassa ensin jossain määrin, mutta ovat hilautuneet lähes entisiin uomiinsa, kuten tilastot osoittavat. Niin kävisi ilmeisesti meilläkin.

Hintojen laskusta, joka saataisiin liikevaihtoveroa ja valmisteveroa laskemalla, me voisimme itsenäisesti Suomessakin päättää, jos katsoisimme sen nimittäin järkeväksi. Ei siihen mitään EY-jäsenyyttä tarvittaisi. Me voisimme ihan itse myös purkaa kartelleja ja monopoleja, jos vain tahtoisimme.

Poikkeuksia emme tule ilmeisesti maataloudellemme EY:ssä saamaan, joitakin siirtymäjärjestelyjä ehkä. Mutta maatalousväki ei ole mikään siirtymäkauden ammattikunta. Luonto ei muutu siirtymäkausien ansiosta. On lähes mahdotonta käsittää, että Suomen maaseutu uhrataisiin EY-jäsenyydelle. Se olisi tuhoisa ratkaisu koko yhteiskunnalle. Arvelen, että tätä tekoa eivät tulevat sukupolvet antaisi meille koskaan anteeksi.

Suomi on pidettävä elinvoimaisena myös maaseudun osalta. Elintarvikeomavaraisuus on ylläpidettävä. Miten voisimmekaan jättäytyä Euroopan maiden laadullisesti paljon huonompien elintarvikkeiden varaan? Maailman elintarvikehuolto ei ole tänäkään päivänä kunnossa, kuoleehan päivittäin noin 40 000 lasta aliravitse-

mukseen, nälkään ja sairauksiin. Nälkäkatastrofit eivät todellakaan ole kaukana.

EY-jäsenenä Suomen olisi ryhdyttävä soveltamaan EY:n yhteistä tulli- ja kauppapolitiikkaa. Tämä koskisi myös meidän idänkauppamme. Välillemme muodostuisi siis tullimuuri, mikä ei ole kovinkaan viisasta, kun otamme huomioon, että Venäjä on eräs maailman rikkaimpia maita raaka-ainevarojen suhteen. Kun se pääsee jaloilleen, olisi hyvä saada käydä kauppaa ilman tullimuuria.

Minun mielessäni Suomen EY-täysjäsenyyshanke edustaa kansallista maanpetosyritystä, enkä aio siihen osallistua. Vasemmistoliiton valtuusto on 30 päivänä marraskuuta viime vuonna ottanut toistamiseen kielteisen kannan Suomen EY-jäsenyyteen, samoin vasemmistoliiton eduskuntaryhmä. Nämä päätökset on tehty yksimielisesti.

**P u h e m i e s :** Asian käsittely keskeytetään.

## **Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi torstain täysistuntoon

### **1) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 9**

### **2) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 14**

### **3) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 16**

**P u h e m i e s :** Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään keskiviikkona kello 12.

Täysistunto lopetetaan keskiviikkona 15 päivänä tammikuuta kello 0.17.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

